

МАРИНА ФИОРАТО

ВЕНЕЦИАНСКИЯТ ДОГОВОР

Завладяваща история
за срещата на Изтока и Запада, за медицината и любовта,
религията и архитектурата

МАРИНА ФИОРАТО ВЕНЕЦИАНСКИЯТ ДОГОВОР

Превод: Антоанета Дончева-Стаматова

chitanka.info

Новата книга на Марина Фиорато „Венецианският договор“ е завладяваща история за срещата на Изтока и Запада, за любовта и честта, медицината и архитектурата.

Венеция, 1577

Кораб със смъртоносен товар на борда се промъква незабелязано във Венецианската лагуна. Мъж, по-скоро мъртъв, отколкото жив, е стоварен на брега и се отправя, клатушкайки се, към пиаца „Сан Марко“. Той носи „подарък“ за Венеция от Константинопол — отмъщението на султана за поражението му при Лепанто. След няколко дни градът вече е заразен от бубонна чума.

Дожът поръчва на архитекта Андреа Паладио да построи най-величествената църква в неговата кариера, за да измоли милост от Бог — спасението на Венеция. Но животът на самия Паладио също е изложен на опасност и за да бъде опазен жив, са необходими уменията на най-добрия лекар в града — доторе Анибале Казон.

От кораба слиза и още един пътник — младата и красива лекарка Фейра — довереничката на валиде султан. Тя напуска тайно Константинопол, за да предаде на дожа на Венеция информация, която може да спаси града и да промени хода на историята. Нейният кураж и познанията ѝ по медицина ще я опазят жива, докато чумата опустошава Венеция, но дали ще успее да предаде посланието, което носи.

Съдбата среща Анибале и Фейра, която Паладио е взел под своя закрила. Независимо от своите различия, те обединяват знания и опит, за да лекуват хората... А може би и своите сърца.

На фона на чумата и приближаващата османска заплаха любовта и честта, медицината и архитектурата са истинските герои в тази завладяваща история, която среща Изтока и Запада.

Марина Фиорато остава вярна на стила си! Пластичен разказ за реални събития и хора. Чумата във Венеция е класически сюжет, поднесен с много изненади, една от които е историята на гениалния архитект Паладио.

Марина Фиорато е родена в Манчестър и е наполовина венецианка, наполовина англичанка. Има степени по история от Оксфорд Юнивърсити и от университета във Венеция. Работила е като илюстратор, актриса и филмов критик. Правила е дизайна на турнетата на рок групи като U2 и Rolling Stones. Живее в Северен Лондон със съпруга, сина и дъщеря си. Това е петата ѝ книга, издадена на български език.

*На Айлийн Мейзъл, която ми даде идеята да напиша
книга за Андреа Паладио.*

*„И когато Агнето отвори четвъртия
печат, чух гласа на четвъртото живо същество,
което казваше: «Дойди и виж!». И видях, и ето
блед кон, и името на яздеция на него беше
Смърт, и Хадес [адът] вървеше подире му. И
даде им се власт над четвъртината от земята
да умъртвяват с меч, с глад, с мор и чрез
земните зверове.“*

*„Откровение на
Йоана“, (6:7–8)^[1]*

ПЪРВА ЧАСТ ЧЕРНИЯТ КОН

ПРОЛОГ ВЕНЕЦИЯ

Християнска година 1577

Себастиано Вениер, дож на Венеция, се вираше през каменния прозорец във форма на четирилистна детелина с поглед, изпълнен с безпокойство и вълнение като повърхността на ширналото се пред него море.

Воднистосините му очи, изострени до краен предел благодарение на годините, прекарани по море, бяха забелязали прииждането на бурята още преди три дена, фиксирайки с нарастваща тревога настъпващите и скупчващи се на хоризонта облаци, носещи се над аметистовите вълни. Сега бурята беше вече тук и бе донесла със себе си нещо много по-зловещо от обикновено лошо време.

С дългата си бяла брада и благородна осанка дожът бе обезсмъртен от четката на Тинторето и често бе сравняван с Нептун — също властник над морско царство. А понякога, макар и с приглушени гласове, бе сравняван от хората с Всемогъщия. Като силно набожен човек дожът би се притеснил от всяко едно от тези сравнения, макар и по различни причини. Ала днес би дал всичко на света да разполагаше с всемогъществото да спаси Венеция в нейния най-мрачен час.

Загледа се в шестте фигури на кея, скупчени един до друг срещу стихииите. Те бързаха да прекосят вече покритите с вода плочи, едва избягвайки прилива, който дърпаше неуморно ръбовете на черните им роби. Мантиите и качулките им придаваха монашески вид, но тези Шестима мъже не бяха хора на религията, а на науката. Боравеха с тайните на живота и смъртта. Те бяха лекари.

С приближаването им дожът различи ясно маските им — бели като кости клюнове, извиващи се хищнически изпод черните качулки. Сами по себе си маските бяха достатъчни, за да уплашат всекиго, но далеч по-злокобна бе причината за тяхното посещение.

Те бяха неговите *медико делле пеете* — чумните лекари.

Бяха шестима учени, образовани мъже от добри семейства, до един обучени в най-прочутите медицински академии, по един за всеки

от шестте *сеетиери* — квартали на Венеция. Дожът си знаеше, че да видиш тези доктори заедно бе зла поличба. Себастиано Вениер подозираше, че те не се бяха срещали никога до този момент, а ето че сега го връхлитаха подобно на ято черни гарвани, спускащи се върху гроб. Може би собственият му гроб. За момент раменете му се отпуснаха. Почувства се много стар.

Загледа се в лекарите, които газеха през водите по несравнимата Рива дели Скиавони — една от най-прекрасните улици на света, знаейки, че всеки момент те ще прекрачат прага на неговия величествен бял дворец. По тялото на дожа преминаха студени тръпки, сякаш морските пръски бяха достигнали чак до него. Отпусна чело о хладните ромбовидни стъкла на прозореца и за един блажен миг си позволи да затвори очи. Ако не го беше сторил, щеше да види как една голяма венецианска тримачтова галера — един *галеае*, отплава бързо в мрачното, бушуващо море. Но той все пак затвори очи за два удара на сърцето, просто за да му даде глътка покой и да вдиша соления въздух.

Ароматът на Венеция.

По едно време Себастиано Вениер се изправи и изпъна гръб, напомняйки си кой е и къде се намира. Загледа се в деликатния каменен филигран на прозорците си — най-финото венецианско стъкло държеше далече от ушите му грохота на морето. После вдигна очи, извъръщайки благородната си глава към тавана, откъдето го наблюдаваха безподобни фрески в червено и златно, рисувани в продължение на столетия от най-добрите венециански художници, фрески, които покриваха целия огромен свод над него. Но ето че и всички богатства и слава на този великолепен град не бяха в състояние да го спасят от чумата.

Дожът се отпусна в огромния си стол и зачака прислугата да обяви пристигането на лекарите. Те се появиха, един по един, черни и капещи, и се наредиха в полукръг около него като лешояди. Червените кристали, поставени вместо очи в маските им, проблясваха гладно, като че ли готвещи се да се заемат с изкълваването на плътта му. Но в мига, в който те заговориха, дожът престана да се страхува от тях.

— Очаквахме подобно развитие, милорд — започна един. — В ботаническите градини на йезуитите напоследък бе забелязан необичайно голям брой пеперуди — стотици, даже хиляди.

Дожът повдигна белите си като сняг вежди и възкликна:

— Пеперуди ли?

Пропуснал да долови стоманата, изтракала в гласа на дожа, докторът продължи да бърбори:

— Разбира се, милорд! Пеперудите са добре известни като предвестници на чумата!

— Вярно говори — вметна втори. — Имаше и други знаци, милорд. В Арсенала има една пекарна. Казват, че когато наскоро там разчупили самун хляб, от него потекла кръв!

Дожът забарабани нетърпеливо с пръсти по дръжката на стола си и рече:

— Фактът, че чумата е пристигнала във Венеция, не е обект на ничие съмнение. Въпросът по-скоро е как да се преборим с нея!

И така бе залят с порой от безполезни приказки. Един искаше да се пребори с чумата, като каже на пациентите си да носят умрели крастави жаби на вратовете си. Следващият препоръча да сложат по един жив гълъб в подутите лимфни жлези в слабините и под мишниците на пациентите, за да могат с пърхането на опашките си птиците да изтеглят отровата. Накрая шестимата започнаха да се надпреварват да дават съвет след съвет, като всеки се опитваше да надприказва останалите. Настана една абсурдна борба с човки, придружена от още по-абсурдното поклащане на маските. Образованите, изнежени гласове на докторите се издигнаха, докато накрая залата се изпълни сякаш с кряскане на гъски.

Крайно раздразнен от това съборище, дожът установи, че мисълта му започва да се рее в други посоки. Тези лекари не бяха нищо друго, освен шарлатани и клоуни, всеки от които по-надут от следващия. Погледът му се плъзна към сенките край завесите, където един мъж, стар колкото него, стоеше и чакаше търпеливо мига, когато господарят на Венеция щеше да го повика, за да му съобщи повелята си.

* * *

Старецът в сенките, който между другото беше архитект, също не си правеше труда да слуша докторите. Както винаги повече заинтригуван от сградите, отколкото от хората, той се възхищаваше на начина, по който кръстосаните каменни греди над главата му описваха

извивката на тавана, и на изяществото, с което пропорциите на колоните се съчетаваха с огромните панели на фреските.

Подобно на дожа, той също бе почувствал бодването на страха, когато лекарите бяха влезли в залата. Всеки в този град — от дожа до най-окаяния просяк — знаеше какво означават тези маски. Означаваша, че чумата е в града. Но архитектът не се притесняваше особено от този факт. Преди две години чумата пак ги бе навестила, макар и за кратко, затова сега той възнамеряваше да направи онова, което бе сторил тогава. Ще напусне града и ще замине към вътрешността на региона Венето, може би в стария си дом — Виченца. Там, сред хълмовете, ще планира и ще чертае чертежи, пийвайки вино, докато чака чумата да се навърлува и отmine. С една по-бърза лодка до Местре и още по-бърз кон до Тревизо той можеше до залез-слънце да стигне до Мазер и до дома на добрите си приятели братята Барбаро. В къщата им нямаше начин да не се намери стая за него — знаеше го, защото в крайна сметка именно той я беше строил. Веднага, щом разбере какво толкова иска от него дождът, щеше да изчезне оттук.

* * *

Търпението на дожа преля. Тези доктори не бяха в състояние да помогнат на Венеция. Щяха да раздават отварите и илачите си, междувременно трупайки злато, и някои граждани просто щяха да оживеят, а други — не. Стисна дръжките на стола толкова силно, че кокалчетата му побеляха. Сведе отчаяно очи. Гледката на собствените му ръце го депресираше — с разкривени пръсти, изпъкнали вени и кафяви петна. Как би могъл един старец да удържи чумата?!

Прочисти гърло. Налагаше се да действа, при това бързо. Нямаше да допусне да го запомнят като дожа, който бе позволил този град бижу да отиде по дяволите. Сърцето му се разтуптя. Стана на крака и кръвта му нахлу в главата.

— Свободни сте! — отсече с тон, малко по-висок от обичайния си. — Излезте! — и размаха ръце, все едно разпъждаше гарвани — не че лекарите не бяха точно такива. Изчака вратите зад гърбовете им да се затворят, а после изрече звънко: — Андреа Паладио!

Паладио излезе от сенките и се приближи към огромния стол на дожа. Вятърът виеше в прозорците, опитвайки се да влезе, водейки със себе си своя най-важен пътник — чумата. Паладио пристъпи тревожно от крак на крак, нетърпелив да се махне от този град, но дождът, чийто гняв вече бе преминал, бе заел отново мястото си и изглеждаше в съзерцателно настроение.

— Чували ли сте някога за чудото на свети Себастиан от Джудека? — изрече внезапно.

Андреа Паладио се смръщи. Въпреки че никога досега не се бе срещал с дожа, го познаваше достатъчно — морски вълк от четиридесет години, дълбоко набожен, уважаван и достатъчно интелигентен, за да избегне ужасяващите затвори на Републиката въпреки множеството смени в Съвета на Десетимата. Възможно ли бе обаче Себастиано Вениер да е встъпил в тази върховна длъжност прекалено късно? Възможно ли бе мозъкът му вече да е размътен? През прозорците се виждаше остров Джудека, заливан от проливния дъжд, но все така един от най-красивите *сестиери* на Венеция, извиващ се около гърба на стария град като гръбнак.

— Да, разбира се — отговори предпазливо архитектът, опитвайки се да отгатне посоката на разговора.

Дожът заговори отново, сякаш редеше балада или проповядваше притча:

— В разгара на последната голяма чума от 1464 година пред портите на манастира „Санта Кроче“ на остров Джудека се появил млад войник и помолил за вода. Всички сестри били в манастира, покосени от чумата, начело със самата абатеса. Отвътре към портите се приближила *ла портонера* — портиерката сестра Сколастика. Когато погледнала войника през процепа, видяла, че доспехите му са от блестящо сребро, косата му е като златист огън, а очите му са сапфиреносини. Изпълнена с благоговение, тя му подала чаша вода, слагайки я на колелото на вратата, и той пил. Накрая чудното видение благодарило на Сколастика и заръчало на нея и на останалите сестри да се молят ден и нощ на свети Себастиан и да пият само от водата на кладенеца. Изтъкнало, че ако сторят, както им се казва, чумата ще ги пощади. Накрая войникът ударил меча си о земята и изчезнал като дихание на вятър.

Паладио, който до този момент се чудеше как да стигне по-бързо до Местре, след като дожът свърши проповедта си, се стресна от внезапно настъпилата тишина в залата и попита:

— После какво е станало?

— Още същата нощ абатесата оздравяла, както и всички останали болни монахини — продължи Себастиано Вениер. — Нито една от останалите сестри не била докосната от чумата и всички, които пили от кладенеца, били спасени — с тези заключителни думи дожът се изправи и слезе от подиума си. Приблужи се до Паладио и сведе към него очи от висотата на своя ръст. — Манастирът се превърнал в място за поклонение в продължение на десетки години. Хората се тълпели да си наливат вода от кладенеца, борейки се с чумата, а после и като защита срещу други заболявания. Когато съм се родил в двореца Вениер, който е през четири врати от манастира „Санта Кроче“, съм бил кръстен Себастиано именно на това чудо. Но сега манастирът е в руини — завърши и се умълча.

В залата се възцари тишина, в която се чуваше единствено свистенето на вятъра. Паладио разбра какво точно се иска от него и сърцето му се сви. Години наред си бе мечтал да строи на Джудека — остров с добри, солидни скални основи и с една от най-добрите гледки към лагуната. Години наред бе отправял петиции към Съвета на Десетимата да му разрешат да строи там, но напразно. И ето че сега, когато единственото, което желаше, бе да напусне града, онова, за което бе копнял от години, му се поднасяше на тепсия. По устните на Паладио пробяга болезнена усмивка. Да, Всемогъщият действително имаше странно чувство за хумор.

— И сега искате от мен да построя наново манастира „Санта Кроче“, така ли? — попита.

— Не точно — отговори дожът и се насочи пак към прозореца. — Погледнете ги, Андреа!

И с един замах на съсухрената си ръка той подкани Паладио да погледне към ширналия се пред очите им площад „Сан Марко“. Под прозореца преминаха две проститутки в традиционните си жълти и червени цветове — въпреки пороя, който се сипеше над тях, гърдите им бяха голи и се поклащаха, докато те вървяха.

Паладио, вече твърде стар, за да се впечатлява от подобни гледки, зърна един мъж, който очевидно не се чувстваше стар за тези

работи. Мъжът наблюдаваше проститутките изпод арките на Прокуратие Векие, а ръката му с отблъскващ и гнусен жест работеше върху слабините му. Накрая наблюдателят подкани проститутките при себе си и в мига, в който задължителната монета размени собствениците си, той натисна една от тях срещу най-близката колона, вдигна ѝ безцеремонно полите и проникна веднага в нея. Другата проститутка плъзна ръка по задницата му, за да увеличи удоволствието на общия им клиент.

— На *улицата*, Андреа! — отбеляза дождът, като се обърна отново към госта си. — На самата *улица*! Тази великолепна колона, изградена от твоя събрат, архитекта Сансовино, за да направи този площад най-красивия на света, днес е превърната в стълб на разврата! — въздъхна дълбоко като контрапункт на вятъра. — Този град се изпълни с безнравственост и разруха и нещата стават все по-зле. Някога подобно поведение можеше да се срещне само по време на Карнавала, само за две седмици през годината. А днес гледки от този вид са нещо съвсем обичайно. И за тях знае целият свят. Присмива ни се. Презира ни. Хората по света не говорят за колоните на Сансовино, не говорят дори за вашите вили и църкви. Говорят само за проститутките, които въртят занаята си право на улицата — дождът постави ръка върху дръжката на прозореца, сякаш го пробваше на здравина, за да се увери, че държи надалече миазмите на града. — А след като се разбере, че в града ни се е настанила чумата, ще стане още по-зле. Сянката на смъртта върши странни неща с хората — забравят напълно за закона и се чувстват длъжни да обладават всяка, която срещнат, да крадат и да лъжат безнаказано, и да трупат пари по всички възможни начини!

Паладио полагаше усилия да свърже разпокъсаните фрагменти от мисълта на Себастиано Вениер, да намери общото между чудесата и уличниците.

— Само един човек може да спаси тези разпътни, но прекрасни хора и от чумата, и от тях самите. И този човек не съм аз!

Паладио си помисли за шестимата лекари на шестте квартала, ала никой от тях не му се струваше достоен за мисията на спасител. И тогава осъзна, че дождът всъщност говори за Исус Христос, което го накара автоматично да пренареди чертите на лицето си в изражение на

покорна набожност. Дожът насочи воднистосините си очи към него. Бледи и сълзливи, те изглеждаха стари и победени от живота.

— *Вие, Андреа, вие* сте този човек!

Набожността от лицето на Паладио се изпари в мига, в който той зяпна.

— Не виждате ли какво става? Господ наказва Венеция! Значи се нуждаем от приношение, от дар, който да е толкова голям, че да обърнем посоката на Божия гняв и да спрем ръката Му, така щото да не покоси окончателно този град! И щом медицината не може да ни помогне, значи трябва да се обърнем към молитвата! Вие, Андреа, вие ще построите църква върху руините на манастира „Санта Кроче“! Ще поемете по стъпките на свети Себастиан и ще изградите църква, която да е толкова прекрасна и толкова достойна за Божията слава, че да съперничи дори на Неговото творение! А когато я завършите, хората ще започнат да прииждат със стотици и хиляди, за да се обърнат към Бога. Ще Го възхваляват с гласовете си и ще Му благодарят, паднали на колене. Така силата на молитвата ще спаси всички нас!

Неспособен да скрие неохотата си, Паладио запелтечи:

— Ама аз... мислех си... разбира се, за мен това ще бъде огромна чест, но си мислех... може би бих могъл да ръководя работата от Виченца или може би Тревизо...

Неловката му реч заглъхна под строгия поглед на дожа. Вятърът подсвирна подигравателно. Себастиано Вениер помълча още миг, след което заговори:

— Андреа, ние с вас вече сме старци. Времето ни на тази земя изтича. Затова ще останете във Венеция, както ще остана и аз. Няма по-добър начин, по който можете да се отблагодарите на този град. Не разбирате ли? — стисна изненадващо силно раменете на Паладио, разтърси го и поясни: — Та сега влизате в контакт със самия Господ Бог!

Паладио си спомни, че когато беше млад зидар, редовно намираще вкаменелости в камъка, с който работеше. Не минаваше и ден, без да открие най-малко един наутилус, фосилизиран в неговата съвършена витрувианска спирала, приклещен от стотици хиляди години в мрамора от Карера. Сега той се почувства приклещен по същия начин — призиванието му го задължаваше, превръщаше камъка в негов пръв и последен затвор.

Долови безкрайната набожност в очите на дожа и разбра, че Себастиано Вениер няма да приеме отказ. Как бе могъл да си помисли, че очите на дожа са старчески?! Та сега те искряха със синия огън на фанатика, с огъня на свети Себастиан! А дори и да притежаваше куража да откаже, близостта на венецианските затвори много бързо разреши дилемата му. Паладио склони глава в мълчаливо съгласие.

Себастиано Вениер, който изобщо не бе очаквал отказ, извика управителя на двореца си и отсече:

— *Камерленго*^[2], придружете синьор Паладио до дома му и му осигурете всичко, от което има нужда!

Камерленго се поклони почтително и в мига, в който се обърна след архитекта, за да го изпрати, дождът отново подвижна:

— И, *камерленго*, след това ми намерете *истински* лекар!

[1] Библия, Библейско дружество, 1990 г. — Б.пр. ↑

[2] Камерленго — италианска дворцова длъжност, равняваща се на старши управител или старши иконом, даряваща приносителя с почти неограничената власт на личен представител, съветник и доверено лице на съответния управник. — Б.пр. ↑

ПЪРВА ГЛАВА

КОНСТАНТИНОПОЛ

Османска година 983, един месец по-рано

Тази сутрин Фейра Адалет бинт Тимурхан Мурад посвети специално внимание на ритуала по обличането си.

Баща ѝ вече бе излязъл от дома им, затова тя не можеше да облече *неговите* дрехи, както правеше обикновено. В победените семейства на Константинопол беше нещо обичайно за мъжете и жените да носят едни и същи дрехи — и без това мъжкото и женското облекло си приличаше, а и често парите стигаха само за един кат хубави дрехи и един чифт хубави обувки. Фейра и баща ѝ всъщност не бяха никак бедни, тъй като Тимурхан бин Юнус Мурад беше морски капитан с висок ранг и завидно положение, но Фейра одобряваше традицията, защото тя ѝ позволяваше да се скрие.

Днес баща ѝ сигурно бе заминал на някаква важна среща, при това в доста ранните часове на деня, защото, когато Фейра отвори резбованите дървени кепенци на прозорците си, видя, че слънцето едва си проправяше път на хоризонта. Куполите и минаретата, които тя толкова обичаше, бяха все още силуети, подчертаващи негативния контур на мрака, отхапан от кораловото небе. Момичето вдиша дълбоко соления морски въздух.

Ароматът на Константинопол.

Загледа се в морето — едва-едва видима сребърна линия в сутрешния сумрак, питайки се какво ли лежи отвъд него. За момент изпита копнеж по други земи, по местата, които оживяваха за нея единствено благодарение на нейния баща — стар морски вълк.

Но мечтанието на Фейра бе изгубило значителна част от времето. Обръщайки се назад към стаята, тя насочи поглед към сребърния правоъгълник, който висеше на стената, поставен в емайлирана рамка и излъскан до съвършенство. Беше донесен някога от баща ѝ от някаква Източна земя, намираща се в някакво Източно море, и висеше в стаята ѝ още от дете. Когато беше малка, огледалото бе за нея обект на любопитство — бе ѝ показвало какъв цвят са очите ѝ, как изглежда

лицето ѝ, когато правеше смешни физиономии, колко далече стигаше езика ѝ, когато го изплези. Сега, когато Фейра беше вече жена, огледалото бе за нея неин най-добър приятел.

Сега тя се загледа внимателно в отражението си и се опита да види онова, което виждаха мъжете в нея. Когато за пръв път бе усетила мъжките погледи по улицата, бе започнала да покрива косата си. Когато те започнаха да се взират в устните ѝ, тя започна да носи късото фередже, покриващо горната част от тялото и познато като *яшмак*. Воалът, който беше избрала, беше поръбен с мъниста, така че златистият отблясък да отклонява мъжките погледи от нея. Но те продължаваха да я зяпат. Затова тя прибягна до тънкия воал с широчина около педя, който се носеше над очите. Когато и това не свърши работа, тя предположи, че всъщност тялото ѝ е това, което привлича мъжките погледи. Започна да пристяга гърдите си толкова силно, че си причиняваше болка, но те *пак* я гледаха. Но *защо* толкова я гледаха?

Фейра бе чела достатъчно сонети и оди на влюбените, за да е наясно, че не отговаря на идеалите за красота на османските поети. Нито пък приличаше на девойките, за които пееха мръснишките си песнички моряците на баща ѝ — чуваше ги във вечерите, когато те идваха на гости на своя капитан и попрекаляваха с пиенето толкова, че гласовете им достигаха чак до стаята ѝ на втория етаж.

Фейра не смяташе, че кехлибарените ѝ очи — огромни, но леко извити настрани като котешките, са достатъчно кръгли и тъмни, за да бъдат възхвалявани в песни. Малкото ѝ спретнато носле пък беше твърде вирнато, за да се счита за красиво. Кожата ѝ беше с цвят на кафе — не достатъчно мургава, за да привлече вниманието на поетите. Косата ѝ, която падаше на дебели плитки и къдрици върху раменете ѝ, бе твърде далече от правите и копринени коси, които грабваха любовта на поетите, а и цветът ѝ не бе правилният — бе във всички нюанси на кестенявото, а не черна, достойна за сравнение с гарваново крило. А най-странна от всички бе голямата ѝ уста с червени устни, от които поплътна беше горната — формата ѝ беше интересна, но и най-буйното въображение не би могло да я сравни с розова пъпка.

За нея чертите ѝ, както и да ги погледнеш — поотделно или като цяло — бяха напълно незабележими, дори странни. Но както вече бе установила, те се оказваха притежаващи особена власт над мъжете

— власт, която лично на нея ѝ беше крайно неприятна. Но колкото и да се прикриваше, не забелязваше почти никакъв ефект. Ако покриеше очите си, мъжете гледаха устните ѝ. Ако покриеше устните си, зяпаха очите ѝ. Ако покриеше косата си, оглеждаха тялото ѝ. И въпреки всичко тя бе длъжна да продължава да се опитва — защото неудобствата на ежедневното ѝ прикритие не бяха нищо в сравнение с последиците от това да се открие изцяло.

Фейра от огледалото повдигна леко брадичка и отражението ѝ я окуражи. Днес очевидно беше принудена да носи женско облекло — хубаво, щеше да се възползва максимално от него. И тя започна ритуала по обличането.

Облечена само в широките си шалвари, ушити от прозрачна коприна, Фейра грабна едно дълго кремаво платно и започна да го увива около гърдите си. Увиваше ли, увиваше платното, докато накрая гърдите не я заболяха дотолкова, че ѝ секна дъхът. Но тя се усмихна и продължи със следващия елемент.

Беше време за роклята. Бащата на Фейра ѝ бе донесъл рокли от златен и сребърен сатен, златотъкан бродат и дамска коприна от четирите кътчета на света. Но всички те си лежах скрити в голямата ракла под прозореца. Вместо тях тя си бе купила най-обикновена роба от покрития пазар Бедестен. Робата падаше без никакви гънки до земята, прикривайки напълно формите ѝ. След това добави отгоре *фереджето*, което се закопчаваше на кръста, а после се оставяше отворено.

После среса и сплете косата си на плитки, навивайки ги на върха на главата си като корона. Опита се да върне къдриците, които се бяха изплъзнали изпод воала, макар да си знаете, че до края на деня те пак щяха да се измъкнат. Всеки ден се опитваше да ги обуздава, но напразно. Сега постави върху косата си фин воал, който завърза, а после прикрепи за главата си с ширит. Накрая навлажни къдриците, паднали пред лицето ѝ, с розова вода и ги дръпна безмилостно назад, докато накрая не се виждаше нито едно косъмче.

Отгоре си сложи четиривърхата шапка *хотоз*, която закопча под брадичката си, и квадратния воал *йемине*, за да покрие цялото си лице. Накрая грабна парче най-обикновен тюл и го уви няколко пъти около врата си. Едва след това се погледна отново в огледалото. Така опакована, изглеждаше неузнаваема. Дрехите ѝ бяха с нюансите на

пясъка и канелата, предназначени да ѝ помогнат да се слее с града и да ѝ предложат прикритие. Единственият по-ярък цвят бе жълтото на пантофките на нейната вяра — кожени пантофки с извити нагоре носове, които се закопчаваха през самото ходило, удобни и устойчиви на вода, както и на останалите по-неприятни течности, които бе свикнала да среща в работата си.

Най-сетне облечена и скрита, тя не добави никакви украшения към тоалета си. Не че не разполагаше със злато — Фейра си имаше всички възможни видове златни украшения на света, с които баща ѝ обичаше да я глези, но сега си знаеше, че дрънкулките не само ще привлекат излишно внимание върху нея, но и ще пречат на работата ѝ.

Последният елемент, който Фейра прибави към облеклото си, беше продукт на необходимостта, а не белег за положение или мода. Това беше един колан, широк и грозен — нейно собствено изобретение. В него тя държеше поредица от мънички шишенца и стъкленици, всяко от тях в своето индивидуално кожено легло, и всички те поставени върху широка кожена лента с голяма медна катарамата отпред. Фейра пристегна колана си под *фереджето*, което го скри напълно, но издутината точно на кръста ѝ придаваше вид на жена, двойно по-стара от нея самата.

Когато приключи целия ритуал, слънцето вече бе изгряло и небето бе избледняло до бледосиньо. Тя си позволи един последен поглед към града, който толкова обичаше — дневната светлина очертаваше всеки отделен детайл. Сърцераздиращата извивка на проблясващия под слънчевите лъчи залив, къщите и джамиите, подредени като яка със скъпоценни камъни по ивицата на брега. Изправен като страж на Босфора, се издигаше великият храм „Хагия София“^[1], над чието обляно от слънцето златно кубе кръжаха соколите на султана. За момент Фейра забрави мечтата си — вече не искаше да знае докъде стига морето. Вместо това се закле, че за нищо на света няма да напусне този град.

От кулите на „Хагия София“ до ушите ѝ достигна протяжният вик на *мюзина*^[2]. *Сабах*, утринната молитва. Фейра се обърна и побягна, трополейки надолу по стълбите.

Закъсняваше. Много късняваше.

[1] Турското название на „Св. София“. — Б.р. ↑

[2] Духовен служител към джамията, който от минарето призовава мюсюлманите към молитва. — Б.р. ↑

ВТОРА ГЛАВА

На улицата бе все още студено. Сенките си оставаха все така недокоснати от слънцето.

Обикновено това бе любимата ѝ част от деня. Доставяше ѝ удоволствие да се мотае, да заговаря перачките, понесли кошове си към залива, или да си купи закуска от *симид*^[1] и *салеп*^[2] и традиционният ароматен турски чай от корени на планинска орхидея, каквито продаваха на синьо-златните сергии, разположени сякаш на всеки ъгъл. Доставяше ѝ удоволствие също така да плаща със собствените си пари, защото тя беше професионалистка, работеща жена. Днес обаче ѝ се налагаше да пренебрегне позивните на къркореция си стомах, защото ѝ се налагаше да бърза.

Докато се катереше по хълма от „Султанахмет“^[3] до нос Сарая, от време на време зърваше с периферното си зрение сивевата на морето. За разлика от други сутрини днес тя не се обърна, за да се наслади на красивата гледка. Поради това не забеляза генуезката тримачтова галера — която, благодарение на обучението на баща си, би разпознала без проблеми — как пори кобалтовосините води в устието на Босфора.

Вперила поглед право напред, Фейра стигна до върха на широката улица „Месе“, а оттам — до Топкапъ сарай. Разположен на перфектния полуостров между Златния рог и Мраморно море, дворецът Топкапъ гледаше към Босфора и представляваше същинско малко градче. Имперската порта, от която се влизаше в този комплекс, представляваше истинско изявление за световно могъщество и намек за чудните неща, които се крият зад нея. Между двете конични кули на портата, под златния надпис на архитрава с мъдростите, изречени от предишните султани (защото, доколкото Фейра знаеше, сегашният султан не разполагаше с мъдростта да говори, а какво остава — да записва подобни неща), стоеше страж със свитък в ръка — първият от множеството нива на охраната в султанския палат.

Фейра нито познаваше този човек, нито очакваше да го познава. И той като колегите си бе изтеглен чрез жребий тази сутрин в

стражарското помещение, защото султанските стражи бяха триста петдесет и четирима на брой, по един за всеки ден от годината по календара Хикри Таквим. Така никой от тях не можеше да служи по два пъти за една и съща година и никой не знаеше кой ден точно трябва да застане на поста си — тази система на охрана гарантираше, че никой страж няма да може да бъде подкупен или склонен с увещания да пусне някой натрапник.

— Име?

— Фейра Адалет бинт Тимурхан Мурад.

— По каква работа сте тук?

— Аз съм *кира* на *валиде султан* Нурбану — отговори спокойно Фейра, пое си отново дъх и добави: — И лекар на харема.

Загледа се в стража. Той постъпи според очакваното. Почти не вдигна очи от свитъка си, когато тя му каза, че е *кира* — посредничка между жените в харема и външния свят. Понякога стражите тихо подсвиркваха или повдигаха вежди, когато чуваха титлата на Нурбану — *валиде султан*, майката на султана и като такава — най-могъщата жена в двореца, в Константинопол и в целия османски свят. Но всички до един, без никакво изключение, вдигаха изненадано глави, когато тя им съобщаваше, че е лекар.

Макар и само на двайсет и една, тя раздаваше лекарства и извършваше леки операции от години насам. Беше започнала от тринайсетгодишна, доставяйки лекарства на харема, изпратени от дворцовия *хеким*^[4] — лекарят, който се помещаваше в основната част на Топкапъ сарай. Срещаше се с него в Залата на Фонтана на пречиштането — красив вътрешен двор, който бележеше границата между харема и крайната точка, до която можеше да стигне някой мъж. На тази възраст задачата ѝ беше просто да слуша внимателно указанията, които отекваха сред мозайките на атриума, да ги повтори, за да го увери, че е запомнила правилно, да се поклони и после да се върне в Залата на наложниците в сърцевината на харема.

Постепенно лекарят започна да я изпраща до Големия пазар, за да купува билки и съставки за лекарствата. Там тя обикаляше бавно тесните пътеки между сергиите, вдишваше киселите, сладникави или пикантни миризми, които се носеха наоколо, и отнасяше чудати шишенца и вързопчета обратно в Топкапъ сарай. Внимаваше и запомняше всичко и много бързо се научи да разпознава действието на

различните илачи. С напредване на годините и когато докторът започна да прехвърля зрялата си възраст, а Фейра да приближава своята, отношенията им претърпяха неуловима промяна и тя неусетно започна да поправя количествата на съставките, които ѝ казваше той. Понякога включваше билки, различни от указаните от него, други път лекарствата, предписани от *хекима*, никога не достигаха своите пациенти. Но пък жените от харема никога не се бяха чувствали по-добре, отколкото под грижите на Фейра. Към този момент младото момиче вече познаваше изтънко изкуството за лечение на жени, но от любезност продължаваше да се среща с вече възрастния *хеким* в средния двор. На лекаря вече бе останала задачата да следи за здравето на хората от основния палат и най-вече за здравето на султана — той имаше пълно доверие на своята млада ученичка, че ще се грижи перфектно за болките и оплакванията на двеста и няколко жени в огромния харем. А преди две години, с благословията на стария султан, я бе дарил с титлата, която тя сега използваше с гордост. Напоследък обаче старият доктор почти не се появяваше в средния двор, затова тя се изненада значително, когато стигна до Фонтана на пречистването и го завари там.

Старецът изглеждаше крайно развълнуван от нещо. Кършеше притеснено ръце и въздишаше. Стори ѝ се много древен и дребен в тази обстановка, където някога изпъкваше в очите ѝ като великан. Казваше се Хаджи Муса и някога бе уважаван и прочут из целия османски свят заради хирургичните си методи и медицински съчинения. Сега обширният вътрешен двор сякаш го смаляваше, фините плочки от Кютахия, обагрени във воднистозелени, сини и бели нюанси, придаваха на кожата му болезнен оттенък, а водата от фонтана удавяше треперещия му глас, така че Фейра бе принудена да го помоли да повтори казаното.

— Моля? Какво казахте, учителю?

— Нурбану султан — изрече той и гласът му се извиси свадливо над ромона на фонтана. — Болна е. Толкова е болна, че ме повикаха от Втория двор — вдигна треперещия си показалец и го размаха пред воала върху очите ѝ. — Чуй ме, Фейра! Никога не забравяй, че Нурбану е майката на султана! Никога повече няма да можеш да се грижиш за по-височайши пациент от нея!

Фейра го изгледа раздражено. И без това вече закъсняваше. Не разбираше защо Хаджи Муса се вълнува чак толкова — в крайна сметка тя бе лекувала своята господарка стотици пъти досега. Тя му се поклони, както правеше много отдавна, когато беше момиченце на тринайсет. Тогава обаче демонстрираше подчинение, а сега — нетърпение и желание да тръгне.

Той моментално разбра посланието ѝ и отсече:

— Докладвай ми! Ще чакам тук! Благословен да бъде нашият султан!

Фейра се изправи и отговори:

— Защото той е светлина за очите ми и радост за душата ми!

Когато изрече задължителния отговор, вече се бе обърнала и насочила към покоите на жените. Но макар и с гръб към него, забеляза, че докторът потупва и оправя тюрбана си, сякаш традиционната благословия за султана го беше разтърсила от дън душа. Кое то бе съвсем разбираемо — репутацията на новия султан бе достатъчно страховита, така че не бе трудно да се досетят, че ако нещо лошо сполетеше майка му, яростта му щеше да бъде безпределна. Фейра знаеше, че Хаджи Муса се страхува за главата си и се надява до залез-слънце тя все още да е на раменете му.

Насочи се бързо към вътрешния двор и мина през портите към харема. Тук никой не я спря да я разпитва за целта на посещението ѝ — двама от черните евнуси моментално ѝ отвориха портите, а тя почти не ги забеляза. Тръгна по Златния път, където някога обсипваха наложниците със златни монети, право към покоите на Нурбану. Отвори друга врата, отвеждаща към вътрешната им част. Огромната просторна стая, застлана с приказно синя мозайка от Изник, имаше малък вътрешен двор с фонтан и подиум, върху който бе поставено леглото. Едва стъпила на прага, Фейра дочу виковете.

Беше посрещната от Келебек, личната камериерка на Нурбану, нейната *гедик*.

— Благословен да бъде нашият султан, Фейра!

Келебек — една обикновена жена наред всичката красота наоколо, беше видимо притеснена, но въпреки това спазваше стриктно протокола. А Фейра бе твърде объркана, за да отговори по традиционния начин. Засега не бе истински разтревожена за състоянието на Нурбану — *валиде султан* си имаше една обичайна

болка в стомаха, която ѝ причиняваше издуване и болки, но обикновено очистителното, което Фейра приготвяше собственоръчно, я оправяше за не повече от час. Не, младата лекарка не се тревожеше толкова за пациентката си, колкото за факта, че със забавянето си днес си бе навлякла големи неприятности. На нощното шкафче до леглото зърна сребърен поднос и купа, пълна догоре със замразени плодове, и собственият ѝ стомах изгъркори гладно, напомняйки ѝ, че откакто бе станала, не бе слагала нищо в устата си. Гроздето, чиито зърна преливаха чак до подноса, я изкушаваше с яркия си зелен цвят. Протегна ръка, за да си вземе едно, но откъм леглото до нея достигна силно стенание и тя дръпна ръката си.

— Питала ли е за мен? — обърна се към Келебек.

— Не. Пита за Сесилия Бафо.

— Коя е Сесилия Бафо?

— Нямаме представа. Никоя от нас не знае — отговори Келебек и махна с ръка към одалиските — *одалъктар*, любимките на султана, които се обучаваха да му доставят удоволствие в ложето. Пет млади жени, коя от коя по-красива от другата, до една облечени в дълги бели нощници, всички до една прехапали устни или свели очи към пода, те усещаха, че нещо не е наред.

Изпълнена с грозно предчувствие, Фейра се изкачи по стъпалата на подиума и дръпна бродираните муселинови завеси край леглото на *валиде султан*.

Майката на султана лежеше сгърчена на леглото си, с притворени очи, а кожата ѝ имаше някакъв неестествен нюанс, нещо средно между цвета на костите и жлъчката. Вените на врата ѝ бяха изпъкнали и възлести, синьо-черни, като че ли от шията ѝ беше тръгнала да расте мандрагора. Бузите ѝ, обикновено пухкави и розови, приличаха на тъмни ями, а под очите ѝ се бяха образували тъмни, виолетови сенки. Русата ѝ коса беше влажна и отпусната, потъмняла от пот и сплъстена на челото ѝ. Нурбану беше жена на петдесетина години и приятно закръглена, а кожата ѝ по принцип беше бледа като на чужденците, но сега онова, което се виждаше под обсипаната ѝ със скъпоценни камъни нощница, не бе приятно пълничко, а увиснало, съсухрено и сиво-синкаво, подобно на спукан мехур. Виковете спряха и Нурбану като че ли заспа.

Фейра пое китката на *валиде султан* и я притисна лекичко там, където минаваше кръвта. Усетила допира, господарката ѝ се раздвижи и простена, и заговори с чужд акцент:

— Сесилия Бафо! Сесилия Бафо!

Обичайно тихият и музикален глас на Нурбану сега звучеше като крясък на гарван. Очите ѝ се отвориха рязко и Фейра видя, че са млечнобели и по краищата — налети с кръв. Но тя като че ли разпозна момичето. Стисна ръката ѝ и заговори на език, който само Фейра знаеше — родният език на Нурбану, език, който се люлееше и отскачаше така, сякаш имаше копита, език, в който всяка дума като че ли завършваше на „о“ или „а“. *Валиде султан* я бе учила лично на този език — наричаше го финикийски — още от мъничка, когато посещаваше двореца заедно с баща си. И сега той се бе превърнал в език на тайните между тях, език, който *валиде султан* използваше за най-секретните си дела. Тъкмо този език използваше и сега.

— Трябва да му кажеш, Фейра! Да му кажеш! Ти и само ти!

Фейра си помисли, че разбира. Вече и самата тя уплашена, се обърна към Келебек и рече:

— Трябва да съобщим на доктора и да изпратим вест на султана!

— Неее! — изкрещя внезапно *валиде султан* и седна в леглото си, напълно будна и страховита. — Сесилия Бафо! Сесилия Бафо! Четирима конници, яздят! *Дойди и виж!*

Дъхът на Нурбану вонеше. Слюнката, която плъзна по брадичката ѝ, имаше синкавочерен оттенък. Фейра започна да я успокоява, шептейки ѝ и галейки я като малко дете, докато накрая господарката ѝ като че ли пак се унесе в сън.

Фейра стана от леглото, дръпна обратно завесите край леглото и привика с ръка Келебек.

— Коя е тази Сесилия Бафо? И какви са тези четирима конници?

Келебек сви рамене и отвърна:

— Господарката е била доведена тук преди много години, от корсари, които са я отвлекли. Дали не са били четирима?

— Може би. Ами името? Коя е тази Сесилия Бафо?

— Не знам! — изпищя Келебек уплашено.

Фейра се замисли и накрая отсече:

— Опиши ми деня на господарката, минута по минута, още от ставането ѝ!

Келебек сплете пръсти и започна:

— Събуди се и заповяда да я облечем в нощницата ѝ със скъпоценни камъни, защото щяла да има гости.

Фейра присви очи. Не беше против протокола *валиде султан*, която и без това беше вдовица, да приема любовници, но Фейра беше сигурна, че господарката ѝ дори не беше поглеждала друг мъж от смъртта на съпруга си султан Селим преди две години. Затова сега попита подозрително:

— Какви гости? Мъж ли?

— Не, не. Каза, че ще подели закуската си с дожаресата на Генуа, преди генуезкият кораб да отплава със сутрешния прилив.

— Корабът отплава ли?

— Преди няколко минути.

— Сесилия Бафо — започна да размишлява на глас Фейра. — Името ми звучи чуждоземско. Възможно е да е генуезко. Как се нарича тази дожареса на Генуа? Някой може ли да разбере?

— Как ма, Фейра? — достатъчно способна според възможностите си, в моменти на криза Келебек забравяше и малкото научено в двореца и автоматично издаваше селския си произход.

Фейра усети, че ѝ е дошло до гуша да бъде любезна с тази простовата жена, и отсече заповеднически:

— *Попитай* някого! Например *къзлар ага*!

Очите на Келебек се разшириха от страх — *къзлар ага*^[5], господарят на момичетата и началник на черните евнуси, беше представителят на султана в харема и човекът, който раздаваше правосъдие между неговите стени. Настоящият ага — Баязид, беше страховит колос с абаносова кожа, висок над два метра. Ако някое момиче допуснеше грешката да не достави удоволствие на султана, ако отхвърлеше вкусовете на султана като твърде авантюристични, беше моментално зашивано в чувал и Баязид лично го хвърляше от Кулата на правосъдието право в Босфора. Останалите момичета биваха принуждавани да се събират, за да гледат как чувалът потъмнява, докато се напоява с вода, и постепенно потъва под повърхността, да слушат писъците на жертвата и да видят с очите си какви могат да бъдат последиците от неподчинението. Затова сега, само при споменаването на *къзлар ага*, Келебек отстъпи крачка назад и прошепна:

— Не мога да сторя такова нещо, Фейра!

Фейра въздъхна раздражено. Страхуваше се от агата не по-малко от Келебек, но далеч повече се страхуваше от онова, което би могло да се случи на господарката ѝ. Затова сега излезе от стаята и бързо прекоси Двора на наложниците. Слънцето вече бе високо в небето и докато завиваше надясно към Двора на черните евнуси, видя, че сенките под мраморните колони са дълбоки и мрачни, а слънчевите лъчи, отразяващи се във висящите горе лампи от ковано желязо, я заслепиха за миг. Дотолкова, че когато почука и влезе в покоите на *къзлар ага*, първоначално не виждаше нищо.

Постепенно очите ѝ се приспособиха към сумрака. Намираше се в дълга стая с два потока вода, течащи в издълбаните в пода мраморни канали. Малкото светлина, която осветяваше в сребристо ручеите, идваше от издяланите в каменния таван звезди, така че сноповете на слънчевите лъчи падаха върху пода в геометрични форми, подобни на изрязани от хартия звезди. Фейра пристъпи между тези снопове, сякаш поемаща към изпитание от светлина. Все едно беше сама в стаята — кожата на Баязид беше като излъскан абанос, черна като стола, в който седеше, но той пушеше наргиле и от устата му излизаха мънички облачета пушек. Пушекът се събираше над главата му и автоматично биваше улавян от сноповете лъчи, падащи през издяланите в тавана звезди.

— Фейра, дъщерята на Тимурхан? За какво си дошла при мен?

Очевидно за Баязид изобщо не беше проблем да я види.

— Уважаеми *къзлар ага*, дойдох да ви питам какво е името на генуезката дожареса, която тази сутрин е закусвала с моята господарка Нурбану султан?

Вече успяваше да различи формите му, масивни дори и в тази отпусната поза. Мускулите на ръцете му бяха издути до пръсване и се укротяваха едва близо до широките златни гривни, които носеше над лактите си. Гривните проблеснаха, докато той поднесе наргилето за пореден път към устата си. Фалшивата звездна светлина посребри избръснатата му глава.

— Името ѝ е Проспера Чентурионе Фатинати^[6] — отговори *къзлар ага*. За човек с подобен ръст гласът му беше висок и ясен като на момче, защото бе лишен от мъжественост още преди юношеството си. Ала странното противоречие между гласа и физиката му не

отнемаха ни на йота от заплашителното му излъчване. Той издиша едно голямо облаче пушек и попита: — Това ли е всичко?

— Да, *къзлар ага* — кимна Фейра и се обърна, но после внезапно пак се завъртя към него с кураж, какъвто не подозираше, че притежава, и допълни: — Тоест не. Коя е Сесилия Бафо?

Зърна два бели полумесеца, когато очите му се ококориха за момент в явен знак на разпознаване на името. За момент Фейра се уплаши. Но после очите пак се затвориха бавно и той изрече:

— Не знам. Сега ме остави. Благословен да бъде нашият султан!

— Защото той е светлина за очите ми и радост за душата ми! — отговори по навик тя.

Фейра напусна мрака на *къзлар ага* и излезе насред ярко осветения двор, запътена, макар и неохотно, към покоите на господарката си. Опасяваше се от онова, което щеше да завари там. Но слънцето сякаш бе изгряло и в стаята на *валиде султан*. Келебек се усмихваше, момичетата *одаъклар* гукаха щастливо като гълъбици и всеобщото настроение определено беше по-добро.

— Ела да видиш! — подкани я Келебек.

Фейра за пореден път дръпна муселиновите завеси на леглото на господарката си. Нурбану седеше, облежната на възглавниците си, възлите на вените бяха изчезнали от врата ѝ, очите ѝ бяха ярки, бузите — червени. Очите ѝ бяха изрисувани единствено с очната линия, която тя винаги носеше, рисувана ежедневно с четчица с тънък връх. Майката на султана поздрави ведро Фейра и момичето въздъхна от облекчение. Приседна на ръба на леглото на *валиде султан* с фамилиарност, позволена единствено на нея, и хвана за пореден път китката ѝ. Този път пулсът на Нурбану беше силен и ритмичен и Фейра плъзна пръсти към ръката ѝ. Нурбану ѝ се усмихна и попита:

— Фейра, какво не е наред?

— Как сте, господарке?

Нурбану се разсмя — съвсем искрено. Обикновено Фейра обичаше този звук, но днес той звучеше някак не на мястото си, подобно на дисонанс на цитра.

— Аз ли как съм? Никога не съм се чувствала по-добре! Донеси ми принадлежностите за писане, Фейра! А после поръчай да ми донесат закуската и заръчай на евнусите да подготвят баржата ми.

Какво ще кажеш днес да се разходим до Пера^[7]? Денят е прекрасен! Можеш ли да отделиш време от лекарските си задължения?

Фейра се поклони в знак на подчинение, но душата ѝ се изпълни с тревога. Промяната в Нурбану беше толкова драстична, че Фейра започна да се пита дали не е сънувала кратката кошмарна болест. Но Келебек също беше тук и видя, видяха и одалиските. Поколеба се, но накрая рече:

— Господарке, когато дойдох тук преди не повече от час, вие не бяхте на себе си, видът ви беше потресаващ, заспивахте и се събуждахте, и бълнувахте.

Пълничкото, мило лице на Нурбану се вдигна към нея и очите ѝ я погледнаха неразбиращо.

— Фейра, какви ги приказваш?

— Не си ли спомняте?

Фейра огледа още веднъж внимателно господарката си и тревогата ѝ се засили. Ярки очи, проблясващи като брилянти. Прекалено силно зачервяване по бузите. Русата ѝ коса беше все така влажна, увита около лицето ѝ като ореол. Абсолютно никакъв спомен за случилото се преди малко.

Фейра се обърна и се огледа. Слезе от подиума и погледът ѝ падна право върху замразените плодове, стоящи невинно върху близката масичка. Дръпна гедик към себе си и изсъска в ухото ѝ:

— Келебек, господарката яла ли е нещо тази сутрин? Пила ли е?

— Още не. Но пък е рано... Не е хапвала нищо друго, освен от плодовете, които дожаресата ѝ донесе.

— Някой опита ли ги тези плодове?

С очи, кръгли и зелени като зърната грозде, Келебек възкликна:

— Разбира се, че не, Фейра, нали теб те нямаше! Но аз си помислих, че няма нищо лошо в тях, нали са подарък от дожаресата, а тя е приятелка на господарката и каква красива дама при това...

Фейра се приближи към купата, преливаща от плодове, и сърцето ѝ се сви още повече от грозни предчувствия. Ледът, който капеше в сребърния поднос отдолу, протестираше с леко припукване, докато се топеше. Погледът ѝ бе привлечен отново от гроздето и огромните му зърна. Изглеждаха особено вкусни, падащи от всички страни на купата към подноса — големи, кръгли, проблясващи с капчици роса. За втори

път от няколко минути насам Фейра отчете мислено, че има нещо твърде наситено за нормалния цвят.

Откъсна едно зърно от близкия грозд и го разтвори с нокът. Приблужи се до прозореца и огледа разкъсания плод под лъчите на слънцето. Там, в нефритената сърцевина на гроздовото зърно, на мястото, където би трябвало да са семките, се виждаше тъмен съсирек. Фейра измъкна съсирека с нокът и го постави върху бялата мозайка на перваза. След това бръкна в кожения си колан и измъкна оттам лупа с медна рамка, която нагласи на едното си око. Взя се внимателно и поразбърка черната слуз. След като я разстла върху бялата повърхност, много лесно видя купчина миниатюрни семенца, всяко от които с формата на звезден анасон. Стомахът ѝ се преобърна.

Отрова!

И не каква да е отрова, а такава, каквато бе виждала само веднъж в живота си. Някога Хаджи Муса бе успял да предотврати опит за покушение срещу живота на стария султан с отрова, скрита в подарена кана с английска бира. Лекарят ѝ беше показал спорите във формата на звезди, извлечени от плода на дървото на Вартоломей, което растеше по хълмовете на Дамаск, и ѝ беше казал да бъде изключително внимателна с тях. Защото тези спори бяха една от най-смъртоносните отрови, познати на човечеството — без вкус, без мирис и без никакъв антидот. Жертвата усещаше зловредните ѝ ефекти почти моментално и това продължаваше от половин до един час, след това се възстановяваше внезапно, като че ли бе в цветущо здраве, но после се влошаваше рязко, докато спорите се размножаваха из органите, тълпяха се в черния дроб и стомаха и превръщаха вътрешностите на пихтия.

Изумена от такава могъща отрова, Фейра бе измолила соколарите на султана да ѝ дадат един стар и куц чучулигар и му бе дала част от спорите. Птицата ги бе изкълвала лакомо. След това тя бе приседнала на стълбите на соколарника в Топкапъ сарай и бе започнала да го наблюдава. В продължение на половин час дребният сокол бе паднал на плочите и бе пляскал безсилно с криле, пицейки от болка. Фейра го бе наблюдавала напълно безстрастно. След това птицата като по чудо се бе възстановила. През следващия час се бе чувствала превъзходно, дори бе престанала да куца. Но преди краката на Фейра да бяха успели да изтръпнат върху каменния под, соколът бе паднал повторно и бе

почернял, очите му бяха станали стъклени и бе започнал да хрипти нещастно, докато накрая тя не бе издържала и му бе извила врата, за да не го мъчи повече. Той лежеше в ръката ѝ, топъл и изненадващо лек, с увиснала завинаги глава. За миг Фейра се бе изпълнила с угризения на съвестта — този сокол никога повече нямаше да може да се издигне над кубетата на „Хагия София“. Но после бе вкоравила сърцето си, бе го поставила обратно на плочите и му бе извършила дисекция със скалпел, изваден от колана ѝ. И бе видяла, че вътрешностите му са почернели от спорите, всичките му органи са се превърнали на пихтия и са практически неразличими едни от други, събрани в огромна черна топка.

Фейра се замисли. Прекара бързо през ума си всички лекарства, които знаеше, всичко, което носеше в колана си. Но нищо нямаше да помогне на господарката ѝ. Ако бе дошла тук по-рано, ако беше тук миг след като Нурбану е хапнала от гроздето, можеше и да успее да измисли нещо. В една от стъклениците си носеше лоени топчета, които, погълнати, предизвикваха автоматично повръщане, а с него и пълно почистване на стомаха. Но дори и в такъв случай трябваше да се проявят първите признаци на отравяне, а с тази отрова тогава вече щеше да бъде твърде късно. Освен това, помисли си мрачно Фейра, както ѝ бе напомнила Келебек, ако *тя* беше тук, като *кира* на Нурбану щеше да бъде длъжна да опита първа гроздето и сега също щеше да бъде на прага на смъртта.

Фейра се загледа неவிждащо напред. За господарката ѝ вече беше твърде късно. Сега беше длъжна да спаси онези, които можеше. *Одалъклар* бяха все красиви, все девственици, следователно имаха голяма материална стойност за султана. Нямаше съмнение, че той нямаше да си позволи да ги пипне.

— Оставете ни, вървете си, всичките! — подвикна им рязко тя и ги изгледа как се изнизват една след друга през вратата.

Остана Келебек — Келебек, която беше най-обикновена жена, при това вече на двайсет и пет. В съзнанието на Фейра изплува картината на чувал, потъмняващ от напояването с вода, който постепенно потъва в Босфора, отнасяйки със себе си нещастните викове на напълно невинната слугиня. Фейра се насочи към прозореца, където една кутия от златен филигран улавяше лъчите на слънцето и ги отразяваше. Дръпна забрадката от главата си и започна да увива

внимателно кутията в нея, докато накрая не остана нито един проблясък. Постави кутията в ръцете на момичето и отсече:

— Келебек, вземи тази кутия и... — бръкна в шалварите си — ... и тези три *дирхама*^[8]. Вземи лодка до Пера. Къде е къщата на баща ти?

— В Едирне.

— В Пера продай кутията, купи си с парите муле и се върни в Едирне! Но никъде не спирай по пътя, чуваш ли?! После помоли баща ти да ти намери някой добър мъж от вашето село и се задоми! Службата ти в Топкапъ сарай приключи!

— Какво искаш да кажеш?

— *Валиде султан* съвсем скоро ще умре, а ти си й дала отровни плодове!

Келебек се разтрепери от глава до пети.

— Ама как... аз не съм... не знаех... — започна да върти глава наляво-надясно и да стене. — Ти не можеш ли... трябва да има... нямаш ли нещо в твоя лекарски колан за нея, а?

За Келебек, както и за всички наложници коланът на Фейра беше ни повече, ни по-малко извор на чудеса, панацея за всичките им болки, хранилище на церове, скътани в мънички стъкленици. Сега Фейра погледна момичето право в очите и поклати тъжно глава.

Това беше напълно достатъчно. Келебек грабна кутията и побягна навън.

Фейра скочи обратно на стълбите на подиума и дръпна завесите край леглото. Страхът я правеше по-рязка от обикновено.

— Коя е Сесилия Бафо? — извиси глас.

Отпуснатата спокойно върху бродираните си възглавници, Нурбану султан пак се изсмя. Но този път смехът ѝ беше фалшив, писклив.

— Нямам никаква представа, Фейра. Сега те моля да ми дадеш пособията за писане!

Но Фейра не помръдна. Вярно бе, че господарката ѝ нямаше никаква представа, че е била много болна, не си спомняше изобщо страховитите минути, когато се гърчеше между завивките си, но отлично знаеше коя е тази Сесилия Бафо.

Момичето приседна на ръба на леглото и погледна Нурбану султан право в очите. Заговори бавно и малко по-високо от обичайното:

— Чуйте ме добре, господарке! Гроздето, което дожаресата ви е подарила, е било отровено със спорите на дървото на Вартоломей! Когато човек погълне тези спори, за около половин час му е много зле, като че ли умира. После, много бързо, изведнъж става по-добре. Кожата му порозовява, очите блестят. И няма никакъв спомен за случилото се преди. Точно както е при вас. И както се е случило с вас. В момента тялото ви се бори със спорите и дори намира някакви ползи от опиатите в отровата. За около час ще се чувствате много добре, много по-добре и от преди. Ще заповядам да ви донесат козе мляко и малко клисав хляб, за да забавим проникването на отровата. Но скоро, много скоро пак ще се почувствате зле, а малко след това няма да можете дори да говорите. Е, като знаете вече всичко това, имате ли да ми кажете нещо? Имате ли някакво съобщение за сина си, завещания за семейството, указания за погребението? Или може би — допълни и я погледна многозначително — някакви идеи коя е тази Сесилия Бафо?

Валиде султан се поизправи на възглавниците и гневно изрече:

— Бих казала само козето мляко и клисавият хляб да вървят по дяволите! Как можеш да имаш наглостта да говориш за смърт в подобен прекрасен ден?! Искам си закуската, Фейра! А дожаресата на Генуа е моя приятелка! Не искам да слушам нито думица повече от тези твои глупости!

Фейра кимна и отбеляза:

— Знам, че в момента не ми вярвате и ви разбирам напълно. Настроението ви е много добро, тялото ви пращи от здраве. Но това състояние няма да продължи дълго, а противоотрова няма! Отровата няма вкус и изисква известно време, за да подейства, така че дори и опитвачката ви, ако беше дошла навреме — тук тя сведе засрамено глава, — нямаше да може да ви спаси. Тази отрова просто няма равна на себе си. И точно затова генуезците толкова я предпочитат. Сега обаче ще ви оставя и ще почакам собственото ви тяло да ви каже онова, което аз очевидно не мога!

Нурбану султан отвори уста, за да изкрещи, но Фейра я погледна безстрашно, готова за предстоящото. Момичето знаеше, че гневът на *валиде султан* можеше да бъде точно толкова голям, колкото и добротата ѝ. Вярно е, че за всичките си години служба при нея Фейра нито веднъж не го бе изпитвала на собствения си гръб, но го бе

виждала достатъчно пъти, насочен към други. Освен това я разбираше напълно — никой не искаше да приеме, че умира.

През годините, прекарани като лекарка на харема, тя бе ставала свидетел на всякакви реакции във връзка със смъртта — отрицание, гняв, ужас. Някои се пречупваха моментално и молеха за цяр. Беше принудена да съобщава на жени с бучки в гърдите или в утробата, че смъртта идва за тях, но че това може да отнеме седмици, месеци, дори години, и те се примиряваха и свикваха. Жалкото бе, че сега нейната господарка щеше да бъде мъртва още до пладне, а подобен кратък срок никой не бе в състояние да осмисли. Напълно готова да поеме целия порой на обвинения срещу себе си, младата жена същевременно си даваше сметка, че на този етап е безполезно да стои тук. *Валиде султан* трябваше сама да приеме истината, а след това, за краткото време, което ѝ оставаше, да сложи нещата си в ред. Накрая Фейра се сети какво да каже. С чувството, че хвърля камък срещу буреносен вятър, тя издебна мига, когато Нурбану си поемаше дъх, за да се разкреши, и изрече тихо:

— Сесилия Бафо! — при изричането на това име господарката ѝ млькна и задиша тежко. — В миговете на най-големите си страдания преди малко, когато не знаехте какво говорите, вие попитахте не за сина си, нито дори за мен, а за Сесилия Бафо. Очевидно тази жена е много важна за вас!

Младата жена приклепна край леглото и продължи:

— Господарке, разполагате с много малко време! Ако искате да я намеря или да ѝ предам нещо, сега е моментът да ми го кажете! — изправи се отново на крака и довърши: — Просто си помислете. Знаете, че аз никога не съм ви лъгала! Но ето че сега *вие* ме лъжете! Много добре знаете коя е Сесилия Бафо! А когато сте готова да ми кажете, да знаете, че ще бъда в Самахането!

Слезе бързо по стълбите на подиума, отвори рязко вратата и завари пред нея петте одалиски, които се бяха скупчили отпред и подслушваха през ключалката.

— Грижете се за вашата господарка! — срязва ги тя и пое бързо с удобните си пантофки през коридора, докато гневните викове на Нурбану не заглъхнаха.

Насочи се през притихналия дворец към Самахане — ритуалната зала на дервишите за основния им ритуал, тяхната Сама. Влезе и

веднага се качи на терасата, защото на жените беше забранено да присъстват на тези ритуали. Настани се под богато украсените арки и дръпна копринената завеса зад себе си. Имаше нужда от спокойствие и време да помисли.

Надникна през парапета. Ордент Мевлеви — дервишите, извършваше основния си ритуал. Деветима от ордена се въртяха около старшия си свещенослужител в центъра на групата. Белите им поли описваха перфектни кръгове, докато високите кафяви шапки сякаш стояха на едно място, оформяйки централната ос, около която се въртяха. Краката им почти не докосваха пода на Самахането, а звуците, които издаваха, приличаха по-скоро на тих ромон на дъжд.

Фейра изпадна в транс. Мислите ѝ започнаха да ромолят в главата ѝ, подобно на стъпките на въртящите се дервиши. Тя знаеше отлично символиката на тяхното облекло — белите им роби бяха в цвета на смъртта, а високите им бели шапки, приличащи на издължени фесове, символизираха гроба. Облеклото им ги приближаваше много повече от останалите до отвъдното, до другата страна. „Бяло за смъртта, кафяво за гроба“ — повтори си наум Фейра. Дервишите бяха предвестници на смъртта. Нурбану също съвсем скоро щеше да бъде увита в бял покров и заровена в крипта с камък върху главата ѝ.

Краката на Фейра изтръпнаха, лактите на ръцете ѝ, с които се бе облегла на парапета, я заболяха. А после какво щеше да стане с нея? Дали щяха да я преследват и затворят, защото е закъсняла да опита смъртоносните плодове преди *валиде султан*? Или защото не е успяла да излекува господарката си от страшната отрова? Дали да не побегне, както заръча на Келебек? Ами баща ѝ? Какво щеше да стане с него? И дали щеше да се застъпи за нея пред султана? Или може би бе най-добре да избягат заедно? Дали той щеше да се съгласи да я преведе с кораба си през онова море, което тя бе съзерцавала едва тази сутрин?

Внезапно бе посетена от ярък спомен, блестящ и твърде силно оцветен като онези плодове и самата ѝ господарка. Видя се съвсем ясно като шестгодишно дете, пред вратата на бащиния си дом, играеща в прахоляка с приятелите си. Едно от момчетата имаше пумпал и го въртеше сякаш до безкрай. Фейра моментално бе усетила магията му, докато той се въртеше така, че почти не се виждаше как се движи, като че ли задържан от някаква небесна сила. Накрая неподвижността се превърна в потрепване, после в полюляване и накрая белият пумпал се

претърколи в прахта и се плъзна в краката на децата. Тя го хвана и го завъртя веднъж, дважд, докато на третия път схвана как става. И докато той се въртеше, се загледа като хипнотизирана в центъра му, зашеметена от това, че нещо на този свят можеше да се движи толкова много, че да остане неподвижно. Останалите деца постепенно се разотидоха отегчени, за да се посветят на друга игра. Но Фейра стоеше и наблюдаваше пумпала, чакайки последния му миг с вълнение и с нещо подобно на ужас.

Сега, четиринайсет години по-късно, тя разбра най-сетне извора на този ужас. Макар и очакваща пумпалът да падне, тя същевременно се бе надявала с някаква мъничка частичка от себе си, че той ще продължи да се върти вечно — надяваше се, макар да знаеше, че това няма да стане. Загледа се в дервишите, очаквайки и някой от тях да падне, докато не чу изшумоляването на завесата зад себе си. Обърна се и видя една от одалиските и разбра още преди момичето да бе проговорило:

— *Дойди и виж!*

Фейра се изправи бавно, напълно схваната. Обърна се, за да погледне дервишите за последен път.

Те продължаваха да се въртят. Паднала беше само Нурбану.

[1] Симид — хлебче, геврек от бяло брашно. — Б.р. ↑

[2] Гъста, ароматна напитка — от грудките на салеп, многогодишно растение. — Б.р. ↑

[3] Площад, в миналото бил хиподрум, през османския период място за фестивали, празнични церемонии и център, където се намират най-важните монументи на империята. — Б.р. ↑

[4] Хеким — лекар; хекимин е побългарената форма. — Б.р. ↑

[5] Висш придворен пост — отговаря за евнусите в двора. — Б.р. ↑

[6] Просперо Чентурионе Фатинаро е името на дожа на Генуа, а жена му се казва Джеронима Джустиниани. В историята се предполага, че Нурбану е отровена от агент на Генуа през 1585 г., след което тя умира. — Б.р. ↑

[7] Т.нар. венециански квартал, където се издига Галата — кулата, построена от генуезци; обитаван предимно от чужденци. Днес се нарича „Бейоглу“. — Б.р. ↑

[8] По това време разменните монети в Османската империя са акче, куруш, авторката е използвала монета — парична единица на Арабския халифат. — Б.р. ↑

ТРЕТА ГЛАВА

— Аз съм Сесилия Бафо.

Фейра бе приседнала отново на ръба на леглото на Нурбану. *Валиде султан* изглеждаше немощна, а бледата ѝ кожа бе потъмняла дори повече от преди. Кръвта във вените ѝ буквално вреше. Отровата постепенно я превземаше. В други случаи Фейра би си помислила, че господарката ѝ бълнува, но благодарение на опита си виждаше, че тя е все още съвсем на себе си, в пълно съзнание. Момичето поклати объркано глава и промърмори:

— Какво искате да кажете, господарке?

Валиде султан се опита да се измъкне малко по-нагоре на възглавниците си и попита:

— Какво знаещ за мен?

Фейра повтори като папагал чутото от Келебек:

— Знам, че сте била отвлечена от корсари и доведена тук при султан Селим, нека почива в светлината на рая! — Фейра бе наясно, че турските конници всяваха страх по целия свят — превъзхождаха всички останали в битките, спускаха се от хълмовете към врага си, пищейки като банши.

— Отвлечена от корсари, значи — усмихна се едва-едва Нурбану. — Да, така гласеше легендата за мен — отвлечена от корсари. Но това не е нито половината, нито четвъртината, нито дори съвсем малка частица от моята история.

— Мислех си, че знам всичко за вас — смотолеви объркано Фейра, защото през годините двете си бяха споделяли много тайни.

— Говори ми на нашия език!

Фейра разбра, че господарката ѝ има предвид финикийския език. Но щом щяха да си говорят на този език, значи ѝ предстоеше да чуе голяма тайна. Много по-голяма дори от времето, когато Нурбану бе крила смъртта на съпруга си Селим в продължение на три дена, докато не пристигне синът ѝ от провинцията — наследникът, настоящият султан. Много по-голяма дори от времето, когато Фейра бе помогнала на господарката си да отклони пари от съкровищницата и да отнесе

няколко сандъчета жълтици на архитекта Мимар Синан, който градеше джамия в чест на Нурбану. Много по-голяма дори от времето, когато Фейра бе уреждала срещи между *валиде султан* и нейните съюзници от различни краища на света, за да се противопостави на прибързаните политически решения на сина си или най-малкото да ги смекчи.

— Финикийският ми е доста труден — отбеляза момичето.

— Фейра, не е финикийски. Венециански е!

Ето как една дума, недоразбрана в детството ѝ, сега се превърна в парола, която разтвори пред Фейра цяла карта. Устата ѝ също се отвори.

Нурбану въздъхна дълбоко и продължително и рече:

— Да, аз съм венецианка. Но позволих на всички да го забравят. Всъщност и аз самата почти го бях забравила. Но в предишния си живот, в младостта си, бях Сесилия Бафо, дъщеря на Николо Вениер.

— Вениер ли? — едва успя да изрече Фейра името, което в Константинопол се считаше за проклетие.

— Да — кимна и се усмихна леко Нурбану, доловила интонацията на момичето. — Чичо ми е Себастиано Вениер, главният адмирал от битката при Лепанто и дож на Венеция!

Нищо чудно тогава, че на народа му беше позволено да забрави този факт. Венецианците бяха врагове на турците от векове, бяха плякосвали златото им, бяха изнасилвали жените им и даже бяха осквернявали гробовете на султаните им. Венецианските мародери бяха извадили короната на Мехмед II заедно с косата му. Ала най-лошият от всички, най-ненавистният от тези пирати и завоеватели беше Себастиано Вениер — водачът на бойния кораб, наречен Венеция. Името на дожа биваше оплювано ежедневно в памфлетите, продавани по улиците, образът му беше ежедневно изгарян по сокаците.

Откакто той бе съкрушил османския флот само преди няколко години по време на битката при Лепанто, султанът и неговите хора не спираха да кроят планове за отмъщение.

— Да, няма начин да не си забелязала, че синът ми не питае голяма любов към мен — сякаш разчела мислите ѝ, продължи Нурбану. — Той смята, че политиката ми е провенецианска, че съм пристрастна към стария си дом. И всъщност е прав — *валиде султан* насочи към прозореца очи, които обаче виждаха съвсем друга гледка от

външната. — О, Фейра, виждала ли си град, който се носи по морето? Виждала ли си някога кули, които се издигат към небето като стрели, а не седят приклепнали като кубета? Виждала ли си острие на меч, което е право, а не извито? Виждала ли си стъкло, което блести като скъпоценен камък, и палати, в които твърдят камък е издялан деликатно като дантела? Ето че сега синът ми крои заговор да причини най-големите злини на Венеция и само ти можеш да предотвратиш това!

— Кой, аз ли?!

— Да, Фейра, ти! Ти си моята *кира*, моят пратеник пред света! Но светът е много по-голям от този град, скъпа. Затова ще те изпратя на най-трудната от всички мисии досега!

— Защо аз?

— За да разбереш, се налага да узнаеш моята лична история. Родена съм с името Сесилия Бафо, дъщеря на Николо Вениер и Виоланте Бафо. Баща ми беше лорд на Парос, управител на хилядите малки островчета край бреговете на Гърция, наречени Циклади, които се намират под владичеството на Република Венеция. Въпреки че по онова време живеех принципно във Венеция, през лятото на 1555 година, което е 962 по нашето броене, бях на гости на баща си.

„Преди двадесет и една години“ — помисли си Фейра. Преди самата тя да бъде родена.

— И именно там ви заловиха, така ли?

— В известен смисъл да. В нашия дворец в Парос беше организиран голям бал с маски в чест на моя годаж. Трябваше да бъде дадена на Ридолфо Фалиери, изключително богат мъж, но в нощта, когато му бях дадена, аз се влюбих.

— Значи е бил добър човек, така ли?

— Ни най-малко. Беше стар и жесток, и прегърбен от годините. Бракът беше изцяло династичен. Не, влюбих се, но не в него. На бала е маски имаше един морски капитан, младо протеже на султана, чийто кораб бе закотвен на нашия остров, за да се запаси с провизии. В рамките на само един час аз му се отдадох. Е, имаше и корсари — неговият екипаж. Взехме коне от бащината ми конюшня и бързо отидохме на брега, но аз тръгнах доброволно. От една страна, копнеех да избягам от Ридолфо, но далеч повече от това не можех да понеса капитанът да отплава без мен!

Фейра започна да навива чаршафите между пръстите си и накрая изрече тихо:

— Обичали сте баща ми.

Това беше твърдение, не въпрос.

— Да, обичах баща ти — потвърди господарката ѝ. Загледа Фейра с присвити очи и добави: — И докато стигнем до Константинопол, аз вече бях трудна.

Фейра замълча. Забеляза, че господарката ѝ се затруднява все повече и повече да говори, завалянето в думите ѝ започваше да се усеща. Затова не смееше дори да си поеме дъх — знаеше, че на всяка цена трябва да чуе следващата част от разказа.

— О, Фейра, аз не бях толкова внимателна, колкото сега си ти! Виждам начина, по който се обличаш, забелязвам колко усилия влагаш, за да скриеш светлия тен на кожата си. Аз обаче бях безразсъдна. Разхождах си се по „Султанахмет“ в прекрасните си венециански рокли, разцъфнала от любов и от гордост с детето си, с непокрито лице и коса, пусната на къдрици. В ония години бях много красива, Фейра, имах златиста коса, перлена кожа и очи с цвета на морето. Един ден, докато се връщах от пазара, покрай мен мина носилка. Вътре беше султан Селим. Изведнъж вятърът духна, една от завесите се отвори и за момент погледите ни се срещнаха. Това беше достатъчно. До залез-слънце бях вече в харема, беше ми дадено името Нурбану Афифе и така Сесилия Бафо престана да съществува.

— Какво направи баща ми?

По лицето на Сесилия премина мрачна усмивка и тя отговори:

— Той изпадна в луд бяс. Пристигна в двореца, разби вратите с голи ръце и поиска да му върнат любовницата му, която носи в утробата си неговото дете. Охраната го отведе при султана, където го уведомиха, че ако детето се роди момче, ще бъде убито, за да не бъде пречка за истинските наследници, които по-късно моето тяло ще роди. Самият султан нито веднъж не легна с мен, докато детето не се роди. Чакаше, за да ме превърне в своя. Това бяха най-ужасните ми няколко месеца, Фейра, да чакам раждането на детето си и да не знам дали ще живее, или ще умре!

— Но детето беше момиче, нали?

Фейра вече нямаше нужда от утвърдителното кимване на Сесилия. Внезапно всичко ѝ стана ясно — ежедневните ѝ посещения в

харема, откакто се помнеше; фактът, че господарката ѝ не ѝ бе повишила глас нито веднъж досега, с изключение на днес; фактът, че Нурбану собственоръчно я беше научила да чете и да пише, и да говори езика на нейната младост; фактът, че тя поощряваше всячески интересите ѝ към медицината, за да ѝ помогне да се сдобие със знания, каквито другите жени рядко получаваха.

— В замяна на подчинението си баща ти получи висок ранг и обществен статус, а после получи и теб, за да те отгледа в мир в своя дом. Беше му разрешено да те задържи при две условия: да положи обет за непрекословна вярност на султана и неговите наследници и да обещае, че никога повече няма да прави опити да ме вижда. И аз наистина не съм го виждала, Фейра, нито веднъж от онзи далечен ден до днешния — очите на Нурбану придобиха стъклен блясък. — Към момента, когато се срещнахме с венецианците при Лепанто, баща ти вече беше адмирал — със същия ранг, с който беше и чичо ми, настоящият дож на Венеция. Наблюдавах всичко от същия този прозорец, Фейра, напрегнала взор. Представях си, че виждам чак до протока Патрас, където се срещнаха двете флоти и където любимият ми Тимурхан и чичо ми Себастиано се биеха един срещу друг с оръдия и огън, под ръководството на съпруга ми Селим.

За да я чува, Фейра вече трябваше да се приведе към нея.

— С течение на времето станах пак щастлива. Постепенно заобичах господаря ми, султана — разбира се, не със страстта на младостта, която питаех към баща ти, но със силата на уважението и приятелството. Той беше добър и мил човек, разликата между него и сина ни е като между деня и нощта. Научих се да бъда незаменима и бързо се издигнах от фаворитка до наложница, от наложница до *кадън*, от *кадън* до султана. Постепенно започнах да използвам влиянието си, за да поощрявам провенецианската политика. Но както добре знаеш, когато съпругът ми почина, всичко това свърши. Сигурно си спомняш, Фейра, колко усилия положихме да осигурим трона на Мурад и сигурно вече разбираш защо само на теб можех да се доверя да ми помогнеш в това начинание. Но вече ми е ясно, че щеше да бъде по-добре, ако бях позволила на съперниците на Мурад да му отнемат трона, защото синът ми е същинско въплъщение на злото и е обсебен от омраза към Венеция, а оттам — и към мен.

Фейра вече се изкачи напълно в леглото и приближи ухо към изсъхналите и напукани устни на господарката си. *Валиде султан* постави едната си подута от отровата ръка върху тялото на Фейра в непохватен опит за прегръдка и я дари с призрачна усмивка, като че ли тази близост я бе изпълнила с голямо щастие.

— Не ме съжaliaвай! През всичките тези години ме е крепяла тайната утеха да имам дете, което е светлина за очите ми. Той, синът ми, не знае коя си всъщност, защото беше роден година по-късно, а моите слугини опазиха докрай тайната ми. Така бях в състояние да те държа близо до себе си и да те гледам как растеш. Ти си толкова умна, храбра и мила! Всеки ден виждам в теб Тимурхан! — мисълта за старата ѝ любов ѝ върна донякъде силите и гласът ѝ стана малко по-разбираем. — Но за нищо на света не трябва да му казваш за това, обеща ми! Много е важно да не му казваш, защото той е играч в тази трагедия на сина ми — вдигна подпухналата си ръка и с видимо усилие я постави върху бузата на Фейра. — Ако можех да си поискам едно нещо, бих поискала ти да не си чак толкова красива. Затова е добре, че скоро ще напуснеш този град.

— Защо трябва да го напусна? — прошепна уплашено Фейра.

— Защото синът ми крои срещу Венеция най-пъкления заговор на света... — ръката, поставена върху бузата на Фейра, се разтрепери. В случая гневът беше най-големият враг на господарката ѝ, защото караше кръвта ѝ да се втурне по-бързо и течностите да заврат, което щеше да рече, че спорите на отровата вече нахлуваха в органите ѝ.

— Спокойно! Отпуснете се!

Нурбану свали бавно ръката си и сякаш започна да кърши пръсти. Но не беше така, просто се опитваше да измъкне един пръстен от подутия си и вече разкривен пръст — кристалната халка, която никога не сваляше.

— Вземи това — изфъфли накрая. Очите ѝ се затвориха и речта ѝ стана още по-неясна. — Кажу на чичо ми, дожа. А ако имаш нужда от убежище, има една къща със златен пергел над вратата. Там живее един мъж на име Събота. Той ще ти помогне.

Фейра пое пръстена, без да го поглежда. Почти не бе чула нищо от казаното след споменаването на дожа. Подпря се на лакът, изпълнена с ужас, и прошепна:

— Какво да му кажа?

Но очите на Нурбану бяха безизразни и вторачени нагоре.

— Къде да отнеса този пръстен?

Очите на Сесилия Бафо се разшириха, а след това се затвориха.

И със затворени очи тя изрече:

— Във Венеция, разбира се.

Фейра се приведе и постави буза върху устните на господарката си. Все още не можеше да произнесе „мамо“. Дишането на *валиде султан* беше кратко, но ритмично. Все още бе жива, но момичето знаеше, че няма никакъв смисъл да я буди. Един шок вероятно щеше да дойде в повече за разбитото ѝ сърце.

Погледна през прозореца към морето, което отвеждаше до Венеция. Слънцето беше високо в небето, лодките и корабите се тълпяха в устието на Босфора. Някаква странна алхимия беше превърнала синьо-зелените води в злато. Мънички лодки сновяха през протока между Пера и обратно, някои от тях приготвяйки платна за подалечни брегове. „Колко безсърдечно! — помисли си Фейра. — Как е възможно търговията да продължава, как е възможно хората все така да имат нужда от коприна, сол и шафран, когато тук приключва своя път един човешки живот?!“

Фейра бе седяла край ложето на смъртта много пъти преди и знаеше, че когато умиращите имат да кажат нещо важно, рядко успяваха да го произнесат високо и ясно, а по-скоро се задавяха с думата и издъхваха — за разлика от легендите, които османските разказвачи предпочитаха да разпространяват.

Последната надежда на момичето бе, че Нурбану ще се събуди истински един последен път, преди отровата да я превземе напълно, че тялото и ще направи едно последно усилие да се пребори със спорите на дървото на Вартоломей. Но не можеше да очаква *валиде султан* да дойде отново в пълното съзнание, в което беше доскоро. Фейра беше благодарна, че бе имала време да изслуша историята на майка си — и своята собствена, между другото — но сега се налагаше да чуе какво точно иска господарката ѝ от нея и какво е значението на пръстена.

Завъртя пръстена на пръста си под светлината на утрото. Беше красив, истински шедьовър на изкуството — кристалната халка бе съвсем прозрачна, с някакъв цветен надпис върху нея. Но като се загледа по-внимателно, Фейра видя, че цветовете всъщност не оформят надписи, а представляваха фигури — миниатюрни коне, четири на

брой, галопиращи по цялото протежение на халката. Вторачи се още по-силно. Бяха направени много умело, издълбани в кристала с някакъв инструмент, който трябва да е бил с размерите на върха на игла. Всеки кон беше с различен цвят от останалите — единият беше черен, вторият червен, третият бял, а четвъртият в жълто-зеленикавия нюанс на жлъчката. И макар че преди не повече от час, в залата Самахане тя бе обмисляла варианта да избяга с баща си, сега Фейра разбра, че няма право да изоставя пациентката си. Налагаше се да узнае всичко.

Не ѝ се наложи да чака дълго.

— Фейра, Фейра... — беше не повече от шепот.

Фейра обгърна с ръка китката на по-възрастната жена.

— *Дойди и виж!* — изрече тя и от устата ѝ се разнесе зловреден дъх, като че ли самата смърт изпълзяваше оттам. — Те идват!

— Кои? — попита момичето.

— Четиримата конници.

Очевидно умът на Нурбану бе започнал да се обърква. Тя правеше някаква асоциация с пръстена, който бе подарила на Фейра, а може би и с четиримата конници, които я бяха измъкнали от Парос. Фейра заговори успокоително:

— Не, не идват!

— О, да, идват! Виждам ги! И носят смърт! — сините като морето очи се изцъклиха страшно.

— Не, не идват — продължи да я успокоява Фейра. — Оттук виждам чак до Пера, а там има само няколко лодки. В стаята също няма никой, както и пред вратата.

— Те не идват към мен! — изрече изведнъж възмутено умиращата жена. — Яздат към Венеция! Четиримата конници на Апокалипсиса приближават Венеция! Те се носят над вълните с бели коне, но само единият от тях е истински бял, а другите са с други нюанси.

Фейра сведе отново поглед към миниатюрните гравюри на пръстена. Един от конете беше боядисан в бяло. „Само единият от тях е истински бял, другите са с други нюанси.“ Може би господарката ѝ всъщност не бълнуваше.

— Какво искате да кажете? Какво носят тези ездачи?

— *Дойди и виж, дойди, дойди и виж!*

Фейра се приближи, колкото можа.

— Тук съм, господарке.

Внезапно Нурбану се изправи рязко в леглото и заговори с глас, чиято сила противоречеше напълно на изнуреното ѝ тяло:

— *И когато Агнето отвори третия печат, чух третото живо същество да казва: „Дойди и виж!“. И видях, и ето черен кон, и язdecият на него имаше везни в ръката си. И чух нещо като глас отсрещ четирите живи същества, който казваше: „Един шиник пшеница за надница и три шиника ечемик за надница, а маслото и виното не повреждай!“^[1].*

После се отпусна безсилно на възглавниците и едва чуто завърши:

— Писано е! Писано е в Книгата!

Фейра се разтревожи. Дотук не бе успяла да схване нищо. *Валиде султан* хабеше думите си. Съвсем скоро нямаше да може да каже нищичко, но пилееше слова за масло и вино?

— Каква книга?

— Не съм я чела от години. Тук не ми позволяват. Книгата, Книгата на книгите! Там се говори за Четиримата конници на Апокалипсиса. *Дойди и виж, дойди и виж, и дойди и виж и дойди...*

Очите ѝ се втренчиха неподвижно нагоре и Фейра разбра, че за *валиде султан* времето на тази земя свършваше. Пробва с различен въпрос:

— Какво мога да сторя аз?

— Първият кон го води Тимурхан, черният кон, в неговия кораб. Върви с него да му попречиш! Плътно след него върви червеният кон. А когато дойде третият кон, белият кон, завоеателят, с Венеция ще бъде свършено! Тогава бледият кон ще бъде цар на всички земи, защото той е онзи, който е най-страховитият, той е онзи, от когото хората най-много се страхуват!

— Кой е бледият кон?

— Смъртта.

Кратката думичка отекна в цялата стая. Изглеждаше да е краят, последното дихание. Но после *валиде султан* внезапно извърна глава на възглавниците си и погледна Фейра в очите. После заговори доста нормално:

— Ще умра ли?

В гърлото на Фейра се появи някаква неприятна буца, подобно на камък, който блокираше гласа ѝ. Но тя никога не бе лъгала господарката си. Не излъга и сега.

— Да — прошепна.

И ролите изведнъж се размениха — сякаш *валиде султан* беше дъщерята, а Фейра — майката. Сесилия Бафо изрече с уплашен като на момиченце глас:

— Ще боли ли?

Фейра си спомни за сокола чучулигар, на който беше дала спорите от дървото на Вартоломей. За това как птицата бе изглеждала два, три часа след отравянето. Представи си и как ще изглежда *валиде султан* след още един час и как ще се чувстват органите ѝ, когато се превърнат в пихтия. Затова, с огромна мъка на сърце, последното нещо, което предпочете да каже на майка си, бе лъжа:

— Не, нищо няма да усетиш.

* * *

След още един час Фейра беше повече от сигурна, че господарката ѝ е мъртва.

Очите на *валиде султан* бяха ококорени неவிждащо нагоре, плътта ѝ беше сгърчена и почерняла като рана. Фейра затвори нежно сините като морето очи — това море и онова, което носеше в люлката си Венеция — а после излезе на пръсти от стаята.

Знаеше, че е време да намери доктора. Олюлявайки се, тя се отправи към Фонтана на пречиштането. Последният път, когато беше тук, светът ѝ си беше напълно на мястото си. А сега бъдещето ѝ бе абсолютно несигурно, да не говорим пък, че в рамките на няколко часа бе намерила майка си само за да я изгуби завинаги.

Изпрати един от черните евнуси да повика лекаря, а когато той се появи, Фейра видя, че старецът не изглежда много по-различно от господарката ѝ. Беше сив като пепел и трепереше, а тюрбанът му се клатеше. Тя му се поклони и каза:

— Изглежда, че вече знаете, учителю, онова, което дойдох да ви съобщя.

Хаджи Муса я изгледа така, сякаш бе погледнал в собствения си гроб, и смотоледи:

— Фейра, трябва да ти кажа, че баща ти е в огромна опасност! Не му позволявай да отплава!

— Баща ми ли? Но аз дойдох да ви кажа, че моята... — замълча за момент — моята господарка се спомина. Не знаехте ли?

Но докторът като че ли изобщо не я чуваше.

— И без това вече казах твърде много — продължи да каканиже. — Не му позволявай да отплава! Товарът му е много опасен! Ще го убие!

— Товарът му ли? — вцепени се Фейра. — Какъв е товарът на баща ми? — беше разкъсвана от загубата на Нурбану и силно обърквана, а за днес намеците ѝ бяха предостатъчно. Затова му се тросна безцеремонно: — Кажете ми всичко, но без заобикалки!

И нейният учител и покровител, великият Хаджи Муса, видимо се смали пред нея. Отстъпи.

— И без това вече казах твърде много — повтори, а после сложи ръце на устата си и добави: — Преди малко случайно да спомена, че господарката ти умира?

— Вече е мъртва.

Но тази новина като че ли не го впечатли особено, възприе я като дребна подробност.

— В такъв случай, Фейра, се прибери у дома! *Веднага!* Не трябва да бъдеш тук, когато я открият. И отведи баща си, надалеч! Не му позволявай да отплава!

— Почакайте! — повика го тя.

Но той вече бързаше обратно към основната част на двореца.

— И без това казах твърде много — подвикна през рамо. — Това е напълно достатъчно да ми вземат главата. Ако кажа още, до довечера ще съм мъртвец!

Фейра го проследи как се скрива зад колоните и разбра, че никога повече няма да го види.

* * *

И тъй като не знаеше какво друго да стори, тя пое през тихите вътрешни дворове по посока на дворцовите порти. Майка ѝ ѝ беше заръчала да тръгне с Тимурхан. Наставникът ѝ я беше предупредил за нищо на света да не позволява на баща си да отплава. И двамата бяха говорили за товара на кораба му. Нурбану го бе нарекла черен кон, а Хаджи Муса ѝ бе казал, че този товар ще убие баща ѝ. Изведнъж Фейра се почувства отново като малко дете. Прииска ѝ се да се покатери в скута на Тимурхан, да дръпне брадата му, както правеше, когато беше малка, да се отпусне на гърдите му и да го попита какво трябва да направят.

Докато минаваше покрай покоите на султана, дочу отвътре гръмовния му глас. Ускори крачка, изпълнена с неясния страх, че всеки момент оттам ще изскочи самият Мурад и ще я пониже с ятагана си, защото е позволила майка му да умре. Но ако беше слушала повнимателно и ако не бързаше толкова, щеше да чуе и още един мъжки глас.

Щеше да успее да разпознае и втория глас. Защото в този момент на аудиенция при султана беше баща ѝ.

[1] „Откровение на Йоана“, (6:5–6). — Б.пр. ↑

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Султан Мурад III бе започнал властването си по начина, по който възнамеряваше и да продължи.

Непосредствено след завръщането си от провинция Маниса, за да предяви претенциите си към престола, той бе заповядал да удушат петимата му по-млади братя, които баща му беше припознал от други съпруги. Династичната линия беше пределно ясна. А сега, само на деветнайсет, млад, енергичен и едноличен господар на цялата империя, той бе готов да пусне в ход мечтата на своя живот.

По думите на *къзлар ага*, с когото току-що бе провел много интересен разговор, към този момент майка му вече би трябвало да е мъртва. Най-после бе свободен от обвързаността, която напоследък бе започнала да го задушаваша, и вече нямаше да му се налага да търпи непрестанните вмешателства на майка си в политиката.

Освен това много удобно бе съумял да позволи на генуезците да свършат мръсната работа. Ръцете му бяха чисти, защото, макар и избиването на братята му да бе прието благосклонно от народа — тъкмо това и се очакваше от един силен владетел — убийството на собствената му майка, която бе обичана от всички, би било прекалено. Стоварването на цялата вина върху генуезците беше особено сполучлив ход. Сега щеше да заповяда нейната *гедик* да бъде удушена заради небрежно изпълнение на задълженията, а после щеше да заклейми генуезците, които по негово мнение и без това бяха започнали да отнемат твърде голяма порция от неговия град с настаняването си в квартал „Галата“ и близкото гето. А на майка си не само щеше да отдаде всички полагаеми се почести в последния й път, но и щеше да има основание да насочи справедливия си гняв към чужденците. Тъкмо този вид омраза щеше само да подсили последния му, най-великия и най-безочливия политически удар, който в момента готвеше.

Султанът седеше на трона си и наблюдаваше мъжа, привел покорно глава пред него, изправен върху мраморната карта на познатия свят, която покриваше целия под на огромната зала за аудиенции.

Съвсем подходящо за професията си, човекът бе застанал върху морето.

Този човек някога бе положил клетва за непрекословна вяност към баща му Селим и към всичките му наследници. Някога беше велик адмирал, а днес — просто стар морски капитан. Е, на стареца пак щеше да му се предостави възможността да стане адмирал. Тази мисъл накара султана да се почувства истински великодушен — усещане, на което той се наслаждаваше с мрачно удовлетворение. Щеше да предостави една последна битка на стария морски вълк. Султан Мурад III възнамеряваше да си събере дълговете.

Докато даваше инструкциите си на капитана, стори му се, че долавя точния момент, самата *секунда* в разговора им, когато Тимурхан осъзна, че няма да се завърне от тази мисия. Този мъж, който още от момче бе порил всички води на Османската империя, та и водите отвъд тях, се канеше да поеме на последното си морско пътуване. Мурад се наслаждаваше на този момент. Той беше част от цялата картина. Златото в залата, огромната мраморна карта и присъстващите бели евнуси, до един неми и глухи, защото тъпанчетата в ушите им бяха спукани, а езиците — изтръгнати по негова заповед. Одеждите, които той носеше, дворцовите стени около него, харемът му, пълен с жени, които можеше да има само с едно кимване. А най-хубавото от всичко това беше властта да сложи край на един човешки живот и да очаква от въпросния човек да приеме това непрекословно. Морският капитан стори точно това — прие.

Тимурхан бин Юнус Мурад беше идеален за тази задача — никой не познаваше моретата по-добре от него, беше ветеран от Лепанто и бе станал свидетел на достатъчно жестокости по време на най-голямата морска битка, за да мрази Венеция и нейния дож. Освен това оставяше след себе си само един близък човек — човек, грижите за когото Мурад щеше да поеме с преголяма радост.

— Нашият добър лекар изигра своята роля и намери един сандък — от един от храмовете извън града. Белите евнуси пък ще уредят товарът да ти бъде доставен на доковете точно в полунощ. Ще отплаваш с един от венецианските кораби, които пленихме при Лепанто. Името му е „*Ил Кавалиере*“.

От тона, с който говореше султанът, човек би могъл да предположи, че той самият е бил там. Всъщност Тимурхан бе човекът,

присъствал на престрелката, която бе довела до залавянето на въпросната галера. „*Конникът*“, Смисълът на това име не му убягна, както не убягна и на Мурад. Султанът, който бе запознат с всички детайли от историята на майка си, намираще името за особено забавно. Обожаваше съвпаденията — те го караха да усеща, че Господ е с него.

— Ще откараш кораба до Венеция и ще чакаш!

Стана от трона си и тръгна безшумно по картата, чертаейки пътя на кораба с позлатените си пантофки. Когато стигна до мраморното изображение на Венеция, целенасочено стъпи отгоре му. Доставяше му удоволствие да мърси това място с краката си.

— Когато стигнеш до устието на лагуната — застана точно там, — ще чакаш да приближи буря. Под прикритието на бурята и с венециански кораб ще разполагаш с всички шансове да се промъкнеш незабелязано покрай карантинния остров — посочи миниатюрно парче суша върху картата, под което пишеше: *Виня Мурада*. — Ако тук те хванат, ще те държат четирийсет дена и тогава всичко ще бъде изгубено. Тук моряците биват затваряни в приюти, а товарът се измива и опушва, за да се пречисти от заразата. Няма нужда да ти казвам, че ако това стане, с начинанието ни е свършено. Откарай товара си в басейна на Сан Марко, точно пред двореца на дожа. Той е тук — посочи султанът с върха на пантофката си — и точно тук ти ще се освободиш от товара си.

След това султанът изчака достатъчно, за да се увери, че не чува възражения. Верният морски капитан го следваше покорно по маршрута и кимаше.

— След това ще продължиш до подветрената страна на ето този остров, казва се Джудека. Там ще намериш убежище в място, наречено „Санта Кроче“ — султанът бе убеден, че Тимурхан няма да схване значението на последните думи, но за всеки случай побърза да ги замаже. — Тук ще намериш хора, които ще те приютят и ще ти дадат подслон, храна и подкрепа. След това ще можеш спокойно да се върнеш в Константинопол — завърши тържествено с лъжата си Мурад.

Вторачен в картата в краката си, морският капитан мълчеше. Султанът бе свикнал в негово присъствие хората да не смеят да си отворят устата, но това мълчание продължи твърде дълго. После му хрумна, че този човек, който се бе явявал пред баща му множество пъти, но никога пред него, бе уплашен от неговата сила и могъщество.

Това му хареса. Майка му, дано гние в гроба, винаги казваше, че разликата между него и баща му е като между деня и нощта. Но, *разбира се*, че този човек ще се страхува от него! Той не беше като баща си Селим, слабоволен мъж, любезен и милостив към поданиците си, нерешителен и мекушав.

— Можеш да говориш! — изрече великодушно султанът.

Тимурхан бин Юнус Мурад всъщност изобщо не бе уплашен от султана. Смяташе го за злобно кутре, недостойно дори да лиже обувките на покойния си баща. Мълчеше, защото се опитваше да осъзнае този последен удар, който съдбата бе стоварила върху него.

Тимурхан беше свикнал със загубата. Бе намерил жената, която обичаше и която също го обичаше само за да му бъде отнета от бащата на този султан. После се бе впуснал в морските битки, бе се издигнал до най-върховния команден ранг при Лепанто само за да изгуби флотата си. Единственото нещо, което бе успял да задържи в този живот, бе Фейра, а ето че сега му предстоеше да изгуби и нея. Иронията на ситуацията не му убягна. Когато се роди дъщеря му, той бе дал обет за вярност на Селим и неговите наследници в замяна на това да му позволят да отведе дъщеря си у дома и да я отгледа на спокойствие. Същият този обет обаче сега го бе довел обратно тук, в тази зала, за да приеме мисия, която ще го раздели завинаги с Фейра. Накрая заговори. Зададе единствения въпрос, който го беше обсебил.

— О, светлина за очите ми и радост за душата ми, какво ще стане с Фейра?

— Аха, твоята умна дъщеря. При това доста умна — отбеляза султанът, спомняйки си за онзи многозначителен разговор с *къзлар ага*. — Тя вече знае онова, което не трябва да знае.

Тимурхан вдигна нагоре и двете си ръце с длани напред, като че за да се предпази от удар.

— Господарю, знам, че е твърде много образована, но ако бихте се смиили в добротата си просто да ѝ позволите да остане на работа при майка ви...

Султанът го прекъсна:

— Майка ми вече избра страна в тази война, а за това вече няма да има нужда от дъщеря ти.

— Ама...

— Успокой се! Не осъждам знанията на дъщеря ти по медицина, дори ги приветствам. В крайна сметка една умна съпруга е голяма придобивка за всеки. Но освен това тя е много красива — факт, който, както забелязвам, тя полага големи усилия да крие.

Изпълнен с грозни предчувствия, Тимурхан зададе следващия си въпрос:

— Какво искате да кажете?

— Казвам, че в отплата на твоите услуги за моята империя ще се погрижа лично за нея. Реших да окажа на Фейра великата чест да я взема за съпруга в моя харем като моя *кадън*.

Тимурхан се почувства като в капан. Как би могъл да разкрие пред султана, че Фейра е негова полусестра, че той — един скромнен морски капитан, някога е споделял ложето на майката на Мурад? Ако признаеше това, щеше да бъде обезглавен на място, а след това Фейра сигурно също щеше да бъде убита. Да се поклони ли и да приеме тази чест, да поеме на смъртоносната си мисия и да приеме, че Фейра ще бъде в безопасност и обградена от грижи, но ще бъде насилвана от собствения си брат ката ден?

Изборът не беше никакъв избор. Той се поклони.

Султанът го проследи как върви към вратата и се усмихна. Тимурхан го беше подценил — грешка, допускана от много други преди него. Фейра не беше единствената, която знаеше нещо, което не трябваше да знае.

Мурад знаеше, че Фейра е негова сестра, но не му пукаше.

* * *

Тимурхан вървеше по коридорите на Топкапъ сарай, напълно съзнаващ, че никога повече няма да ги види. Докато минаваше покрай харема, си зададе същия въпрос, който си задаваше винаги, когато минаваше оттук — дали *тя* е тук. Но вратата винаги беше затворена, а пред нея стояха страховито черните евнуси.

Освен днес.

Отворени бяха и външните врати, и вътрешните. Неохотно, сякаш дори и погледът му на мъж бе достатъчен, за да оскверни това място, той погледна през вратите към малхсия вътрешен двор, в чийто

край вратата също беше отворена. И там, отвъд тази последна врата, лежеше една жена, отпусната на възглавниците си. Тя беше неподвижна, плътта ѝ бе потъмняла и като че ли беше мъртва. Но докато той гледаше, тя отвори очи — очи, които имаха цвета на морето.

И изведнъж той се върна с двайсет и една години назад, до мига, когато същите тези очи го бяха омагьосали на един бал с маски в Парос. Същите тези очи бяха задържали неговите, а после го бяха убедили да я отведе, да я качи на кораба си и да я вземе при себе си в Константинопол. Сега той задържа отново този син поглед, за един последен път. А после, осъзнавайки на какво става свидетел — на край, а не на начало — се обърна и продължи напред.

ПЕТА ГЛАВА

Дни по-късно Фейра изобщо не можеше да си спомни какво бяха вечеряли онази вечер.

Тя беше стотвила разнообразни гозби, които бе подредила прилежно на масата. При залез-слънце бе запалила медните лампи и бе добавила на масата приборите за хранене и чашите. Бе поднесла към устата си хапки от различни ястия, но не усети никакъв вкус.

Докато готвеше, бе прехвърлила през ума си всички възможни пътища, които се откриваха пред нея. Можеше да сподели наученото с баща си и по този начин да предаде доверието на умиращата си майка. Можеше и просто да си мълчи и нищо да не му казва. Когато зае мястото си на масата срещу баща си, все още не бе взела никакво решение. Бе сигурна само в едно — че за нищо на света няма да напусне Константинопол. След като майка ѝ беше починала, а баща ѝ щеше да замине всеки момент, градът бе единственото, което ѝ оставаше.

Фейра огледа внимателно Тимурхан. Баща ѝ изглеждаше разсеян. Вторачи се в лицето му, загоряло и обветрено от стихииите през четирите десетилетия по море — брадата, намазана с масло и изострена според мъжката мода, но вече силно прошарена, кехлибарените му очи, точно като нейните. Той седеше там, където седеше винаги, когато си беше вкъщи — начело на перфектно полираната им маса, пред прозореца с малки ромбовидни стъкла, които обсипваха тялото му с призрачни фигурки светлина. Беше потънал в мълчание и хапна почти толкова, колкото и тя.

Фейра уважаваше баща си, подчиняваше му се, както подобаваше на всяка добра дъщеря, обичаше го и което беше още по-важното, харесваше го. Но въпреки това и мъничко се страхуваше от него.

Той беше много строг. Пазеше ревниво целомъдрието ѝ и затова одобряваше напълно начина, по който тя се обличаше и криеше тялото си. Потупваше я, когато го ядосаше с нещо — нещо, за което тя не му се сърдеше, защото кой баща не потупва от време на време дъщеря си

— и я целуваше, когато бе доволен от нея. Но напоследък, едва през последните месеци, в отношенията им бе настъпила необяснима, едва осезаема промяна. Понякога, когато тя отбелязваше нещо по време на вечеря или заговаряше за работата си, забелязваше в него трансформация, която бе точно толкова неуловима, колкото и обръщането на прилива, когато водите бавно, но категорично се насочваха в противоположната посока. Бе започнала да съзира в очите на баща си известен респект към нея и което беше още по-интересното, мъничко страх.

Източникът на тази нейна нова сила бе знанието. Няколко пъти вече той бе искал мнението ѝ по медицински въпроси и бе отстъпвал пред нея, даже в присъствието на екипажа си. Само преди няколко дена, докато двамата вечеряха, той ѝ бе задал няколко въпроса за това какви грижи трябва да бъдат полагани за заразен човек и как да се предотврати разпространението на сериозна болест, когато пациентът е в контакт с много други хора. Но го бе сторил крайно неохотно. Фейра долавяше, че тази промяна никак не се нрави на баща ѝ, че той има чувството, че е загубил безвъзвратно нещо много скъпо.

Сега момичето реши да каже на баща си все пак нещо, с което нямаше да предаде доверието на майка си, но което щеше да ѝ помогне да вземе решение какво да прави.

— Господарката ми е мъртва.

Думите паднаха на масата и се претърколиха между него и нея като стъклени топчета в детска игра.

Очите на баща ѝ проблеснаха за миг и после той промърмори:

— Съжалявам.

Само тази дума ѝ беше напълно достатъчна, за да разбере, че той вече знае тъжната новина. И което беше още по-важното — че искрено съжалява, че тъгува и че все още е влюбен. Беше достатъчно. Фейра пусна шумно прибора, който държеше, падна на колене до него и прошепна:

— Татко, какво да правя сега? Накрая бе започнала да бълнува, каза множество странни неща... Да се връщам ли там утре?

Той подхвана нежно брадичката ѝ и рече:

— Фейра, тази нощ съм длъжен да отплавам. А ти утре ще се върнеш в харема, но като *кадън* на султана — не смееше да я погледне в очите.

Кръвта нахлу в главата на Фейра. В мозъка ѝ заприиждаха хиляди емоции, но най-силната от тях бе гневът. Значи всичките усилия, които беше полагала, ежедневните ѝ старания за прикриване на тялото ѝ, откакто бе станала жена — всичко това е било напразно.

Султанът бе успял да съзре истината под воалите и робите ѝ.

Дори само повторението на съдбата на майка ѝ щеше да бъде достатъчно кошмарно, за да се добави към него и още по-жестока орисия — да я направят съпруга на брат ѝ, което беше престъпление както срещу природата, така и срещу женствеността ѝ. Тя сграбчи ръката, която подпираше брадичката ѝ, и отсече:

— Не, татко! — после със смекчен тон добави: — Но ти няма да го позволиш, нали?

Изречението му се поотпусна. Той я погледна в очите и отговорът постепенно изплува в съзнанието му. Бе дал обет за вярност пред султана в замяна на тази най-скъпа от всички дъщери на света. Но какъв смисъл имаха и верността, и животът му пред алтернативата да изгуби Фейра? Не, той нямаше да поеме на тази самоубийствена мисия, на която го пращаха. Щеше да грабне Фейра, да вземе кораба без товара му и да отплава нанякъде — където и да е, стига да е място, където султанът няма да може да го последва.

Можеха да отидат на остров Парос — място, което той винаги бе възприемал като рай. Все още усещаше аромата на лимоновите дървета, покрай които бе минал в онази топла нощ, когато бе яздил след красивата Сесилия Бафо чак до морския бряг. Бе изпълнен от странна възбуда от факта, че тя язди по-бързо от него. Като че ли я виждаше и сега — как се обръща към него и се смее с глас едновременно ужасена, жадна за приключения и болна от любов по него.

Тимурхан сведе очи към лицето, което държеше в длан — несравнимо лице, което рядко виждаше незабулено. Фейра толкова приличаше на майка си и същевременно бе толкова различна от нея. Върху ръката, която бе хванала неговата, съзря пръстена на Сесилия. Имаше да я пита толкова много неща и тя да му разказва толкова много неща, но сега нямаше време.

— Не мога да позволя да те приберат там! Събирай си нещата! Бързо! Трябва да тръгнем, преди слънцето да се е скрило напълно зад хоризонта!

Фейра се изправи, грабна мантията си от близката закачалка и пристегна отново около кръста си неизменния медицински колан. Това ѝ отне само няколко секунди.

— Готова съм! — отсече.

Тази вечер нямаше смисъл да се покрива, да губи време в онези безполезни опити за преобразяване. Погледна баща си в очите и двамата си размениха една от редките между тях усмивки.

Тимурхан отвори вратата и усмивките им застинаха.

Точно пред вратата им, блокиращ умиращата слънчева светлина с масивното си туловище, стоеше *къзлар ага*.

— Капитан Юнус Мурад — изрече той със странно писклив глас. — Изпратен съм да ви ескортирам до кораба ви, където вашият екипаж вече ви очаква. Мадам — обърна се към Фейра, — вие си починете. Моите подчинени ще охраняват къщата ви, а утре сутринта ще ви отведат в харема.

Така на Фейра не ѝ остана нищо друго да направи, освен да си вземе сбогом с баща си, да притисне бузата си о неговата толкова силно, че сълзите им се сляха, и да маха ли, маха с ръка, докато той и *къзлар ага* не се скриха зад ъгъла. Успя да се задържи права, докато той все още можеше да я види. А после се строполи в краката на охраната, направо върху плочите пред вратата на дома си.

Плочите, върху които някога бе въртяла един пумпал.

ШЕСТА ГЛАВА

Фейра лежеше в мрака и въртеше кристалния пръстен.

Душата ѝ вече не се раздираше от нерешителност — знаеше много добре какво да направи. Просто изчакваше своя миг. Чакаше и въртеше пръстена на пръста си, като че ли броеше ударите на сърцето, докато настъпи моментът за действие.

Имаше пръстена само от четири часа, но вече го чувстваше като част от себе си. Завърташе кристалната халка на една четвърт, така че всеки път отгоре попадеше различен кон — черен, бял, червен, блед. Зачуди се дали не е наследила този навик от майка си.

Нейната майка.

Макар и неофициално, Нурбану се бе държала с Фейра като истинска майка. Момичето си знаеше, че по-късно, когато шокът премине, тя наистина щеше да скърби за нея. Но днес нямаше никаква необходимост да поглежда към отношенията им от различен ъгъл. Между двете имаше взаимна любов и уважение, имаше прегръдки, поощрение, множество часове, прекарани заедно — с други думи повече, отколкото и официална дъщеря би могла да очаква. Фейра предпочиташе да не се самоизмъчва с неизказаните неща. Всичко, което трябваше да бъде казано, беше казано през последни кошмарни часове днес, а останалото остана неизречено през двайсетте години преди това. Единственото, за което Фейра съжаляваше, бе, че майка ѝ не бе успяла да ѝ разкаже повече за тези конници. За черния кон, който баща ѝ беше принуден да откара до Венеция, за нещата, които самата тя трябваше да стори.

Накрая улиците отвън утихнаха. Моментът настана.

Фейра се изправи безшумно като котка. Нямаше нужда да се облича, защото изобщо не се бе събличала. Единственото, което добави към облеклото си, бе плътен дълъг воал под шапката. Този път криеше не красотата си, а самоличността си.

Все така безшумно тя отвори прозореца и филигранните кепенци, през които бе съзерцавала града едва тази сутрин. *Къзлар ага* не бе сметнал за необходимо да поставя стражи в задната част на

къщата им. Скочи тихо върху покрива на бараката, в която съседите затваряха нощем козите си. Окаяните твари вътре започнаха да бляят и Фейра вдиша отвратителната им воня с ужас, но после побърза да скочи в тъмната уличка зад бараката. Промъквайки се на пръсти към ъгъла, тя видя, че улиците са пусти и хукна колкото сили имаше към доковете. Там, със сърце в гърлото, тя зърна стотиците дървени корпуси на корабите, платната и мачтите им, извисяващи едни до други снаги подобно на армия вражески пики, които блокираха пътя ѝ за отстъпление. Как можа да си помисли, че ще познае на кой кораб ще бъде баща ѝ? Та за всяко пътуване му даваха различен кораб! Ами ако вече е отплавал?

Започна да се лута отчаяно из пристанището, четейки бомбастичните имена, с които мъжете кръщаваха корабите си, с надежда за бъдеща победа. Дали да се прокрадне на някой кораб, който и да е, и да рискува с екипажа, който ѝ се падне, или да се върне незабелязано у дома, да се събуди в собственото си легло и утре да бъде отведена в харема? Фейра не беше толкова невежа по отношение желанията на мъжете. Отлично знаеше каква ще бъде съдбата ѝ като единствена жена на борда на кораб с непознати мъже, без присъствието на баща ѝ, който да я пази. Но кое беше по-лошо — това или съдбата, която я очакваше в харема? Вярно е, че в харема би била играчка не на двайсетима мъже, а само на един, ала този един мъж беше собственият ѝ брат, който беше истинско чудовище. Така че избор всъщност не съществуваше.

Тъкмо се канеше да огледа корабите за последен път, когато забеляза изписаното със златна боя име на кораб, който изглеждаше различно от всички останали. С правите дъски на леко издутия корпус и обилно украсената предна част корабът изглеждаше чуждоземски, а изписаното със златна боя име гласеше „*Ил Кавалиере*“. Нурбану не бе пропуснала да я научи и на буквите на своя език — на венециански това име означаваше просто „конникът“.

Фейра се скри зад купчина бъчви и зачака. Трапът беше спуснат, а поредицата от факли, поставени на стойки из пристанището, осветяваха влизащите и излизащите от кораба. Фейра зърна двама моряци от екипажа на баща ѝ, които сновяха напред-назад по палубата с различно оборудване и провизии, които бяха взели от склада на доковете. За момент си помисли да им се разкрие и да ги помоли да я

отведат в каютата на капитана, но тя бе повече от сигурна, че *къзлар ага* е все още при баща ѝ, затова не можеше да рискува.

Вместо това предпочете да се посвети на наблюдение на работата на моряците. Корабите бяха нейна площадка за игра още от мъничка и тя бе обикаляла и разглеждала не един, дивейки се на буретата и сандъците с товари, които виждаше в тях. Обикновено до трюма се стигаше през капак с метална гривна в самата палуба, но досега тя не бе виждала точно такъв кораб и не знаеше какво да очаква. После забеляза, че на този венециански търговски кораб вратите на трюма се отваряха директно към дока, за да може да бъде натоварен по-лесно, и тези врати бяха двойни, и се намираха доста над ватерлинията. В момента един друг трап отвеждаше право към мрака на корабното складово помещение.

В харема, когато се грижеше за наложниците, Фейра често обичаше да казва, че най-ефективното разрешение на даден проблем обикновено е най-простото. Тук като че ли също беше така. Тя просто изчака, а после се шмугна като сянка по трапа и влезе право в търбуха на кораба.

Огледа бавно огромното, подобно на пещера пространство, а после се скри зад някакви чували с жито и се приготви да чака. През следващия час върху нея бяха нахвърлени още подобни чували, така че постепенно ѝ стана задушно и горещо. Медицинският ѝ колан — нейният стар приятел, който носеше вече от толкова време, че го чувстваше като част от себе си, се впи болезнено в кръста и ребрата ѝ. Фейра си представи последиците от евентуално счупване на някоя от стъклениците, което би довело не само до забиването на парченца стъкло в плътта ѝ, но и до разливането на разни смеси, които в правилните дози можеха да лекуват, но в неправилните можеха да се окажат фатални.

А по-нагоре грубото зебло на чувалите буквално смазваше лицето ѝ. Това роди нов страх — че ще се задуши. Затова през кратките мигове на отсъствие на моряци в трюма тя започна да помества тежестта на тялото си и постепенно да си прави дупчица за дишане. Под мъждивия блясък на самотната лампа, увесена на медна кука над главата ѝ, започна да схваща, че чувалите бяха започнали да я смазват, защото всичките провизии за пътуването биваха товарени само в единия край на складовото помещение. В предната част на

трюма имаше пространство, отделено с муселинова завеса, а между завесата и истинските провизии имаше няколко десетки аршина място.

Накрая Фейра успя да се поосвободи от смъртоносния натиск върху тялото си и да се огледа по-спокойно. В сумрачната светлина започна да оглежда чувалите и буретата, търсейки някакъв знак, издирвайки смъртоносния товар, който баща ѝ беше принуден да пренесе — нещо, което да се свързва по някакъв начин с кон, нещо черно. Постепенно забеляза и друга странност — провизиите, които бяха струпани наоколо, бяха добри, твърди сирена, четвъртинки месо, фино бяло брашно — все неща, доста различни от обичайните корабни дажби от изсушено месо с мас и твърди бисквити. Протегна ръка между два чувала и леко ги разбута. Зърното вътре прошумоля.

Докато наблюдаваше моряците как влизат и излизат, тя се опита да не издава нито звук. Задържа дори дишането си. Но това очевидно не беше достатъчно — един от товарачите остави на земята бурето си, изправи се и вдигна ръка, давайки знак на другаря си да млъкне.

— Какво не е наред? — попита вторият, като също остави бурето си.

— Чух някакъв шум — просъска морякът с острия слух. — Откъм чувалите — и посочи към буретата, зад които, между чувалите, се криеше Фейра. Сърцето ѝ заби в ушите от ужас. Потта от пръстите ѝ навлажни даже зърното в близкия чувал.

— Сигурно е някой плъх — махна с ръка вторият. — Счуват ти се разни неща.

— Някой плъх ли? Ти не чу ли какви бяха указанията на капитана? *Никакви животни на борда!* Не пуска даже корабната котка! Затова ще се наложи да го намерим този плъх!

— Че защо без животни?

— Де да знам. Май има нещо общо с товара.

— Хубаво, да огледаме, щом казваш. Но основният товар още чака на дока.

Двамата се приближиха толкова опасно близо до Фейра, че тя усети силната миризма на кози — сигурно единият от моряците беше козар през свободното си време. Вторият, чиито очи очевидно бяха по-остри от ушите му, погледна право към нея и извика:

— Открих го! Хайде, идвай тук, поразнико!

Фейра се дръпна назад, колкото можа, но мъжът вдигна високо във въздуха истински плъх, черен и лъскав като олио, пищящ от ужас. Морякът сложи край на мъките му, като само с едно движение му прекърши врата, а после настана тишина. Човекът метна дългото тяло на плъха през рамо като обикновена торба и го изнесе навън в нощта, следван от приятеля си с големите уши.

Фейра се отпусна назад и въздъхна от облекчение, макар че сърцето ѝ продължаваше да бие така, че щеше да се пръсне.

После някакъв тропот, тътрене на крака и псувни я накараха отново да застане нащрек. Моряците трябваше да качат на борда още един товар. А този вече беше тежък. Загледа се в тях, докато маневрираха с товара си — вече четирима мъже, носещи нещо голямо на раменете си, нещо, подобно на ковчег.

Саркофаг.

Лицата на всички носачи бяха скрити под воали. Ако не бяха поведението и езикът им, Фейра би си помислила, че така отдават почит на онова, което носят в саркофага. Обаче те клатеха големия ковчег и непрекъснато го удряха в околните препятствия, мърмореха и редяха мръсни приказки по начин, който я убеди, че просто няма как да носят мъртвец. Саркофагът като че ли бе изработен от сребро или олово — въобще от някакъв метал, който блестеше в сивкаво. Повърхността му беше украсена с някакви виещи се фигури. След ново мърморене, стенания и тътрене на крака, придружени от инструкции и контраинструкции, товарът най-сетне бе отнесен до муселиновата завеса. Тя бе дръпната, а саркофагът — пуснат безцеремонно върху голите дъски.

Носачите се оттеглиха смущаващо бързо, като по пътя си взеха и факлата. След тях остана внезапна, напрегната тишина. Въпреки мрака Фейра виждаше съвсем ясно белия проблясък на дръпнатата обратно и вече успокоила се завеса, бяла като пола на дервиш.

Същото като преди. По-различно от преди.

Защото сега Фейра долавяше почти осезаемата заплаха, излъчваща се от саркофага зад завесата — някак си по-ужасяваща и обезпокоителна от всичко, което бе видяла през този ден. Загледа се в диплите с цвета на смъртта, а после и в грубите, голи дъски между себе си и тях. Заслуша се в тишината. Внезапно тя бе брутално

пронизана от пискливия, непогрешим глас на *къзлар ага*, докато напускаше кораба по трапа.

После дойдоха силното бутване и еднократният рязък вик, плясъкът на тежко въже в крайбрежните води и миризмата на горящ коноп, докато корабът се оттласкваше от пристана си. Стомахът на Фейра се преобърна.

Вече нямаше връщане назад.

Тя напускаше своя роден град.

СЕДМА ГЛАВА

През първите няколко часа от пътуването Фейра не помръдна от мястото си.

В това отношение ѝ помогна и силното люлеене на кораба, защото не бе сигурна, че би могла да помръдне от мястото си, дори и да искаше. Досега никога не бе плавала по море, никога не се бе возила на кораб — ако не броеше кратките разходки за удоволствие в позлатената баржа на Нурбану, които обаче бяха строго ограничени в пределите на Босфора. Затова сега всичко ѝ бе напълно непознато — този странен ритъм, това издигане и пропадане на вълните.

При пропадането на кораба тялото ѝ сякаш олекваше, а при издигането му гърбът ѝ биваше притискан към чувалите толкова силно, че медицинският ѝ колан пак започна да ѝ причинява болка. Чувстваше се неспокойна и на ръба на паниката — това люлеене ставаше непоносимо, очакването на поредното издигане и пропадане вече едва се издържаше. А от краткото равновесие на кораба на върха на всяка вълна, точно преди пропадането, започваше да ѝ прилошава. Сега за първи път Фейра започваше да разбира състоянието на баща си, след като се върнеше у дома след дълго пътешествие. Нищо чудно, че беше изтощен и не спираше да повръща в продължение на няколко дена, нищо чудно, че лицето му имаше зеленикавобелия цвят на костите, ръцете му трепереха и не бе в състояние да прекоси стаята, без да се спъне в нещо.

Фейра бе прагматична жена. Както многократно бе казвал баща ѝ: „Необходими са ми един ден и една нощ на борда на кораба, за да се сдобия с морските си крака. Но после ми е необходимо много повече време на брега, за да се отърва от тях“.

Затова сега тя се опита да успокои дишането си, а постепенно се научи да намества съвсем незабележимо тялото си, за да бъде в синхрон с движението на кораба. Спомни си първия път, когато бе яздила кон. Личната господарка на конете на Нурбану я бе учила как да се повдига и отпуска на седлото, за да компенсира движенията на коня

и да направи ездата лека. Същото беше и тук, в това чуждо за нея място.

След известно време успя да седне и да избута тежките чували над главата си настрани, далече от лицето си. След това безшумно продължи да си прави удобно гнездо сред товара. Под нея беше зеблото на чувалите, от едната ѝ страна се намираше задната част на кораба — груба изкорубеност от застъпващи се дъски, от другата ѝ страна бяха подредени редици бурета. Извивката на търбусите на буретата създаваше удобна пролука, през която тя съвсем ясно виждаше целия трюм и завесата в далечината, като същевременно оставаше скрита от чужди погледи. От провизиите в трюма и начина, по който бяха подредени, Фейра прецени, че ще бъде в безопасност поне няколко дена, а може и седмици — защото между нейното скривалище и капака към трюма на палубата имаше множество чували, сандъци и бурета. Моряците щяха да вземат първо най-горните.

Фейра знаеше, че е наложително да запази присъствието си на кораба в тайна до един конкретен момент от пътуването. Бе виждала баща си да маркира тази конкретна точка на картите, които държеше в специалния си сандък вкъщи. Когато беше малка, ѝ беше много интересно да наблюдава баща си как развива големите свитъци пергамент на масата, взема сребърния си пергел и отбелязва с него маршрута на пътуването си. Фейра обожаваше да гледа пергела в ръката на баща си как крачи през моретата подобно на миниатюрен сребърен манекен с иглички вместо обувки. В точно определен момент от разходката си манекенът рязко спираше, вдигнал единия си крак във въздуха подобно на танцьор. Тогава Тимурхан натискаше другия му крак силно към пергаментата, дръпваше пергела от картата и отбелязваше мястото с миниатюрно кръстче. „Това е! — отсичаше. — Това е точката, от която няма връщане назад.“

И тогава, и сега тя много добре разбираше, че точката, от която няма връщане назад, е онази, от която нататък вече не можеш да се върнеш и единствената ти възможност е да продължиш напред. Тя бе един от най-важните знаци в мореплаването, защото, ако провизиите не достигаха или избухнеше битка, или изникнеха пирати, бе задължително да знаеш дали корабът все още може да обърне назад или е по-добре да продължи напред. Следователно, ако успееше да запази присъствието си в тайна до половината път до Венеция, Фейра

знаеше, че оттам нататък не биха могли да се върнат назад, дори и да искаха. За зло или за добро тя също бе поела на това пътешествие и щеше да сподели съдбата на баща си, независимо каква беше тя.

Светлината на зората постепенно започна да се процежда през тесните процепи на дъските. Фейра опря око о най-широкия от тях и веднага усети пръските на солената вода и движението на ветровете. Но иначе не видя нищо, с изключение на движещите се морски вълни. Тук водите вече не бяха с тъмносиньото на лапис лазули и сапфир, а драконово сиви, прегърбени като звяр, дълбоки и много опасни. Тук дори и морето беше различно. Фейра си даде сметка, че бе оставила зад себе си всичко познато. Даде си сметка, че има болезнена нужда от баща си.

Сълзите ѝ се смесиха с пръските морска пяна, но тя ги прогони, примигвайки бързо с клепачи, натежали за сън. Лекарят в нея се събуди и тя си даде съвет да си почине. Не беше мигвала от вчерашния изгрев, отпреди едно денонощие, което беше сякаш в един друг свят — свят, в който тя се бе обличала прилежно пред огледалото, за да отиде както винаги на работа в двореца. Докато се отпускате в прегръдките на съня, последната ѝ съзнателна мисъл бе, че на сутринта ще прекоси люлеещия се трюм и ще дръпне бялата завеса.

И ще види какво се таи зад нея.

* * *

Когато се събуди, Фейра усети непреодолима жажда, но първоначално не успя да си вдигне главата, защото тя буквално барабанеше. Повдигна се с усилие до седнало положение, точно както ѝ бе трудно да се надигне и предишната вечер. Тогава причината за това бе морето. Сега тя усети, че онова, което не е наред, е тялото ѝ.

Плътта ѝ гореше, очите ѝ бяха разфокусирани, главата ѝ щеше да се пръсне. Налагаше се веднага да намери питейна вода. В паметта ѝ изплува фрагмент от спомен, мъгляв и ужасно далечен, за малка локвичка дъждовна вода върху капака на едно буре. С огромно усилие на волята тя накара дясната си ръка да изпълзи по чувала, а после да достигне до капака на бурето до него. Сви пръсти около ръба и

постепенно успя да ги потопи в благословената дъждовна локвичка. После ги плъзна обратно към устните си и изсмука безценните капки.

Когато дръпна пръстите от устата си, забеляза, че върховете им са черни. В резенчето позлатена утринна светлина от цепнатините в дъските видя, че пръстите ѝ са целите на черни петна, като че ли току-що бе писала с перо и мастило. Сигурно в това буре има катран. Фейра изсмука пръстите си, но черното не се махна.

Самите ѝ пръсти бяха черни като катран.

Фейра бе добре запозната със симптомите на гангрената, но тя нямаше никаква рана, никакво одраскване дори, което би могло да събуди заразата на гангрената. Неспособна да държи по-дълго ръката пред лицето си, тя я остави да падне в скута ѝ. Това движение отключи пронизваща болка в подмишницата ѝ. С другата си ръка опипа внимателно мястото над гърдата си, в подмишницата, и откри огромна подутина, кръгла и подпухнала като смокиня.

Пламналата кожа на Фейра изведнъж изстина от ужас. Тя опипа внимателно издутината — всяко докосване ѝ причиняваше пронизителна болка. Възможно ли е това да е бучка, като онези, който някои от наложниците бяха получавали на гърдите си? Не, нямаше как да е бучка. Защото тя знаеше, че подобно злокачествено заболяване не се развива за една нощ, а освен това най-опасното на тези бучки беше, че те изобщо не боляха.

Тогава какво беше? Фейра знаеше, че подмишниците, слабините и гърлото понякога отичаха по време на заболяване, защото течностите в тялото се събираха там като в бурета за дъждовна вода, но никога досега не се беше сблъсквала с нещо подобно. Отпусна се отново назад, безсилна от шока. Тялото ѝ отново пламтеше, потта ѝ се стичаше в чувалите под нея. От този момент нататък не помнеше почти нищо.

През следващите няколко дена, в по-ясните си мигове си даваше сметка, че разни хора влизат и излизат от трюма. Всяка вечер на куката на тавана беше окачвана лампа, за да може кормчията да вижда провизиите, и всяка сутрин лампата беше сваляна. Но не след дълго Фейра престана да забелязва и тези промени и напълно изгуби представа колко пъти лампата бе окачвана на куката и сваляна, колко дена са минали.

От време на време се чуваше да плаче, да говори, да бълнува, дори да пее. В началото си даваше сметка за необходимостта да мълчи, когато капакът отгоре се вдигаше, и се стараеше да държи стисната болезнената си челюст. С течение на времето обаче дори тази капчица съзнание я напусна и това престана да я вълнува — единственото, което искаше вече, бе да бъде открита, да ѝ помогнат, да я излекуват и да я отведат при баща ѝ. Страхуваше се, че докато провизиите намалелят достатъчно, за да я видят, тя ще умре и ще изгние.

Сълзи на самосъжаление се спуснаха към ушите ѝ и след време, след безкрайно много самотни часове и дни на колебание между изгаряща жега и вледеняващ студ, тя започна да си мечтае за смъртта. Вече не си спомняше какво беше да си добре, здравето ѝ изглеждаше като нещо от друг свят — свят, в който никога повече нямаше да може да отиде. А да си помогне да оздравее изискваше усилие на волята, каквато тя вече не притежаваше. По-лесно беше да умре. За себе си тя вече беше достигнала точката, от която нямаше връщане назад. Фейра затвори очи, надявайки се да ѝ бъде за последно, и си позволи да се отнесе...

Оказа се сама в огромна и просторна стая, покрита с млечнобели плочки, гладки като яйце. В центъра на стаята имаше прозрачен ковчег, направен сякаш от стъкло. Тя се приближи до него и приклепна. Когато се надвеси, видя стария султан Селим затворен в лед. Беше мъртъв, но с отворени очи, кожата му беше воднисто синкава. Тя постави ръце върху леда и те автоматично се овлажниха и охладиха. Тя започна да замръзва. Налагаше се да си стопли ръцете. Изправи се и се приближи до перваза на прозореца. Там лежеше златно сандъче и ѝ намигваше под слънчевите лъчи. Фейра взе сандъчето и внезапно се озова на улицата.

Жаркото слънце нагриваше сандъчето в ръцете ѝ и постепенно то стана толкова горещо, че не можеше да се държи. Но тя продължи да се катери по хълма на анадолския бряг, чак до Юскюдар, където се изграждаше огромна джамия. Чу се как пита за *архитекта* защото ѝ беше казано да предаде сандъчето единствено в ръцете на самия Мимар Синан.

На всяка цена трябваше да намери архитекта. Питаше всеки срещнат зидар, който работеше върху грубите блокове бял камък, завърташе всеки от тях с робата му, вглеждаше се във всяко брадато

лице. Беше отчаяна. Трябваше да освободи ръцете си от това сандъче, защото златото я изгаряше. Тя самата изгаряше. *Но къде е архитектът?*

Накрая стигна до врата с пергел, издълбан в архитрава — но този пергел не беше сребърен като на баща ѝ, а златен и извит — пергел на зидар. Вратата се отвори и тя го видя — мил, брадат старец. „Вие ли сте мъжът, когото наричат Събота?“ — попита тя. Той кимна и с огромно облекчение тя постави сандъчето в мазолестите му ръце, бели от праха на камъка. Той ѝ се поклони и рече: „Кажете на *валиде султан*, че джамията ѝ ще има голямо минаре!“ А после Фейра побягна и продължи да бяга до полуострова, после през покрития пазар и малките улички, тичайки обратно към Топкапъ сарай. Хукна през вътрешните дворове и стигна до покоите на *валиде султан*. Дръпна бялата завеса край леглото ѝ, но нейната господарка беше вече труп, с втренчени невиждащо очи, надут и гниещ върху завивките. Фейра протегна ръка, за да затвори очите с цвета на морето. И докато затваряше очите на майка си в съня си, в реалността очите ѝ се отвориха.

Фейра прокара език по пресъхналата си като пустиня уста и с мъка изправи тялото си до седнало положение. Все още беше слаба и потна, но разбра, че треската е преминала. Заразата си е отишла. Пръстите, които повдигна пред очите си, си бяха възвърнали обичайния цвят. Сигурно беше нощ, защото през цепнатините в дъските не се виждаше нищо, а лампата висеше на куката си и се поклащаше заедно с люлеенето на кораба, хвърляйки около себе си чудати сенки.

Воалът и шапката ѝ бяха изчезнали, очевидно измъкнали се, докато се е въртяла и потила върху импровизираното си легло. Медицинският ѝ колан беше непокътнат, но вече се въртеше около изпосталелия ѝ от глад кръст. Тя примигна два пъти и извърна бавно главата си, все така раздирана от болка — косата ѝ се бе превърнала в дебело солено въже, поклащащо се между плешките ѝ. Върху чувалите под нея бяха останали мокрите отпечатъци от тялото ѝ. На мястото, където подутината в подмишницата ѝ се беше спукала и изляла тъмното си вещество върху зеблото, имаше грозно черно петно. Когато повдигна ръка, тя установи, че роклята ѝ също е на петна. Но нямаше

възможността да се замисли за значението на всичко това, защото вниманието ѝ бе привлечено от нечий глас.

Вероятно все още се намираше в безсъзнание.

Гласът пак повика, като грачене на гарга.

Тялото ѝ моментално изтръпна, защото, когато гласът повика за трети път, тя разбра думата, която произнасяше — дума, която означаваше, че са я открили. Зачака напрегнато чувалите и буретата около нея да бъдат разместени и жалката ѝ персона да блесне. Но граченето на хищника продължи, повтаряйки непрекъснато само тази дума.

С отслабналите си колкото връв ръце Фейра започна да бута чувалите настрани и накрая, с невероятни усилия се освободи от затвора си. Огледа се и с изненада установи, че капакът в палубата над главата ѝ беше затворен и тя е съвсем сама в трюма. Изправи се нестабилно като прохождащо дете и тръгна неуверено напред, едва държаща се на отслабналите си крака върху люлеещия се кораб. Вървеше бавно, сякаш крачеше през пясък, първо единият крак, после другият, подобно на пергел, скъсявайки дистанцията между себе си и завесата.

Измина половината път. Продължи.

Протегна ръка към белия муселин и изпълнена с грозни предчувствия, го дръпна. Точно в този момент корабът навлезе безмълвно в мрачния архипелаг от хиляди островчета, известен като Циклади, където някога един морски капитан бе отвлякъл една венецианска принцеса. Отдясно се виждаха бреговете на полуостров Пелопонес.

Точката, от която нямаше връщане назад.

Фейра сведе очи към сандъка и разбра, че е била права — гласът идваше от него. Внезапно установи, че е твърде слаба, за да се задържи права. Коленете ѝ се подгънаха и краката ѝ се свиха под тялото ѝ. Тя коленичи пред саркофага така, както някога бе коленичила пред ковчегата със съхраняваното в лед тяло на един султан.

— Момиче? — изрече за пореден път дрезгавият глас.

— Да, Сандък?

ОСМА ГЛАВА

С пресъхнала като прахан уста Фейра заговори отново:

— Кой си ти?

— Аз съм Смърт.

Тя преглътна. Реши, че в крайна сметка треската е успяла да я убие и сега се намира в някакъв отвъден свят.

— Какво искаш от мен?

— Още една душа.

Онемяла от ужас, Фейра се вторачи в говорещия саркофаг, опитвайки се да проумее нещата. Сега, когато беше толкова близо до него, осъзна, че бе виждала и преди такива като него. Точно както бе предположила, саркофагът бе изработен от олово или по-точно от смес от калай и олово и бе покрит с много красив емайл и скъпоценни камъни. Геометричните фигури с османски стил се преплитаха с позлатената декоративна калиграфия на неповторимия шрифт *дивани*. Беше виждала такъв саркофаг, когато тялото на султан Селим бе изложено за поклонение точно под купола на „Хагия София“, където верните му поданици се редяха, за да си вземат последно сбогом с него.

Но да види подобен саркофаг тук, в този влажен трюм, бе нещо съвсем различно. В пълен контраст с красотата на сандъка бяха непоносимата, всепроникваща воня на човешки екскременти и торбичките с мирта, които бяха завързани на определени разстояния по стените наоколо — билка, която Фейра моментално позна заради силата ѝ да отблъсква смрадта. В „Хагия София“ лицето на султана се виждаше съвсем ясно през прозорче от кристал. Тук кристалът беше счупен и заменен от парче тъмен муселин, но достатъчно хлабав, че да позволи преминаването на въздух през него. Муселинът се издуваше и отпускаше, издуваше и отпускаше и леко вибрираше подобно на кожа на барабан.

Нещо все още дишаше.

Въпреки името си нещото вътре беше живо.

Откъм саркофага се разнесе въздишка и муселинът се издигна и изду като платно.

— Не исках да те уплаша. Просто исках приятел, другар в пътя. Затворен съм вече от четири дена. Самотен съм — гласът беше мъжки и басов и леко дрезгав като на човек, който точно като баща ѝ беше женен за наргилето си. Фейра се поотпусна мъничко.

— Чух те да говориш и да пееш. Помислих си, че си една от сирените, за които разказват, че се срещат покрай бреговете на Гърция — защото вече трябва да сме ги стигнали — значи Смърт бе доста наясно с морските маршрути. — Но сега вече знам, че си смъртна. Чух те да страдаш така, както страдах и аз. Съжалявам за теб, за това, че си тук, но пък се радвам заради себе си.

Фейра протегна ръка и я постави върху оловото в неволен жест на съжаление. Очакваше металът да бъде хладен, но той се оказа изненадващо топъл, сякаш и той страдаше от треска.

— Разкажи ми историята си — подкани тя сандъка.

— Но първо трябва да ти задам един въпрос. Вярна ли си на нашия любим султан Мурад?

Фейра имаше хиляди отговори на този въпрос. *Той е убиец. Той е мой брат. Той ме искаше за своя жена.* Но вместо това предпочете традиционната формула.

— Той е светлина за очите ми и радост за душата ми — отговори предпазливо.

— Да, но *вярна* ли си му? Защото не мога да ти кажа онова, което искам да ти кажа, ако не знам това.

Смъртта се опитваше да склучи с нея сделка. Фейра бе чела персийски приказки и отлично разбираше процеса — героят се сдобива с голяма тайна в замяна на клетва за вярност. Или пленената принцеса трябва да води пазарлък със своя мрачен пазител за свободата си. Бе разглеждала достатъчно цветните илюстрации в полетата на текстовете в библиотеката на Топкапъ сарай — мургава девица, кръстосала обутите си в огромни шалвари крака, разговаря с някаква чудовищна химера, вдигнала високо ръце, разперила пръсти като ветрило.

И макар че досега не бе чела за жена, играеща си със Смъртта, Фейра бе напълно наясно какво се изисква от нея. Налагаше се първо да каже своята тайна, преди да чуе неговата. И така, сякаш всичко това

беше част от тази нереалност, тя кръстоса крака в обичайния стил на османските разказвачи на приказки и започна:

— На двайсет и първия ден от месец *дхул-ка-дах* от годината 982 стана така, че бях назначена за *кира* на майката на нашия любим султан Нурбану. Когато бащата на нашия любим султан, султан Селим почина — нека се разхожда в светлината на рая — стана така, че нашият султан Мурад беше далеч от двореца, в провинция Маниса, където тогава беше управител. Моята господарка Нурбану, съзнаваща, че завистливите му братя ще се опитат да му отнемат трона, се изпълни с идеята да скрие смъртта на съпруга си. Натовари с тази задача мен и аз накарах главната кухня да направи леден ковчег на външен вид точно като твоя и по този начин, макар и наред лято, успяхме да съхраним за по-дълго мъртвата му плът. През следящите няколко дена го водехме на молитва, за да бъде виждан в носилката от народа, и дори на хиподрума по време на надбягванията, където го слагахме прав на златния му трон. По този начин успяхме да съхраним илюзията, че е жив. В продължение на дванадесет дена Селим живя в този леден ковчег, дванадесет дена повече, отколкото Бог му бе отредил на тази земя, докато Мурад не се завърна в Константинопол. Когато Мурад се качи на престола на Османската империя, Нурбану се сдоби с титлата *валиде султан*, а Селим бе поставен с ковчег от сребро и изложен в „Хагия София“, за да могат всички да го видят и да му се поклонят. И така, може да се каже, че за мен беше чест и привилегия да помогна за подсигурияването на трона на нашия любим султан. Всичко това до момента не съм споделяла с нито една жива душа.

Фейра зачака края на последвалата тишина. Според традицията на приказките на този етап девицата или беше отвеждана в подземния свят, или следваше нова приказка.

— На седмия ден от този месец *сibtамбир* от тази година 983 — чу тя с облекчение да започва гласът от саркофага — по Божията воля се разболях на път към дома, на връщане от дълго пътешествие. Нямах кой друг да ми помогне, освен един овчар. Той ме метна на носилка от плетени клони и ме завлече на върха на хълма до един храм, където имащите били вещи в медицината. Те ми хвърлиха само един поглед и веднага след това ме отделиха в самостоятелна стая, за да умра. Но когато се събудих от треската си, установих, че за мен се грижи самият лекар на султана — Хаджи Муса — при споменаване на

името на учителя й Фейра подскочи леко. Освен това от вниманието й не убягна задоволството на Смърт — както изглежда, той все още можеше да бъде горд. — Той се приближи до мен и попита дали бих поел на една много важна мисия за султана. Но се страхуваше, виждах го в очите му. Първо си помислих, че се страхува от султана, но после се оказа, че се страхувал от мен. От онова, от което бях болен. Оказа се чумата.

Фейра се вцепени. Беше чувала, разбира се, за кошмарната епидемия в Константинопол през 747 османска година, когато бяха загинали хиляди невинни души. Но ето че болестта, която бе спала столетия, отново се бе събудила.

— Черната смърт ли? — прошепна момичето.

— Чумата, Черната смърт — има си много имена. Въпреки че от столетия не е навлиerala в града, аз бях чувал достатъчно за нея. И тогава разбрах, че с мен е свършено. Докторът също го знаеше. Обеща ми много неща — злато за жена ми, преференции за синовете ми, добър брак за дъщеря ми. Той като че ли знаеше всичко за мен. Знаеше, че съм се бил при Лепанто.

Фейра се приведе леко напред. Значи вече ставаше ясно защо Смърт познава моретата точно като баща й.

— Докторът каза, че ако се съглася с плана на султана, бих могъл собственоръчно да победя нашия стар враг. Изложи ми нещата по следния начин: можех или да умра на онзи забравен от Бога хълм, или да се превърна в герой като онези в приказките, а семейството ми да заживее в охолство. Както разбираш, изборът не беше особено труден.

Фейра дочу прошумоляване и тъп звук откъм ковчега и разбра, че Смърт се помества вътре.

— Би ли ми дала малко вода? Устата ми пресъхна от говоренето. Там, до теб, има канче. Понякога моряците се сещат и ми дават, друг път забравят.

Фейра сведе очи в краката си и видя сребърно канче за вода с чучурче като тънка тръбичка, като онези, с които жените от харема се пречистваха. Приблужи канчето към парчето муселин и започна да излива тънка струйка през него. Можеше само да си представя чудовищните черти, криещи се отдолу, но после чу мляскането на уста — очевидно Смърт бе доволен.

— Свалиха ме от хълма с носилка и ме заведоха в една работилница за лед на крайбрежието. Мина доста време, защото избрах заобиколен маршрут, далече от градските стени. Никога повече не видях доктора, но бях придружаван от хора на султана, облечени в черни одежди, е черни тюрбани и маски на лицето. Така и не разбрах дали бяха войници или свещеници, защото те говореха колкото за мисията си и за войната, толкова и за рая и своята саможертва.

На Фейра веднага ѝ стана ясно, че мъжете са били еничари — облеченият в черно, фанатизиран елит на султанската армия. Отвлечани от християнските им домове като малки момчета и обръщани в истинската вяра, те бяха по-отдадени на наложения си Бог и от онези, родени в лоното на Пророка. Но тя предпочете да си мълчи и да слуша разказа на Смърт.

— Та същите тези Божии войници ме сложиха в този ковчег. Под бедрата ми сложиха вълнено кече за човешките ми нужди, в ръцете ми дадоха изсушено месо за хранене, а после ми казаха, че вода ще ми бъде давана от време на време. Както виждаш, сандъкът е доста голям, така че мога да се движа и обръщам, но не мога да ти опиша какъв ужас изживях в първия момент, след като заковах капака над главата ми! Помислих си, че никога няма да мога да избягам от гробницата си, в която бях затворен жив, но те ми казаха, че трябва да изляза от нея за един последен път. Ако все още съм жив в края на пътуването ни, трябва да се надигна от ковчегата си, да се смеси с народа и да му дам своя безценен дар. Във Венеция — изрече името с огромна неохота, като че ли самото му споменаване му причиняваше непоносима болка.

Фейра слушаше и лицето ѝ се смръщаваше все повече и повече. Тази информация потвърждаваше напълно онова, което Нурбану се бе опитвала да ѝ каже. Султанът очевидно бе чудовище, щом бе в състояние да измисли подобен пъклен план. Стомахът ѝ се преобърна и ѝ стана толкова лошо, че в друг момент би си помислила, че болестта ѝ се завръща. Но тя бе наясно, че онова, от което всъщност ѝ се гадеше, бе моралното отвращение от злината, която едно човешко същество възнамеряваше да стори на цял един град. Стараейки се да не издава възмущението си, тя изрече:

— Ами ако не доживееш дотогава?

— Войниците ми казаха, че ако умра, тялото ми ще бъде изхвърлено в морето — дойде веднага отговорът. — А после онзи човек собственооръчно ще легне в ковчегата ми, ще бъде увит в моя покров, ще диша от моите миазми и ще поеме сам заразата.

Осъзнавайки какво казва човекът от саркофага, Фейра изтръпна.

— Значи онзи, за когото говориш, е на кораба?

— Така е. Ако умре и той, друг войник на султана ще заеме мястото му. Всеки човек на този кораб се е заклел да отнесе заразата във Венеция. Всички сме обречени, момиче, ти също!

Страхът на Фейра отстъпи пред любопитството ѝ.

— Но защо е тази безсмислена поредица от саможертви? Защо трябва заразата да бъде пренесена от друг, ако се наложи?

— Добрият доктор ми разказа, че в дните на Юстиниан чумата била донесена в бала коприна от Пелузиум. Султанът мислел да постъпи точно така, но лекарят му обяснил, че най-добрият начин за пренасяне на зараза е чрез тялото на вече заразен. Затова, когато ти казаха, че съм Смърт, говорех истината. Не мога да ти кажа истинското си име, защото дадох обещание в името на султана, светлината за очите ми и радостта за душата ми. Независимо дали планът ще протече както трябва, или ще се провали, източникът на заразата задължително трябва да си остане тайна. Войникът ми каза, че ако държавите на неверника Христос разберат какво е станало, с нашата държава ще бъде свършено, защото те автоматично ще тръгнат на кръстоносен поход срещу Константинопол, точно както в старите времена.

Едва сега на Фейра ѝ стана ясно защо Хаджи Муса беше толкова силно уплашен в Залата на Фонтана на пречиштането, че почти не обърна внимание на вестта за кончината на Нурбану. Вече разбираше смисъла на предупрежденията му. Лекарят, който бе дал клетва да спасява човешки живот, не бе в състояние да понесе позора на един план, който щеше да обрече на смърт хиляди. И сега, неспособна да крие повече възмущението от гласа си, тя озвучи ужаса си:

— Ами народът на Венеция, обикновените граждани?!

— Какво за тях? — дойде веднага отговорът. — Докторът бе съвсем прав за мен. Аз съм бил при Лепанто. Венецианските псета запалиха корабите ни. С очите си ги видях как изгарят, момиче. Заедно с всичките моряци на борда им! Там беше същински ад! Не, аз

приветствам онова, което трябва да сторя! Приемам го доброволно. Това ме удовлетворява напълно.

* * *

През следващите два дена Фейра постепенно възвърна силите си и започна да мисли, че се е случило чудо и че тя някак си е оздравяла от тази най-страшна от всички болести. Не каза за това на Смърт, защото се въздържаше да му дава надежда за изцеление. Но през тези дни приятелството им укрепна и нощем, след като кормчията минеше на задължителната си обиколка из трюма, тя дръпваше бялата завеса и започваше да си говори със Смърт.

По негласно споразумение никога повече не заговориха за мисията и за заразата, която той носеше. Говореха си за дома, за места и неща, които познаваха и които им липсваха — покритият пазар, панаирът в Пера, регатата по Босфора. Когато имаше сили, човекът в саркофага разказваше за своите пътешествия и това ѝ напомняше още повече за баща ѝ. Макар и по заобиколен начин, Фейра се осмели да го попита дали е чувал за някакъв легендарен черен кон или въобще за кон със странна окраска, но той не беше чувал. Попита го дори дали е чувал за мъж на име Събота — пробва името и на турски, и на венециански. Но при звука на венецианско име го чуваше да се опитва да изплюе и малкото му останала слюнка, за да изрази презрението си — муселинът пред лицето му потъмняваше като рана и тя разбираше, че няма смисъл да говори повече по този въпрос.

Единствената тема, която тя старателно избягваше, беше темата за семейството му. Фейра знаеше, че по един или друг начин той ще умре, затова нямаше да понесе да разбере, че той има дъщеря, която му е пеела, докато е предяла, или син, с когото са се шегували, докато са впрягали вола си за оран, или пък съпруга, която е разрошвала с обич брадата му и го е целувала, когато го е изпращала сутрин до джамията за утринната молитва. Просто се опитваше да облекчи последните му дни, колкото можеше, защото не искаше да си представя ужаса на това да бъдеш затворен в ковчег в компанията само на собствените си изпращания, докато болестта бавно, но сигурно те разяжда.

Сега вече разбираше защо преди една седмица, по време на вечеря, баща ѝ я беше питал за изолацията на заразен пациент на борда на кораб. И именно тя бе човекът, който му бе дал съвет за завесата, тя му бе казала за муселиновото покритие на дупката, тя бе препоръчала закрито и оградено пространство, пълно с мирта.

Именно тя бе поставила Смърт в този сандък.

* * *

— Момиче?

— Да, Смърт?

— Мислила ли си някога за *джанна*. Как изглежда според теб?

Фейра се замисли. Бяха ѝ задавали този въпрос и преди, в харема — умиращите винаги насочваха мислите си към отвъдното. *Джанна* — раят, бе посоката, обещана на този човек в саркофага, и тя изобщо не бе изненадана, че той искаше да възвиси ума си от този ужасен затвор до великия безкрай.

Но не знаеше какво да му каже. Можеше да му каже, че ще живее на тучни поляни, ще пие сладък мед и ще се облича в одежди, инкрустирани със скъпоценни камъни. Ала тя вярваше в доброто и злото, както и в един Пророк и един Бог, които също вярваха в тези неща, затова съвестта не ѝ позволи да съобщи на Смърт, че ще получи награда, задето е покосил цял град. Бе спасена от изричането било на поносима лъжа или на непоносима истина от силен вик над главите им, вик откъм палубата, платната, а може би дори от върха на мачтата.

— Земя на хоризонта!

ДЕВЕТА ГЛАВА

— Смърт?

— Да, момиче?

— Спряхме ли?

— Да. Хвърлиха котва. Трябва да сме наблизно.

— Защо спряхме?

— Чакаат буря. Войникът ми каза и това. Едва тогава ще се приближим до града и аз ще изпълня мисията си.

* * *

Фейра се изпълни с ужас от появата на бурята заради изпитанието, на което щеше да я подложи тя. Цялата тази мисия бе достатъчно кошмарна за всеки, но за нея тя влизаше в противоречие е всичко, в което вярваше — не само защото човекът в сандъка бе вече неин приятел, а и защото като лекар тя се бе заклела да лекува, а не да убива. Копнееше да излезе на палубата и да потърси баща си, но заради него не можеше, не и докато мисията не приключи. В крайна сметка животът на един беше нищо в сравнение с десетте хиляди, които можеха да бъдат спасени.

Мигът настъпи рано една сутрин със силна гръмотевица, от която ребрата ѝ потрепериха и зъбите ѝ затракаха, последвана от толкова силна светкавица, че проникна между цепнатините на дъските и за един кратък миг освети целия трюм. Почти моментално Фейра почувства силно разтърсване и после дочу тракане на верига — вдигаха котва. Големите железни халки дращеха външната част на корпуса като звяр, дращещ, за да бъде пуснат вътре, и корабът потегли.

Високо над главата си чу виковете на моряците, скърцането на макарите на въжетата, които се опъваха, и плющенето на платна, които се вдигаха. Корабът започна да се надига и да пропада, Фейра почувства силно придърпване напред и ето че „Ил Казалиере“ отново наду платна и пое с пълна скорост напред.

През последните няколко дена се бе отдръпнала малко от Смърт. От една страна, знаеше, че състоянието му се влошава — дишането му ставаше все по-трудно и накъсано, говорът му объркан и неясен. От друга страна, след като цялата мисия ѝ стана ясна, не издържаше да стои до него, знаейки какво трябва да стори.

Докато корабът набираше скорост, тя прекоси, олюлявайки се, трюма и дръпна бялата завеса за последен път. С изключение на воя на ветровете и на водите и на скърцането в протест на дъските на корпуса не се чуваше нищо друго — откъм саркофага идваше призрачна тишина. Вероятно той вече беше мъртъв. Тя се надяваше да е така.

Застана зад тежкия саркофаг и започна да го бута с все сили. Бе възвърнала почти изцяло силите си, за което бяха помогнали и провизиите, от които хапваше и пийваше по мъничко напоследък. Но въпреки това не ѝ се отдаде да помръдне саркофага и на йота. Накрая се остави на стихии на природата с надеждата те да ѝ помогнат. Корабът се издигаше и пропадеше под толкова голям ъгъл, че при накланянето му тя успяваше да избута сандъка значително напред, а когато посоката на наклона се сменяше, тя подпираше оловния саркофаг с рамо, за да не му позволи да се върне на мястото си.

Накрая постигна целта си и саркофагът бе опрян на страничните врати на трюма. После Фейра грабна голяма намотка въже и завърза единия му край за китката си, за да се задържи на борда. После освободи резетата на вратите и ги отвори рязко.

Те се върнаха моментално към нея, удряйки я силно по раменете. Тя ги избута пак напред, но се бореше срещу четирите вятъра. С невероятни усилия тя ги отвори една по една, използвайки посоката на ветровете и кораба. Очите ѝ изведнъж бяха заслепени от твърде силната светлина, дробовете ѝ се изпълниха с твърде много въздух. След продължителния престой във влагата и застоялия въздух на трюма свежестта отвън я задави.

Страховитата буря запрати въжетата от палубата надолу по корпуса на кораба, морската пяна я заля с вледеняващата си милувка, морето започна да я зове в дълбините си. Тя погледна към него, изпълнена с неистов страх — имаше чувството, че се намира на сред извивките на дракона. Водите на морето бяха станали оловносиви като саркофага и вряха толкова силно, че в един момент Фейра имаше

чувството, че се намира в толкова дълбока долина, че не виждаше небето, а в следващия вече беше на върха на сребърна планина.

Докато се държеше отчаяно за мокрите въжета, забеляза миниатюрен остров, осветен от факли и скрит от високи стени, а докато корабът минаваше покрай него, дочу и викове. Но докато буташе саркофага, когато първо една четвърт, а после една трета от него се подадоха извън кораба, над воя на бурята долови още по-пронизителен вик.

Беше Смърт.

Той бе разбрал какво се кани да стори тя и бе започнал да удря силно по капака и да крещи. На Фейра ѝ се стори, че някъде над нея се чува друг вик в отговор на първия, но той бе погълнат от отчаяните молби на Смърт.

— Не, момиче, не! Остави ме! Трябва да изпълня мисията си! Моето семейство, какво ще стане с тях? Умолявам те! Ако не изпълня задачата си, те няма да бъдат възнаградени!

Тя се опита да запуши ушите си и приготви рамене за едно последно бутване, но чу всяка отчаяна дума.

— Имам син, който иска да купи съседната ферма! Нарича се Дауд и е само на седемнайсет! Имам и дъщеря — Дениз, която е на двайсет и иска да се омъжи, обаче няма зестра! А съпругата ми, моята Зарафа... любовта на живота ми... Боже, не ми позволявай да ги предам!

И тогава Фейра разбра, че той бе мъж, просто един мъж. Можеха да го наричат черен кон, тя можеше да го нарича Смърт, но той си беше просто обречен смъртен човек със семейство и дъщеря колкото нея. Сълзите на Фейра потекоха, но бяха грабнати и отнесени надалече от бурните ветрове. С мрачна физиономия тя продължи да бута саркофага.

Той се заклати на ръба, започна да се олюлява като дъсчена люлка и докато тя наблюдаваше с ужас, сандъкът достигна точката си на преобръщане и започна да се плъзга към бушуващите води.

А после настана суматоха. Зад нея. Капакът на палубата се отвори рязко и в трюма наскачаха един след друг множество моряци. Само за миг ръцете ѝ бяха вързани отзад с въжето, което държеше, а покрай нея се втурна някой, който се хвърли на ръба на саркофага и го наклони към кораба. Сандъкът се върна назад със силен тропот.

Докато моряците връщаха саркофага на място, Фейра усети, че коленете ѝ се подкосяват. Нямахше смисъл да се съпротивлява — само щеше да си навреди повече. Огледа мъжете — не познаваше никого от тях. Те не бяха обичайният екипаж на баща ѝ и бяха облечени в мастиленочерните дрехи на еничарите, на глави с черни тюрбани.

Докато дърпаха саркофага на безопасно място навътре, Фейра осъзна, че се намира на неговото място — избутана напред, докато не се изправи пред сребърната стена на морето. Разбирайки, че ѝ предстоеше да се сблъска със съдбата, която бе отредила на сандъка, тя зачака бутването, което щеше да я запрати в бездната. Но чу вик:

— Неее!

Обърна се назад, за да види мъжа, който бе изкрещял. Беше същият, който се бе хвърлил да спаси саркофага и сега стоеше целият подгизнал във вода като нея. Тюрбанът му бе изтръгнат от ветровете и вълните и тъмната му коса се ветрееше пред лицето му.

— Нямате право да я убивате! — отсече той на мъжете, които я държаха. Тъмните му очи бяха строги и заповеднически. — Тя е дъщерята на капитана!

Сега тя го позна. Беше го виждала няколко пъти. Името му беше Такат Туран и често бе плавал с баща ѝ. Той бе по-близо до нейната възраст, отколкото до възрастта на Тимурхан и доколкото си спомняше Фейра, Лепанто бе първата му битка, в която баща ѝ му бе спасил живота. И ако именно това го бе накарало да я спаси от морската бездна, би могла да използва този негов дълг в своя полза.

Фейра можеше само да си представя как изглежда — цялата обляна в солена морска вода, шалварите и робата ѝ изпръскани с кал, подгизнала и нещастна. Бе наблюдавала наложниците как упражняват съблазнителните си погледи и как одалиските пробват изкуствените си усмивки пред огледалото. Тя не притежаваше такива умения, но реши да използва всичките си сили, които досега бе крила под воалите, и да направи очите си колкото е възможно по-умолителни.

— Моля ви — прошепна, гледайки само и единствено към Такат Туран, — отведете ме при баща ми!

Такат вдигна поглед над главата ѝ към мъжа, който я държеше отзад, и отсече рязко:

— Води я!

— Добре — сви рамене другият. — Ще я отведа при него. В крайна сметка се свежда до същото.

Фейра чу зад гърба си как затварят и залостват вратите на трюма. После се остави да я вдигнат на палубата и така тя се озова отново наред ослепителната светлина на светкавиците. Беше изтикана към задния край на кораба, към големите врати, които отличаваха капитанската каюта от всички останали.

Докато я водеха към каютата му на щирборда, тя се зачуди какво ли ще каже баща ѝ, когато я види. Докато отключваха вратата му, тя бе изпълнена с такова нетърпение да го види, че не ѝ хрумна да се запита защо изобщо го държат под ключ. Но когато отвориха вратата и я избутаха бързо в стаята, причината ѝ стана съвсем ясна.

Тимурхан лежеше блед и потен в люлката си, а пръстите, които бяха поставени върху сърцето му, когато тя влезе, бяха черни.

ДЕСЕТА ГЛАВА

Когато вратите зад нея се затвориха, Фейра се отпусна на колене пред леглото. Дори не чу завъртането на ключа в ключалката.

Люлката на капитана, висяща на въжета, завързани за халки в гредите горе, едва не събори Фейра, когато тя клекна. Тази люлка беше символ на статус, по-голяма версия на обичайния моряшки хамак, но с плътен матрак отдолу и дървени страни, които да поддържат формата ѝ, и завеси, които да предоставят допълнително уединение. Но сега, докато тя се люлееше, баща ѝ заприлича на малко дете. Тимурхан ѝ се стори смален, докато лежеше превит одве върху финия чаршаф на леглото — за момент тя се превърна в майката, а той — в детето.

Фейра пое почернялата му ръка и събра сили да погледне баща си с професионално око. Той беше блед, кожата му гореше, дишането му бе накъсано. Тя плъзна ръка под камизолата му и веднага откри издайническите бубони^[1] под мишниците му. Той очевидно я позна по докосването, защото очите му за миг се разшириха и напуканите му устни наподобиха усмивка, опитвайки се да изрекат името ѝ. Но после той като че ли осъзна какво означава присъствието ѝ, защото усмивката му се превърна в паника. Този проблясък на болка я разтърси от дън душа и тя побърза да го прегърне и да го целуне по горещата буза.

— Не се ядосвай! — прошепна в ухото му. — Аз също имах тази болест, но тя ме напусна! Ти също ще оздравееш!

Изричайки тези думи, тя се насили да ги повярва. Ето защо не я хвърлиха във вълните, ето защо „в крайна сметка се свежда до същото“ — за еничарите беше все едно дали тя ще загине в морето или в тази заразна каюта. Е, обаче тя ще надвие чумата още веднъж, този път заради баща си.

Изправи се с известно затруднение заради силното люлеене на кораба. Подът беше покрит с корабно платно, изрисувано така, че да наподобява плочки, а върху него имаше килими. По стените имаше картини, а в ъгъла се виждаше дори печка на въглища, за да осигурява топлина през зимата. Но ароматът на лазаркия и ливан, които

подслаждаха въздуха, за съжаление не бяха достатъчни да потиснат напълно вонята на миазми и разложение. Очевидно целият този лукс вече нямаше никакъв смисъл за баща ѝ.

На бюрото в предната част на каютата Фейра намери кристална кана с вода и оловна кана с вино. С умела ръка тя изля малко от виното във водата, за да я пречисти от нечистотии, уверявайки се, че виното помътнява, налято в кристала. След това грабна гъбата за попиване на мастило от поставката ѝ, откъсна измърсената част и я натопи във водата. Поднесе я към баща си и лекичко навлажни устните му, след което стисна гъбата, насочвайки тънка струйка от тази смес от вино и вода към полуотворените му устни. Това го накара да се закашля, което беше добър знак. Накрая натопи отново гъбата и я прокара по бузите и челото му. Това като че ли го пооблекчи мъничко и на Фейра ѝ се стори, че цветът му се пооправя.

За разлика от предишния ѝ затвор тази стая бе доста добре осветена — от илюминаторите встрани, от решетките на палубата отгоре и от прозорчетата откъм щирборда. Стъклата на тези прозорчета бяха толкова добре запечатани, че бурята отвън почти не се чуваше. Иначе силният дъжд барабанеше върху тях, превръщайки ги в малки войскови барабанчета. Фейра погледна към баща си — в тотално неведение относно бурята навън и приклещен в собствената си битка с треската той бе заспал от изтощение. На този етап не можеше да стори нищо друго, освен да чака.

Глобусът върху капитанското бюро се въртеше лудо на оста си, като че ли всички небесни сили и четирите ветрове се бяха събрали в едно, за да властват в този ден. Празна бутилка от вино се люшкаше напред-назад по пода, следвайки посоката на вълните. Накрая Фейра не издържа, вдигна бутилката и я сложи на бюрото.

Седна на стола на капитана и се вторачи през прозорчето, изтривайки го от парите на дъха си. Онова, което видя, я накара да се запита за втори път през днешния ден дали не е умряла и не е отишла в отвъдното. Защото там, над валмата гъста мъгла пред нея и над водите, се издигаше бляскава цитадела с тънки кули, извисяващи се чак до небето, и палати от слонова кост, скупчили се на брега. Даже плющящият дъжд не бе в състояние да отнеме от красотата на това странно място. Мащабите му бяха огромни, а пристанището се отваряше към широк площад, обграден от каменни арки и колони. Над

всичко това се извисяваше възхитителна кула, а в ъгъла беше приклепнала прегърбена златна църква, чиито невероятни цветове проблясваха като скъпоценни камъни под дъжда.

Докато Фейра съзерцаваше тази гледка, корабът мина покрай две огромни мраморни колони, издигащи се високо в небето, и после се чу отново дрънченето на веригата — пак спускаха котва. Тя присви очи през дъждовната пелена. Върху една от колоните се виждаше някакъв светец на неверниците, а върху другата имаше създание, от което бе учена да се страхува още от детството си — крилат лъв с книга.

Тя беше във Венеция.

Откъм люлката зад гърба ѝ се разнесе някакъв звук. Фейра се обърна и зърна баща си, опитващ се да се подпре на лакти. Моряк до мозъка на костите си, дори и в това си безпомощно състояние той също бе чул хвърлянето на котвата и знаеше, че часът е настъпил.

— Фейра — изгъгна с усилие той, — смъртта приближава...

Тя схвана блънуването му много по-добре, отколкото той можеше да си представи. Кимна и се обърна отново към прозорчето, за да види свалянето на трапа. Гледката ѝ беше ограничена, но тя се взря директно пред себе си, към двете колони и широкия площад между тях, превърнат в огледало от водата. Въпреки наводнението на този обширен площад из него щъкаха множество граждани — газеха през собствените си отражения безгрижно, сякаш такива потоци бяха нещо обичайно за тях.

Тя се премести към съседното прозорче и се вторачи към палубата и трапа. После дочу трясъка и скърцането на саркофага — очевидно го изкарваха на трапа. Фейра проследи с ужас как еничарите разхлабиха пантите на капака — вятърът подхвана листата от мирта, останали върху него, и ги отвя нанякъде. После еничарите застанаха в полукръг. Бяха свалили тюрбаните си и бяха скрили униформите си под виненочервени мантии. Макар и ужасени, те не можеха да откъснат очи от съществото в сандъка, което се надигна с огромно усилие, треперещо като току-що родено жребче.

Първо седна в сандъка, а после се измъкна бавно от него, е отпуснати покрай тялото треперещи ръце. Представляваше страховита гледка. Дрехите му бяха станали на дрипи и се вееха подобно на бинтове на мумия — впрочем то наистина приличаше на съсухрена, оживяла мумия. Някой му подхвърли мантия, която се разви във

въздуха и хвърли върху него тъмна сянка като от облак. Съществува си метна мантията на гърба и вдигна качулката над бинтованата си глава. Върху гърба на мантията се виждаше крилат лъв, избродирен със златна нишка. Звярът като че ли се задвижи в синхрон с накъсаното дишане на съществото под себе си, почти оголените кости на нещастника сякаш му помогнаха да размаха крила.

Ето че най-сетне Смърт беше облечен подобаващо — в черно.

Той застина за момент на трапа, а после потегли надолу, подпомогнат от наклона и ветровете зад гърба си. На пристана обаче падна на колене. Опита се да се изправи, но не можа.

Докато наблюдаваше всичко това от капитанската каюта, на Фейра ѝ се прииска да се обърне и да не гледа тази жалка картина, но не можеше да откъсне очи. Беше раздирана от жалост към нещастника и от надежда прииждащите вълни, които посребряваха и напояваха обилно мантията му, да го повлекат към дълбините на морето.

Но после, с нечовешко усилие той се надигна и с клатушкане премина между двете колони. Благодарение на някаква странна игра на тъканта на мантията той като че ли изглеждаше единственият на този площад, който няма сянка. Този факт, както и обемистата мантия, развявана от ветровете, придаваха на умиращия човек зловещ, сатанински вид. Той беше самото въплъщение на Жътваря.

Едва тогава Фейра разбра, че и галерата, и мантията с този страховит знак на крилатия лъв са все част от великия план на султана. Гражданите на площада щяха да видят единствено венециански кораб и нестабилен човек в адмиралска мантия и ще се втурнат да му помогнат. Ето че вече няколко от тях газеха през водите към турското си проклетие.

Фейра започна да удря бясно по стъклото на илюминатора и да крещи, но стъклото беше здраво и добре запечатано. Предназначено да устои на бури и на битки, то дори не се напука. Кокалчетата ѝ се зачервиха, гласът ѝ прегракна — но напразно. Тя се втурна отчаяно към вратата, хвана я за дръжката и я разтърси, но вече знаеше, че няма да постигне нищичко. Вдигна очи към решетката над главата си, хвана и разтърси и нея — отново без никакъв резултат. Раздирана от безсилие, тя грабна празната бутилка от вино и я разби в стъклото на илюминатора, но счупена бе единствено бутилката, а зелените парчета стъкло разрязаха пръстите ѝ.

Докато изсмукваше кръвта си, Фейра зърна на площада жена с малко момченце, държащо се за полите ѝ. Майката отдръпна детето от себе си, оправи тривърхата му шапчица и я наклони напред, за да го предпази от дъжда. Но момченцето пак сграбчи полите ѝ, отказвайки да бъде оставено само, така че двамата заедно поеха към фигурата с качулката.

Фейра вече не крещеше, само говореше мислено на жената: „Моля те, обърни се, обърни се назад и си върви! Отведи надалече детето си! Върви си по пътя!“. Ала жената и детето застанаха точно пред Смърт. Жената му подаде ръка. И времето изведнъж забави своя ход. Фейра видя как Смърт бавно протяга напред черната си ръка и я склучва здраво около бялата ръка на жената.

Край.

Пъкленото дело беше извършено.

После момичето видя как жената се дръпва уплашено от лицето, което прозираше под качулката, видя как бялата ръка също се дръпва и после се увива около лицето на момченцето, притискайки го до полите си. Същата ръка, която бе докоснала ръката на Смърт. Към тях вече прииждаха още хора, газещи смело през наводнения площад. Зад тях идваха и други.

Фейра се обърна отново към баща си. Нямаше нужда да му разказва поредицата от току-що произтеклите събития, нито да му обяснява какво се е случило. Той прочете всичко по изражението ѝ и се отпусна отчаяно обратно в люлката си. Корабът отново се заклати. Вдигаха котва. Голямата галера обръщаше бавно, ветровете издуваха платната ѝ и пристанището се отдалечи.

От рамката на илюминатора Фейра не бе в състояние да откъсне очи от смаляващия се площад с колоните пазачи. Обречената тълпа от хора се събираше бързо около Смърт. Момичето продължи да ги гледа, докато не се превърнаха в точки, не по-големи от спорите на дървото на свети Вартоломей.

[1] Възпаление на лимфните възли, преминало през кожата, което води до подуване и срастване в характерни пакети, наречени „бубони“. Оттук и названието „бубонна чума“. — Б.пр. ↑

ЕДИНАЙСЕТА ГЛАВА

Фейра се върна при баща си — сега той беше единствената ѝ грижа.

Останалите си чувства потисна. Беше възпитана в омраза към народа на Венеция, но сега тя не чувстваше нищо друго, освен жалост към онази млада майка и детето ѝ и към останалите, които се бяха притекли на помощ на Смърт. А тя бе предала *собствената* си майка, като не бе успяла да предупреди дожа за предстоящата злочестина, която ще се стовари върху неговия град. Но щеше да има предостатъчно време да се разкайва. В момента най-важната ѝ задача бе да излекува баща си и да го отведе у дома.

След като достави смъртоносния си товар, корабът се бе обърнал и се отдалечаваше бързо от града, колкото можеха да го носят платната му. Фейра приклепна до леглото на баща си, за да го успокои с тези новини. За момент си помисли, че той вече я бе оставил завинаги, но когато хвана ръката му, той се събуди и се закашля. Това я окрили духом — кашлянето беше начинът, по който тялото се освобождаваше от мръсния въздух от белите дробове — и тя му се усмихна.

— Радвай се, татко! Отиваме си у дома! Съвсем скоро пак ще видим Босфора и Топкапъ сарай, и златния купол на „Хатия София“ под слънцето!

Но макар и съвсем леко, той поклати глава.

— *Джудека!* — прошепна с глас, дрезгав като на гарван.

Това беше дума, която тя не знаеше, но пък знаеше, че чумата често караше хората да бълнуват. Потупа ръката му, но той сграбчи нейната, стисна я изненадващо силно и продължи все така продрано:

— Убежище! Султанът обеща.

Тя кимна, широко усмихната, макар всъщност да не бе в състояние да повярва, че султанът ще си направи труда да уреди подобно нещо за моряците си. За нея нямаше никакво съмнение, че мъжете на борда на „*Ил Кавалиере*“ за него са точно толкова заменими, колкото беше и Смърт, затова всяка следваща секунда, която прекарваха в тези води, ги излагаше на допълнителна опасност.

Фейра отнесе тези свои злощастни размисли обратно до прозорчето на илюминатора. Искаше да се увери, че Венеция се смалва пред очите ѝ, за да е сигурна, че скоро ще се махнат оттук. За нея градът не съдържаше никаква красота — ролята ѝ в съдбата, която го очакваше, го превръщаше в съзнанието ѝ в истински ад. Закле се, че щом се прибере отново у дома, никога повече да не напусне Константинопол. И никога повече нямаше да се върне тук — дори самата дума „Венеция“ ѝ беше вече омразна, с нейните остри срички, които разрязваха като нож и съскаха като змия. Никога повече не желаше да вижда онзи крилат лъв. Той беше чудовище, така че всяка морска левга, която я отдалечаваше от него, беше благословия.

Но вместо да се насочи към открито море, корабът приближаваше към една плунка земя северно от града. Там имаше няколко къщи, равностойни по вид с разкоша на видяното преди малко, но като цяло общият вид на домовете тук бе по-простичък и по-груб, стените бяха предимно кафяви или на точици, подобно на кокоше яйце. Тук-там се виждаха и руини, образуващи на хоризонта пролуки, които приличаха на уста с липсващи зъби, пролуки, запълнени предимно с избуяла трева. До една такава полянка корабът спря.

Фейра вече се бе научила да разпознава пускането на котвата, поклащането и спирането на кораба, но въпреки това продължаваше да се озърта сащисано. Но защо изобщо спираха? Защо да не се върнат у дома колкото бе възможно по-бързо? Каква друга работа имаха още тук?

Тя се върна при баща си, приседна до него и хвана ръката му. Дъждът бе утихнал и наоколо цареше тишина.

Подозрителна тишина.

Но достатъчна, за да може момичето да чуе завъртането на малкия меден ключ в ключалката на капитанската каюта.

Тя се изправи уплашено, когато вратата се отвори и при тях нахлуха шестима еничари, облечени отново в обичайното си черно, с черните си маски.

Никой не говореше. Но един от тях я хвана за ръката и я дръпна настрана. Четирима други се разположиха около четирите въжета на хамака на баща ѝ и вдигнаха ятаганите си. За един кошмарен момент тя си помисли, че ще го екзекутират на място, но после всеки от тях

замахна право към въжето, което държеше, и го сряза. След това четиримата отнесоха леглото до вратата като носилка.

Фейра си наложи да се успокои — те все пак бяха лоялни мъже, които следваха моряшкия закон. Макар и болен, Тимурхан все така си оставаше техен капитан. Човекът, който я държеше, я дръпна след носилката.

— Но къде водите баща ми? — запита тя.

Изпод маската не дойде никакъв отговор.

След като се озоваха на сушата, тя бързо разпозна позицията им — намираха се откъм подветрената страна на този остров, далече от ветровете, които блъскаха морето. Корабът се оказа вече наполовина скрит от каменните руини, до които стигнаха. Пред тях имаше стена, набраздена от дъговидни прозорци, а отвъд нея — пустош от останки от стени с кладенец по средата, населявана само от кани и чавки, пищящи изпод стрехите. Над вратата се виждаха избелели позлатени букви, но от цялата група единствено Фейра бе в състояние да ги разчете.

Санта Кроче.

Над всичко това върху архитрава над вратата бе забит каменен кръст, нащърбен и почти разрушен от стихииите. Когато видяха този символ, всички се скупчиха плътно един до друг.

Фейра се приближи до облечената в черно група, която не смееше да помръдне.

— Това е било място на техния пророк, на техния Христос — обади се един.

— Не можем да прекосим прага, нечист е — добави друг.

— Нашият султан трябва да е допуснал грешка — това не може да бъде убежище за нас.

— Нашият султан, светлина за очите ми и радост за душата ми, не допуска грешки! — извиси се укорително четвърти глас. — Вижте го това място! — продължи гласът. — Тук вече не живее никой е изключение на няколко птици. Техният бог го е напуснал много отдавна.

— Не можем да останем тук!

— Не можем, но тези руини ще ни дадат поне временен подслон, докато решим какво да правим.

Фейра ги последва, когато отнесоха баща ѝ вътре, а после ѝ позволиха да го оправи. Той имаше късмет да бъде в това легло, защото плътният матрак отдолу бе поддържан здраво от дървената си рамка, така че може и да не беше усетил, че го местят. Тя раздра ивица плат от чаршафа му и се насочи към кладенеца в центъра на някогашния двор, препъвайки се в разпръснатите наоколо камъни и плочи, разбити от корени на храсти и от треви, промъкнали се между тях през годините.

Но въпреки проливния дъжд, който се бе излял съвсем скоро, нивото на водата в кладенеца беше толкова надолу, че сребристият ѝ диск едва се виждаше на дъното. До каменната му стена имаше верига с макара, но кофа не се виждаше никъде, така че Фейра се отказа от идеята да извади вода оттук. Запъти се обратно към стария дървен пристан и натопи парчето плат в морската вода — тя нямаше да може да утоли жаждата на баща ѝ, но поне щеше да успокои трескавата му плът.

Когато премина отново под арката на входа, бе посрещната от подредените в полукръг еничари. Парцалът в ръката ѝ капеше и мокреше краката ѝ, но тя се закова на място, внезапно обзета от страх.

Погледът ѝ се плъзна последователно към очите им, но никой не смееше да я погледне. Накрая един заговори:

— Обърни се. Качваме се на кораба.

— Ама... — протегна ръка тя, сочейки към вътрешността на старата църква, все така държаща здраво капещия парцал. — Баща ми — допълни, като че ли еничарите бяха до един малоумници и не разбираха нищо.

— Той остава.

Значи не те, а тя не беше разбрала. Те смятаха да го оставят тук. Той беше заразен, затова те отказваха да качат капитана си на борда.

— Тогава аз трябва да остана при него.

— Не! Ти идваш с нас!

— Точно така — обади се друг. — Щом ще се умира, лично аз смятам да се насладя докрай на дните, които ми остават.

След тези думи първият мъж се загледа в нея и очите му започнаха да гаят непокритото ѝ с воал лице и тялото ѝ, добре очертано от все още мокрите дрехи.

Значи тя трябваше да се превърне в играчка за тези мъже през целия път до Константинопол. И тук нямаше нито един, който да защити честта ѝ. Баща ѝ лежеше наблизко върху носилката си, безчувствен дори за дъжда, който отново беше започнал да ръми върху лицето му. Вярно е, че тя бе копняла да се прибере у дома, но не по този начин. После заговори друг мъж, онзи, който стоеше малко встрани от останалите.

— Аз ще остана, както беше планирано.

Другарите му млъкнаха след това изявление. Накрая един от тях заговори с повишен от изумление глас:

— Но защо? Тук няма никакво убежище! Да останем тук би било самоубийство!

— Но аз смятам да следвам заповедите на моя султан докрай, както съм се заклел, защото той е светлина за очите ми и радост за душата ми! А след султана единственият човек, на когото се подчинявам, е моят капитан. Защото той е представител на нашия султан тук, а при Лепанто ме спаси от съдба, много по-лоша от тази!

С тези думи вдигна лявата си ръка, на която липсваха три пръста — бяха му останали само палецът и показалецът.

Така Фейра разбра, че маскираният мъж е Такат Туран, който вече я бе спасил веднъж от страшна смърт във водната бездна. Сега си спомни добре историята, която баща ѝ ѝ беше разказал веднъж.

Когато го бе попитала за тази най-велика от всички морски битки, той ѝ бе разказал не за сблъсъка на бойните кораби или за храбростта на адмиралите, а историята на едно момче, не много по-голямо от нея, качено на борда в ролята на маймунка за барут, за да пълни оръдията. Но венецианците ги взели на абордаж и Тимурхан бе открил момчето буквално приковано за палубата от венециански кинжал, пронизал ръката му толкова дълбоко, че то просто не можело да помръдне от мястото си. Тимурхан срязал три от пръстите на момчето със собствения си ятаган и го издърпал на предната палуба, далече от опасността. Бе разказал на Фейра, че макар ръката му да кървяла обилно, момчето дори не заплакало, а гледало в стоическо мълчание, докато корабният лекар мажел с катран чуканчетата му и ги обгарял. Единственото, за което помолило, било да получи за спомен венецианския кинжал, който го бил пронизал.

Сега Фейра виждаше, че момчето бе съхранило тази своя храброст и до зрелостта си. Но сега към нея се бе добавило и нещо друго — очите на Такат блестяха с някакъв неопределим плам.

Човекът, който му възрази, даде име на този плам.

— Ти си луд!

— Дори и така да е — отговори Такат с равен тон. — Щом моят капитан се нуждае от мен, аз ще му служа до последния му час!

Подобна проява на лоялност в тези мрачни времена и на това мрачно място разтърси Фейра до дън душа. Но преди да се посрами, хвърляйки се в краката му, той продължи:

— Освен това вие вероятно забравяте заповедите на нашия султан, светлината на очите ми и радостта на сърцето ми. Защото знаете, че на нито един от нас не е отредено да се завърне. Помнете, че работата ни тук още не е завършена. Ние просто сме част от една по-голяма битка, а това днес беше само началният залп!

В очите му Фейра прочете истинска и неподправена вярност, както и нещо друго — пламенния взор на фанатика. Зачуди се какво ли още трябва да бъде сторено на този почернен град, но другият войник започна да спори с него.

— Изгубил си си ума! Според теб колко време ще отнеме на техните офицери и халифи да ни открият, а? Не си ли чувал за адските им мъчения? Изтезанията при нас са нищо в сравнение с техните!

Такат Туран сви безгрижно рамене, като че ли подобни изтезания не значеха нищо за него.

— Да ни намерят, голяма работа! Защото, както каза султанът, дори и да изтръгнат крайниците от тялото ми, дори да избодат очите от главата ми, дори и да изтръгнат езика от гърлото ми, аз ще бъда пренесен право в *джанна*, където пак ще ходя, ще виждам и ще говоря, възхвалявайки Бога!

Останалите мъже поместиха сконфузено крака и започнаха да си говорят помежду си. Накрая онзи, който бе заговорил първи, пак заговори:

— Както искаш.

И се приближи до Фейра. Но откри, че пътят му е блокиран от облечената в черно ръка на Такат Туран.

— Тя също остава! — отсеке той бавно и премерено.

— Какво? — изгледа го възмутено другарят му. — Защо трябва да я имаш само ти, похотливо псе такава?!

— Въпросът ти не ти прави чест. Аз служа на Бога, на моя султан и на моя капитан и моята чистота няма да омърси никоя жена!

Обвинителят му се отдръпна назад като попарен. Такат Туран се възползва от ситуацията и заговори тихо на Фейра:

— Жено, върви при баща си и легни колкото ти е възможно поблизо до тялото му!

Фейра се плъзна под ръката му, с която я пазеше, и легна на превърнатото в носилка легло до баща си. Изведнъж почувства невероятна умора и ѝ се прииска някой друг да направлява съдбата ѝ. Лежеше и гледаше право нагоре, към дъждовните облаци, които се носеха по небето, заслушана в сърдитите гласове, които отекваха от старите камъни.

— Ако искате, елате и си я вземете! Виждате ли я къде е? Легнала е до баща си. Знам, че хвърляхте жребий дори за това кой да го изнесе от кораба. За себе си знам, че моят Бог ще ме пази за изпълнението на своя промисъл. Но вие можете ли да кажете същото за себе си? Ако е така, елате и я грабнете от смъртното ложе на баща ѝ!

Все така загледана в облациите, Фейра зачака да види черните им ръце и да усети как я вдигат.

— А после какво? — изгърмя отново гласът на Такат. — Кой от вас ще я качи на борда и ще я покани в леглото си? Но може да се счита за легнал лично с чумата, с нейната червена престилка и метлата ѝ!

Нито един от мъжете не се приближи, нито един не посмя да я пипне. Това я накара да се осмели да надигне леко глава. Мъжете пристъпваха от крак на крак и някои не смееха да вдигнат погледи от земята. Неуверени, мърморещи и засрамени, те се оттеглиха към кораба, оставяйки умирация мъж и двамата млади хора на сред руините.

От дупката на входа Фейра видя как котвата се вдига, въжетата се навиват и корабът се оттласква от брега. Едва тогава се обърна към Такат и промърмори:

— Благодаря ти!

Той се поклони леко и рече:

— Човек винаги трябва да плаща дълговете си!

Тя си помисли, че той има предвид дълга си към баща ѝ, и се зарадва. Усмихна му се и тогава ѝ хрумна, че никога досега не се бе усмихвала на друг мъж, освен на баща си без прикритието на воала.

Той не ѝ върна усмивката, а се обърна към празното пространство на входа и се загледа в морето. Беше свалил маската си и я бе оставил да се поклаща на врата му. Това ѝ даваше възможност да огледа лицето му. Брадата му беше подстригана прилежно и оформена с масло в остър връх, а устните му — неочаквано плътни между черните косми на мустаците му. Като че ли гледаше отвъд отдалечаващия се кораб, отвъд дори хоризонта и всички тревоги на този свят. Интуицията ѝ подсказа, че може да му се довери.

— Какво ще правим сега? — попита.

Такат Туран се замисли и отговори:

— Първо трябва да намерим подходящ подслон за баща ти — огледа руините. — Ето, виж! Там има едно място все още с покрив — може би портиерска къщичка или нещо подобно. Ще ти помогна да го занесеш там.

С огромни усилия от нейна страна двамата наполовина отнесоха, наполовина завлякоха Тимурхан под покрива на старата портиерска къщичка. Вътре имаше дървен стол с малко столче за крака, на което някога очевидно бе седял пазачът, конзола вместо лампа, която бе отдавна изгаснала, и гнездо скорци под стрехите, които изпискаха възмутено, че някой се е настанил в жилището им.

Фейра погали баща си по бузата, но той не реагира. Едва дишаше, а пръстите му бяха станали още по-черни и от преди. Тя видя как Такат поглежда към своя капитан и макар да не каза нищо, тя разчете мислите му. После той погледна към разнебитения покрив и небето над тях и рече:

— Нося малко храна, но тя няма да ни бъде достатъчна. Преди да падне нощта, трябва да намеря още провизии.

Фейра разбра, че ще му се наложи да открадне, но не ѝ пукаше. Вече не бе в състояние да игнорира глада, който разяждаше стомаха ѝ. Когато той се обърна да върви, тя постави ръка на неговата и рече:

— Почакай! Не можеш да тръгнеш така! Изглеждаш много различно от обитателите на това място.

Той свали напълно маската си.

— Развий и тюрбана си! — допълни тя и той го направи. Без него не изглеждаше толкова заплашителен. Вятърът развя черната му коса пред лицето му. — Сега можеш да вървиш.

Облечената в черно фигура се насочи към вратата и спря на един хвърлей място от земята, където някога свети Себастиан бе забил мечата си.

— А ти се скрий добре! — рече. — Скоро пак ще се видим!

Тя го проследи с поглед, докато не се изгуби от очите ѝ. А после забеляза „Ил Кавалиере“, вече почти на хоризонта, отправил се бързо към Константинопол.

* * *

През следващите няколко часа тя стоя във влажния мрак, облегла гръб о студения камък.

Никога досега не бе изпитвала такъв студ, а към това се добавяха и острите ръбове на камъните, които се впиваха в гърба ѝ. Два пъти за това време чу преминаването на жители на този остров. Надниквайки предпазливо над камъните, тя видя две дебели перачки, понесли кошниците си с пране върху главите си, за да се предпазят от дъжда, а после един рибар с куче. Тя затаи дъх, когато кутрето се появи в къщичката и дори подуши неподвижния крак на Тимурхан, но накрая го изгони, което се съчета с подсвиркването на господаря му. През разрушената стена до носа ѝ достигна миризмата на риба, която я върна в мислите ѝ обратно до Балък пазар — рибния пазар в Константинопол. Тя пак надникна и видя рибите, висящи от края на пръчката, която рибарят беше метнал на рамото си. Стомахът ѝ изгъркори. Беше толкова гладна, че би могла да ги погълне целите — сурови, с главите и опашките.

Когато настъпи нощта, тя вече знаеше истината — Такат Туран никога повече нямаше да се върне при тях.

Тя се изправи, защото вече беше прекалено тъмно, за да я види някой, и мина през целия някогашен манастир чак до другия бряг на острова. Вдигна очи към луната, а после ги сведе към кристалната халка на пръста си. Най-отгоре се бе настанил миниатюрния черен кон и тя завъртя халката, докато не го скри от погледа си. На негово място

се озова червеният кон. Тя не бе успяла да спре черния кон да дойде тук и сега никога нямаше да може да намери мъжа, наречен Събота, нито да отиде до къщата със златния пергел над вратата, нито да се срещне със самия дожд, който, колкото и да не ѝ се вярваше, бе нейният прачичо. Всичко това ѝ се струваше като османска приказка, древна и невероятна.

Загледа се в странния град отвъд водите. Един по един прозорците му светваха подобно на съзвездия — жителите на града палеха свещите и лампите си. Тя знаеше, че докато хората палеха фитилите на лампите си, някъде из тези къщи един съпруг щеше да забележи трескавото лице на съпругата си или една майка щеше да напипа необичайно горещата буза на сина си, докато го целуваше за лека нощ. И утрото щеше да донесе на града ужаса на чумата.

ВТОРА ЧАСТ
ЧОВЕКЪТ ПТИЦА

ДВАНАЙСЕТА ГЛАВА

Тази сутрин доктор Анибале Казон посвети специално внимание на ритуала по обличането си.

Отскоро назначен за *медико* на *Квартиере дели мираколи* — Квартала на чудесата в родния му град Венеция, той бе придобил покрай новия си статус и слуга, който да го облича. Но не можеше да издържа да стои мирно и да се остави на грижите му. Все още му беше странно да бъде обличан от друг като дете, затова се въртеше и сумтеше, връзваше наново вратовръзката си, закопчаваше наново жилетката си, докато накрая не освободи слугата, за да остане насаме пред отразяващото го в цял ръст огледало от Мурано. Днес одеждите му бяха не само символ на новопридобития му статус, но трябваше и да свършат работата, за която бяха предназначени. Това бяха медицински одежди и той държеше да ги оправи сам, защото само те можеха да спасят живота му.

Над обичайния си набор от дрехи той обу кожени бричове от мека, гъвкава кожа. На дължина бричовете бяха колкото тези на рибарите в лагуната, но неговите бяха предназначени да го предпазват не от морската вода, а от други, далеч по-отвратителни и опасни течности. Носени под наметалото му, те щяха да предпазят краката и слабините му от инфекция.

След това Анибале метна на раменете си дълго черно палто. Закопча го плътно около врата си, а после отметна назад по-дългите къдрици от косата си, които се спускаха по тила му. Поддържаше косата си дълга по много важна причина — учителите му в Падуа предупреждаваха, че лекарите не трябва да откриват кожата си в инфекциозните отделения, защото заразата се носи в самия въздух. Сега той изправи високата яка на палтото си, така че вратът и гърлото му да бъдат напълно покрити от плата, откъдето нататък го пазеше косата му. Наметалото се спускаше до ходилата му и беше намазано от глава до пети с овча лой и мас. Лойта държеше чумата настрана и я приклепваше в гънките на мантията, която всяка вечер беше опушвана с хвойна. Маста служеше за защита от капково заразяване, за да не

могат хрочки или други телесни течности да се задържат за плата, защото беше добре известно, че чумата се разнася и чрез кашлицата.

После идваше символът на професията на Анибале — грозна маска, която прикриваше красивите му черти. Тя беше страховито изображение на птича човка и въпреки това, за да му бъде позволено да я носи, той бе учил седем години. Анибале знаеше, че формата на маската произлиза от остарялото поверие, че чумата се пренася от птиците и че като си слага маска на птица, приносителят ще може да изтръгва инфекцията от тялото на пациента, оставяйки я върху дрехите си. Анибале изсумтя презрително изпод маската си на това невежо поверие, което вече нямаше никаква тежест в университета на Падуа, и така неволно вдиша тежкия аромат на канела и поташ, с които бе натъпкана човката. В тази човка имаше още и изключително ароматни билки, които да не допускат миазмите и смрадта на непогребани трупове, зловонни хрочки, пукнати бубони и всички останали прелести, които би могъл да очаква да срещне днес. Маската включваше също така и очи от червени стъкла, чиято цел бе да направи приносителя ѝ недосегаем за злото.

Накрая Анибале си сложи непогрешимата широкопола черна шапка, която се носеше ниско нахлупена напред, и я нагласи така, че да покрие и прихване бялото чело на маската. Страхуваше се от заразата, но не заради себе си — ако се разболееше, вече нямаше да може да лекува хората, а той нямаше никакво намерение да спира, преди дори да бе започнал.

Точно преди да се отдалечи от огледалото, той взе дървения бастун, подпрян на стената. Този бастун се използваше както за насочване на близките как точно да се погрижат за пациента, така и понякога за преглед на болния. Освен това в заразените помещения с този бастун всеки *медико делле пеете* можеше да опише кръг около себе си — кръг, в който никой не смееше да пристъпи. Сега Анибале го вдигна като рапира пред себе си, наслаждавайки се на отражението си. Но онова, което видя, не го успокои. Дрехите му изглеждаха твърде чисти и неопетнени, идващи директно от шивачите и майсторите на маски — сметките за тях все още бяха пришити към гънките отвътре.

За момент той се видя така, както щяха да го видят останалите — предвестник на смъртта. Облеклото на чумния доктор имаше и друго приложение — да сплашва и да предупреждава околните,

съобщавайки, че наблизо има нещо много зло. Най-зловеща от всичко обаче бе маската.

Но дори и в нормални дни той се радваше на тази маска, защото тя прикриваше невероятно красивите му черти. Анибале гледаше на себе си така, както гледаше на всичко — в научен план, като на твар, затворена в буркан в *Скуола Медика* — Медицинското училище в Падуа. От четири котки, консервирани в буркан, той веднага разбираше коя има най-острите зъби, най-гъвкавия гръб и най-дългите крака. Знаеше, че като вид той е прекрасен пример за *хомо сапиенс*, висок за венецианец, е отлична мускулатура, дълги и здрави крака и хубава, гъста тъмна коса. Но собственото му лице си оставаше загадка за него. Приемаше, че има хармонични черти, но за него те изглеждаха незабележими — тези тъмни очи и изписаните като дъги вежди над тях, и правия нос с прекрасни ноздри, и пълните устни под него. Ала те притежаваха някаква странна алхимия, която той не разбираше и която действаше на жените по начин, който не му се нравеше. Анибале обичаше реда и порядъка и защото не бе в състояние да контролира въздействието на чертите си, предпочиташе да ги прикрива.

Впрочем дори и когато не носеше прословутия си птичи клюн, Анибале си бе изградил своя собствена маска — държеше се безцеремонно, което създаваше у другите впечатлението, че е горд и надменен. Правеше го само за да държи на разстояние жените, че и някои мъже. Когато заговореше, едва сдържаше раздражението си, не търпеше глупаците и бе известен с избухливия си нрав.

Бруталната истина гласеше, че доктор Анибале Казон беше добър лекар, защото изобщо не се вълнуваше от това кой ще живее и кой ще умре. След като майка му го бе изоставила още като бебе и след като всички лели, които го отглеждаха, измряха една по една, той не страдаше от никаква емоционална обвързаност и въпреки честите предложения, които получаваше, никога не се бе женил. Разглеждаше болестите като интелектуално предизвикателство, което като че ли имаше нещо общо по-скоро с него, отколкото със страдащите, и тъкмо затова методите му на лечение бяха толкова ефективни. В университета бе познат като човек базилиск, който е в състояние без капчица жалост да наблюдава умиращо дете.

Но тази оценка на познатите му не бе напълно справедлива. Анибале не беше чак толкова безсърдечен, но поддържаше известна

дистанция между себе си и света даже и без бастуна си. Имаше съвсем малко приятели и това го устройваше изцяло. Близките му познаваха много добре истинския Анибале — те бяха малко на брой, но той не се нуждаеше от повече.

Падуа беше богат град, а през последната година от обучението си, когато младите лекари бяха пускани из града на стаж, Анибале бе принуден да посещава множество богати жени. Там, в университетския му град страховитата му маска го бе пазила от набезите на тези отегчени матрони, които бяха толкова обсебени от красивото му лице, че често искаха от него да пробва дъха им върху бузата си или да притисне ухо о наедрялата им гръд, за да чуе сърцата им. Но от днес, отново в родния му град маската щеше да изпълни истинската си, медицинската си цел.

Анибале не можеше да повярва на късмета си. Роден и израснал във Венеция, кръстен в църквата „Санта Мария деи Мираколи“ — същата, която днес съобщаваше със своя звън за пристигането на чумата, той се бе върнал от Падуа само преди един ден и бе прекарал само една нощ в старата си фамилна къща, преди Господ Бог да бе поразил града. Ето че най-сетне щеше да намери приложение на седемте си години на обучение в университета на Падуа, където се бе отличил като един от най-големите умове на випуска. Всичките справочници за билки, които бе изчел в библиотеките, всичките утрини, прекарани в ботаническите градини, всичките следобеди в амфитеатралната учебна зала, където бе наблюдавал любимия си професор да прави дисекция на трупове на осъдени престъпници, сега щяха да влязат в действие.

Напълно готов, той напусна огледалото, изрева инструкциите си на готвача за вечерята и излезе от къщата с лека, пружинираща походка. Чувстваше се като рицар от старите времена, тръгнал на битка, а съдбата му бе осигурила най-смъртоносният противник, върху който да стовари пиката си. Той, доктор Анибале Казон, бе готов да се изправи срещу чумата.

* * *

Вървейки по уличките, той забеляза, че врагът му не си бе губил времето по превземане на бойното поле. Безбройните червени кръстове по вратите, сандъците с вар на всеки ъгъл, миризмата на мирта, носеща се от всеки комин — всичко това му подсказваше, че Черната смърт вече бе устроила лагера си в града, макар и за толкова кратко време.

Когато пристигна на *кампо*^[1] „Санта Мария Нова“ — мястото, където трябваше да се срещне с началника си, Анибале без никакви проблеми разпозна доктор Валнети, който бе облечен точно като него. Но маската му беше малко по-различна — като един от шестимата главни лекари на *сестиери*, червените стъкла пред очите му бяха описани с черни кръгове, символ на по-голямата му мъдрост и начетеност. И макар Анибале да изпитваше възхищение пред най-новото медицинско изобретение — очилата, реши, че тези два черни кръга придават на неговия висшестоящ леко комичен вид.

Доктор Валнети крачеше наперено напред-назад и очевидно щеше да се пръсне от гордост и самодоволство, придобити от една ранна визита при самия дож на Венеция, на която бе присъствал заедно с останалите си петима колеги, главните лекари на кварталите. Разтърси набързо ръкавицата на Анибале и продължи работата си.

Анибале учтиво се загледа в онова, което правеше началникът му — хвърляше изсушени рибешки кожи в огъня в центъра на площада, разбъркваше ги за малко, а после ги трупаше една върху друга така, сякаш бяха есенни листа.

Анибале се загледа в огъня и това му напомни за една от многобройните му лели, която обичаше да му готви *ризото кон рана*. Разрязваше всяка жаба от корема нагоре, обелваше кожата ѝ, смъквайки я с едно движение като долна риза, и после я хвърляше в тенджерата с вряща вода. Сега той вдигна една от рибешките кожи от купчината. Оказа се, че кожата има крака. И най-сетне разбра. Изумен, той се обърна към началника си и извика:

— Жабешки кожи? Ама вие сериозно ли?!

Макар да се опитваше да звучи уважително, Анибале пазеше почитта си за онези, които наистина я заслужаваха — например за неговия герой, учител и наставник Йеронимус Меркуриалис от медицинския факултет в Падуа. Затова сега не успя да сдържи обичайното си презрение.

— Е, не всички жаби — отговори безгрижно главният лекар. — Намират се доста трудно. Но пък във Венеция са в изобилие — каналите са пълни с тях. Затова се възползваме. Миналият път, когато удари чумата, тези кожи се оказаха много полезни — допълни все така весело той, удобно забравяйки да спомене, че това е било преди цял век. — Изглеждат доста ефективни в прочистването на въздуха в основните телесни съдове.

Анибале присви очите си под маската и отбеляза:

— Искате да кажете *кръвта* в основните телесни съдове.

— Да, да — побърза да прикрие грубата си грешка Валнети. — Точно това исках да кажа. Хайде сега, вземете от тези кожи и ги раздайте из вашия *куартiere*. Облекчавайте симптомите на нещастниците, колкото можете — и връчи купчина жабешки кожи на Анибале, който едва успя да ги хване, защото те се разлетяха, изсъхнали и дребни като въгленчета. Валнети го плесна дружески по гърба и допълни: — Трябва да призная, че за нас бе голяма изненада да намерим лекар, който да се съгласи да дойде във Венеция, а още повече — възпитаник на Падуа! Повечето лекари гледат да се пръждосат колкото е възможно по-бързо, при това в обратната посока.

Анибале сви рамене и забеляза поредната жабешка кожа, която се изплъзна от ръцете му.

— По-скоро бих умрял във Венеция, отколкото да живея, където и да било другаде — рече.

Валнети се изхили изпод маската си и отговори:

— Може да се стигне и до това.

Анибале се почувства неудобно. Бяха минали векове, откакто натурфилософите са вярвали, че във вените циркулира въздух, а не кръв. Но миналата година самият той бе помогнал за доказването извън всякакво съмнение, че във вените циркулира кръв, като бе асистирал при преливането на кръв от куче в човек — прехвърлиха цялата кръв на псето във вените на един осъден на смърт. Можеше да изтъкне това пред височайшия си колега, без да споменава, разбира се, че и лишеният от кръв човек, и лишено от кръв куче бяха умрели. Но не желаше да хаби дъха си. Вместо това повдигна леко пълните си с жабешки кожи ръце и попита:

— Това ли е всичко? Жабешки кожи?

— Засега. Аз, разбира се, разработвам няколко собствени лекарства, но за днес ви оставям да действате, както решите. И, Казон?

Анибале се обърна, доволен, че Валнети не е в състояние да види изражението му.

— Не обърквайте хората с вашите сложни университетски теории! Те са прост народ, не са интелектуалци като нас.

След тези думи докторът изчезна като магьосник напред облак прах.

Първото нещо, което Анибале стори, след като зави зад ъгъла на Кале Сан Канциан, бе да хвърли омразните жабешки кожи в най-близкия сандък с вар.

* * *

Към момента, когато в края на деня Анибале Казон се върна на *кампо* „Санта Мария Нова“, чумата го беше победила по точки.

Младият лекар изобщо не бе предполагал колко неравна ще бъде тази борба — налагаше му се да се бори не само с епидемията, но и е всичко останало. Бореше се със семейните чувства — с майки, които отказваха да изоставят заразените си синове, съпруги, които държаха да стоят неотлъчно до съпрузите си, за да се грижат за тях — и така болестта удвояваше и утрояваше жертвите си. Бореше се и с медицинските власти — Здравният съвет поддържаше мнението на Валнети и настояваше за използването на същите лекарства, с които бяха борили чумата през 1464 година. Но най-жестоката битка от всичко бе със самия град.

Венецианските дворци бъкаха от слуги, които влизаха и излизаха, когато си пожелаят, разнасяйки отровите на чумата с дъха и дрехите си по пазарите, при шапкарите и при шивачите, а в по-бедните къщи семействата се тълпяха в една-единствена мръсна стая, дишайки един и същ заразен въздух.

Дори и мазачите, които бележеха вратите на заразените с червени кръстове, разнасяха заразата от къща в къща, превръщайки себе си и четките си в неволни проводници на миазмите. Котките и кучетата, които по принцип трябваше да бъдат изолирани, обикаляха свободно града. В богатите къщи разглезените домашни любимци прехвърляха

заразата от една любяща ръка на друга, а в по-бедните квартали помиярите влизаха и излизаха от домовете на болните, незабелязани от потъналите в скръб и безсилие стопани. Градът не разполагаше дори с хора, които да ловят плъховете и да ги убиват, за да овладеят поне донякъде Черната смърт.

И към всичко това се прибавяше постоянният звън на камбаните — на обяд излезе указ от *Консилио дела санита* — Здравния съвет, че камбаните за чума трябва да бият по цял ден. Така непрекъснатият звън на камбаните на „Мираколи“ и „Сан Канциан“ опъваше нервите на болните, събуждаше страх в сърцата на здравите и се превръщаше в непрекъснат дразнител за лекарите. Анибале се държеше с пациентите си по-гневно и раздразнено от всякога — това беше единственият му начин, по който можеше да отвърне на умоляващите го, плачещи семейства, изправени пред реалността на предстояща непоправима загуба. Неспособен да им помогне, той прехвърляше гнева към себе си върху тях.

Анибале работеше по-бързо от всякога, отказвайки да признае пред себе си степента, до която го бе разтърсил този негов първи работен ден. Вярно, че в Падуа веднъж бе видял мъртвородено бебе и изобщо не се бе трогнал, но днес не само сърцето му, но и гордостта му бяха претърпели голям удар. Колкото и много да бяха знанията му — от основите на Гален и четирите течности, които се учеха още през първата година, до сложните механизми на хирургията от последната година — те се бяха оказали напълно безполезни срещу чумата.

Свечеряваше се, когато младият лекар се запъти отново към площада, за да се срещне с началника си. Този път вървеше бавно и уморено, краката му тежаха, сякаш наистина носеше тежката броня на войната. Макар и два пъти по-възрастен от него обаче, доктор Валнети вървеше леко и пъргаво и изглеждаше много по-бодър.

— Да, знам, тежък ден — започна той, преди Анибале да бе успял да каже каквото и да било. — Но утре ще бъде по-добре, защото днес впрегнах всичките си аптекари на работа — почука заговорнически клюна си с облечената си в ръкавица ръка, а после отметна огромната си мантия.

Под нея Валнети измъкна малка червена дървена количка на четири колела, с дълга дръжка и с гротескна рисунка на лекар от едната страна. Количката дрънчеше шумно с подредените в нея редици

миниатюрни стъклени бутилчици. Анибале вдигна една от тях с облечените си в ръкавици ръце и я насочи към светлината. Разклати я и забеляза някаква зелена слуз.

— Какво е това? — попита.

— Оцетът на четиримата крадци! — отговори с неприкрита гордост докторът. — Познат още като марсилски оцет! По моя собствена рецепта. Промених малко спецификациите съобразно проучванията си. Изненадан съм, че не го знаете, колега! Използва се от незапомнени времена за лечение на Черната смърт. На какво ви учат в Падуа в наши дни? По мое време в Салерно ни предадоха за него още на първата лекция! — прие с въздишка необходимостта да разкаже историята и започна с напевен глас: — Четирима крадци от Марсилия имали обичая да влизат в къщите на жертви на чумата, да ги удушават в леглата им и после да плякосват имуществото им. Хванали ги и ги осъдили на изгаряне на клада. Но съдиите не можели да не се изумят от факта, че крадците са останали недосегаеми за заразата. Престъпниците признали, че наистина са недосегаеми за чумата и разкрили тайната си — оцет, който впоследствие бил кръстен на тях. Съдиите поискали да знаят точните му съставки, като обещали, че в замяна ще ги спасят от кладата.

— И какво станало с тях накрая?

— Обесили ги — отговори рязко по-възрастният лекар. — Но не това е най-важното в историята.

— Разбира се, че не — съгласи се Анибале, силно заинтригуван от научната страна на въпроса. — И какви са били тези съставки?

— Извадете си бележника! — отсече важно Валнети. — Вероятно бихте желали да ги запишете по-подробно. В обичайния случай не бих споделил подобно познание е колега, но ако искаме да постигнем по-ниска смъртност в нашия *сестиере*, отколкото останалите лекари в техните, то тогава трябва да работим заедно, нали така? — приближи се до Анибале, извади от широкия си ръкав купчина листи, раздели ги приблизително на две и подаде едната на Анибале. — Това са смъртни актове. Бумащина, но без нея не може. Налага се да попълвате по един акт за всяка изгубена душа, дори и за най-бедните — подсмръкна. — Без да броим наградата от дожа, обзаложил съм се с останалите си петима колеги на по буренце

гасконско вино, че ние от квартал „Сан Марко“ ще изгубим по-малко души, отколкото в останалите шестини на града! А сега записвайте!

Анибале послушно напъха своя наръч смъртни актове в ръкава си, а от другия извади бележник и молив, макар да се съмняваше, че неговият висшестоящ може да го научи на нещо ново. Освен това имаше усещането, че доктор Валнети не се вълнува особено много за пациентите си. Но не беше ли такъв и Анибале, който обичаше да си играе със Смъртта, за да провери кой е по-добър? Може би. Изпълнен с угризения, той се зае да записва усърдно съставките на прочутия оцет, докато Валнети ги отмяташе на пръсти.

— Розмарин и градински чай, седефче, мента, лавандула, тръстика, индийско орехче. Чесънът, канелата и карамфилът, разбира се, че са задължителни — Светата троица на лечението на повечето болести. Следват бял оцет и камфор. И, естествено, най-ефективните, но и най-скъпи съставки — обикновен или бял пелин и горчив пелин!

— *Артемизия абсинтиум* и *Артемизия понтика* — вметна по-младият лекар обиден, че подценяват образованието му.

— Изкисвате всички тези билки в оцета в продължение на десет дена — продължи Валнети, като че ли нищо не бе чул, — а после прецеждате сместа през ленено сито. Записвате ли?

— Да — излъга Анибале, който отдавна бе престанал да пише. Въпросната отвара бе не повече от плацебо — тази произволна смесица от билки и мазила не би убила никого, но и не би го излекувала. Погледна неуверено висшестоящия си и попита: — И сега се очаква от мен да раздавам тези стъкленици на всички домакинства, така ли?

— Господи, скъпи ми приятелю, разбира се, че не! — възкликна добрият доктор. — Всяка от тях струва един дукат! Давате само на онези, които могат да си го позволят! Е, ако можете да им дадете по две, още по-добре! Но все пак внимавайте — чираците ми работят без почивка, но до утре няма да могат да приготвят повече — тук възрастният лекар снижи гласа си и се приближи толкова много, че клюновете им се докоснаха — две гарги на съвещание. — Ще ви подсказва нещо важно — ако намерите майка с болно дете, тя би платила всичко, което ѝ поискате!

Анибале бе престанал отдавна да го слуша. Съзерцаваше нарисувания доктор на количката — с човка и очила, с грозни червени

кръгове на всяка буза, символизиращи здраве. Изглеждаше гротескно, като клоун, не, по-скоро като Пулчинела — един от главните персонажи в старата *комедия дел арте*, характерен с големия си извит нос. Не, дори още по-лошо — той беше лешояд, чиято главна цел бе да измъква монети от умрелите и умиращите, с нищо по-добър от четиримата крадци от Марсилия. Усети как Валнети пъхва дръжката на количката в ръката му и чу:

— Количката се дърпа много лесно, виждате ли? И не забравяйте — по един дукат на стъкленница, не по-малко! Трябва да покрия разходите си все пак. Продайте цялата количка, която засега е първата, с която разполагаме, а после можете да си лягате. Казон! Казон? Къде отивате?

Напълно отвратен, Анибале Казон бе пуснал дръжката на количката и бе тръгнал обратно по пътя си. Не за това бе учил седем години. Насочи се към Фондамента Нуове — пушекът от мирта се вихреше около него, като че ли беше фаустовски дух, изпратен от ада. Там, на доковете, можеше пак да си поеме нормално дъх. Свали маската си и отметна назад потнатата си коса. Тръсна пушека от дрехите си, вдиша дълбоко соления морски въздух и започна да си задава разни въпроси.

Не можеше ли гражданите да престанат да се скупчват плътно един до друг? Не можеше ли да дишат по-скоро *този* въздух, вместо да се задушават от пушека на горящата мирта? Ако можеше да ги махне оттук, да ги лекува така, както той иска — не с бабешки лекове и суеверия, а с истински медицински средства, на които бе посветил целия си академичен живот...

Анибале издиша дълбоко ужасите на деня с една дълбока, тъжна въздишка на поражение и се загледа право в морето. На хоризонта в далечината, през болезнено жълтите мъгли от чумните огньовете, там, където въздухът бе кристалночист, се виждаше сребрилата линия на морето, изпъстрена с познатите островчета. Стъкленият остров, дантеленият остров. А по-нататък — лазаретите.

На хоризонта на съзнанието му една смъртна мисъл се подреди и се превърна в идея.

[1] Площад (ит.) — думата „площад“ във Венеция се използва само за „Сан Марко“; в останалите случаи е кампо. — Б.р. ↑

ТРИНАЙСЕТА ГЛАВА

Фейра отвори очи. Това беше първата ѝ сутрин във Венеция. Извърна глава. И помисли баща си за мъртъв.

С разтуптяно сърце тя застина за миг до него, страхуваща се да погледне втори път. Усети обаче, че предната част на тялото ѝ, която бе опряна до неговото, е топла, а гърбът ѝ е студен и вкочанен. Тази топлина ѝ даде известна надежда.

Изправи се бавно от импровизираната носилка и се протегна. Скорците под стрехите вече бяха будни и поздравяваха с радост деня. Тя излезе и видя света напълно трансформиран — небето беше ясно и слънчево, от дъжда и буреносните облаци нямаше ни следа. Камъните наоколо разкриваха кристалите и вкаменелостите, приклучени в тях, и леко проблясваха. Проблясваше и тревата от утринната роса. Фейра усети, че настроението ѝ бавно се връща и се изпълни с надежда, че баща ѝ може и да оживее.

Запъти се отново към кладенеца в средата на руините и този път се зае сериозно със системата от верига и макара. Тъй като кофа липсваше, тя скъса една ивица от завивката на баща си и я върза в края на веригата. После свали куката до дълбините на кладенеца и я извади, капеща е питейна вода. Изсмука бързо платното — водата бе изненадващо прясна и чиста благодарение на вчерашното наводнение. После натопи отново платното, върна се при баща си и изцеди водата в устата му, като притисна леко скованата му долна челюст, за да му помогне да преглътне.

След това седна под една слънчева арка и свали медицинския си колан, разтърквайки кръста си, където коланът се бе впивал и ѝ бе убивал дни наред. Разгъна кожения колан на коленете си и го огледа. Стъклените в леглата си изглеждаха невредими — липсваше само една от тапичките, което бе причината да изгуби седефчето, но това не беше кой знае каква загуба, защото това беше достатъчно често срещана билка. Веднага след тази мисъл се стресна. Срещаше се често в Константинопол. Но тук бе на съвсем чужд терен.

Изсушените билки в малките джобчета бяха подгизнали от морската вода и се бяха превърнали във влажни топки, подобно на тревите, които халифите навиваха и пушеха с наргилетата си. В колана си Фейра имаше и няколко редки и чудодейни съставки — от скромния лимонов балсам до стритите скъпоценни камъни. А в едно лозово листо си имаше дори малка щипка амбра. Общо погледнато, тя имаше около стотина лекарства, събирани с труд в продължение на месеци и години.

Фейра реши да направи последен съзнателен опит да спаси баща си. Отхвърли мисълта за сложни смеси — *мюрекебат*, тъй като не притежаваше достатъчно знания за противника си, за да измисли подходящите съставки. Затова реши да приложи обикновеното лечение на единичните билки — *мюфрадет*. Щеше да дава на Тимурхан последователно от всяко лекарство, подпомагана от звъна на камбаната, която биеше на всеки час, и нямаше да прибегва до смесите, за които ѝ бе известно, че са силно токсични. Започна лечението с киновар — червен живак, за който знаеше, че в малки количества е превъзходно средство за пречистване на кръвта. Извади от едно от крайните джобчета набор от сребърни медицински лъжички, които някога беше поръчала в една малка работилничка за сребро в „Султанахмет“ — приличаха на миниатюрни черпачета с дълги дръжчици. Разстла лъжичките като ветрило, избра най-малката, гребна с нея съвсем малка доза от съответната стъкленница и я изсипа между напуканите устни на баща си.

След като нямаше какво друго да прави, освен да чака, тя реши, че трябва да се погрижи и за собственото си тяло. Отчупи малък къшей от хляба, който ѝ беше оставил Такат, и се насили да го изяде бавно. А после, с едва задоволен и нарастващ глад, тя тръгна да се разхожда между руините, търсейки да възстанови изгубеното седефче. Падна на колене и разрови тревата с пръсти — росата беше освежаваща и почисти мръсните ѝ нокти. Заоглежда внимателно тревата, която растеше покрай старите камъни, упоритите цветя, които се промушваха между пукнатините, и билките, които обграждаха основите на някаква древна градина.

Слънцето се издигаше над главата ѝ и тя вдишваше с наслада милионите аромати около себе си, увещавайки листата да се разгърнат и венчелистчетата да се разтворят. Като опитна билкарка тя оглеждаше

внимателно формите на тези листа, цвета и броя на венчелистчетата. Някои от растенията познаваше, други — не. Все пак успя да намери седефче, за да попълни медицинските си запаси — растеше съвсем близо до стената.

Извика тихичко от радост и приклепна, за да разгледа познатото нежно растение с неговите покрити с мъх синьо-зелени листа и жълти цветове. Коленете ѝ се навлажниха и изстинаха, опрени в още мократа земя, докато тя обръщаше внимателно листата, за да откъсне ценните плодове — малки торбички, съдържащи множество семена. Окуражена, потърси по-нататък и в един каменен ъгъл зад паднала греда откри истинско съкровище — храстовиден ранилист, растящ в любимата си сянка. Но там, докато пръстите ѝ опипваха твърдите корени, тя откри по-осезаемо съкровище — кръгъл метален диск.

Изтри монетата в мръсните си шалвари и три дотогава, докато не зърна лек проблясък. Златист проблясък. Захапа леко монетата.

Злато.

Под шарената сянка на дъговидните прозорци тя се зае да огледа монетата. От едната ѝ страна имаше мъж с брада и разперени ръце — тя познаваше този мъж, това беше пророкът, наречен Исус, а неговият знак беше кръстът. От другата страна се виждаше мъж, коленичил пред друг мъж. Коленичилият мъж имаше шапка със странна форма, а изправеният — някакъв кръг над главата си. Носителят на кръга приличаше на статуята, която бе зърнала върху една от големите колони, между които бе преминал Смърт. Но коленичилият мъж си оставаше пълна загадка.

За момент Фейра стисна златната монета толкова силно, че тя се впи в дланите ѝ, но след това пъкна чуждите пари в бандажа около гърдите си. Нямаше никаква представа за стойността ѝ, но беше повече от сигурна, че би могла да купи поне хляб за баща си, а защо не и малко вино и месо. От тази мисъл ѝ потекоха слюнките.

Звънът на камбаната я опомни и тя отиде обратно при баща си. Беше време за следващата му доза и тя благослови късмета си. Щеше да му приложи малко ранилист, който беше доказано най-ефективен за рани, циреи и гной.

Може и да беше от засилващата се светлина на слънцето, но баща ѝ като че ли изглеждаше малко по-добре след първата доза

лекарство. Тя сведе глава над него и се помоли, опитвайки се да си припомни точните думи на свещениците.

Един от основните принципи на османската медицина бе *мизан* — балансът, равновесието. Балансът беше ключов за човешкото здраве, той бе символът на двойствеността и равнопоставеността на тялото и духа. Едното не можеше да бъде добре, ако не беше добре другото, затова тялото трябваше да се третира като едно цяло с духа. Изхождайки от това, когато се изправи след молитвата, Фейра реши да насочи вниманието си отново към своето състояние. Миризмите, които се излъчваха от тялото ѝ, я обиждаха, а косата ѝ бѣкаше от въшки. Замисли се дали да не влезе в кладенеца, но после съобрази, че солената вода на морето ще се отрази по-добре на тялото и дрехите ѝ.

Грабна завивката на баща си от неподвижното му тяло и се запъти към пустия бряг. Там се съблече зад одеялото и се гмурна във водата — тя се оказа по-студена, отколкото Фейра бе очаквала, въпреки горещото слънце. Придържайки се с една ръка в малкия вълнолом, тя започна да трие тялото си с шепа сол и пясък, докато кожата ѝ не се зачерви. После се наведе, натопи цялата си глава и започна да втрива в скалпа си листата от чаено дърво, които бе взела от колана си против въшките. Треперейки от студа, тя среса с пръсти, колкото можа, тъмната си гъста коса, като междувремежно успя да убие доста въшки, пуквайки ги между ноктите си. После сплете косата си по модата на одалиските, така че плитката ѝ заприлича на рибна кост.

След това се зае да изпере дрехите и воалите си. Изцеди ги и после се спусна бързо обратно към руините с мокрия си вързоп. Увила завивката около тялото си като рокля, тя метна шалварите, бандажа и ризата на стената на кладенеца, а воалите постави върху ръждясалата арка от ковано желязо.

В портиерската къщичка върна завивката на баща си, мислейки си, че тя би могла да охлади треската му, и приседна треперещата на земята до леглото му. Сви се, сгъна колене и подпря треперещата си брадичка върху тях. В продължение на час седя така, трепереща, до баща си, но после не издържа и отиде за дрехите си. Едва не се разплака, докато навличаше все още влажните дрехи. А после, тъкмо когато главата ѝ излизаше от отвора на ризата, се стресна от звъна на камбани — първо една църква на острова, после друга, след нея другите църкви от другите островчета на града, още една, две, а накрая

всички заедно. Да не би да са вдигнали тревога? Да не би да са ги разкрили?

Напълно ужасена от страшния рев на камбаните, Фейра изгуби напълно представа за времето и следващата част от деня ѝ премина в поредица от билки и поредица от молитви, докато накрая отново започна да се смрачава. Фейра виждаше, че баща ѝ се влошава все повече и повече. Изпаднала в паника, тя се замисли какъв би могъл да бъде последният ѝ ход.

Преди светлината да избяга напълно, а с нея и куражът ѝ, тя избра от колана си остър като бръснач скалпел, изработен от същия бижутер, който бе направил и лъжичките ѝ. След това разряза през средата ризата на баща си, свали компресите от черните подутини под мишниците му и рязна бързо левия бубон. Озарена от внезапно хрумнала ѝ идея, тя рязна и втория бубон и събра черната кръв в една от стъклениците си. После почисти раните добре и ги наложи с лимонов балсам.

Накрая, в сумрака на залеза тя се приближи до лицето на баща си, за да търси някакви признаци на реакция спрямо хирургичната ѝ намеса. Горчивият аромат на лимоновия балсам я блъсна в носа, но очевидно стигна и до неговия, защото той неочаквано отвори очи.

— Тя носеше маска — изрече съвсем ясно. Говореше така, сякаш продължаваше някакъв отдавна започнат разговор.

Фейра приклепна до него щастлива, хвана крехката му ръка и започна внимателно да я разтрива.

— Кой носеше маска, скъпи ми татко? — попита.

— Тя имаше маска на пръчка, красива направа, беше от перли и сребро. Представляваше глава на кон. Тя изглеждаше като един от онези еднорози от легендите. Аз знаех малко венециански, но говорехме предимно с жестове като сенки по стените. Спомняш ли си сенките по стените? — кехлибарените му очи бяха премрежени, но той я разпозна съвсем ясно, когато ѝ зададе въпроса.

Фейра кимна и стисна леко ръката му. Веднъж Тимурхан я бе завел да гледа *карагьоз*^[1] — пиеса на сенките в Бейоглу — тънки силуети на халиф и наложница, които се движеха и танцуваха във вечен профил, като че ли наистина бяха живи.

— Аз я попитах дали обича да язди, а тя се хвана за сърцето и ми каза, че язденето било нейна страст. Показа ми пръстена, който носеше

— нещо много нежно, направено от стъкло. Беше много горда, защото пръстенът ѝ беше подарък от нейния любим чичо — самия дож. А после, докато яздехме, наоколо имаше лимонови дървета, които шептяха одобрението си. Конете бягаха и мачкаха плодовете под копитата си. Все още усещам този мирис, Фейра. Усещам го и сега!

Тя му се усмихна, защото знаеше, че той усеща лимоновия балсам. Това я изпълни с надежда, че той ще се оправя, че хирургическата ѝ намеса е била успешна.

После той умря.

* * *

Фейра още веднъж трябваше да избира между кладенеца и морето, но този път за доста по-мрачна задача. Не искаше да погребва баща си на земя, осветена за друг бог, а не можеше да рискува да нахлуе незаконно другаде. Не искаше и баща ѝ да остане в това море. Въпреки че морето е било почти цял живот негов дом, тя не искаше тялото му да бъде издувано от вражески води и изхвърлено на вражески брегове. Затова накрая избра кладенеца, тъй като там той щеше да бъде бързо предаден на земята, както изискваше Пророкът, и същевременно камъните щяха да го пазят от това място на неверници. Тези руини бяха изоставени, така че не изглеждаше много вероятно някой да тръгне да търси вода от кладенеца. А някой ден, ако Бог позволи, тя може и да успее да се върне и да събере костите му, а после да ги отнесе у дома и да му отдаде всички необходими почести.

Нямаше сили да влачи леглото му с възетата, затова претърколи тялото на Тимурхан от леглото върху завивката и го уви като в саван, доволна, че така няма да ѝ се налага да гледа милото му, вече мъртво лице.

И въпреки това изтощеното ѝ тяло не ѝ позволи да се движи особено бързо — отне ѝ повече от час, докато го изтегли до кладенеца. Пийна за последен път от водата, после закачи дрехите на баща си за куката като голяма риба, прехвърли го с огромно усилие през стената на кладенеца, прегърна го за последен път и го пусна. После затвори очи и само чу издрънчаването на куката и плясъка от падането на тялото на баща ѝ във водата. Накрая момичето сведе очи към дъното.

За момент увитият в импровизирания саван труп изглеждаше като изправен, но после придошлите от дъждовете подземни води го изтеглиха и накрая напълно го погълнаха.

Фейра видя мехурчетата по повърхността на водата, а после всичко се успокои. Тя докосна пръстена си и за момент си помисли да го хвърли след него, за да може баща ѝ да има нещо от майка ѝ. Но баща ѝ беше вече в *джанна*, тя беше тук, а това беше единственото, което я свързваше със семейството ѝ, с майка ѝ, и — което беше най-невероятно от всичко — с дожа на Венеция.

И изведнъж всичко ѝ стана ясно. Пръстенът беше нейният пропуск за безопасно преминаване. Щеше да отиде при дожа. Не бе успяла да изпълни мисията си да попречи на чумата да стигне до вратата му, но можеше да използва пръстена да събуди спомените му за любимата му изгубена племенница Сесилия Бафо и да помоли да бъде върната по живо, по здраво в Константинопол.

Прикрепи отново воала *йемине* пред лицето си, внезапно съвсем готова да напусне това място, където бе споделила последните часове на баща си, където бе прекарвала ръце върху росната трева и където бе открила ранилиста и монетата. Но точно когато се оглеждаше за последен път, чу тропот и плисьък на вода откъм вълнолома пред руините.

Фейра хукна към главния вход и надникна иззад колелото на вратата. До дървената пътека бе спряла най-обикновена лодка и мъж в дълга роба стъпи на брега, след което завърза лодката си за близкия стълб.

* * *

Останала без дъх от ужас, тя се скри в къщичката на портиера и започна да го наблюдава оттам. Човекът леко накуцваше и когато се приближи до нея, от възрастта и от теглото му тя предположи, че страда от подагра. Когато старецът стигна на една ръка разстояние, Фейра долови, че при поемане на дъх дробовете му свирят — или беше преболедувал треска на белите дробове като дете, или работеше на място, където въздухът не беше особено чист. Надали обаче беше второто, тъй като робата му беше от кадифе и коприна. На главата му

имаше мека черна четириъгълна шапка. В Константинопол носенето на шапка беше признак на високо положение. А старецът носеше шапката си така, сякаш същият обичай важеше и тук. Лицето му беше добро, очите — мили, брадата — побеляла. Фейра се изкуши да му се разкрие и да му заговори на собствения му език, но нещо я накара да продължи да се крие. Затова предпочете просто да го гледа, докато мъжът се разхождаше между руините. Тя затаи дъх, молейки се той да не се приближава до кладенеца. Молитвите ѝ бяха чути — мъжът не прояви никакъв интерес към него. Просто започна да крачи напред-назад по много странен начин. Като че ли си броеше нещо под носа си и от време на време спираше, вадеше плоча и острие за писане и отбелязваше откритията си. Чу ясно само едно изречение, но не разбра нищо. Той каза: „Шестнайсет на четирийсет *наси*“.

В продължение на повече от час възрастният мъж обикаляше руините по този странен начин, а веднъж дори спря и изкопа малко пръст, като че ли търсеше цяр. Постави шепата пръст в торбата си и преди да потегли, взе малка тухла, която откри на все още осветената поляна, почука я лекичко и също я пъкна в чантата на рамото си.

Фейра проследи мъжа как се връща до лодката си. Помисли си още веднъж да го помоли да я закара до града, но отново нещо не ѝ позволи да го направи. Когато той отплава, тя въздъхна дълбоко — от облекчение и едновременно от съжаление.

Не я бяха разкрили, но сега за първи път, откакто бе напуснала родния си дом, бе наистина сама.

[1] Куклен театър, възникнал в Османската империя през XVI в. и получил името си от главния герой — лъжеца Карагъоз. — Б.р. ↑

ЧЕТИРИНАЙСЕТА ГЛАВА

На втория ден след завръщането си в своя роден град Венеция Анибале Казон не се облече внимателно пред огледалото. Остави грозната маска с човката да виси над него и да го гледа как излиза от стаята.

Той не излезе надменно от къщата си, нито пък отиде да се срещне с Валнети на *кампо* „Санта Мария Нова“, както му бе изрично заповядано след неподчинението му вчера вечерта. Вместо това слезе тихо по стълбите, облечен само по нощница, и извади изпод нея малко ключе, което бе носил на врата си в продължение на седем години.

Малкото златно ключе на златната верижка бе още топло от сънената му кожа. Бе го сложил до гърдите си няколко седмици преди да замине за Падуа, когато беше само на четиринайсет и когато бе починала последната от многобройните му лели. Тогава и само тогава семейният нотариус благоволи да му връчи ключа за ковчежето със съкровища на фамилията Казон — завещание от бащата, когото той никога не бе познавал.

Със замръзнали от плочите боси крака Анибале влезе в избата, воден от пламъка на свещта в ръката си. Винените бъчви стенеха и се поместваха, докато виното в тях ферментираше, и реагираха и на дребните промени в температурата, които присъствието на младия мъж причиняваше на помещението. Когато беше малък и го водеха тук, го учеха, че във винената изба има духове. И тогава, както и сега чуваше водите на канала, плискащи се по стената отвън, защото избата, където семейство Казон държеше виното и солта си поколения наред, се намиреше под водата.

Семейство Казон, от което днес Анибале бе единственият и последен представител.

Тук щеше да бъде напълно в безопасност, което го устройваше прекрасно, тъй като не желаше прислугата да вижда ковчежето му.

През всичките тези години Анибале бе безкрайно пестелив със семейното богатство — не го бе разпилял по жени и разгулен живот, както бяха постъпили повечето му приятели, а бе платил само за

обучението си в университета, за квартирата си, а в края на обучението си — за лекарските одежди. Затова, когато извади четвъртата бъчва вино отляво, малкото сандъче, скрито зад него, беше почти пълно.

Наклони леко свещта, изля от нея малко восък върху плочите и я закрепил. Восъкът изсъска като котка върху влажните камъни. След това Анибале се приведе напред, без да сваля ключето от врата си — някога се беше заклел никога да не го сваля. Пъхна ключето в ключалката и вдигна капака на здравето дъбово сандъче. Медните скоби, които придържаха капака, паднаха назад с трясък.

Ковчежето беше претърпкано с дребните златни венециански монети, познати като секвини — десетки и десетки от тях. Те лежаха в малко легенче, което образуваше фалшивото дъно на ковчежето. Под това легенче имаше още по-голямо богатство — плътен пласт златни дукати. Анибале взе един дукат и го огледа внимателно от двете страни — дождът с неговата непогрешима *корно* шапка, коленичил пред свети Марко от едната страна и Христос — от другата. Той стисна дуката, докато не го усети как се затопля в ръката му, а после го върна при побратимите му и постави легенчето обратно на мястото. Очевидно имаше достатъчно пари — повече от достатъчно за целта, която си бе поставил.

Извади кесията от миша кожа, която бе закрепена за долната част на капака, и отброи в нея четири златни дуката. После разпредели шепа секвини по джобовете си и заключи отново ковчежето. След това измъкна един стар меден бокал, претърколил се под бъчвите, и го излъска в нощницата си от батиста, докато не се увери, че бокалът се е сдобил с мътен златист отблясък. Взе и бокала със себе си. Във Венеция никога не беше излишно да имаш в джоба си нещо, годно за подкуп.

Накрая се върна горе и се облече за половината от времето, което му бе необходимо вчера. След това напусна къщата с ковчежето на фамилията Казон, скрито под мантията — отново с лека, пружинираща походка, но този път по различни причини. Анибале може и да бе изгубил първия рунд срещу Смъртта, но битката изобщо не беше приключила.

Намирането на лодка на Фондамента Нуове се оказа фасулска работа. Епидемията бе прекратила напълно търговията и пътуванията, така че лодкарите и гондолиерите се шляеха по доковете и се чудеха

какво да правят. Анибале си избра здравеняк, който му се стори добър гребец. Лодкарят повдигна изумено вежди, когато чу инструкциите на клиента, но една златна секвина му затвори бързо устата.

Когато лодката потегли към островите, които бе зърнал предишната вечер, Анибале остана прав на кърмата. Годиците, прекарани в Падуа, не бяха успели да го лишат от морските му крака — той все още притежаваше онази неповторима, характерна само за венецианците вродена способност да стои прав и непоклатим във всяка лодка. Сложил отново маската си, той стоеше като египетски бог, вторачен напред и само напред, така че приветливият лодкар успя да говори с него толкова, колкото би могъл да говори и с мумия.

Лодката се плъзна покрай остров Мурано, където стъкларските пещи вече бяха изстинали, а след това и край Бурано, където плетачките на дантела вече не седяха на пейките пред пъстроцветните си къщи. На Торчело звънът на катедралната камбана отброяваше скръбно броя на умрелите, подсказвайки на Анибале, че чумата вече бе стигнала и дотук. Но когато стигнаха до лазаретите, всичко тънеше в тишина. Анибале насочи лодкаря към Виня Мурада — карантинния остров.

Когато приближиха, Анибале видя дива пустош, обрамчена от дървета и нещо, подобно на стена. Имаше дълъг вълнолом, в края на който се виждаше дървена къщичка за лодки. Онова, което моментално изплува пред погледите им, накара лодкаря да остави греблата си и да вдигне яката на палтото си високо над устата. Върху стената на къщичката, висок колкото човешки бой, се виждаше нарисуван червен кръст.

— Ако искаш, остани тук! — изрече троснато Анибале, забелязвайки нежеланието на лодкаря да продължи нагоре по канала. Човекът завърза лодката, а пътникът му, след като се увери, че кесията и медният бокал са все още в ръкава му, скочи на вълнолома, все така прикриващ съкровището на фамилията Казон под мантията си. Хвърли на лодкаря още една секвина и му заповяда да чака.

В края на вълнолома имаше портиерска къщичка, вградена в голямата стена, с врата, която изглеждаше здраво залостена. Точно пред нея седяха двама мъже — единият млад, другият стар — и ловяха риба в лагуната. Старият вече бе забелязал появата на доктора и бе застанал нащрек, но младият се бе вторачил напред с невиждащи очи,

а от устните му бе покапала слюнка, която стигаше чак до отпуснатите в скута му ръце подобно на рибарска връв. Краката на момчето висяха доста далече от повърхността на водата, ръцете му бяха къси, тялото му — твърде дребно; само главата му имаше нормални човешки размери и изглеждаше твърде голяма за дребното му тяло. Черепът му имаше странна форма, с кости, деформирани още от раждането, както бързо прецени Анибале. Беше виждал подобни джуджета и преди — повечето биваха удавяни непосредствено след раждането, но някои ги вземаха за актьори в *комедия*, защото се случваше да имат нормални способности и да могат да говорят и пеят. Анибале бе зървал подобна твар и в двора на Падуа — херцогът я държеше в своя павилион на куриозите и я бе научил да разказва мръсни истории. Но тази твар тук безсъмнено беше пълен олигофрен. Без да обръща внимание на момчето, Анибале се обърна директно към по-стария мъж.

— Аз съм доктор Анибале Казон от *Консилио дела санита* — излъга. — Вие ли сте пазачът на това място?

Старецът сви рамене и отговори:

— Бях, *доторе*, докато не пристигна девицата чума. Тогава всички се вдигнаха и си заминаха. *Консилио ди маритима* издаде указ, че никакви кораби няма да влизат или излизат от града, докато всичко не се прочисти. Последният мина оттук във вторник, в една ужасна буря. Беше голяма галера на име „*Ил Кавалиере*“. Викахме към кораба, размахвахме факли, но той не спря.

— Да, да — махна с ръка Анибале в опит да сложи край на нескончаемия брътвеж на човека. — Значи тук няма никой, така ли? Маршалите, отговорниците? *Бастаци* и техните семейства?

— Няма, *доторе*. Всички си заминаха и единствената лодка, която е минавала насам, освен вашата, *синьоре*, беше онази, дето донесе писмата от *консилио*. Обаче сега опушват всичката поща, та писмото, дето го получих тази сутрин, едва успях да го разчета, защото беше много пожълтяло...

— Разбира се — прекъсна го безцеремонно Анибале. — Значи всички заминаха, така ли?

— Всички, *доторе*. Вдигнаха си чукалата и заминаха за Трепорти. Всички, с изключение на моя милост и момчето ми. — При тези думи възрастният повдигна леко брадичката на нещастното си дете. — Обаче аз съм пазачът на портите и като такъв ще пазя портите

докрай! — допълни. — Защото ние живеем тук, *доторе*, и момчето ми не познава никое друго място.

Избягали са на континента. Анибале кимна, но по-скоро на себе си и клонът на маската му описа дъга пред лицето му. Напълно логично. Богатите винаги бягаха към вилите си в област Венето, а бедните — в Трепорти. Той сведе очи към джуджето, което продължаваше да си лови риба, без очевидно да бе схванало каквото и да било, и попита:

— А ще ми позволите ли да разгледам наоколо?

— Разбира се, *доторе*! Ей сега ще ви пусна. Хайде, идвай! — подвижна на момчето.

Баща и син оставиха въдиците си и странното малко трио се запъти към портиерската къщичка. Старецът не спираше да бърбори, момчето едва влачеше крака след него, а гостът с дългия клон клатеше нетърпеливо глава. Когато стигнаха до портата, старецът извади огромна халка с ключове. Главният вход отвеждаше до ниска арка, от която Анибале успя да зърне за миг красотата, която се разкриваше нататък. Но първо трябваше да свърши работата, за която бе дошъл. Посочи към една малка вратичка в стената вляво и попита:

— А това тук е жилището ви, така ли?

— Така си е, *доторе*, точно така — кимна портиерът и го покани вътре с такъв жест, сякаш го канеше в самия Палацо Дукале, макар че в портиерската къщичка нямаше нищо друго, освен маса, столове и димящо огнище. — Получих работата на пазач на Виня Мурада, когато се ожених. Беше в Деня на сан Матео, преди двайсетина години. Дойдох тук с жената, но когато се роди момчето ни, тя само го погледна и изчезна. Напусна на мига, така си е.

Анибале хвърли поглед към момчето, но сивите му очи бяха спокойни като лагуната.

— Как са имената ви? — попита.

— Аз съм Бока Трапани, а този тук е Салве.

Бока^[1] не беше християнско име, но Анибале предположи, че портиерът се нарича така, защото говореше непрестанно, като че ли да компенсира мълчаливия си син. Но не искаше човекът да върви заедно с него наоколо, искаше да помисли. А името „Салве“ бе едно от онези, които се даваха обикновено на недъгавите — буквално означаваше

„изцелявам“ или „спасявам“, значи портиерът би трябвало да е набожен. На госта му хрумна една идея.

Извади бокала и кесията от огромния си ръкав, постави ги внимателно върху дървената маса и направи знак на двамата мъже да седнат. Забеляза, че момчето моментално се скри в сянката зад комина и започна да наднича оттам.

— А сега ме чувайте добре! — отсече. — Това тук е семейното ми богатство. — И посочи към кесията с облечената си в ръкавица ръка. — Мога ли да се доверя на вас, двама благородни господа, да ми го пазите, докато аз изпълнявам поръчението на дожа? А това тук... — почука по ръба на бокала, който му отвърна с лек звън — е един много стар бокал. Някои твърдят — тук снижи благоговейно глас, — че от него е пил самият Христос!

Старецът се опули срещу безценната чаша.

— Ще се върна след една четвърт на камбаните! — заяви Анибале и напусна опушената къщичка, мина под арката и навлезе във Виня Мурада.

* * *

Беше очаквал да види напълно уредено място, но завари само зелена морава с тучна трева и красива пътека под големи бели черници, чиито позлатени по ръбовете листа помахваха весело на лазурното небе. Тук-там, вкопани в земята, се виждаха къси колони и големи паднали камъни, които разказваха историята на някаква по-стара сграда, издигала се някога на този остров. От вътрешната страна на стената имаше няколко ниски каменни приюта, с църквица в единия ъгъл, а в центъра на всичко това се издигаше голяма постройка с покрив и арки, които се отваряха навън в стил, който венецианците наричаха *тедзон*^[2].

Анибале беше чувал за това място и много лесно си представи какво се случва, когато се появи кораб — реконструира мислено цялата картина, насели острова в ума си. Първо екипажът слиза и минава през плитка яма с вар. После всички изнасят стоките от кораба и ги струпват в *тедзона*, като отбелязват уникалния знак на товара на стената зад него. След това екипажът бива отвеждан в къщичките за

цели четиридесет дена, откъдето идва и думата *карантина*^[3]. От моряците се очаква да бъдат здрави и непоковарени и да присъстват на литургия в малката църква, освен ако не са неверници. През всеки от тези четиридесет дена стоките вероятно се изнасят през откритите арки извън *тедзона*, опушват се с пречистващ дим, проветряват се, а след това се връщат обратно под големия покрив за през нощта. След като стоките и екипажите биват обявени за здрави, им се позволява да влязат в самата Венеция, да разтоварят и да търгуват с докараното.

Анибале знаеше, че Здравният съвет бе издал указ всички стоки да бъдат белязани с ясен отличителен знак, защото на карантинните острови черният пазар процъфтяваше — стоките, които се връщаха по сандъците след опушването и проветряването, понякога не бяха същите по качество или брой с онези, които се изнасяха. Анибале се запита колко ли пари е натрупал Бока през годините, заменяйки луксозни стоки за ежедневни. Е, съвсем скоро щеше да добие представа за степента на почтеност на пазача.

През една от големите арки Анибале влезе в търбуха на *тедзона*. Когато очите му се приспособиха към сумрака, той видя обширно празно пространство, без хора и без цел, без нищо, което да подсказва за миналото му предназначение, освен няколко празни бурета и един-два счупени сандъка. Но стените разказваха дълга история. Всяко свободно пространство по тях бе изписано било на венециански, било на турски, било с някакви странни йероглифи, които не му бяха познати. Обозначенията бяха в червено и ако това беше затвор, Анибале би си помислил, че са изписани с кръв. Приблужи се до един от надписите, потърка го внимателно с облечения си в ръкавица пръст и го подуши — това беше железен оксид, същата химична смес, с която се обозначаваха товарите. Някои моряци, очевидно отегчени от принудителния си престой в лазарета за цели четиридесет дена, бяха изпробвали и артистичните си таланти — тук се виждаше гондола, там перфектен галеон, по-нататък рицар, а след него някакъв цар на неверниците с тюрбан.

Анибале застана в единия край на голямата зала и се обърна — всяко място за товари образуваше нещо като естествена ниша, в която би могъл да сложи матрак. Значи тук можеха да се съберат доста матраци. Единственото, което му оставаше да направи, бе да затвори

откритите арки, за да пази покосените от болестта от приумиците на стихиите отвън.

Връщайки се назад, Анибале се изкачи по голямата оградна стена — *ла мурада*, която бе дала името си на острова. На определени интервали по стената имаше наблюдателни кули — *торезини*, от които някога маршалите наблюдаваха пристигащите и излизащи от Венеция кораби. Изкачи се в една от тях и се огледа — отвъд стените имаше малка дива гора и една *джиро диронда* пътека през лавровите храсти и тръните. След тях се простираше блатиста пустош от солни петна, които отвеждаха до лагуната и между които тук-там се виждаха малки водни езерца, които биха могли да се превърнат в идеални перачници или басейни за пъстърви. А точно на хоризонта, толкова миниатюрна, колкото бе изглеждал вчера и този остров, се виждаше Венеция, смалена до красива сребриста корона с остри шипове, сякаш хвърлена наред лагуната.

Анибале слезе по каменните стъпала, заобиколи *тедзона* и зад него откри кладенец — доста голям кладенец с декоративна система за оттичане. Кладенците от този вид имаха седем пласта камъни и пясъчни филтри между отводнителната система и коритото, така че водата, която се извлича от тях, да бъде чиста и прясна. Върху каменното корито се виждаше релеф на вездесъщия крилат лъв, но книгата, която той държеше, беше затворена.

Анибале се приведе, за да я огледа добре. Обикновено при подобни изображения на лъва книгата в лапите му лежеше разтворена на поздрава към свети Марко: „*Pax tibi, Marce, Evangelista meus*“^[4], изрязан съвсем ясно в камъка. Зачуди се какво ли би трябвало да означава затворената книга — може би, че нещо е дълбоко скрито.

Това му напомни за решението, което беше взел. Коленичи и изкопа с ръце дупка в меката торфена почва, постави в нея ковчежето на фамилията Казон и го покри добре, за да го скрие. Но усети нечий поглед върху себе си и за един кратък миг изтръпна от мисълта, че лъвът го наблюдава.

Когато се изправи на крака, откъм близкия гъсталак изскочи голяма сива котка, втурна се към него, но после забави крачка и се приближи храбро до Анибале, подлагайки глава за погалване. Но я очакваше разочарование.

Анибале продължи покрай редиците малки къщички. Надникна в една от тях — две стаи, една над друга, с огнище, добро количество светлина и проветрение. Тук имаше най-малко стотина такива семейни къщички. Всички до една бяха в добро състояние, освен една в края, която беше порутена. Лекарят предположи, че къщичката е била ударена от оръдие — не всички кораби, привикани от маршалите към острова, се подчиняваха с готовност на строгите карантинни закони на Републиката.

На мястото, където се събираха две от редиците къщи, имаше малко площадче и църква, върху която се извисяваше кръст. Анибале влезе, следван от котката. По принцип нямаше много време за религия. Беше отгледан в набожност, но в Падуа бе имал възможност да изслуша няколко нелегални лекции от хора, които предпочитаха науката вместо религията. И ако трябваше да бъде честен, в известно отношение той ги разбираше.

Застана в центъра на малкия неф и се обърна. Имаше един здрав прозорец от стъкло от Мурано, оцветено и оформено приятно като четири кораба, развяващи флага на Венеция в аленочервено и златно, носещи се по зеленикаво лилави вълни. Но с изключение на няколко грубо сковани дървени пейки и груб дървен кръст върху голия олтар тук нямаше нищо — нито бокал, нито Библия. Както изглеждаше, Господ бе напуснал отдавна това място, а между гредите бяха свили гнезда множество птици.

Но някой очевидно метеше пода от време на време — Анибале забеляза няколко клончета от метла и бяло петно, където същият човек се бе опитвал да изстърже птичите изпражнения. Лекарят съхрани това късче информация, прибирайки го в бутилка като лабораторен екземпляр в шкафа на ума си.

Напусна църквата и вдигна глава към архитрава — златният надпис гласеше: „Сан Бартоломео“. Свети Вартоломей. Добро име за църква, но като че ли още по-добро за болница.

Върна се в портиерската къщичка. Старецът бе вперил очи в скромния бокал на масата пред него така, сякаш очакваше от него някакво чудо. Глупавият му син, все така скрит в сенките зад комина, наблюдаваше баща си.

Анибале вдигна кесията. Беше по-лека от преди.

— Приеми моите благодарности — рече. — А за труда ти подарявам бокала. Нека той те благослови и да донесе спасение на сина ти, защото няма самият Христос не е благославял болните? Но дукатите си, разбира се, ще прибера — и при тези думи прониза бащата с червените очи на маската си.

Бока го погледна с очи, кръгли като самите дукати. Анибале зърна в тях проблясък на вина и внезапно разбра кой мете църквата. Опипа монетите през кожата на кесията — бяха три, а не четири.

— Почакайте — промърмори Бока, гърчещ се от срам. Отвори мръсната си длан и добави: — Ето една монета, която аз... намерих... на пода. Сигурно е изскочила от кесията, когато сте я слагали на масата.

Анибале се приведе, грабна монетата и видя, че мъжът видимо се дръпна със страх от клюна му.

— Е, благодаря ти, Бока! Честните мъже като теб са рядкост! В замяна на праведността ти ще ти предложи една рядка възможност. *Консилио дела санита* ми подари този остров за чумна болница. Помощта ти ще бъде добре дошла, така че можеш да останеш и да работиш за мен!

Бока приклепна и целуна ръкавицата на Анибале.

— О, да, *доторе*, позволете ни да останем! Ще ви помагаме за всичко, от което имате нужда!

Анибале бе изключително доволен от хитростта си. Истината бе, че той имаше нужда от Бока, който бе живял на този остров от двайсет години и го познаваше добре, а знаеше, че от този момент нататък бащата и неговият син идиот ще му бъдат напълно верни и изобщо няма да им мине през ума да поставят под въпрос правомощията му.

— Добре тогава — рече. — Утре ще се върна, а междуременно не пускай никого друго през тези врати, разбра ли? От днес този остров ще бъде известен като *Лазарето Ново*.

С тези думи доктор Анибале Казон напусна къщичката с царствен замах на мантията си, много доволен от свършената днес работа.

* * *

Когато се озова обратно на вълнолома, видя, че сивата котка продължаваше да го следва, пристъпвайки деликатно с лапичките си по дървените дъски. Анибале спря. Котката се погали в краката му и вдигна с надежда глава. Анибале я хвана за кожата на врата и я вдигна. Едно от правилата на неговия остров — защото в съзнанието му островът вече беше негов — изискваше тук да няма нито кучета, нито котки, за да не разнасят заразата. Котката увисна спокойно в ръката му и той я повдигна, за да види лицето ѝ, преди да я хвърли в морето и да я удави.

Това беше голяма грешка. Червените очи на маската срещнаха нефритените очи на сивото създание и Анибале прочете в тях тотално доверие. Ругаейки под носа си и за огромна изненада на лодкаря, той хвърли котката вместо в морето в лодката и я взе със себе си чак до Фондамента Нуове, след което я пусна на свобода по уличките на Венеция.

И беше порядъчно одраскан за усилията си.

[1] Восса (ит.) — уста. — Б.пр. ↑

[2] От тук нататък авторката използва думата и като синоним на болницата на Анибале. — Б.р. ↑

[3] От италианската дума „quaranta“, която означава „четиридесет“. — Б.пр. ↑

[4] Мир на теб, Марко, пратенико мой (лат.) — думи на ангела към свети Марко. Думите са написани върху знамето на Венецианската република. — Б.р. ↑

ПЕТНАЙСЕТА ГЛАВА

Фейра потегли от острова по-късно, отколкото беше планирала, забавена от посещението на странния старец.

Светлината вече помръкваше, посребрявайки лагуната и придавайки сив оттенък на града отвъд водите.

Веднага щом напусна руините и тръгна по брега, тя се почувства безкрайно уязвима, въпреки че отново носеше воала си и медицинския си колан. Извади чуждоземната монета от бандажа си и започна да я обръща в дланта си. Пое си дълбоко дъх. Вярно, че беше съвсем сама, но все още имаше разсъдъка си, познанията си и една златна монета. Това беше достатъчно. Надяваше се да е достатъчно.

Пое по каменната пътека, отвеждаща към градската част на острова и към къщите. Когато приближи кея, видя черна лодка във формата на полумесец да пресича сребърния канал между острова и града. Лодкарят се насочи към малък вълнолом с пъстроцветно изрисувано колче за завързване на лодката. С лудо биешо сърце тя пристигна на кея едновременно с него. Той свали няколко пътника и Фейра с интерес забеляза, че две от жените пътнички си бяха прикрили главите и лицата със забрадки, за да се предпазят от мъглата. В такъв случай нейният воал вероятно нямаше да привлече чак толкова голямо внимание, а завивката на баща ѝ, която тя бе метнала отгоре си като импровизирана мантия, прикриваше добре чуждите ѝ дрехи.

Лодкарят вече стоеше на вълнолома и крещеше дума, която тя не знаеше: „*Трагетто! Трагетто!*^[1]“. С дълги, скръбни, провлачени срички. Фейра събра смелост и се приближи. Той протегна ръка и тя сложи в нея монетата си. Той се ококори срещу монетата, а после и срещу нея. После избърбори нещо, което тя не разбра.

Паникьосана, Фейра само посочи монетата и него самия. Той присви очи, после рамене и пак протегна ръката си. Тя изрече предпазливо:

— Това е всичкото, което имам.

Той я погледна още веднъж, този път по-мило, и рече бавно:

— Това е повече от достатъчно. Ръката ви!

Тя му подаде ръка и той ѝ помогна да се качи в лодката. Този лодкар бе едва вторият човек в живота ѝ, който я бе хващал за ръка.

Беше в края на деня и Фейра беше сама в лодката. Тя предположи, че точно както в края на работния ден в Константинопол хората пресичаха потока към домовете си в Пера, така и тук работещите ще пътуват от Венеция към прилежащите ѝ островчета. В тази лодка нямаше места за сядане, както в лодките на Босфора, така че, когато лодкарят я оттласна от брега, тя едва не падна и се принуди пак да се хване за ръката му. Замръзваше въпреки завивката, стана ѝ лошо от движението на водата и бе прекалено изтощена, за да успее да се задържи сама. Лодкарят управляваше лодката умело с едно-единствено дълго гребло, подсвирквайки си, докато гребеше, и тя с облекчение забеляза, че градът, от който се бе ужасявала през целия си живот, най-сетне се приближава. Точно в този момент не искаше нищо друго, освен да слезе колкото е възможно по-скоро от лодката.

Постепенно стана ясно, че щяха да спрат далече от мястото, където бе слязъл Смърт. Въпреки че все още виждаше кулата, която беше север според нейния компас, тя беше далече и отчасти скрита от високи сгради. От живота си в Константинопол знаеше, че най-големите мъже живеят в най-големите постройки. Значи, за да намери дожа, трябваше да намери първо големия двор, където „Ил Кавалиере“ беше пунал котва само преди два дена.

Когато лодката стигна брега, лодкарят скочи и ѝ подаде ръка. Тя му кимна в знак на благодарност и той пак я погледна мило. Когато отдръпна ръката си от неговата, видя, че монетата ѝ се е озовала обратно в дланта ѝ. Обърна се да му възрази, но той вече бе потеглил обратно в канала, подсвирквайки си весело.

Благославяйки го в мислите си, Фейра прибра отново монетата си и се гмурна в потъващите в мрак улици, изпълнена с повече оптимизъм. Краката ѝ вече бяха на твърда земя, а освен това се оказа, че на този свят все още имало доброта, дори и сред непознатите.

Но оптимизмът ѝ се изпари заедно със светлината. Този град се оказа истински ад. Вървеше сякаш с часове само за да се озове обратно на същото място. От каменните стени отскачаха страховити призрачни шумове, светлината от лампите се отразяваше във водата и се връщаше изкривена обратно, но само за да хвърли ужасяващи сенки. Около нея

се завихри мъгла, което затрудняваше още повече ориентирането ѝ. Природните мъгли се увеличаваха още повече от човешките огньовете на всеки ъгъл, които бълваха парлив жълт пушек, който я караше да кашля. Останала без дъх и приклещена от задушавания дим, Фейра се почувства като в капан в тесните улички между високите елегантни къщи, които изобщо не приличаха на ниските къщурки в Константинопол. На всичко отгоре, накъдето и да се обърнеше, все виждаше неверника — на всеки ъгъл олтари на бебето пророк и майка му, със запалени свещи пред тях и неравно изписани червени кръстове по някои врати. И въпреки това под същите тези стрехи се мотаеха безбожни уличници — Фейра два пъти видя жени с извадени над роклите гърди, хилещи се похотливо на минавачите. Напълно шокирана, тя извърна поглед, но само за да види още по-ужасяваща гледка — две двойки прегърнати в сенките под близката арка. Отгледана в харема, Фейра не беше невежа — много добре знаеше какво вижда. Но султанът поне се отдаваше на удоволствията си зад затворени врати — в Константинопол съвкуплението на публично място се наказваше чрез убийство с камъни.

Но много по-лоши и страшни от човешките жители бяха гротескните създания, които срещаше — птици, зверове и демони като че ли изплуваха непрекъснато от болезнено жълтата мъгла. Трябваше ѝ известно време, докато осъзнае, че не бълнува — гражданите просто носеха пъстри маски. Още от дете бе чувала легендите, че венецианците са получовеци, полужверове. Тя знаеше, че това няма как да е вярно, но сред вихрещата се мъгла на този адски град почти бе склонна да го повярва. Създанията като че ли я гледаха надменно над извитите си носове, изпод безизразните си кухи очи. И над всичко това властваше неизменният крилат лъв — той беше навсякъде, гледаше я от всяка плоча или знаме, вездесъщ и заплашителен.

Фейра не бе сигурна дали трепери от страх или от студ, защото дрехите ѝ все още не бяха изсъхнали напълно от импровизираното пране, а пръските морска вода, които бе принудена да изтърпи в странната черна лодка, ги бяха намокрили още повече. Докато се влачеше от уличка в уличка, обикновено се оказваше пред поредния воден канал, чиито плискащи се вълни ѝ се кискаха подигравателно. Бе минала вече по хиляди миниатюрни мостчета, докато накрая не мина по най-големия — огромна дървена структура, претъпкана от зловещи

граждани. Но същата тази дървена структура като че ли най-сетне успя да я приближи до целта ѝ. Въпреки сгъстяващия се сумрак тя пак зърна върха на голямата островърха кула и решително пое към нея.

Фейра реши да се придържа колкото ѝ бе възможно по-плътно до големия канал, който току-що бе пресякла по моста — широк сребрист канал, който се виеше като змия през центъра на града. След като прекоси големия мост, тя си даде сметка за пропилияния последен час. Щеше да се лута до зори на мястото, където я бе оставил лодкаря, и никога нямаше да може да открие кулата, защото тя се намираше на съвсем друг остров, откъсната от големия воден път. Но след като прие като ориентир този канал, той не след дълго я отведе до огромен площад. Тук Фейра отново видя голямата кула и позлатената църква, които си спомняше.

Макар да прекоси големия площад незабелязана от тълпите, тук Фейра се сблъска с ново изпитание — неприятните сиви птици, които се скупчваха в краката ѝ и ѝ пречеха да върви. Подплашени, те политаха нагоре и пърхаха с мръсните си криле срещу воала ѝ. Наложил се да си заповяда да не тича.

Накрая стигна до кулата, мислейки си, че дождът трябва да живее тук, защото в нейния роден град дворецът Топкапъ сарай имаше най-високата кула, а султанът живееше точно под нея. Но стените на тази кула бяха изцяло от камъни, без прозорци и на върха ѝ имаше камбани. Златната църква беше достатъчно импозантна с цялата ѝ позлата и рисунки, но очевидно беше просто храм. Това оставяше като възможност единствено огромният бял дворец, с неговите изящно изваяни стени от бял мрамор.

Промъкна се храбро в каменния двор, където пред огромна стълба, от двете страни на която стояха две бели статуи, се бе събрала голяма тълпа. Фейра се присъедини към тълпата. Точно в този момент големите врати на върха на стълбата се отвориха и оттам излезе цяла процесия слуги, понесли горящи факли и плата, пълни догоре с хляб. Тълпата започна да граби самуните хляб и до носа на младото момиче достигна деликатният аромат на мая — стомахът ѝ се преобърна, от устата ѝ потече слюнка. Дожът трябва да бе милостив човек, щом раздаваше милостиня на народа си. Една хапка хляб падна на земята до нея и тя побърза да я грабне и да я пъкне в устата си. Хлябът беше толкова вкусен, че я просълзи. С подновени сили тя се възползва от

шанса си и побягна нагоре по стълбите до самия връх, където обаче бе посрещната от кръстосаните пики на охраната.

— Бих искала да се видя с дожа — изрече тя бавно и ясно.

Един от стражите я огледа отгоре до долу и отвърна:

— Разбира се, *синьорина*. Ей сега ще отида да го доведа. А докато чакате, бихте ли желали чаша вино?

Фейра тъкмо се канеше учтиво да откаже, когато двамата мъже избухнаха в смях. През все така кръстосаните им пики тя видя каменна лъвска глава, вградена в стената, с черен процеп като на пощенска кутия вместо уста. Отчаяна, тя удвои усилията си.

— Моля ви, трябва на всяка цена да го видя, веднага!

Но те само продължиха да се смеят още по-силно. А после, наскоро внезапно възцарилата се тишина сред тълпата долу тя добави:

— Нося съобщение от *валиде султан* от Константинопол!

Стражите млъкнаха и тя едва тогава осъзна грешката си.

Трябваше да използва венецианското име на майка си.

Думата „султан“ беше напълно достатъчна.

Внезапно много изплашена, тя започна да отстъпва надолу по стълбите — бавно, предпазливо, сякаш, ако побегнеше, щеше да развали магията.

— Ти да не си... — започна единият страж, постепенно осъзнаващ истината.

— Да, точно такава е! — извика другият.

— Ти да не си *туркиня*?

Фейра поклати глава, но продължи да слиза. Сред тълпата се бе възцарило гробно мълчание — всички бяха вперили очи в драмата, която се разиграваше на стълбите пред тях. Тя се спъна и падна назад, изгуби една от жълтите си пантофки и продължи да пада още четири стъпала. Примигна от внезапната болка в бърбеците си и ахна, когато видя обувката си, останала наскоро сред белите стълби, осветена ярко от светлината на факлите — жълтата обувка на мюсюлманин, с непогрешимо извития връх.

— Вижте, жълтата обувка! — изкрещя някой от тълпата.

— Тя е *муселмана*!

Фейра се изправи и побягна.

Тълпата разкъса импровизираната ѝ мантия, опита се да издърпа воалите ѝ, раздра шалварите ѝ, опитвайки се да я хване, за да я предаде

на стражата. Тя се дърпаше отчаяно, опитвайки се да запуши уши за епитетите и обидите по адрес на своя народ — никога досега не бе чувала подобна язвителност и омраза срещу турците. Воалите ѝ подгизнаха от слюнка, страната ѝ кървеше там, където една от стъкленниците в колана ѝ се беше счупила по време на падането. Но подобно на преследвано животно тя успя да се изтръгне от сграбчилите я ръце и да се освободи.

Втурна се през площада и докато бягаше, погледна нагоре. Така видя гледка, която я ужаси повече от всичко на света — от галерията на храма излизаха четири огромни бронзови коня, задъхани, с пяна на уста, краката им свити за галоп.

Четирите коня вече бяха тук!

Уплашена като че ли повече от тях, отколкото от тълпата, тя удвои усилията си. Тъмните улички, от които доскоро се бе страхувала, бяха станали нейни приятели, докато тя се луташе из тях, сподиряна от разгневената тълпа. Двата стражи зад нея се движеха по-бавно заради тежката си полуброня, която дрънчеше и услужливо издаваше близостта им. Без да знае накъде отива, Фейра бягаше в нощта, минавайки през десетки, стотици мостчета. Веднъж-дваж чу трополенето на броня по-близо или по-далече, заблудена от екота на водите и от подлите шептящи камъни. Един път, край един пуст канал, преследвачи и преследвана се оказаха на успоредни мостове и за един кратък миг погледите на Фейра и на стражите се срещнаха. Тя осъзна, че е изгубила предимството си, защото те знаеха пътя до нея, а тя нямаше представа как да им избяга.

Притискайки кървящата си страна, тя избра посока — и допусна грешка. Защото пак се оказа без изход — пред канал, който бе твърде дълбок, за да го премине, и твърде широк, за да го прескочи. Обърна се отчаяно и се гмурна в тъмен малък площад — и тук злокобният град най-сетне я надхитри. Площадът имаше само един изход, което щеше да рече — входът, откъдето бе дошла. А зад нея вече се чуваше дрънченето на бронята.

Нямаше накъде да бяга. Напълно изтощена, тя се свлече на земята и зачака стражите да я хванат. Затвори задъхано очи. Воалът над устните ѝ се движеше нагоре-надолу от накъсаното ѝ дишане. Тя започна да се моли, мислейки си, че това е краят ѝ.

После отвори очи и зърна отговора на молитвите си — проблясък на злато от другия край на площада. Над една от вратите се виждаше обърнато „V“ — знак, който ѝ беше и познат, и много скъп. Фейра се изправи и тръгна през площада, вирайки се с мъка през вихрушката на мъглата. Спря на прага на двойна дъбова врата. Не се беше объркала. Над вратата, издълбан в камъка и позлатен, се виждаше златен пергел.

Къща със златен пергел над вратата.

В този момент момичето дочу виковете на преследвачите си и тропота на оръжия. Заудря отчаяно с юмруци по дъбовата врата, следвайки ритъма им, защото заради тази странна алхимия на улиците тук не можеше да разбере дали тълпата е през няколко улички от нея или съвсем наблизко. Вратата се отвори и на прага застана мъж. Посребрената му коса стърчеше на всички посоки, тънките му устни бяха зяпнали от изумление, а от изцапаната му с мастило ръка висеше чифт модерни очила.

— Човек на име *Събота* — изстена Фейра. — Търся човек на име *Събота*!

— Аз съм — отговори човекът, — но ти нямаш право да просиш тук!

И започна да затваря вратата, но тя пъкна единствената си вече жълта пантофка в пролуката и изрече:

— *Моля!* — издърпа пръстена с конете от пръста си, търсейки подходящите венециански думи. — Заради този пръстен! В името на Сесилия Бафо, ваша приятелка!

Силният натиск върху крака ѝ с обувката отслабна. Изуменият мъж погледна първо към пръстена, после към нея, а накрая към улицата — първо вляво, после вдясно, с бързи, подобни на птица движения. След това я сграбчи за ръката и я издърпа вътре.

Първоначално Фейра не успя да види нищо в бледата светлина на свещта, но чу съвсем ясно как дъбовите врати зад гърба ѝ хлопват и се заключват.

Най-сетне беше в безопасност.

[1] Лодка без места, сал за преминаване от един бряг до друг. — Б.р. ↑

ШЕСТНАЙСЕТА ГЛАВА

— Сесилия Бафо значи — изрече тихо мъжът, наречен Събота.
— Простете, но не бях чувал това име от години!

Фейра спря да дъвче и вдигна глава към него. Погледът под силно увеличените му от очилата очи беше отнесен. Той се обърна към нея и светлината на свещите превърна стъклените му кръгове в плоски златни монети и очите му престанаха да се виждат. Но тънките му устни се извиха в усмивка и той попита:

— Харесва ли ви?

Тя кимна. Устата ѝ беше твърде пълна, за да каже каквото и да било. Той ѝ бе донесъл поднос, „откраднат от кухнята“. На него имаше малък самун хляб, бучка сирене и няколко парчета сушена риба, които тя тъпчеше едно след друго, без да спира. Макар да знаеше, че след този продължителен глад трябва да яде бавно и да дъвче добре, изобщо не ѝ пукаше. Беше отраснала в дворец и въпреки това тази храната бе най-вкусната, която някога бе опитвала.

Намираха се в най-обикновена, почти гола стая, с дървено легло, стол и кръст, увесен на стената. На кръста висеше малкият пророк, който Фейра бе видяла върху монетата, само че тук бе разкривен и умиращ, с корона от тръни на главата си. Тя бе седнала на леглото съвсем целенасочено с гръб към него, за да се нахрани на спокойствие, но беше толкова изтощена, толкова гладна и толкова настинала, че би вечеряла и със самия дявол.

Но сега, изпълнена с облекчение и затоплена от храната, тя вдигна очи и огледа този интересен човек. Беше облечен с жилетка и ръкавели, бричове до коленете, чорапи и меки кожени пантофки. А причината, поради която косата му стърчеше толкова смешно, бе, че той непрекъснато почесваше главата си. Бузите му бяха хлътнали и изпъстрени с посребрена, едва набола брада. Дългите му чувствителни пръсти бяха зацапани с мастило, но тя ясно видя лющещата се суха кожа и червените обриви, които той почесваше от време на време. Непрекъснато сваляше и слагаше очилата си, непрекъснато ставаше и сядаше — очевидно не можеше да стои на едно място. Когато

заговори, думите му сякаш се втурнаха напред като поток, цвъртящи от нервна енергия. Маниерът му на говорене и неспокойното му поведение допълваха впечатлението за птица.

— Познавах Сесилия Бафо — започна и закрачи напред-назад из стаята. — Някога, много отдавна, когато тя беше млада жена, аз бях неин учител по рисуване. Тогава работех за херцог Николо Вениер, на остров Джудека — спря за момент. — Знаеш ли го?

Джудека.

— Да, знам го — изрече тихо Фейра.

— Херцог Николо държеше единствената му дъщеря да овладее добре всички изкуства, подходящи за млади дами, така че един ден да се омъжи за подходяща партия и да го зарадва. Тогава аз бях млад рисувач с начеващ талант. Бяхме на една и съща възраст. Бях запленил от нея. Не допусках, че тя би обърнала внимание на такъв като мен, но с течение на времето и тя бе запленила от мен.

След тези думи Фейра го погледна с нови очи. Представи си го в годините, когато побеляващата коса е била черна, а лицето — изпънато и гладко обръснато. Да, виждаше се, че някога е бил доста красив.

— Тя тъкмо влизаше във владение — продължи той, но наклони глава и поясни: — Не на богатството си, а на красотата си. Никога дотогава не бях виждал по-красиво създание, с коса блестяща като злато и сини очи, с кръстче, тънко като на хрътка — докато говореше, той се въртеше и пристъпваше нервно пред малкото прозорче, но гледаше не към звездите, които едва проникваха през болезнената мъгла, а към друго време и друго място. — Аз съм роден в събота, а във Венеция, ако се родиш на този ден, биваш считан за благословен от Бога и затова те кръщават на деня. Моят баща е бил роден на същия ден и съответно кръстен на същия ден, така че аз бях двойно благословен с името Дзабато Дзабатини^[1]. И през целия си живот бях чакал този невероятен късмет да споходи и мен, защото ние не бяхме нито особено богати, нито прочути. Но в онези моменти, когато бях със Сесилия, определено си мислех, че съботната ми благословия най-сетне е станала реалност — обърна се към Фейра и завърши: — Бях безсилен пред нейната красота и един ден, докато бяхме в класната стая, ни изловиха в прегръдка.

Очите на гостенката му се разшириха. За първи път си представи майка си като млада жена — онази Сесилия Бафо, която тя никога не

бе познавала — упорита, красива и играеща с властта си, жена, която е в състояние да съблазни млад учител по рисуване, а после да избяга с морски капитан, макар да са се познавали само от час. И за първи път постави под въпрос лекотата на поведението на майка си. Дали се е отдала и на този мъж, преди да срещне баща ѝ, преди султан Селим? Не знаеше как да зададе този въпрос на Дзабато, не знаеше, а и не искаше.

Но той ѝ отговори:

— Това беше само една целувка. Но Николо Вениер побесня. Беше ужасен, че аз ще отнема девствеността ѝ и така ще унищожа безценната му стока, опропастявайки всичките му планове за изгоден брачен договор. Затова моментално ме уволни, а Сесилия премести в летния им дворец в Парос, откъдето започна веднага преговори за брак. Доколкото знам, именно там тя е била отвлечена от турците.

Оттук нататък Фейра знаеше много добре историята. Разбра също така, че именно този странен, мършав човек бе запалил у майка ѝ огъня, който се е разгарял години наред.

— А сега тя е мъртва.

— Да, почина преди две седмици. В Константинопол.

Дзабато пак приседна.

— Значи всичко е било вярно — изрече с дълбока въздишка. — Чух, че била отвлечена от корсари.

— Да, от баща ми — кимна Фейра. — Той беше морски капитан. Довел я е в Константинопол.

— И после я е подарил на султана? — възкликна Дзабато и веждите му, черни както някога е била и косата му, се вдигнаха от изумление.

— Да.

Дзабато я погледна право в очите и попита:

— А беше ли щастлива?

Фейра се замисли, а накрая отговори:

— Да.

И наистина го вярваше. Със султана Сесилия бе открила както семейно удовлетворение, така и възможност да приложи безмилостния си интелект в полза на турската политика. Може би е била по-щастлива като Нурбану, отколкото щеше да бъде като Сесилия, съпруга на беден рисувач или дори като Сесилия, съпругата на турски морски капитан.

Мисълта за баща ѝ ѝ припомни какво друго трябваше да каже на този човек.

— Аз съм нейна дъщеря.

За първи път тази вечер Дзабато се вцепени. Няколко секунди не успя да помръдне. Вгледа се в лицето ѝ, опитвайки се да я види ясно през тънкия воал *йемине*.

— Да — изрече накрая много по-бавно от обичайното за себе си. — Да, ти наистина си нейна дъщеря.

След това, със запъване поради не добро владение на езика тя се зае да му разкаже останалата част от историята: за кончината на майка си, за смъртта на баща си, за изчезването на кораба, както и за това на Такат Туран. Накрая му показа отново кристалния пръстен и забеляза, че той го разпозна.

Дзабато тръсна глава, като че ли да прогони сълзите си, изправи се и отново започна да кръстосва напред-назад из скромната стая.

— Писах ѝ в Парос — рече. — Писах ѝ дори в двора на султана, изпращайки писмата си чрез нашите търговци, даже веднъж и чрез посланика ни. Накрая ѝ писах, за да ѝ съобщя за настаняването си тук, в този дом и да ѝ напомня, че съм неин предан слуга, но така и не научих дали е получила поне някое от писмата ми.

— Би трябвало да ги е получила! — отсече без всякакво колебание Фейра.

— Да, да, да — изрече той, като след всяка думичка кимаше. — А сега, след като си тук, ще получиш цялата помощ, която Дзабато Дзабатини може да ти предостави. Как трябва да те наричам? — попита и ѝ подаде ръка за официално запознанство.

Фейра погледна смутено ръката му, не особено сигурна какво трябва да направи. Затова я докосна за миг с пръсти, после посочи към себе си и отговори:

— Името ми е Фейра Адалет бинт Тимурхан Мурад.

Дзабато дръпна ръката си и поклати глава.

— Това не става. Щом ще се криеш тук, най-важното е никой да не знае откъде идваш. Тук турците не се радват на особена почит и уважение, а след Лепанто омразата е още по-голяма.

„И би могла да стане стократно по-голяма, ако знаят какво стори баща ми“ — помисли си мрачно Фейра.

— Трябва да ти дадем венецианско име! — отсече Дзабато.

— Сесилия? — погледна го с надежда Фейра.

— Разбира се — кимна спасителят ѝ и се усмихна, — а като фамилия можеш да вземеш моята — Дзабатини, защото смятам да съобщя на всички в къщата, че ти си моя племенница.

— Мога да остана тук?

— Че къде другаде? — сви костеливите си рамене той.

— Искам да се срещна с дожа. Той трябва да ми помогне да се прибера у дома.

— Къде, в *Константинопол* ли? А, не! За нищо на света!

— Защо? — вцепени се ужасено Фейра.

— В момента, по заповед на *Консилио маритима* във Венеция не се допускат никакви кораби, както влизащи, така и излизащи. Знаеш, заради чумата. Ще се наложи да я изчакаш да отmine.

Фейра преглътна. Колко ли време трябваше да изкара като затворничка в този чужд град?

— Ами дожа? Може ли да се срещна с дожа?

Дзабато я погледна тъжно и меко заговори:

— Аз не се познавам с дожа, въпреки че Себастиано Вениер е брат на стария ми господар. Работех за *Николо* Вениер, но той ме прогони от дома си преди трийсет години. С любовта ми си замина и късметът ми и оттогава насам се местя от работа на работа — забеляза униинето, което се изписа върху лицето на Фейра, приведе се към нея и изрече тихо: — Тази вечер изгубихме прислужницата си. Всъщност точно затова отворих и външната врата.

— Чумата? — ахна Фейра. Щом Черната смърт вече бе преминала през къщата, то тогава този мил човек и всички останали покрай него вероятно бяха обречени.

— Не, не — побърза да я успокои той. — Момичето избяга при семейството си на континента — изправи се и посочи към купчина кремави на цвят дрехи, метнати на облегалката на стола. — Това са дрехите ѝ. Сега си почини, а утре сутринта ги облечи — допълни и ги подхвърли към нея.

Тя опипа непознатата за нея материя и го погледна.

— А може ли да нося воал?

— Не! — поклати глава Дзабато Дзабатини. — Воалът моментално ще те издаде! — забеляза изражението в очите ѝ и се опита пак да я развесели. — Но не се тревожи — ще разполагаш с

надницата на нашата прислужница, както и с дрехите ѝ. Една секвина седмично, подслон и храна. С течение на времето все ще измислим начин да те представим на дожа или в краен случай — да те върнем у дома.

Тя искаше да му благодари по някакъв начин, но тъй като нямаше какво особено да му даде, му поднесе единственото, с което разполагаше.

— Ръцете ви — рече. — Намажете ги с това нещо — и му поднесе мъничко бурканче с мазило, което извади от медицинския си колан. Той се вторачи неуверено в бурканчето през огромните си очила. — Камфор и мас от акула. Мажете се всяка вечер. А сутрин изпивайте сока на един лимон.

Той сведе очи към ръцете си, после ги вдигна към нея и накрая се усмихна с тънката си усмивка.

— Добре, а сега си почини. Утре сутринта ще ти се обадя и ще ти обясня какви са задълженията ти.

Точно в мига, в който той хвана бравата на вратата, тя най-сетне намери думите, с които искаше да го попита:

— Защо правите това?

Застанал на прага, той се обърна и с огромна тъга изрече:

— За Сесилия аз бях просто играчка, тя само се пробваше с мен. Но за мен връзката ни беше нещо много повече. Аз *наистина* я обичах!

* * *

На сутринта Фейра бе будна и облечена още преди почукването на вратата.

Дзабато Дзабатини застана на прага и попита:

— Добре ли спа?

— Да.

Дюшекът действително беше мек и удобен и което беше още по-важно — без въшки. А след непрестанното люлеене на кораба дни наред, последвано от тревогите по състоянието на баща и, тази нощ тя за първи път бе успяла да се наспи и бе спала непробудно в продължение на няколко безпаметни часа.

— Дай да те огледам!

И тя усети как погледът му се плъзга по тялото ѝ, но очите бяха мили, а не хищнически.

Фейра се чувстваше безкрайно неудобно в дрехите на прислужницата. Самата тъкан беше мека и не дразнеше кожата, макар че под мишниците се беше втвърдила от потта на предишната си собственичка, но стилът на роклята беше крайно непристоен. В стаята нямаше огледало, но това не пречеше на Фейра да забележи множеството недостатъци на роклята. Вратът ѝ беше твърде разголен, а линията на деколтето бе изрязана почти до зърната на гърдите ѝ. С тази рокля тя нямаше никаква възможност да си сложи бандажа, защото горната част бе придружена от стегнат корсет, от който бюстът ѝ изглеждаше огромен. Ръкавите бяха добре стегнати в горната част, но обикновената дантела от лакътя надолу едва скриваше ръцете ѝ над китките. Обемната пола, подплатена с множество фусти, почти изпълваше с обиколката си малката стаичка и въпреки това на дължина тя падаше едва до прасците ѝ, разкривайки прекалено голяма част от обувите ѝ в чорапи крака. Фейра безсъмнено бе по-висока от избягалата прислужница, което означаваше, че горната част на роклята беше по-ниска, а ръкавите и полата — по-къси. Обемистият ѝ медицински колан, който бе поставила под полите си, ги издуваше още повече при бедрата, поради което кръстчето ѝ изглеждаше още по-тънко. Имаше и шапчица от мека коприна, предназначена да се носи на главата, но след като Фейра бе сплела и събрала цялата си коса под нея и бе прибрала всички непокорни червеникавокестеняви къдрици, шапчицата се оказваше предназначена да оголи още повече целия ѝ врат и рамене. За съжаление нейните собствени дрехи не ставаха за нищо друго, освен за огъня. Вместо жълтите пантофки сега тя обу кожените ботушки, които стояха под стола. Те ѝ бяха леко тесни и ниски откъм петата, но кожата им се оказа изненадващо мека. А нещастната подгизнала, единствена жълта пантофка тя пъкна под леглото си — последен и едничък спомен от предишното ѝ облекло.

Сега тя изпъна гръб и се представи на мъжа, наречен Събота. Чувстваше се разголена, беше ѝ крайно неудобно, а мъничко и студено. Но Дзабато като че ли остана много доволен от външния ѝ вид.

— Същинска венецианска прислужница! — кимна и я подкани: — Ела да ти обясня задълженията ти. Първо, не говори с никого,

защото акцентът ти те издава! Вече съм съобщил на цялата къща, че ти се е случило нещо на езика. Не говори най-вече с господаря — не че има нещо кой знае колко против турците, но в момента е натоварен е много тежка задача, която изобщо не му дава покой! Но пък след време, с твое позволение, разбира се, можем да му се доверим и да му разкажем историята ти — защото *той* познава дожа. Лично!

— Господар ли? — погледна го объркано Фейра. — Не сте ли вие господарят тук?

Той се засмя — странен, неестествен, пръхтящ смях, с лека горчивина в него.

— Не — рече. — Вече ти казах, че късметът ми си замина заедно с майка ти. Времената бяха трудни и оттогава насам съм все нечий слуга. Ела!

Фейра го последва надолу по тясното стълбище. И тъй като съвсем скоро щеше да ѝ се наложи да млъкне, реши да зададе един последен въпрос:

— А как е името на господарят ви?

Стълбата беше стръмна и виеща се, затова Дзабато не се обърна, а отговори през рамо:

— Името му е Андреа Паладио.

* * *

Някъде в дълбините на двореца на дожа двамата стражи, които бяха погнали Фейра, но я бяха изпуснали, стояха в стаичка без прозорци. На бюрото от тъмно дърво пред тях седеше русокос мъж, който задаваше много въпроси. Но тъй като тонът му беше тъй любезен, те започнаха да се надяват, че може и да се разминат с ударите с камшици. В другия край на бюрото седеше по-дребен мъж с перо в ръка и четиривърхата шапка на писар върху главата. Писарят дращеше по хартията си, докато по-старшият от двамата стражи описваше бегълката.

— Беше тъмна.

— Кожата или косата?

— И двете, *синьоре*.

— По-тъмна от венецианка?

— По-тъмна от някои, в това няма съмнение, господине — обади се по-младият. — Но иначе спокойно би могла да мине за южнячка, ако не бяха дрехите ѝ.

— Някакви отличителни белези?

Двамата стражи се спогледаха.

— Нещо *по-различно* по нея. Имам предвид, освен облеклото. Вече разполагаме с вашето описание на жълтите пантофки.

— Ами, *синьоре...* тя беше... тъй да се каже... когато тълпата дръпна воалите ѝ...

— Беше хубава — изтърси внезапно вторият.

Настъпи кратка, напрегната тишина. После:

— Искате да ми кажете, че е била *красива*?

— Да, господине.

— Искате да ми кажете, че търсим *красива туркиня*?

Първият страж, който бе по-старшият и по-умният от двамата, усети в себе си страх. В тона на този човек имаше нещо особено, което го караше да си мисли за жилото на камшика.

— Всъщност като се замисля, кожата ѝ беше доста мургава, даже смугла, ако питате мен. Нали така? — и погледна многозначително другаря си.

— Точно така! — побърза да се съгласи вторият. — И носът ѝ беше някак си доста голям...

— Като човка! — довърши триумфално първият. — Извиваше се надолу почти толкова, колкото *неверническите* ѝ обувки се извиваха нагоре!

Русият мъж кимна одобрително, а писарят удвои скоростта си на драскане — оказа се, че рисува. Когато приключи, разпитващият обърна рисунката с лице към стражите.

— Бихте ли казали — изрече с отново сладък като мед гласец, — че това тук прилича на нея?

Стражите се вторачиха в рисунката. Върху листа се мъдреше грозна вещица с гърбав нос, черна кожа и покрита цялата с воали и издути гащи. Извивката на носа ѝ стигаше до върха на пантофките ѝ. И двамата закимаха ентусиазирано.

Разпитващият вдигна рисунката с обсипаната си с пръстени ръка, връчи я на по-възрастния страж и отсече:

— Занесете това лично на рисуваните на памфлети на *кампо* „Сан Вио“! А до залез-слънце по една такава рисунка да има на ъгъла на всеки *сестиере*!

[1] На венециански диалект, а на италиански език е Sabato (Сабато). — Б.р. ↑

СЕДЕМНАЙСЕТА ГЛАВА

Първите лъчи на зората завариха по уличките на Квартала на чудесата да крачи един мъж с птича маска и огромна, развяващата се след него черна пелерина, която метеше паветата.

Човекът спря пред врата с червен кръст върху нея и почука с бастуна си. Едно семейство, облечено в мантии с ниско спуснати качулки и носещо съвсем малко покъщнина, се изниза безшумно от вратата и тръгна след него.

Човекът с птичата маска отиде до следващата врата с червен кръст и там стори същото. Не след дълго след него вече вървеше малка тълпа, която с всеки следващ завой набъбваше все повече и повече.

Пред Църквата на чудесата Анибале даде знак с вдигнат бастун и процесията спря. Той влезе в църквата, в която беше кръстен, но нито коленичи, нито се вторачи в мраморните чудеса на интериора. Вместо това се изкачи по малката стълба до покритата каменна арка, която се извиваше през улицата като бяла дъга и отвеждаше до малкия манастир, свързан с църквата. От решетъчните прозорци виждаше добре очакващите го семейства, скупчени долу на улицата. През сърцето му премина лека паника. Но след като именно той бе поставил началото на всичко това, сега беше длъжен да го доведе до край.

Мина по извитото като дъга покрито мостче над улицата и стигна до вратичката, която се намираще на другата му страна. Почука с бастуна си колкото му бе възможно по-почтително. Вратичката бе отворена от възрастна монахиня с черно расо и бял вимпел. *Ла бадеса* — абатесата на Ордена на чудесата, с която вчера бе провел дълъг и пространен разговор.

— Готови ли сте, *дама бадеса*?

— Да — кимна тя с напълно сериозна физиономия. — Всички сме готови!

— Сигурна ли сте?

По устните на абатесата пробяга лека усмивка и тя отвърна:

— Ние сме орден на паството, *доторе*. И щом паството ни заминава, значи и ние заминаваме с него!

Анибале се обърна и абатесата заедно със сестрите го последваха по стълбите. Той изчака, докато възрастната жена приклепна пред мраморния олтар, прекръсти се, а после прибра набора с нафората. След като се поклони веднъж пред светия параклис, тя изгори два тампона светено масло пред златния кръст и постави кръста внимателно върху мраморния под. После тръгна към сестрите, които стояха почитателно на пътеката, без да се обърне нито веднъж към положения на земята кръст. Предишната нощ бе починал свещеникът на тази църква и на този етап тя вече бе престанала да бъде свещен храм — в момента не беше нищо друго, освен красив мраморен мавзолей. Господ си бе заминал от това място, затова сега и сестрите на Църквата на чудесата трябваше да си заминат.

Излязоха навън и Анибале поведе вече порядъчно набъбналата група, подобно на свирача, който бе примамил всички малки деца. Бяха толкова много, че съвсем естествено привлякоха вниманието на минувачите. Впрочем минувачът беше само един — доктор Валнети, който дърпаше количката си с фалшиви бутилирани надежди, зяпна изумено, пусна дръжката на количката и се втурна след Анибале. Младият лекар стисна зъби под маската. Знаеше, че този момент рано или късно ще настъпи.

— Анибале, къде водиш тези хора?

— В моята нова болница.

— Какво по... Къде е тази болница? — запелтечи Валнети.

Анибале мълчеше.

— Но тези пациенти са *мои*! — изписка Валнети.

— Също така и мои.

— Не можеш да постъпваш така, Казон!

— Но ето, че го правя.

— Ама защо?

— Защото методите ни на работа се различават. Пробвах вашите, а сега смятам да пробвам моите.

Валнети направи опит да го придума:

— Виж сега, ако кажеш, можеш да постигнем някакъв компромис...

— Не мисля, че е възможно! — отсече с леден глас Анибале и мина пред Валнети, но той вдигна ръка пред него.

— Нали знаеш, че аз произхождам от Генуа? — заяви изненадващо.

— Е, и?

— Ами там има една легенда — заговори бързо, опитвайки се да не изостава от Анибале. — Овчарче на име Николас получило видение от Бога и повело хиляди деца през Алпите на кръстоносен поход срещу мюсюлманските неверници — тук вече започна да подтичва. — И всичките тези деца стигнали до Генуа. Николас вярвал, че морето ще се раздели, за да минат, и децата кръстоносци приседнали на брега, за да чакат чудото — пак постави ръка пред Анибале, но този път го сграбчи за мантията. Човката му се сблъска с човката на младия му колега. — Казон, този Николас не е бил никакъв пророк, а само едно глупаво дете!

Анибале го изблъска от пътя си и продължи мълчаливо напред. Валнети се оказа насред потока от хора, напускащи неговия квартал, които започнаха безцеремонно да го избутват от пътя си. Той се опита да ги накара да спрат и да се върнат, но не получи никакъв отговор. И тъй като нямаше никакъв друг избор, освен да се затътри след множеството на Анибале, ги последва до Фондамента Нуове.

Докато Анибале разпределяше семействата по вече чакащите ги лодки, Валнети нямаше какво друго да стори, освен да гледа. Но когато младият лекар скочи в най-голямата лодка, той изстреля:

— Ще те изключат от *Консилио медико*, добре да знаеш!

— Все ми е едно — сви рамене младият му колега. — Аз просто изпълнявам човешкия си и професионален дълг.

Валнети изсумтя презрително изпод маската си и подхвърли:

— И откога?

Анибале дори и не помисли, преди да отговори.

— Отсега! — отсече, протегна крак и отблъсна лодката от кея.

* * *

Начело на малката си флотилия, Анибале бе взел при себе си в голямата лодка най-тежките случаи. Когато стигнаха *Лазарето Ново*, той със задоволство забеляза, че Бока бе изпълнил старателно всички инструкции, които му бе дал миналата седмица. Червеният кръст,

който доскоро стоеше на вратата на портиерската къщичка, бе изтрит — Анибале не желаше хората да бъдат допълнително обременявани от подобни мрачни знаци. На вълнолома бе поставен мангал — ако гореше, лодките можеха да спират тук, ако беше студен, нищо не трябваше да се приближава до острова. Точно пред големите порти Бока бе изкопал плитък ров и по заповед на Анибале го бе напълнил с поташ, така че всеки посетител да може да пречисти краката си както на влизане, така и на излизане.

Анибале заръча на останалите лодки да изчакат, след което той лично преведе малката си група от тежко болни през портите — някои бяха на носилки, носени от не толкова болните, други все още успяваха да вървят, трети се препъваха на патерици или се подпираха на другарите си. Анибале ги поведе към *тедзона*, настани ги на пригответените легла и даде на всеки от тях вода. След това големите порти бяха затворени.

Той се върна при останалите лодки и придружи семействата едно по едно до малките къщички, като им даде строги указания за нищо на света да не припарват до *тедзона*, независимо колко много им се иска да видят близките и приятелите си. Само две от къщичките останаха незаети — развалината до църквата и къщичката на ъгъла до *торезините*, която докторът бе отделил за себе си. Остави децата да си играят весело в красивата алея между белите черници, а самият той се запъти към *тедзона*.

Но първо се отби в малката църквица. Там вече имаше една фигура, приклепнала пред олтара. Анибале отстъпи, за да не нарушава молитвите ѝ, но абатесата се обърна и се изправи.

— Заповядайте! — покани го тя.

Той се приближи малко неуверено и свали широкополата шапка от главата си. Маската с клюна остана самотна.

— Простете за маската — каза той на възрастната жена. — Но тя е повече за ваша безопасност, отколкото за моя — и се поклони непохватно в опит да смекчи проявата си на неуважение, но не към олтара, а към нея. — Не желая да ви притеснявам!

Тя разпери разкривените си от артритата ръце и изрече:

— Не говорех нищо, което да не може да бъде продължено по-късно — посочи към олтара. — Разговорът ни ще продължи цял живот,

няма да бъде завършен днес — приглади расото над пищната си талия и попита: — А вие какво правите тук, *доторе*?

Анибале се заигра с една треска, стърчаща от близката пейка, усмихна се тъжно под маската и й рече:

— Честно? Не знам.

Тя също се усмихна и отбеляза:

— А аз знам. Предстои ви да се заемете с нещо велико! — приседна на близката пейка и го прикани да стори същото. — Когато вчера дойдохте при мен и се погрижихте за горкия отец Орландо, ми напомнихте, че нашият Орден на сестрите на чудесата е бил създаден някога заради *инкурабили* — нелечимите случаи, които Господ е поразил е проказа и други нелечими заболявания по време на кръстоносните походи. Онези първи пациенти са знаели, че няма цяр за техните болести. Първите наши сестри също са го знаели. Но те са вярвали в Чудото! — загледа се в него и продължи: — Затова, когато дойдохте при мен с това ваше предложение, почувствах в душата си велико смирение и преклонение. Именно затова аз и сестрите ми дойдохме с вас. Нашите първи посестрими са се посветили на чудесата, сега е наш ред да го направим.

Анибале я слушаше, но мълчеше.

Абатесата посочи простичкия дървен кръст, който висеше над олтара.

— Синко, чух цялата история на Валнети. Някои смятат, че е истина. Николас и децата кръстоносци си седели на брега и *чакали* да се случи чудо. Но не забравяй, че има друга история, много по-велика от тази, част от най-великата история на света. Някога един мъж повел народа си към обетованата земя и по пътя си срещнал море. Обаче той не си седял на брега, за да чака чудо, а ударил с тоягата си по земята и *изискал* от водите да се разделят! — абатесата се изправи и цветното стъкло на единствения красив прозорец превърна белия й вимпел в пъстроцветна дъга. — И те се разделили, *доторе*, *наистина* се разделили!

* * *

С течение на времето малкият остров зажува от активност като същински пчелен кошер. Сестрите от Ордена на чудесата свършиха прекрасна работа, затваряйки арките на *тедзона* с плет и кал. Момчето Салве въпреки състоянието си очевидно разбираше по-простички указания и се оказа неоценим помощник, даже много по-добър от баща си Бока. Сред семействата, настанени по къщичките, имаше един майстор на плетища, който ръководеше цялата операция, а сестрите от ордена, добре познати с практичността си, нямаха нищо против да поокалят малко ръцете си.

Анибале изпрати някои от сестрите да купят хубаво ленено платно от пазара отсреща в Трепорти, където чумата все още не беше стигнала. Бока и Салве получиха указания всяка сутрин да вадят чиста вода от кладенеца и да ходят на риболов в лагуната, за да заредят езерцата с пъстърва и стриди. Една от монахините — червенобузеста жена на име сестра Ана, която се оказа специалист по отглеждане на птици, купи два кафеза кокошки — носачки и един петел, и ги постави в малко заграждение към края на острова. Анибале бе убеден, че ако успеят да се изхранват с неща, отгледани само на острова, ще успеят да ограничат заразата.

В едно от семействата имаше учител, който само след няколко дена започна да преподава на момченцата в малката църквица, а монахините се редуваха, за да провеждат редовните литургии в съответните часове и въобще да поддържат ежедневно службите, на които Бока бе най-редовният посетител, а Анибале — най-нередовният. Бока бе дарил с огромна гордост на абатесата бокала, подарен му от Анибале, за да служи за светото причастие. Така една простичка бронзова чаша от вече затворена градска изба се превърна в най-голямата реликва на църквата „Сан Бартоломео“.

Анибале надзираваше всеки дребен детайл от своята малка утопия. Монахините започнаха да превръщат в градина за билки и подправки добре напояваната земя зад кладенеца, а Анибале им направи чертеж на Ботаническите градини в Падуа, за да могат да му отглеждат билки за лекарствата и мазилата.

Жените шиеха тънки дюшеци за любимите си хора и ги пълнеха със седефче и пирен според указанията на доктора, който пък покри с тях целия под на болницата. Болните трябваше да си стоят в *тедзона*, а семействата им — в къщичките, и едните никога не трябваше да се

срещат с другите. Никой не можеше да преминава от *тедзона* към къщичките, с изключение на Анибале, който имаше защитно облекло. И всичко това беше финансирано от съкровището на фамилията Казон — ковчежето, охранявано зорко от каменния лъв на кладенеца, което бързо се изпразваше.

Всеки ден Анибале отделяше време да се качи на наблюдателната кула в югоизточния ъгъл на стената и да огледа водите по посока на Венеция. Когато вятърът духаше в подходящата посока, той чуваше скръбния звук на чумните камбани, жалеещи душите на починалите. Шестимата чумни доктори на кварталите очевидно губеха битката срещу Черната смърт. През бинокъла му Венеция изглеждаше като обхваната от пожар.

Анибале съзнаваше много добре нестабилността на положението си. Даваше си сметка, че бе завладял остров, който беше собственост на Републиката, и единствената му надежда бе, че ако методите му се окажат успешни, Съветът ще му позволи да живее. Валнети не бе от хората, които обичат да им се противоречи, така че със сигурност вече бе изприпкал от *Консилио дела санита*, за да докладва за нечуваната наглост на младия си колега. Затова всеки ден, докато съзерцаваше обагреното от червените лещи на маската му в розово море, той очакваше някой да се появи и да сложи край на благородното му начинание.

ОСЕМНАЙСЕТА ГЛАВА

Сесилия Дзабатини свикна бързо с новия си живот на прислужница в къщата със златния пергел.

За много кратко време тя опозна изцяло тясната висока къща с хилядите ѝ свързващи стълбища и коридори. Свикна с тъмнината на задните стаи и с ослепителната светлина на предните салони, където арките и розетките на глазираните прозорци пропускаха слънчевите лъчи, превръщайки ги в пъстроцветни дъги. Встрани от къщата имаше тихо площадче с кладенец в средата и именно там главният вход за гости бе отбелязан със златния пергел над вратата. Предната част на къщата гледаше към блестящия канал и неговия натоварен трафик и там пък беше водният вход. Отзад имаше миниатюрен, мръсен заден двор, към който гледаха още три големи къщи. Този двор беше буницето за всички видове боклуци на четирите къщи — всички човешки и кухненски отпадъци се озоваваха тук, за да бъдат събирани веднъж седмично от боклукчиите. Вонята тук беше непоносима, така че новата прислужница, която смяташе мястото за крайно нехигиенично, се старееше всячески да го отбягва.

Всички в къщата приеха бързо високото, мълчаливо момиче — тя беше интелигентна и работна и нямаше нужда да ѝ се казва какво да прави, защото го свършваше много преди това. Всички бяха мили с Фейра отчасти заради нея самата, отчасти заради мнимата болест на езика ѝ и отчасти, защото се намираше под опеката на чичо си Дзабато — мъж, когото всички харесваха и уважаваха и който беше преди всичко най-добрият приятел на техния любим господар. А двамата лакеи конкретно бяха мили с новата прислужница и по една допълнителна причина — всеки глупак можеше да види, че тя е много красива, независимо колко старателно се опитваше да го крие.

Готвачката, която се подвизаваше с името Корона Кучина, защото по собствените ѝ думи беше Кралица на кухнята, не изпускаше нито един детайл от живота в къщата. Тя бързо забеляза погледите на лакеите и реши да действа. Още на първата сутрин, когато новата

прислужница слезе при нея, тя я погъделичка дружески под брадичката и изрече:

— Миличка, така, като те гледам, си направо готова за работа на *понтe дeллe тeттe*, както развяваш тези две красавици пред господата! Ела да ти дам малко дантела за това дълбоко деколте, а и някаква по-дълга поличка, а?

И без да чака отговор, готвачката сграбчи Фейра за ръката и я отведе в стаичката си в избата, която не се различаваше много от стаята на момичето. Там тя намери по-дълга долна пола, която за огромна радост на Фейра най-сетне скри глезените ѝ, след което метна дантелено шалче около врата ѝ, завърза го на възел и докато държеше възела с едната си месеста ръка, с другата започна да рови в чекмеджето си, мърморейки:

— Така... Да видим сега... Тук имаше някаква игла, ама... Трябва да го прикреем, нали така?

Откри брошката и с нея експертно закрепил възела на шалчето за самата рокля. Фейра сведе очи към пазвата си. Брошката се оказа малко медно кръстче, с познатия дребен пророк на него.

Ала знакът на пророка пастир не беше единственият компромис, с който Фейра трябваше да се примири. Без воала пред лицето ѝ всички миризми в къщата започнаха да връхлитат носа ѝ — рибата, която се вареше на печката в кухнята, восъкът за полиране от килера и гнусната миризма на овча лой от свещите в *студиоло*. От задушавачката миризма на въглищата, които беше длъжна да носи, започваше да кашля, а от праха по кожените корици и хартията на книгите в малката библиотека, подредена високо покрай стените, се разкихваше.

Веднъж преживя истински шок — когато я изпратиха да донесе сол от малката изба под къщата, в мрака тя се отърка неволно о нещо с твърда козина. Когато вдигна свещта си, зърна пред себе си цяло прасе, увесено с главата надолу за бутоните, с бледа плът и изплезен език, и уста, от която капеше кръв. Фейра захвърли ужасено свещта и побягна нагоре по стълбите към вътрешното дворче, където повърна. Корона Кучина се втурна загрижено към нея и започна да разтрива гърба ѝ, докато повръщаше, питайки я какво не е наред. Забравяйки за момент прикритието си, Фейра изрече задавено:

— *Порко!*

— Ама то не може да те уплаши с нищо, миличка! В това си състояние дори не може да те нарани! — изрече през смях готвачката и погали майчински потната буза на момичето. — Виж я ти как бяга от едно прасе като същинска *муселмана*!

Фейра се вцепени. Ето я пак онази дума.

Муселмана.

Думата, която Нурбану не бе включила в речника ѝ, думата, която бе чула на стълбите на двореца на дожа, когато бе изгубила едната си пантофка. Сега тя примигна и погледна към загриженото лице на готвачката. Корона Кучина беше мила жена — това беше единственият ѝ шанс да разбере каквото я интересуваше.

— *Муселмана?* — попита, влагайки всички усилия да наподобява венецианския акцент.

— Ами да, те се страхуват от свинската плът. И точно затова ние, венецианците, успяхме да пренесем мощите на благословения апостол Марко — тук тя изобрази знака на кръста върху пищната си гръд — през земите на езичниците чак дотук, в християнска Венеция, за да почиват в Базиликата! Поставиха мощите на светеца в огромна кошница, покрита с билки и парчета свинско месо, и на носачите им беше казано да викат: „Свинско!“ на всеки, който се осмели да ги приближи. По този начин измавиха *муселманите* и успяха да донесат нашия светец у дома!

Озадачението на Фейра очевидно бе изписано по лицето ѝ, защото Корона Кучина извиси глас, сякаш говореше на идиот, и поясни:

— *Муселманн*, бе момиче! Онези, дето ходят на църква с жълти обувки и увиват главите си в тюрбани! *Дио*, чичо ти ни каза, че си няма, а не глупава! — щипна закачливо брадичката ѝ. — Между нас казано, нямат представа какво пропускат, защото, когато прасето долу повиси там седмица, ще направя такава *панчета*^[1] и пай със свинско, че пръстите си ще оближеш! Гарантирам ти, че тогава прасето много ще ти хареса!

От този момент нататък Фейра избягваше да минава през малкия двор, когато Корона Кучина готвеше свинско. Самото вдишване на миризмата на това месо беше светотатство, пред което бледнееше дори носенето на кръста.

Иначе миризмата, която преобладаваше в цялата къща, бе на мастило и хартия. Невидимият ѝ господар очевидно разполагаше с цели топове от последната — хартията се свличаше от бюрото му, покриваше сандъчето с картите, заемаше даже масата в трапезарията. От време на време тя се взираше в тези хартии. Не разбираше бележките, но самите чертежи не бяха никаква загадка за нея. Беше виждала много такива, когато беше с Мимар Синан.

Това бяха архитектурни планове.

И този Андреа Паладио беше архитект — също като Мимар Синан.

Фейра постепенно започваше да се настройва към венецианския диалект. Останалите слуги, с които беше заобиколена, говореха малко по-различно от чистия и благороден език, на който я бе учила майка ѝ. В диалекта им имаше толкова много звуци „дз“, че събрани заедно, хората звучаха като пчелен кошер, и толкова силно размахваха ръце, че понякога, докато се разминаваха по тесните коридори на къщата, се удряха едни други или събаряха свещите от стенните свещници. Но по време на двете хранения, които прислугата имаше заедно — сутрин и вечер — Фейра наблюдаваше и слушаше и така постепенно започна да се приспособява.

* * *

Тя рядко напускаше малкия площад, но разходките ѝ до пазара я увериха, че през деня Венеция бе съвсем различен град от онзи, с който се бе сблъскала през нощта. Както ставаше ясно, в този квартал като че ли нямаше чума — Дзабато ѝ бе казал, че чумата вилнеела най-яростно в квартал, наречен „Канареджо“, затова, ако тя ходи на пазара „Риалто“ и оттам се връща право у дома, няма никаква опасност да се зарази.

Така Фейра започна да опознава своята шестина от града — своя *сестиере*, който се наричаше „Кастело“. Не можеше да не забележи постоянното присъствие на пророка пастир на всеки ъгъл, над всяка църковна врата. В нейната религия не беше разрешено да изобразяват Бога чрез изкуство — считаше се не само за нечестиво, но и за невъзможно. Ала ето че християните живееха със своето божество

така, сякаш им беше съсед, и тук невъзможното беше друго — да го избегне. Това божество очевидно имаше две основни проявления — като бебе в ръцете на майка си или като полутруп, висящ на кръста като скършен житен клас. Началото и краят на живота му, а между тях — нищичко. Даже и на пазара, където продаваха заклани твари, пророкът пастир висеше над всички тях.

Най-често за покупки ходеше Корона Кучина, защото ѝ беше трудно да се довери на друг човек за безценните си съставки, но от време на време краката я боляха толкова много, че ѝ се налагаше да приседне на единия стол, а на другия — да ги вдигне. Веднъж Фейра успя да ги мерне — ходилата на готвачката бяха подути като самуни и обезобразени при палците, с огромни подутини от двете страни. Освен това кръвоносните съдове в долната част на прасците изпъкваха като черно-сини възета. Фейра бе виждала достатъчно подобни вени в харема, но се питаше дали някога ще събере куража да предложи на жената от своите лекарства в замяна на безкрайната ѝ доброта.

Медицинската практика ѝ липсваше ужасно — не само заради статуса, но и заради начина, по който хората търсеха мнението ѝ и тя имаше възможност да прилага уменията си в практиката. Тук обаче тя беше най-низшата от цялата прислуга и задълженията ѝ се свеждаха само до чистене, носене и отнасяне на разни неща и до стъкване на огъня в стаята на господаря.

Първият ѝ работен ден в тази къща ѝ бе напълно достатъчен, за да я накара да свали кристалния пръстен с четирите коня от ръката си. Работата ѝ беше физическа и много трудна и тя бързо разбра, че ако продължи да го носи, той или ще се издраска, или направо ще се счупи. Сцепи тънка ивица плат от една от многобройните си фусти и завърза пръстена на врата си, скрит в пазвата ѝ. Това ѝ напомни за османската традиция на носене на амулети за здраве — някой стих от Корана, изписан дребно и навит като мъничък ръкопис, името на Бога върху листче хартия, носено в кесийка, или медальон като например петопръстата ръка на Фатима. Амулетите бяха тайни и много лични, те се носеха под дрехите и имаха значение само за онзи, който ги носеше. Е, сега пръстенът щеше да бъде нейният амулет, защото той беше единственото нещо от миналото ѝ, което бе изминало целия път от Константинопол дотук и бе оцеляло. Понякога се изумяваше колко много неща бе започнала да научава за майка си след смъртта ѝ — вече

й беше ясно какъв изискан живот бе водила майка й, щом е можела да си позволи да носи подобен пръстен.

* * *

Постепенно Фейра разбра, че във Венеция жените бяха най-пренебрегвани, особено прислугата. За образование не можеше да си помисли никоя от тях. А когато вечер мъжете се събираха в кухнята да играят карти, жените бяха длъжни да се оттеглят в стаите си. Фейра беше сигурна, че в този град никоя жена не би могла дори да си мечтае да стане лекар, просто защото никой няма да й позволи.

А други неща бяха същите като в родината й. Корона Кучина приличаше много на готвачките от Топкапъ сарай, които Фейра познаваше — мила, шумна, нахакана и с мръсен език. Не спираше да бърбори — дотолкова, че на моменти Фейра бе принудена съзнателно да си запушва ушите за историите на готвачката от младините й или за различните любовни афери, които прислугата въртеше в къщата.

И въпреки всичко Фейра не можа да не се изпълни с топлота към врага. Никога нямаше да забрави младата майка, която бе подала ръка на Смърт, лодкаря, който бе отказал да приеме монетата й, и Дзабато Дзабатини, който я бе приел като дъщеря в тази къща. В мигове, когато през главата й минаваха подобни мисли, тя стреснато си припомняше, че всъщност е наполовина венецианка. Беше стъпила с по един крак в двете враждуващи държави, независимо колко огромно беше морето между тях.

* * *

Фейра щеше да се гордее, че пасна толкова лесно в домакинството на Андреа Паладио, ако не беше фактът, че не само двамата лакеи бяха забелязали присъствието й. Новините за красивата нова прислужница нямаше как да не се разнесат бързо из квартала, особено в град, напълно откъснат от света. Така тя отново трябваше да привиква с мъжките погледи. Няколкото й разходки до пазара бяха събудили силно интереса на неколцина от търговците, а ако знаеше,

Фейра щеше да се ужаси, когато разбере, че е повод за вдигане на тостове в не една и две кръчми. Вече привикнала към венецианската си рокля, тя имаше чувството, че воалите и плътно увилите се около тялото ѝ дрехи са от друг живот. Но един ден, докато преминаваше бързо през пазара, нещо жълто, закачено на стената, привлече вниманието ѝ и тя се закова на място.

Приближи се с разтуптяно сърце и прихвана леко развявания от вятъра лист с навлажнените си от притеснение пръсти. Фигурата, изобразена върху листа, беше гротескна — жена, при това туркиня, облечена с воал, огромни шалвари и извити нагоре жълти пантофки. От шапката на главата ѝ стърчаха черни къдрици, подобни на върви, а над *яшмака* се извиваше дълъг, клонест нос. Фейра не четеше венециански така добре, както го говореше, но с малкото си познания все пак успя да разчете думата *муселмана*. Беше сигурна, че тази рисунка би трябвало да изобразява нея. Дръпна листа от стената, смачка го и го скри в кошницата си. Оглеждайки се наляво и надясно, за да се увери, че никой не я е видял, тя изобщо не забеляза високата фигура с мантията, която я наблюдаваше откъм края на площада.

[1] Панчета — разновидност на бекона, типична за италианската кухня. Приготвя се от парчета свински гърди, овалени в сол и подправки, които варират според региона. Използва се в много типични италиански блюда. — Б.пр. ↑

ДЕВЕТНАЙСЕТА ГЛАВА

Спокойствието на Анибале на острова продължи само седем дена и седем нощи.

На осмия към него се втурна Бока, тичащ задъхано откъм къщичката си. Верен до зъби на Анибале, откакто той му бе подарил свещения бокал, той го уведомяваше за всяка преминаваща баржа или лодчица, независимо дали имаха значение за тях или не.

Ала днес от треперещите ръце на стареца и изражението на лицето му, докато повтаряше: „Кораб на хоризонта, *доторе*, кораб на хоризонта!“, Анибале веднага разбра, че въпросният морски съд е заплаха за тях. Разбра го още преди да беше чул подробностите:

— Голяма лодка, докторе, с четирийсет гребла! Идва право от „Сан Марко“!

Анибале се втурна през портата, но колкото и да бе притеснен, все пак не забрави да топне краката си в поташа в плитката яма. Забеляза на хоризонта някаква точица и не можа да не се удиви на острото зрение на пазача — неговото бе доста ограничено от опушените стъкла на маската. Когато баржата наближи, той забеляза диамантените лопатки на греблата — те се вдигаха и гмуркаха във водата, четирийсетте заедно, в пълен синхрон, отразявайки лъчите на слънцето. Самата лодка очевидно бе направена от някакво светло дърво, защото приумиците на светлината я правеха да изглежда така, сякаш е позлатена. Когато наближи съвсем, Анибале разбра, че това изобщо не са приумици на светлината — баржата действително бе изработена от злато. И веднага щом зърна лицето на лъва на носа на кораба — лъва с грива като слънчеви лъчи, разбра, че с него е свършено.

Това беше *Бучинторо* — баржата на дожа.

На носа стоеше един мъж. Тъмнопурпурната му мантия се ветрееше като платно, морският бриз рошеше късата му руса коса. Не беше нито особено висок, нито мускулист, но излъчваше невероятна власт.

— Вие ли сте Анибале Казон, *доторе дела пеете!*

— Аз съм.

— Аз съм *камерленго* на Себастиано Вениер, Негово пресветло височество дожът на Венеция!

В този момент, много повече от всички останали досега, Анибале бе невероятно благодарен на съдбата, че носи маска. Погледна към *камерленго*. Под тъмнопурпурната си мантия той бе облечен в черно, в костюм, който изглеждаше изработен от някаква мека черна кожа. Беше доста по-млад, отколкото Анибале бе очаквал, с русата коса и сините очи на северняк. Беше гладко избръснат, косата му беше подстригана ниско, като на тевтонски рицар, а гласът му беше културен и басов. В него нямаше нищо заплашително и същевременно всичко в него беше заплашително. И изведнъж младият лекар се изпълни със страх.

— Има ли място, където бихме могли да поговорим насаме? — попита височайшият гост.

— Разбира се — отговори Анибале, огледа охраната, застанала в полукръг зад *камерленго* и допълни: — Всичките ли?

— Не, само аз — усмихна се любезно гостът.

Анибале се поотпусна мъничко, събра кураж и изрече:

— Ако нямате нищо против, *камерленго*, бихте ли минали през тази яма, моля?

Камерленго повдигна виненочервената си мантия и мина послушно през поташа. Анибале го последва и двамата се изгубиха зад стената.

Оттам Анибале поведе госта си през моравите, заобикаляйки съзнателно *тедзона*. Опита се да си представи какво ли си мисли сега управителят на двореца на дожа и да види мястото през неговите очи. Беше ясен есенен ден, слънцето грееше весело, но под сенките се усещаше хлад, а във въздуха — уханието на приближаваща зима. Видя, че децата тичат около училището и чу звъна на малката камбана на „Сан Бартоломео“, призоваваща монахините за обедна молитва. Богатата зеленина на перфектно подредената билкова градина е нейните ботанически сектори в кръгове и квадрати контрастираше рязко с буйната растителност наоколо, а онази част от пущинака, която той бе почистил лично и подготвил за гробища, все още очакваше първото си погребение. Засега нещата вървяха добре. Анибале посочи с бастуна си и изрече:

— Моята къща... — спря се сам, защото това звучеше твърде собственически. Поправи се: — Мястото, където тук съм отседнал.

Камерленго спря и си пое с видима наслада от чистия въздух на това място.

— Прекрасен ден, нали? Какво ще кажете да поседнем някъде тук, а? Прекарвам твърде много време във великите зали на държавното управление и имам нужда от свеж въздух — изрече това без никакво самохвалство, каза го просто като факт — толкова неограничена беше властта му. — Впрочем навсякъде, където отида, приемам чистия въздух по този начин. А тук със сигурност е много по-добър, отколкото в нашия чумав град. В такъв хубав ден е по-добре да си тук, отколкото там, не мислите ли?

И с тези думи той седна спокойно върху старата паднала колона край алеята с черниците. Анибале приседна неуверено до него. Не мислеше, че този въпрос изисква отговор, но гостът му очевидно мислеше по различен начин.

— Не мислите ли така, Казон?

В този иначе невинен въпрос се усети намек за заплаха. Анибале се обърна към него и слънцето освети ледения отблясък на сините му очи. *Камерленго* очакваше този въпрос, тази нищо незначеща разговорна вметка, да получи обмислен отговор — а по подразбиране и всички останали негови въпроси. Анибале не можа да не се запита дали довереникът на дожа не напуска понякога огромните изрисувани салони на двореца, за да слезе долу в тъмниците и да приложи своите умения за разпит по много по-настоятелен начин, нищо чудно подпомаган от нажежени ръжени. Погледът му се плъзна към охраната от другата страна на портите. Те си стояха все така подредени в кръг, скръстили ръце пред гърди. Не бяха започнали да си пускат майтапи, както обикновено правят мъжете в униформи, когато го няма началникът им. Защото това бяха прочутите *леони*^[1] — елитната гвардия на дожа и на неговия дворец. Така Анибале зачака следващия въпрос, съзнавайки, че е напълно безсилен.

— Нали знаете, че във Венеция има *Консилио дела санита*?

Анибале знаеше много добре, че във Венеция има Здравен съвет и дори бе влизал неведнъж в огромната бяла сграда, разположена точно до *Дзека* — Монетния двор в квартал „Сан Марко“, който служеше и за централа на този съвет.

— Наскоро бях там — продължи *камерленго*, — изпратен от моя господар дожа в търсене на *ун веро доторе*. Знаете ли какво имаше предвид той под това?

Анибале знаеше много добре какво има предвид *той* под израза „истински доктор“, ала нямаше никаква представа дали дождът споделя мнението му или не. На този етап обаче арогантността му взе превес и той дръзко отговори:

— Да. Мен.

По устните на *камерленго* заигра загадъчна усмивка и той отбеляза:

— Интересно е, че точно вие го казвате. Защото, когато бях в Здравния съвет, срещнах един доктор на име Валнети, който започна да се оплаква много гръмко от вас. Познавате ли този човек?

— Разбира се — кимна Анибале. Постепенно започваше да разбира госта си. Този човек беше невероятно интелигентен, но почти никога не се издаваше пред събеседниците си. Вместо това продължаваше да задава въпроси, оставяйки обектите си сами да се разкрият. Затова младият лекар избра подхода на абсолютната честност. — Той е глупак — довърши.

Камерленго се подсмихна и отбеляза:

— И моето впечатление беше същото: Както и, дължен съм да призная, това на дожа. — И така... — добави и бръсна някаква невидима пращинка от дългата си мантия. — Този ваш остров. Как сработва? Заразените са в онази голямата сграда там, нали?

— Точно така — отговори Анибале, силно окуражен от този неочакван интерес. — А семействата им са в малките къщички.

— Довели сте тук и семействата им? — възкликна гостът толкова сащисано, че бледите му вежди скочиха към челото му. — По сантиментални причини?

— Ни най-малко! — отсече бързо младият лекар. — Доведох ги, защото те също са били изложени на зловредните въздействия и миазмите и е много вероятно да развият вторично болестта. Когато изрязваш бучка, се налага да вземеш всичко — и тумора, и здравата плът, която я обгражда.

Камерленго бе толкова изумен от това сравнение, че тихичко подсвирна.

— Разбирам — кимна. — И някои от тях развиха ли болестта?

— Засега не.

Безсъмнено силно впечатлен, *камерленго* продължи да пита:

— А как лекувате заразените? Да разбирам ли, че не одобрявате церовете на Валнети?

— Кое, Оцета на четиримата крадци ли? Разбира се, че не! Намирам го за малко... старомоден. Аз лекувам пациентите си с най-новите хирургични интервенции, научени в Падуа, където съвсем скоро имах удоволствието да завърша! — *камерленго* кимна — очевидно това вече му бе известно. — Например уважавам доказаните теории на Гален, които всички знаем, че са в основата на медицината — четирите телесни течности и необходимостта от балансирането им. Затова пускам кръв на пациентите, за да изтегля от тях вредните течности, а съвсем наскоро започнах да правя срезове на бубоните, които се появяват в слабините и под мишниците. Както се вижда, методът е доста ефективен.

По изражението на госта си разбра, че му е дал твърде много информация.

— Има ли смъртни случаи? — попита накрая русият мъж.

— Засега не.

— А семействата? Вземате ли някакви мерки, за да ги защитите от заразата?

— Разбира се! Засега успяхме да овладеем заразата и вземаме определени мерки да не допуснем миазмите да излязат от района на изолация. Например има една димна стаичка, през която минавам винаги, когато влизам или излизам. А както сам видяхте, на входа имаме яма с поташ.

— А смятате ли, че би било възможно да приложите същите тези мерки в къщата на определен индивид?

— Разбира се — Анибале започна да се пита накъде клонят всички тези въпроси и като че ли се почувства достатъчно смел, за да зададе и той един въпрос: — Това ли е вашето желание? Искам да кажа, да не би да искате да стана лекар на дожа?

— Не, не става въпрос за това. Дожът изобщо не се страхува за здравето си. Но в града има един човек, който е много важен за него, човек, който той държи на всяка цена да запази по-дълго жив!

„Но кой ще да е този човек, чийто живот да има по-голяма стойност от живота на дожа на Венеция?“ — помисли си Анибале.

— Чудите ли се кой е този човек? — озвучи мислите му *камерленго*, неспособен да се отърве от навика си да задава въпроси.

— Да.

— Казва се Андреа Паладио.

Името изплува от мъглите на паметта на младия човек и той възкликна:

— Архитектът? Но защо?

— Моят господар дожът го нае да построи църква на мястото на стария манастир на остров Джудека — една развалина, откъдето някога, по време на предишната чума, са се вършели чудеса чрез кладенеца, който е там. Синьор Паладио се съгласи да построи църква, която да е толкова голяма, че да успокои нашия Господ Бог и да го накара да прекрати наказанието, което стовари върху нашия град.

Анибале едва успя да сдържи презрителното си изсумтяване.

— Намирате това за странно, нали? Но нашият дож вярва, че — като изключим ваша милост тук — Всемогъщият има по-големи шансове да спаси града, отколкото специалистите по медицина или поне онези, които той е виждал — *камерленго* не издаде с нищо дали е съгласен с господаря си или не. Той бе тук само за да изпълни волята му, нищо повече. — Но дожът се нуждае от лекар, на когото може да има доверие и на когото да повери здравето на своя архитект, докато си свърши работата.

— Той е здрав човек, така ли? Имам предвид архитекта?

— Относително здрав, доколкото ми е известно. Просто вече е стар, а старостта е болест, с която всички ние някой ден ще трябва да се сблъскаме, не мислите ли?

Анибале се загледа към *тедзона* и се замисли за болните, които бяха затворени вътре. Дори самата мисъл, че трябва да посещава ежедневно човек, който е здрав, докато неговите пациенти тук вече проявяват черните симптоми на чумата, му се стори скандална. Изправи се и решително заяви:

— Съзнавам голямата чест, която ми оказвате, но за съжаление съм принуден да откажа. Нямам право да губя времето си за човек, който всъщност е здрав.

Камерленго повдигна глава към него, присвивайки сините си очи срещу слънцето. Не се опита да спори. Само зададе още един въпрос:

— И какво според вас ще кажа аз сега?

Анибале се загледа през портата към фалангата от гвардейци. *Леоните* не бяха помръднали ни на йота, въпреки че разговорът тук се проточи. После погледна към *камерленго*, седящ спокойно върху покритата с мъх колона, неподвижен като камъка, който го крепеше. Давайки си сметка, че е сразен, Анибале приседна отново и отговори:

— Ще кажете, че ми отнемате правото да използвам острова, че трябва да го освободя от собственото си присъствие, както и от присъствието на пациентите си и техните семейства и че трябва да бъде отведен от вашата охрана.

— А ако се съгласите да се грижите за архитекта?

— Че мога да задържа острова като болница и да продължа да си работя на спокойствие, стига да се грижа за синьор Паладио.

— Именно! Поздравявам ви, че толкова бързо схванахте същността на нещата! — извика *камерленго*, бръкна в кожената си ръкавица и извади оттам метална плочица. — Това е печатът на моя господар дожа! Можете да го използвате всеки път, когато имате работа в града и когато го покажете, всяка ваша дума ще има тежестта на негова!

Анибале се загледа в печата, който бе поставен в дланта му — изящно изработен месингов кръг с образа на дожа и крилатия лъв, общит по ръба с виненочервена панделка. Претегли го мислено. *Камерленго* очевидно бе знаел, че младият лекар ще приеме предложението му. Сега гостът му се изправи и отсече:

— Е, значи се договорихме. Ще дойдете ли с мен?

Това не беше въпрос.

— Ще се наложи да дам указания на заместниците си — изрече предпазливо Анибале. Не спомена, че има предвид сестрите от Ордена на чудесата, защото не беше напълно сигурен дали напускането им на града е законно.

— Направете го, щом трябва!

Анибале намери абатесата и ѝ съобщи, че до залез-слънце ще се върне. А след това последва *камерленго* към голямата златна баржа. Четирийсетината гребци вдигнаха задружно веслата си и поеха напред, все така в удивителен синхрон. Младият лекар се загледа в отдалечаващия се остров. И усети в стомаха си нещо много странно. Не можеше да го определи, защото никога досега не го бе изпитвал. Но

докато баржата пореше водите на лагуната, Анибале Казон допусна, че може би става въпрос за нещо като носталгия.

[1] От лъв — лъвове (ит.). — Б.р. ↑

ДВАЙСЕТА ГЛАВА

Измина цяла седмица, преди Фейра да успее да зърне господаря си.

Иначе виждаше достатъчно доказателства за присъствието му — броят на чертежите нарастваше, а те се разпростираха вече навсякъде, променяйки се както по композиция, така и по разположение. Чиниите и чашите му се изпразваха и бяха оставяни за отнасяне и измиване. Но първата ѝ среща с него не беше нито случайно разминаване по коридора, нито отстъпване от някоя врата, а далеч по-драматична.

Светлината беше от ключово значение за къщата на златния пергел. Фейра бе натоварена със задачата да зарежда свещниците, да слага легенчетата под тях така, че восъкът да не капе върху безценните чертежи, да зарежда и шкафовете със свещи и да се грижи всички те да горят добре. Господарят държеше да чертае по всяко време на денонощието, така че даже и посред нощ в цялата къща трябваше да бъде светло като ден. Последната ѝ задача преди лягане беше да отнася огромен бял балон от духано стъкло, пълен догоре с вода и познат в домакинството като аквариума, до студиото на архитекта, наричано *студиоло*. Тя разбираше перфектно функциите му и се възхищаваше на научния гений, който го бе измислил — ако зад тази огромна стъклена купа се поставеше свещ, водата действаше като леци, така че пламъкът се увеличаваше, светлината се засилваше и цялата чертожна маса на господаря ѝ се осветяваше.

Една вечер беше позакъсняла с отнасянето на голямата стъклена купа от кухнята до стаята на господаря, когато в мастиления мрак на коридора бе посрещната от тънка, правоъгълна рамка от злато, висока колкото човешки бой, сякаш увиснала в тъмнината.

Тя се приближи до тази странна рамка, все така държаща почти препълнената с вода купа, и забеляза, че рамката проблясва. И тогава разбра, че онова, което вижда, не е уютният отблясък на камина, а истински пожар.

С огромно усилие отвори вратата и бе отблъсната назад от горещината. За първи път, откакто Фейра беше тук, завари огромната

дървена маса празна — всички чертежи бяха нахвърляни в огнището, гърчеха се в огнения ад и изпращаха гъст пушек към комина. Без да се замисля, Фейра изля всичката вода от огромната купа върху покривката на масата, после я издърпа и я хвърли върху огъня, с което моментално го изгаси. Случайно измъкналите се въгленчета стъпка с ботушите си.

Фейра се закашля, задавена от черния пушек, насочи се с опипване към прозореца и бързо го отвори. Показа си главата навън и напълни с наслада гърдите си с чистия въздух под обсипаното със звезди небе.

Когато се дръпна обратно назад, откъм стола в ъгъла се чу глас, който я накара да изгуби ума и дума. Когато очите ѝ се приспособиха към лунната светлина в стаята, забеляза белите очертания на фигура.

— Какво правиш? — попита фигурата.

— Какво правя аз ли? По-скоро какво правите *вие*?!

В уплахата си Фейра забрави да говори на венециански и се разкрещя на седналата фигура на турски:

— Вие трябва да сте луд! Как сте могли да построите подобно огнище? Та коминът даже не дърпа пушека! Как можете просто да си седите и да го гледате как си гори? Знаете ли, че така щяхте да подпалите цялата къща? Не си ли давате сметка, че ако гобленът над лавицата на камината се беше подпалил, цялата къща щеше да се превърне в прах и пепел? А и в тази невероятно глупава, тясна и висока като вретено къща прислугата на тавана щеше да се окаже в капан! Не ви ли пука за хората ви? — тук тя спря, за да си поеме дъх, а откъм стола настъпи мълчание. Фейра не виждаше нищо, с изключение на снежнобялата брада.

— Коя по-точно сте вие?

Осъзнавайки грешката си, Фейра отговори на предишното му мълчание също с мълчание, след което, с разтуптяно сърце, премина на венециански и изрече:

— Аз съм Сесилия Дзабатини, новата прислужница.

— Сериозно? — гласът откъм тъмния стол звучеше развеселено. — Много се радвам най-сетне да се запозная с вас! И вече ви харесвам много повече от предишната прислужница. Е, тогава запалете лампите моля! — каза ѝ Андреа Паладио. — Щом ще си разменяме любезности, може би е по-добре да се виждаме, не мислите ли?

Фейра изсумтя все така ядосано и подхвърли:

— И как да ги запаля, като не ги виждам?

В гласа на Паладио се усещаше свистенето на вятъра и трополенето на дребни камъчета. Той изгърмя в тъмното:

— Едната е в свещника между колоната на главната врата и рамката ѝ. Други две са върху архитрава над полицата на камината. Има една и в нишата между втория и третия прозорец и три над фриза, под корниза. Запалете първо само една от тях и така ще виждате останалите.

Това бяха все думи, на които Нурбану никога не я беше учила.

— Не разбрах какво ми казахте.

— Намерете ми подпалка и аз ще свърша всичко.

Фейра откри лист хартия, който бе пощаден от пламъците, и го нави като пръчка. Господарят ѝ стана от стола си и се затътри покрай нея. Взе огън от все още тлеещите въглени в камината и тръгна из стаята, насочвайки свитата на пръчка хартия към всяка от свещите. И когато стаята най-сетне се освети, тя веднага го разпозна — това беше същият старец, който бе дошъл онзи ден на руините в Джудека, минути след като баща ѝ беше починал; същият, който обикаляше, мереше и записваше нещо на плочиците си.

Тя го проследи как се връща на стола си със своята тътреца се от подаграта походка. Отпусна се тежко, като че ли носеше на плещите си товара на целия свят. Тя се запъти отново към огъня и разбърка с ръжена почти изгорелите листи. Те бяха покрити с чертежи и диаграми и почти всички бяха напълно унищожени. Фейра се втренчи в тях и вдигна един все още тлеещ къс хартия. Преди да бъде изгорен, чертежът бе изцяло надраскан, като че ли архитектът бе решил да обрече на забравя целия си труд. Тя вдигна очи към него, все така с късчето лист в ръка, и попита:

— Защо изгорихте всичко това?

Той въздъхна — толкова тежко, че дъхът му вдигна пепелта от камината.

— Не мога да го направя.

— Какво не можете да направите?

— Да построя църква.

Тя замръзна, все така държаща парченцето от чертежа. В ума ѝ се събуди спомен за нещо, което ѝ бе споменал Дзабато Дзабатини.

— За дожа ли? — попита колкото и бе възможно по-небрежно.

— Не за него. Ако беше само за Себастиано Вениер, щях да го направя лесно. Не, това е за по-взискателен господар — за самия Господ Бог!

Фейра пусна листчето обратно в камината, изпъна гръб и изтри пръсти в полите си. Не беше напълно сигурна дали да го остави сам с мислите му, но тъй като така и така му се бе разкрила, крещейки, прецени, че вече няма връщане назад. Освен това той изглеждаше склонен да говори, а и беше единственият ѝ начин за връзка с дожа. Пое си дълбоко дъх и попита:

— Докъде сте стигнали на този етап?

— Измерих терена — започна той, махвайки тъжно с ръка към камината, — а после начертах линии, напълно достатъчни да ме отведат и до Йерусалим, ако ги наредиш една след друга. А после измъчих горкия си чертожник да ги повтори на чисто. Но всяка една от тях се оказа напълно безполезна.

Фейра си представи чертожника на име Събота и онези негови пропити с мастило пръсти, които бе разранил от чесане, и с безкомпромисен глас попита:

— А какво според вас ще каже той за стореното от вас?

— Той вече ме познава предостатъчно. Познавате ли Дзабато Дзабатини?

— Аз съм негова племенница — изрече предпазливо Фейра.

Паладио я погледна право в очите и тя зърна в неговите игриви пламъчета, когато отбеляза:

— Това може да мине пред всеки, но не и пред мен! Първо, сестра му е неомъжена. Второ, току-що бърбяхте нещо неразбрано като същински неверник. Каква сте — мавърка? Или може би руския?

Не изглеждаше ядосан. По-скоро му беше весело. Фейра изпъна рамене и се приготви да му каже истината.

— Аз съм от Константинопол — започна и си пое дъх, за да разкаже историята си за пореден път.

Но впримчен в собствената си творческа немощ, Паладио очевидно не се интересуваше от личната ѝ история.

— О, Константинопол значи! Казвали са ми, че там има много прекрасни храмове!

И часове да бе мислил, пак нямаше да измисли толкова бърз и ефективен начин да си осигури уважението и вниманието ѝ. Тя се приближи със светнали очи до стола му и ентусиазирано заговори:

— О, наистина е така! Има множество джамии! Освен чудесата на „Хагия София“ си имаме и „Сюлейманийе“, която се възправя на хълма точно над Златния рог — това е най-голямата джамия на Константинопол, с четири минарета! После идва и джамията „Фатих“, която включва медресета, приюти, бани, болница и библиотека — и изведнъж като че ли отново се озова там, разхождаща се по затоплените от слънцето плочи. Джамията „Фатих“ повече от всички останали сгради олицетворяваше за нея идеята за *мизан*, защото той включваше грижа не само за душата, но и за тялото. — После идва джамията на Баязид в центъра на огромен комплекс. Има си голям купол, поддържан от четири колони — описа купола с ръце, вдигайки ги високо към тавана. — Не можете да си представите каква майсторска изработка! — не бе в състояние да спре, погълната внезапно от непоносима носталгия. — След това идва „Еюп Султан“, най-старата от всички джамии. Намира се извън стените на града, близо до Златния рог, на мястото, където се предполага, че е бил погребан най-близкият приятел и знаменосец на пророка Мохамед Еюп ел Енсари. Толкова е величествена, че вярващите се стичат там векове наред — в този момент Фейра си помисли, че великият Синан за нищо на света не би седял в стаята си, изпълнен със самосъжаление, изгарящ плодовете на своя труд. — В Константинопол архитектите са вманиачени от идеите си — заяви. — Познавам един, който по време на работа не слага залък в устата си от зори до мрак. Едва след като слънцето се скрие и той не може повече да строи, си позволява да яде.

— Де да можех и аз да имам такава страст, защото моята като че ли си е отишла! — въздъхна тъжно Паладио, погълнат от нещастieto си. Изправи се и започна нервно да върти дръжката на близкия прозорец. — На всеки един от тези храмове, които ми описахте, мога да отговаря с по един от моите. Ей сега... — и внезапно хукна към бюрото си и започна да вади чекмеджетата под нея, измъквайки от дълбините им свитъци с планове. Ето! — и зачете надписите: — Портал за църквата „Санта Мария деи Серви“. Фасада на базиликата „Сан Пиетро ди Кастело“. А това тук е трапезарията на манастира „Сан Джорджо Маджоре“. Манастирът „Санта Мария делла Карита“.

Фасадата на църквата „Сан Франческо делла Виня“. Мога да продължавам още дълго. А сега, *точно сега*, когато получавам първата си поръчка от самата Венецианска република, не мога да начертая и една смислена линия! — и е тези думи удари отчаяно с юмрук върху масата.

Фейра огледа разпръснатите по масата планове и попита:

— И защо точно тази поръчка трябва да бъде по-различна?

Паладио вдигна безпомощно ръце във въздуха, после се хвана за побелялата глава и простена:

— Защото това трябва да бъде приношение! Приклещен съм от договор, печатите са сложени, всичко е подписано и не мога да се отметна — отпусна се все така тежко на стола си и ръцете му паднаха в скута. — Дожът смята, че ако изградя архитектурно чудо, достойно за Божията слава, Господ ще пощади нашия град. Убеден е, че венецианците са големи грешници и че Бог им е изпратил чумата като наказание!

Крайно заинтригувана от този нов поглед към бедствието, Фейра предпочете да не разкрива пред архитекта, че ужасната епидемия е стигнала до Венеция благодарение на пъкления замисъл на един смъртен човек, населяващ двореца Топкапъ. Вместо това се сети за предишната си професия.

— Ами лекарите? Все трябва да има такива, нали?

— Дожът ми изпраща един утре, за да ме държи в добро здраве. Мисли си, че един лекар може да спаси *мен*, но истината е, че само Бог може да спаси *нас*! — възкликна с болка Паладио и притисна ръце пред гърди, сякаш за молитва. — Но всъщност няма никакво значение. Аз имам договора си и трябва да го изпълня. Обаче не мога! — погледна я умолително. — Какво правите, когато не можете да направите нещо както трябва?

Фейра се замисли за множеството случаи в харема, когато лекарствата ѝ не можеха да подействат. И накрая протичко отговори:

— Връщам се при корените си. Мисля, че просто трябва да намерите корените си, да се върнете в самото начало.

— *Да се върна в самото начало* — повтори на глас той и остана неподвижен толкова дълго, че момичето се зачуди дали да не си излезе. Огледа се. Погледът ѝ падна върху една рисунка на стената, милостиво спасена от огъня. Изправи се и се приближи.

Беше рисунка на мъж с буйна коса и огнени очи. Без да се усети, тя се изчерви. Мъжът беше гол, в разцвета на силите си, с очи като пламъци и коса като слънчевите лъчи. Имаше двойно повече крайници от останалите мъже — всичките протегнати като крайниците на паяк, единият чифт описващ кръг, а другият — квадрат.

Мъж в кръг, поставен в квадрат.

— Защо сте запазили това?

Архитектът излезе от мечтанието си и бавно вдигна глава.

— Защото не е моя. Рисунката е на човек, наречен Леонардо, от Винчи, близо до Флоренция. Това е рисунката, от която започна всичко за мен. Това е... — той се изправи, постепенно осъзнавайки казаното — *това* е моето начало!

Внезапно сдобил се със съвсем нови сили, Андреа Паладио грабна свещ от най-близкия свещник и с накуцване се изкачи по малката стълба към мецанина. Кръгът от шафранена светлина се разпростря по гръбнака на книгите и освети буквите така, както мастилото от собствените му рисунки се бе позлатило в пламъците на камината. Извади оттам някакъв стар том и издуха прахта от страниците.

— Ето го старият ми приятел! — изрече доволно и свали книгата при нея, хвърляйки я на масата. От книгата избликна облак прах. Тя се опита да прочете дългата дума на корицата.

Първоначално си помисли, че там пише „Венеция“, но после се концентрира върху останалите букви и прочете: „Витрувиус“^[1].

— Четете латински?

Фейра бе преглеждала няколко монашески книги за билки в библиотеката на Топкапъ сарай, но от тях бе успяла да схване само няколко думи. Затова сега отговори:

— Не.

— Той е бил най-добрият майстор архитект. Някога, когато са властвали римляните — усмихна ѝ се сконфузено. — Когато вашата страна и моята са били една империя.

Фейра се загледа в него, докато обръщаше страниците, загледа се по-скоро в ръцете му, които нежно отгръщаха страница след страница. Бяха точно толкова изцапани с мастило, колкото и тези на Дзабато, силни и квадратни, с късо изрязани нокти и втвърдени от мазоли възглавнички. Това бяха ръце на работник, а не на благородник и

въпреки това неговата реч бе за нея доста по-разбираема от речта на останалите в къщата. Нещо ѝ подсказваше, че този човек не е бил роден като благородник. Надникна през рамото към книгата и попита:

— Къде точно започва?

Той почука с показалец по първата рисунка и рече:

— Оттук, с кръга, вписан в квадрат.

— Това ли е отговорът? — смръщи се тя.

Господарят ѝ въздъхна и поясни:

— Витрувий е моето начало и моят край, моята алфа и омега. Неговите геометрични правила управляват всичко, което правя. И не само него, а и цялата вселена над нас! — протегна ръката си към прозореца е жест, който обгръщаше космоса, насочвайки вниманието ѝ към нощта навън, към кадифеното, обсипано със звезди небе. — Построил съм живота си върху раменете на Витрувий. Той е моето вдъхновение!

Фейра се вгледа в звездите — същите звезди, които светеха и над Константинопол. Замисли се за минаретата и куполите на Мимар Синан. Спомни си как Нурбану работеше върху плановите за своята джамия с този пламенен човек с голям тюрбан, правейки предложения за стълба тук, фалшива арка там или просто орнаментален екран. Сега Фейра насочи отново погледа си към книгата за Витрувий. Кръгът, вписан в квадрат. Но този път формата беше различна, придобиваше три измерения, трансформираше се пред очите ѝ. И това не беше плод на въображението ѝ. Беше купол.

— Може би... вашият бог вече не иска същите храмове като преди. Може би иска нещо различно — изрече предпазливо. — Човекът, за когото ви разказах. Името му е Мимар Синан.

— Неверник!

— Архитект — поправи го меко тя.

Паладио наклони глава и рече:

— Късно е. Елате утре. По обяд ще дойде онзи досаден доктор, обаче вие елате преди него. Бих искал да чуя повече неща за този Синан.

Когато тя се поклони и напусна заднишком стаята, забеляза, че Паладио вече бе забравил за нея — под светлината на свещите той обръщаше бавно страниците на своята книга с втвърдените си от

камъка ръце, потънал в пълен захлас. Бе грабнал чист лист хартия и парче въглен и рисуваше ли, рисуваше кръг, вписан в квадрат.

[1] Витрувий (Марк Витрувий Полион) — древноримски автор, архитект, инженер, I в. от н.е. На него е кръстена рисунката на Леонардо да Винчи „Витрувианският човек“. — Б.р. ↑

ДВАЙСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА

Когато на следващата сутрин Фейра отиде в студиото на Паладио, завари стаята в съвсем различен от снощния вид.

Стените бяха изтъркани и единственото доказателство за снощния пожар беше петното от сажди върху гоблена, който висеше над полицата на камината. Плановете бяха сгънати и прибрани и единственият видим чертожен материал — ако изобщо можеше да се нарече така — беше книгата за Витрувий, отворена на кръга и квадрата, както и рисунката на мъжа с многото крайници, който съзерцаваше обстановката от своя геометричен затвор, върнат обратно на стената. Големият стол бе преместен в средата на стаята. Андреа Паладио я покани да седне на него, а самият той остана прав. Фейра послушно се настани и така започна тяхната въображаема разходка из Константинопол.

Архитектът я помоли да стои неподвижно на стола с ръце в скута и да затвори очи. После я подкани да си представи, че е отново в Константинопол, и да опише пътя от къщата си. Докато тя говореше, той куцукаше около нея, изстрелвайки въпрос след въпрос подобно на стрелец, изпрацащ стрелите си в мишена. Крайно заинтригувана, Фейра е готовност му угоди.

Във въображението си тя прекоси прага на малката си къщица в „Султанахмет“, в която я бе отгледал баща ѝ, и пое по износения топъл калдъръм.

— Заведи ме някъде! — чу в далечината ниския глас на Паладио. И тя зави наляво към квартала на пазара, и пое покрай сергиите с подправките. Бе дотолкова потопена в спомена, че почти усети специфичните аромати на подправките и мекотата на падналите по земята листа под жълтите си пантофки.

Продължи да върви, докато не стигна до портата Имарет.

— Къде си сега? — попита гласът.

— Намирам се пред джамията „Сюлейманийе“, най-великата сграда, строена някога от Синан, за да приюти гробниците на султан Сюлейман и неговата любима жена Хюрем.

После премина под огромната сянка на прохода Мувакитане и се почувства твърде дребна под масивната мраморна конструкция на страничната врата:

— А сега съм в *авлу* — големият вътрешен двор от западната страна. Има дълга редица от арки...

— Перистил с околоръстна колонада — вметна гласът. — Продължавай!

Така, с инцидентно прекъсване за въпроси от страна на архитекта, Фейра се разходи мислено из целия комплекс, описвайки колоните, вътрешните дворове и минаретата в най-дребни детайли.

— А самата църква? — дойде следващият въпрос.

— Основният купол е висок сякаш до небето и отвътре е позлатен, като че ли някой е успял да улови светкавица и да я постави там. Иначе вътрешността е почти квадратна.

— Кръг, вписан в квадрат — изрече тихо гласът, по-мек от преди. — Продължавай!

— Двете фигури заедно образуват общо, обширно пространство. От двете страни на купола има полукуполи, а към северната и южната арка има прозорци с триъгълници над тях, циментирани с пъстроцветна дъга от миниатюрни плочки.

— А на какво се крепят куполите?

Фейра започна да се върти под купола и заобяснява:

— Има поддържащи колони, вградени в стената, но те са скрити от арките на галериите.

— Хммм. Замаскирал е контрафорсите, за да придаде по-хармоничен вид на интериора. Умно решение! — отбеляза с възхищение гласът на архитекта.

— Има една единична *серифе*... галерия... вътре в структурата и една галерия на два етажа навън. Вътрешността е облицована с дискретни плочки от Изник, а дървото е украсено е простички инкрустации от седеф и слонова кост. Но бижутото на джамията — гробницата на Сюлейман — е облицовано с бял мрамор.

Фейра се намираще в разгара на виденията си, въртейки се под облицования със седеф покрив. Имаше чувството, че се намира в рая. Ала едно силно и рязко почукване я върна бързо на земята.

— По дяволите! — изруга тихо Паладио. — Това трябва да е докторът — Фейра се изправи притеснено. — Ела, влез тук! —

подкани я господарят ѝ и отвори незабележима вратичка близо до стълбата за мецанина. — Изчакай ме в кабинета!

Малката стаичка съхраняваше всички работни материали на Паладио — перата и мастилото, купища въглени и тонове хартия. Фейра затвори вратичката с пръст, поставен в ключалката, но любопитството ѝ надделя и тя я откряна леко, за да наблюдава всичко през цепнатината.

Ала гледката, която зърна, я уплаши толкова много, че едва не се строполи по гръб. Господарят ѝ седеше в стола, от който тя току-що беше станала, а над него се извисяваше страховито чудовище — чудовище, облечено изцяло в черно и с огромен, зловещ клон.

ДВАЙСЕТ И ВТОРА ГЛАВА

— Според мен нямате абсолютно никакви симптоми за развиване на болестта.

Анибале огледа отново стареца. Архитектът очевидно бе заможен човек, ако се съдеше по качеството на кадифените му дрехи, размера на стаите му и здравия дъбов стол, на който седеше. И макар че брадата му беше бяла като сняг, очите му бяха жизнени и ярки.

— И аз мисля така — съгласи се старецът. — Но не мога да си позволя да се разболея, а дожът твърди, че вие сте най-добрият чумен доктор във Венеция.

Анибале Казон не беше суетен. Бе чувал от майка си, че е красиво бебе, бе чувал от лелите си, че е красиво дете, а по-късно бе чувал от десетки жени, че е красив мъж. В Падуа хвалебствията смениха насоката си от физическото към интелектуалното и там бе започнал да чува от професорите си, че е най-добрият медицински ум от своя випуск. А накрая към него се бе обърнал самият *камерленго* на Републиката. Затова сега той просто сви рамене. Не му беше никак приятно, че го отделиха от работата му, беше ядосан, че си позволи да бъде надигран от управителя на дожа. И затова изобщо не се посвени да скрие раздражението си.

— А вие — заяви саркастично — сте най-важният човек във Венеция в момента, защото строите църква.

Старецът поизправи гръб и отбеляза:

— Не каква да е църква! Църква, с която да умилостивим Бога, за да ни избави от чумата!

Анибале се замисли за улиците, през които току-що бе минал. Виждаше се и с просто око, че Валнети и колегите му изобщо не успяват да удържат наплива. В някои от кварталите кръстовете вече бяха на всяка врата, сандъците с вар — на всеки ъгъл, пушекът от мирта се издигаше от всеки комин.

— Ще трябва доста да се помолите, за да го умилостивите — тросна се грубо той. После оправи маската си и се приготви да си върви.

Старецът посочи към клюна със загрубялата си от камъка ръка и попита:

— Това нещо върши ли работа?

— Засега. А и независимо дали върши или не, хората го очакват, което не е малко — и той изпъна гръб, и изрече една лъжа, за да улесни изчезването си оттук. — Истината, *маестро*, е, че щом вече толкова дни сте успели да избегнете чумата, може би изобщо няма да се заразите от нея — после обаче поомекна и допълни: — Но все пак можете да сторите следното: намерете си парче добро ленено платно, имам предвид обаче е плътно преплетени нишки, като добър египетски памук, опушвайте го всеки ден над огъня и в случай че ви се наложи да излезете навън, го увивайте около носа и устата си — сведе очи към стареца и завърши: — Впрочем щом сте зидар, това ще ви бъде от полза при всички случаи, защото тази ваша кашлица ще ви убие много преди чумата. Или просто стойте далече от камъка.

Старецът се усмихна в снежнобялата си брада и отбеляза:

— Не мога да стоя далече от камъка. Той е моят живот.

— В такъв случай онова, което някога е било ваш живот, ще се превърне във ваша смърт! — срязва го безцеремонно Анибале.

Тук вече старецът се засмя и рече:

— Стига само първо да завършва църквата си, оттам нататък смъртта е добре дошла!

Анибале изсумтя презрително. Старецът го огледа с присвити очи и каза:

— Вие май не вярвате, а? И може би не ходите на църква?

— Твърде съм зает на този свят, за да се тревожа за онзи — тросна се Анибале Казон. — Хора с вашата професия също би трябвало да проумеят, че най-добрият начин да служиш на Бога е като служиш на човечеството. Затова, преди да се заемете с тази ваша църква, не е зле да се посветите малко на къщите на хората. Чумата успя да се разпространи толкова бързо най-вече заради претъпканите жилища, плачевното състояние на санитарните съоръжения и липсата на вентилация. Здравето започва от дома, ако не го знаете!

Очите на стареца светнаха и той за първи път погледна лекаря истински.

— Знаете ли, *абсолютно* сте прав! — извика натъртено, като че ли за първи път бе срещнал сродна душа. — Продължете, слушам ви!

Анибале отвори уста, за да излее гнева си срещу Републиката и отвратителните жилищни условия за бедните, но бързо я затвори. Трябваше да се прибере колкото е възможно по-скоро на своя остров — на своя остров, при своите пациенти.

— Моля да ми простите, но се налага да се върна при онези, които са в *истинска* нужда! А с вас ще се видим след седем дена! — отсече, завъртя се и напусна стаята с театрално завихряне на мантията си.

За жалост драматургията на напускането му на сцената беше разрушена от факта, че избра погрешната врата. Озова се в малка помощна стаичка, в която някаква прислужница подреждаше и чистеше. Тя подскочи от изненада, бузите ѝ пламнаха и очите ѝ го стрелнаха с кехлибарения си поглед, след което ги сведе почтително.

Анибале автоматично я прецени, както правеше с всеки, когото срещнеше. Кожата ѝ беше безукорна, бузите ѝ — пращящи от здраве. Беше красив женски екземпляр. Е, поне прислугата на Паладио не изглеждаше да е чумава, което си бе наполовина спечелена битка.

— Моля да ме извините! — излая той, неспособен да прикрие грубостта си най-вече заради фарса, в който сам се бе насадил.

После се обърна рязко и излезе — този път през правилната врата.

ДВАЙСЕТ И ТРЕТА ГЛАВА

Фейра започна да прекарва всяка сутрин в *студиоло* с Андреа Паладио.

Сутрешните ѝ задължения бяха прехвърлени на друг, а Дзабато Дзабатини получи нареждане да идва при господаря си само следобед. Това не направи абсолютно никакво впечатление на никого в къщата. Нямаше никакви коментари. Просто господарят отново работеше.

Фейра разказваше на Паладио за новата джамия, която Синан все още строеше за майка ѝ — мястото, където щеше да се намира гробницата на Нурбану. По време на тези разговори Дзабато Дзабатини често се навърташе в студиото и Фейра усещаше погледа му върху себе си — дори и през очилата очите му подсказваха, че чертите и гласът ѝ сякаш му връщаха Сесилия.

Но тя скоро забрави за присъствието на Дзабато, защото въпросите на Паладио започнаха да стават все по-конкретни. Тъй като тя бе виждала как строят джамията, сега той я питаше как е изграден куполът, от какво се поддържа, дори как зидарите ваят камъка. Изглеждаше като обсебен от идеята. Как кръг, вписан в квадрат, се превръща в сфера, вписана в куб? Защото, за да изградиш истински купол, който да е едновременно естетически приятен и да следва всички геометрични принципи на Витрувий, този купол би трябвало да разполага под себе си с пространство, заедно с което да се превръща в сфера, празнота, която богомолците да изпълват с вярата си.

Понякога рисуваше, чертаеше линии и изпълваше полетата с бележки. Друг път рисуваше тя — перото се подчиняваше на ръката ѝ, защото бе обучена да рисува човешката анатомия. Отново и отново погледът на Фейра бе привличан от Витрувианския човек, закачен на стената. Геометрията му беше напълно пропорционална с чертежите около него, а изражението му олицетворяваше срещата между медицината на Фейра и архитектурата на Паладио — анатомия и сгради.

Понякога Паладио я разпитваше за самия Синан и тя се опитваше да си спомни всички подробности, които знаеше за тихия

човек с големия тюрбан. Впрочем между Мимар Синан и Андреа Паладио имаше и прилики — и двамата бяха с бради, и двамата бяха мили и напълно погълнати от творчеството си. Изобщо приличаха си толкова много, че биха могли да бъдат презморски братя. Но Паладио питаше колкото за новия строеж, толкова и за старите.

Най-много я караше да му разказва за джамията „Еюп Султан“, където беше погребан знаменосецът на пророка Мохамед. Изглеждаше запленил от идеята за безсмъртие чрез строеж, от мисълта вярващите да се стичат на поклонение в даден храм столетия, след като архитектът отдавна си е заминал. Като че ли не правеше никаква разлика между нейния бог и неговия и това накара Фейра да се запита дали всъщност не е прав с това свое отношение. Щом Синан и Паладио бяха двете страни на една и съща монета, като онази монета, която тя носеше в корсажа си, може би и богът на Запада, и богът на Изтока да са такива. Нищо чудно Всемогъщият на Паладио и нейният Аллах да са огледални богове.

Понякога се укоряваше мислено за нечестивите си мисли, затова всяка вечер, след като се качеше в стаята си, започваше да се моли достатъчно силно, за да заглуши постоянния звън на камбаните. Беше научила каноническите часове от Корона Кучина и тези чужди за нея разделения на времето сега измерваха собствените ѝ дни — в полунощ, на зазоряване в три през нощта, утринната молитва в шест сутринта, в девет сутринта, дванайсет на обяд, три следобед, вечерната молитва в шест вечерта и молитвата преди лягане в девет вечерта. Готвачката непрекъснато обръщаше броеницата си и непоколебимата ѝ вяра често напомняше на Фейра за *салаах* — нейните молитвени правила. Закле се да пази своята вяра в сърцето и главата си, въпреки че не можеше да се измива и коленичи в петте определени часа от нейния ритуал — източният еквивалент на католическата литургия на часовете. Но задълженията ѝ в къщата и часовете за хранене, които се спазваха тук, ѝ пречеха да съблюдава и това, затова скоро забрави.

Когато все пак си спомнеше, тя се молеше пламенно и безнадеждно, притиснала до гърди жълтата си пантофка. Щеше да се моли още по-ревностно, ако знаеше, че една вечер, в един мрачен ъгъл в двореца на дожа една невидима ръка бе пуснала късче хартия в пощенска кутия. Самата кутия не беше нищо повече от обикновена цепнатина в стената, но тази цепнатина се намираще в един велик

каменен барелеф, изобразяващ лъвска глава, и разположена там, където би трябвало да е устата на звяра. Зад каменната маска имаше метална кутия, принадлежаща на службата на *камерленго* — ковчеже, което се отваряше единствено от ръката на самия *камерленго*. В този случай доносът, който лъвът погълна, съдържаше само няколко реда, надраскани от не особено опитна в писането ръка — указания за пътя до къщата със златния пергел и името на Фейра Адалет бинт Тимурхан Мурад.

ДВАЙСЕТ И ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

С течение на времето Фейра все по-често разсъждаваше върху идеята за *мизан* — равновесието, балансът.

Винаги бе смятала, че болестта на ума е точно толкова вредна за човешкия дух, колкото и болестта на тялото, а Паладио беше нагледен пример за това нейно убеждение. Фейра бе излекувала заболяването на ума му и така бе отключила страстите му. Все така прекарваше утрините си с него, разхождайки го из великите постройките на Изтока, но следобедите и вечерите му минаваха с Дзабато Дзабатини, с когото чертаеха новите планове за бъдещата куполна църква.

Търговците не спираха да доставят топове миришеща на ново хартия и буркани с мастило, пръчки въглен и попивателен прах. И чертожникът чертаеше, докато грохне, често до късно след полунощ. Паладио надничаше над рамото му или крачеше зад него и говореше, и размахваше ръце, за да му опише арките и колоните, които виждаше във въображението си. Така върху хартията постепенно започна да се ражда чудо, земен близък на небесното видение на архитекта, изрисуван черно на бяло, всеки размер в перфектен мащаб, всяка мярка, описана до най-малката подробност — абсолютно точни планове, очакващи да бъдат връчени на зидарите и претворени в камък.

Така Фейра за първи път оцени по достойнство уменията на Дзабато. Докато рисунките на Андреа Паладио бяха каприз или по-скоро фантазия, Дзабато ги закотвяше за земята, рисуваше ги не със страст, а с достойна за възхищение точност, превръщаше фантазията в реалност.

Фейра вече не се притесняваше за ума на своя господар, а за неговата земна обвивка. Заслушана в музиката на гърдите му, когато той се привеждаше над плановете, тя осъзнаваше, че ако чумата се осмели да пристъпи прага на този дом, той ще бъде първата ѝ жертва. Понякога си мислеше за посещението на Човека птица, лекаря. Още не можеше да повярва, че лекарите във Венеция се разхождат с подобно облекло, накичени като шаманите на диваците, и с изненада разбра от

Паладио, че този човек бил най-добрият чумен доктор на града. Тя бе съгласна само с някои от схващанията му — казаното от него за жилищата със сигурност пасваше на идеите ѝ за *мизан*, а препоръчаната от него маска за лицето действително би могла да предпази господаря ѝ от мръсотии и зарази по улиците — но намираще лекотата, с която той отхвърли наличието на опасност за архитекта, за твърде прибързана. Фейра знаеше, че превантивната медицина за здравите е точно толкова важна, колкото лечебната медицина за болните, особено за хора е вече болни бели дробове, които са далеч по-податливи на пренасяните чрез въздуха зарази. Е, добре, щом лекарят птица отказваше да се грижи за господаря ѝ, тя щеше да се заеме с тази задача.

* * *

Една сутрин Фейра събра смелост, отиде при Дзабато Дзабатини и му каза какво държи да бъде направено. Завари го в малката стаичка до студиото да реже алабастровите топове нова хартия в размерите, в които му трябваше. Той изслуша в пълно мълчание предългия ѝ списък, после свали очилата си, почеса се по главата и рече:

— Фейра, това, което искаш, е невъзможно — върна очилата на носа си и добави: — Господарят ни е потънал изцяло в плановете за църквата и няма да търпи никакви промени в къщата.

Фейра вирна брадичка и попита:

— Как са ръцете ви?

Дзабато разпери пръсти пред очите си и ги огледа така, сякаш ги виждаше за първи път. От беленето на кожата и раните нямаше и следа, кожата му беше мека и чиста.

Фейра само повдигна вежди.

— Добре де — кимна той, въздъхвайки.

Тази сутрин Фейра не отиде при Паладио. Вместо това помоли Корона Кучина да приготви голям котел с поташ^[1] и гъша мас, а после използва сместа, за да запълни цепнатините във всички прозорци, като преди това стегна дръжките на дограмите с връв. И тъй като приближаваше зима, никой в домакинството не се възпротиви на тези мерки. След като Паладио започна да ходи редовно на остров Джудека,

Фейра инструктира Дзабато да го води там в гондола с *фелзе* — черен балдахин, който да го предпазва от въздуха. Накара перачката да изпере и опуши всички постелки и завивки от леглото на господаря, а лично тя напои завесите в спалнята му с камфор. Пригответи подпалки за огнището от равни части алое, стиракс и цинкова руда, натроши ги, смеси ги с розова вода от Дамаск и накрая омеси тестото във формата на малки, продълговати брикети.

Затвори вратата за доставчиците, до която се стигаше по пътека през двора с мръсотииите, и вместо това настоя всеки посетител на къщата, независимо дали е от висшата или нисшата прослойка, да влиза през главния вход на площада, от вратата под знака на златния пергел. Главният вход отвеждаше в малко антре, в което се държаха палтата, шапките и бастуните, след което следваха други врати, обикновено държани постоянно отворени. Но Фейра накара да изнесат всичко от това антре, да почистят добре плочите на пода и да ги покрият с листа от папур, натопени в разтвор от седефче и поташ, а след това да ги напръскат с канела, оцет и розова вода. В стенните свещници сложи свещи, изработени лично от нея — от дървесна пепел, овча мас и вода, всяка от тях импрегнирана със стърготини от ливан, който взе от колана си. Така всеки посетител на дома им трябваше да мине през опушеното антре и да почисти краката си върху напоените с билки и други вещества листа. Накрая разпореди, че когато вратата към улицата се отваря, всички останали врати в къщата трябва да бъдат затворени, а когато вратите в къщата са отворени, външната врата трябва да бъде плътно залостена.

Даже и да забеляза тези предохранителни мерки в дома си, Андреа Паладио не направи никакъв коментар. Не се тревожеше от нищо — стига да не пречи на работата му.

И наистина нищо не му пречеше — до нощта, в която чумата не реши да дойде за него.

[1] Поташ — калиев карбонат — бяла сол, разтворима във вода и неразтворима в алкохол. — Б.ред. ↑

ДВАЙСЕТ И ПЕТА ГЛАВА

Беше в малките часове на нощта, когато Фейра бе извадена от поредния си кошмар от силно почукване по вратата.

Със сънени, почти невиждащи очи тя отвори и зърна пред себе си Дзабато Дзабатини, облечен само по нощница, примигващ под светлината на свещта си.

— *Дойди и виж!* — изрече тихо той.

Тя се дръпна стреснато от тази фраза, но тъй като все още не можеше да се сети къде я беше чувала, само кимна и го последва надолу по стълбите, през смахнатите сенки, които хвърляха отблясъците от свещта.

Докато слизаха, Дзабато прошепна през рамо:

— Господарят има треска, а от тялото му стърчи подутина колкото мушмула!

Фейра се закова на място, изпълнена с грозни предчувствия. В първия момент онемя, но после попита:

— Пръстите на ръцете му... черни ли са?

Побелялата глава пред нея се раздвижи наляво-надясно и Дзабато отговори:

— Не знам!

Два етажа по-надолу от нейната таванска стаичка се намираше спалнята на господаря — място, в което тя ежедневно почистваше камината и стъкваше огъня, място с огромно легло с балдахин. Завари Паладио по нощница и нощна шапчица, сгърчен на леглото си, трясещ се от треска, с брада и глава влажни от обилната пот. Но тя забеляза и нещо обнадеждаващо — лицето му беше зачервено, а не тъмно или хлътнало, както ставаше обикновено при чумата. Когато хвана ръката му, видя, че пръстите не са черни, а розови, а когато притисна лекичко втвърдените от камъка възглавнички, кръвта се втурна обратно в побелелите ямички заедно с ударите на сърцето му. След като помоли Дзабато да държи свещта неподвижно, тя огледа подмишниците на болния. Макар и влажни от пот, те бяха чисти.

Без нито за миг да се замисли за приличието, тя хвана края на нощницата му, за да провери слабините, когато забеляза подутината, спомената от Дзабато. Тя стърчеше встрани от лявото коляно на Паладио, жълта и твърда като дюля. Това моментално успокои Фейра. Това не беше чума. Но облекчението ѝ беше краткотрайно, защото господарят ѝ беше стар и в плен на опасна треска.

Корона Кучина, която беше влязла с гарафа *grapa* — гроздова ракия за господаря, остави подноса с трясък върху нощното му шкафче и започна да се кръсти с такава скорост, че ръката ѝ се превърна в размазано петно пред гърдите ѝ.

— Чумата ли е? — заизвива. — Това краят му ли е?

— Не! — отсече бързо Фейра и ѝ подаде обратно *грапата*. — Вземи тази ракия — за него не е добре да я пие. Свари я, докато не стане на мехурчета, а после я донеси обратно.

Струваше ѝ се, че се досеща за причината за подутината. Паладио имаше подагра. Беше разпознала болестта още първия път, когато го бе видяла сред руините и го бе забелязала как накуцва из стария манастир на Джудека в деня, когато почина баща ѝ. Тази подутина на коляното беше от течността, събрала се в ставата, която се бе инфектирала и сега се налагаше да бъде срязана. Фейра въздъхна, докато сваляше медицинския си колан и вадеше онова, което ѝ трябва за малката операция. Ако ѝ бяха дали възможността да се грижи редовно за стареца, щеше да овладее подагратата и Паладио нямаше да стигне до това положение.

Нагря сребърния си скалпел в синьото сърце на пламъка на свещта, а после го остави настрана да изстине. След това извади малко от безценния си ранилист и малко от лимоновия балсам. Откъсна ивица от чаршафа на господаря и я напръска с лимоновия балсам. Всичко беше готово.

С ужасяващото усещане, че това вече ѝ се е случвало, тя резна бързо подутината от подагратата и изчака зеленикавата течност да изтече. Докато чакаше, изля върху раната капка от вдигащата пара *grapa* — ракията на Корона Кучина. След това грабна конеца и иглата си и ги прекара през греяната течност, за да ги навлажни.

— Имай милост! — простена готвачката, наблюдавайки отблизо процедурата. — Нали не смяташ да зашиеш господаря като възглавница?

— Дръж крака му! — отсече в отговор Фейра. — И ако се събуди, излей останалата ракия в гърлото му!

В османското общество алкохолът бе забранен, но в болници бе позволено да се използва като лекарство. Някога имперските пажове от третия двор на Топкапъ сарай обичаха да се преструват на болни, за да бъдат приети в болница и да могат да пият вино. Фейра се засмя мрачно при този спомен и загоря иглата върху пламъка. Този път, без да я оставя да се охлади — защото горещината щеше да успее да обгори плътта по-лесно — тя започна да шие раната, бавно и прилежно, шев по шев. Както я беше учил Хаджи Муса, тя премяташе иглата с напоения с алкохол конец под всеки бод, за да закотви шева. След като конецът бе стегнат и отрязан, тя отвори едно от кожените капачета на медицинския си колан и извади оттам малка стъкленица, която изля върху раната. Накрая покри цялата рана с ранилист и превърза крака с напоеното с лимонов балсам парче платно. Паладио не усещаше нищо.

— Ще остана да се грижа за него тази нощ — каза тя на Дзабато, който кимна и ескортира протестиращата готвачка от стаята.

Към края на нощта главата ѝ падна върху таблата на леглото и тя най-сетне заспа. Събуди се със звъна на камбаните за утринна молитва и завари пациента си също дълбоко заспал, вече с нормална температура и равномерно дишане и със спокойни, а не зачервени от треска бузи.

Зарадвана и изпълнена с облекчение, тя слезе долу, за да започне работа, но само за да бъде отпратена обратно в таванската си стаичка от безапелационната Корона Кучина, която единствена от цялата къща знаеше как момичето бе прекарало нощта.

* * *

Фейра се събуди от силни гласове.

Слънцето беше високо в небето, така че сигурно бе обяд. Тя се надвеси над перилата на стълбите и разпозна резкия арогантен глас на Човека птица.

Слезе тихичко два етажа по-долу и застана пред вратата на господарската спалня. През последните седмици бе разбрала, че

прислугата остава невидима, където и да се намира, затова просто сложи ръка върху бравата и влезе в стаята.

И наистина, завари чумния доктор. Човекът птица не даде с нищо да се разбере, че е забелязал присъствието ѝ. Надвеси се над лежащия ѝ господар като лешояд, очакващ да завари мърша, но с разочарование констатира, че плякката му е все още жива. Фейра стоеше наблизко, правеше се, че оправя тук-там завивката на леглото и слушаше.

— Кой е направил това? Да не би да държите друг лекар? Валнети ли е?

Анибале беше бесен и гневът му пречеше да разсъждава рационално. Всъщност не би могъл да бъде Валнети. Младият лекар бе виждал подобни шевове — с премятане на конеца на всеки бод, само веднъж досега, от един лекар от Персия, който бе дошъл на посещение в Падуа. Приблужи се до раната толкова, колкото му позволяваше маската. Но дори и през човката успя да надуши горчивия мирис на гроздовата ракия. Лекарят бе направил разрез на подутината, после бе третираше раната с греяна ракия, бе зашил коляното на Паладио прецизно като същинска майсторка на дантели от Бурано и накрая бе приготвил лапа от ранилист, с която бе направил отлична превръзка. На всичко отгоре раната беше и обгорена. Значи не би могъл да бъде Валнети — неговите умения не бяха по-добри от тези на касапин.

— Ако се доверявате на друг лекар, аз не мога да отговарям за здравословното ви състояние!

И какво щеше да стане със сделката на Анибале с *камерленго*, ако Паладио действително имаше друг лекар? След като не отговаряше за здравето на архитекта, трябваше ли да напусне острова си? Още при влизането си бе забелязал, че в антрето ухае на ливан, от погледа му не бяха убягнали и пречистващите билки по пода, както и фактът, че прозорците бяха запечатани добре с мас и пепел — абсолютно същите мерки, които самият той би препоръчал. Чувството за вина подпали още по-силно пламъка на гнева му.

— Не съм се доверил на друг лекар — заговори Паладио успокоително. Но погледът му се плъзна от лекаря към прислужницата, която стоеше край долната табла на леглото.

Анибале се завъртя на пети и веднага зърна издайническото изчервяване по бузите на момичето. Покри разстоянието между тях с

две крачки, зарови клюна си в лицето ѝ и изсъска:

— Кой те е учил да шиеш плът по този начин? — наклони глава настрани и допълни: — Откъде си всъщност?

Прислужницата започна да отстъпва към вратата.

— Почакай! Остани!

Но момичето не остана. Обърна се и избяга от стаята.

ДВАЙСЕТ И ШЕСТА ГЛАВА

Андреа Паладио отсъстваше все по-често от дома си.

Вече бе наел зидарите си, както и огромна група строители и църквата му израстваше с всеки изминал ден.

Двамата с Фейра си бяха разменили ролите. Сега той ѝ описваше своята църква — как е положил основите, къде са сложени колоните, къде са контрафорсите. Покани я на терена, за да види строежа, ала тя нямаше сили да се върне обратно на мястото, където щеше да остане завинаги гробът на баща ѝ. Ужаси се, когато разбра от Паладио, че строителите му си имат големи проблеми с поклонниците, които започнали да се тълпят всеки божи ден, въоръжени с кофи, стомни и всякакви други съдове, за да си вадят вода от чудодейния кладенец. Легендата била породена от историята за свети Себастиан, която дождът бе разказал на Паладио, и архитектът бил принуден да наеме охрана на строежа, за да сложи край на тези глупости.

Фейра долови презрението му към тези суеверия и рязко попита:

— Какво смятате да правите с кладенеца?

— Ще го зазидам! — отсече твърдо Паладио.

Така Фейра разбра, че костите на баща ѝ щяха да останат завинаги погребани в сърцето на една християнска църква. Но вкоравеното ѝ като камък сърце не трепна.

— Не вярвате ли в чудеса? — попита.

Паладио се замисли за миг и отговори:

— Не.

Тя се замисли за майка си и за баща си и накрая отсече:

— Аз също.

* * *

Новината за съдбата на кладенеца разстрои много Фейра. Опасността, в която се намираше на Джудека, и отчаяното ѝ бягство оттам я бяха принудили да потисне скръбта по баща си — и сега тя се

втурна към нея като внезапно отприщен порой, заплашващ да я събори на земята. Усещаше загубата му като реална, физическа болка, разположена точно под сърцето. Все по-нарастващата ѝ печал се подсилваше двойно повече от напрежението, в което се намираще. Защото с отминаването на седмицата и приближаването на деня на следващото посещение на Човека птица тя започна да се страхува от откъсването му. А сега, когато и Паладио, и Дзабато отсъстваха от къщата, тя не разполагаше със защитник. А беше повече от ясно, че Човекът птица се радва на благоволенieto на дожа.

Все пак, когато настъпи петъкът, Паладио остана вкъщи за срещата с лекаря си, колкото и да не му беше приятно — нямаше търпение да се върне на строежа. В ранни зори Фейра се промъкна безшумно надолу по стълбите, с очи, мъртви като на скумрията, която Корона Кучина приготвяше в кухнята за закуска. Момичето дишаше на пресекулки. Обикновено петъкът, в който в къщата се ядеше риба на всяко хранене, представляваше за нея отдих от миризмите на нечестива плът, с която венецианците много обичаха да се угощават. Ала днес ароматът на море ѝ причини само гадене. Към обяд се замота из къщата, надявайки се някой друг да отвори вратата на доктора, а когато чу тропането на вратата и раздвижването във външното антре, се скри. Човекът птица отново бе връхлетял в къщата. Почти присвита надве от нерви, тя се опита да регулира дишането си, но сърцето ѝ едва не изскочи от страх, когато надникна изпод сенките под стълбите и зърна малката групичка хора в антрето.

Не беше Човекът птица.

Беше някакъв непознат, с много къса коса с цвят на жито. И непознатият не беше сам, а придружен от група стражи в полуброните, които ѝ бяха познати от двореца на дожа. Непознатият бе с гръб към нея, но много по-страховит от придружителите му беше знакът на гръба му — крилатият лъв със зейнала паст, който бе впил поглед в нея. Когато мъжът се обърна, Фейра забеляза усмивка на устата му, но усмивката му не стигаше до леденосините му очи. Самият той се оказа не по-малко страховит от лъва.

— Добра госпожо — тъкмо казваше на Корона Кучина, която бе отворила вратата, — бихте ли била така добра да съберете цялото домакинство в стаята на господаря си?

Това не беше въпрос. Беше заповед.

* * *

Фейра се радваше, че не е сама. Двете е Корона трябваше да се скупчат в студиото заедно с целия останал персонал — от кухненските прислужници през боклукчиите до лакеите.

Седнал в обичайния си дъбов стол, господарят ѝ гладеше замислено бялата си брада. Дзабато стоеше зад него и пристъпваше нервно. Външно Паладио изглеждаше спокоен, но Фейра го познаваше достатъчно добре, за да знае, че той едва сдържа напрежението си. Фактът, че Паладио бе приел този човек по това време на деня, при това в период, когато работата му бе в разгара си, ѝ подсказваше, че човекът не е случаен. Момичето постепенно бе схванало, че всички в този град прекланяха глави пред Льва.

Скрита зад обилната снага на Корона, Фейра престана да се страхува, че тази среща има нещо общо с нея. Непознатият изчака вратата да се затвори, а след това заговори:

— Предполагам повечето от вас знаете, че аз съм *камерленго* на Републиката, личният съветник на дожа и управител на двореца му? — никой не отговори. Нито пък се очакваше от някого да отговори. — Получих информация — продължи гостът с нисък, напевен глас, — че сред вас има беглец.

Сърцето на Фейра се разтуптя.

— Една туркиня и неверница е забелязана да бяга в тази посока преди известно време. Претърсването ни се оказа безплодно, но през последните дни получихме донос през Устата на Льва от неизвестна ръка, който ни съобщава самоличността на въпросната туркиня, както и факта, че тя се крие тук.

Сърцето на Фейра заудря в ребрата ѝ, а в синхрон с него се чува удари и по вратата на студиото, намираща се зад гърба ѝ. Тя огледа набързо присъстващите. Всички бяха тук. Сигурно непознатият бе оставил пред вратата други стражи. Тя беше в капан.

— Няма да си играя с търпението ви, като разпитвам всички ви — изрече меко *камерленго*. — Всички мъже могат да се изтеглят към камината.

Тълпата около Фейра оредя, когато мъжете се изтеглиха в лявата част на стаята.

— А сега всяка прислужница, която е влязла в това домакинство през последния месец, нека остане на мястото си. Останалите също могат да се преместят към камината.

Фейра стоеше като закована на мястото си, неспособна да помръдне, когато всички останали около нея се изпариха. Сега всички очи на прислугата бяха върху нея, но единствените, които я пронизваха, бяха сините очи на *камерленго*. Усещаше го как оглежда одобрително кехлибарените ѝ очи, кожата ѝ, кестенявите ѝ къдрици, които се бяха измъкнали изпод шапчицата ѝ.

— Няма нужда да се страхуваш — изрече меко той, но по начин, който подсказваше точно обратното. — Само ми кажи името си и откъде идваш.

Фейра стоеше като онемяла. След времето, прекарано в тази къща, вече говореше венецианския диалект относително добре, но акцентът ѝ по никакъв начин не би могъл да заблуди местен жител. Освен това все така внимаваше да не говори пред никого друго, освен пред господаря и Дзабато, без да се броят няколкото думи, които бе изрела пред Корона Кучина. Сега тя погледна отчаяно към двамата възрастни мъже, които я бяха приютили — единият, който знаеше историята ѝ, и другият, който не я знаеше, но и двамата бяха наясно с произхода ѝ. Паладио си стоеше все така неподвижно и спокойно, но в очите му се четеше предупреждение. Дзабато пристъпваше нервно и кършеше ръце.

Камерленго направи няколко крачки към нея и тя усети аромата на лазаркия, който се излъчваше от него.

— Хайде, няма ли да кажеш нещо? — подкани я той.

Дзабато пристъпи напред. Спъна се, но се изправи и изрече с писклив, леко панически тон:

— Тя е моя племенница! Постъпи на работа при нас, когато напусна прислужницата ни, уплашена от чумата!

Но *камерленго* нито за миг не откъсна очи от лицето на Фейра. Сякаш изобщо не бе чул Дзабато и въпреки това очевидно беше чул всичко, защото попита:

— Вярно ли е?

Фейра тъкмо бе отворила уста със съзнанието, че ще се издаде, когато почувства в гърба си болезнено блъскане — вратата се отвори и трясък и вътре влетя Човекът птица.

Той нахлу в стаята с авторитет, почти равняващ се на този на *камерленго*.

— Какво значи това? — извика той с тон, звучащ двойно по-страховито заради зловещата маска.

— Просто разпит, Казон. Успокойте се!

— Да се успокоя ли? Аз? — извика възмутено лекарят, бръкна в черната си мантия и извади оттам кръгла плочка, която проблесна под слънчевите лъчи. Изглеждаше изкована от някакъв жълт метал. — Какво е това?

— Хайде сега, Казон, знаете много добре какво е! — усмихна се *камерленго*. — Това е печатът на дожа. Дадох ви го собственоръчно.

Ключът кимна, описвайки широка дъга.

— И *защо* по-точно ми го дадохте?

Камерленго мълчеше.

Човекът птица сам отговори на въпроса си:

— За да мога да защитавам този мъж тук от чумата! — и посочи към Паладио с облечената си в черна ръкавица ръка. — Вие сам дойдохте на моя остров, нали така? Дойдохте, за да ми кажете, че самият дож желае аз да посещавам този архитект всеки божи ден и да държа чумата далече от дома му, така ли беше?

Камерленго наклони леко глава.

— Тогава как да си върша работата, когато вие сте довлекли половината град в студиото на същия този човек, пренасяйки кой знае какви зловония и зарази с обувките, дрехите и дъха си?! Дожът, нашият господар, ми е дал позволение да лекувам архитекта. И аз избрах да го поставя в изолация. Затова сега се налага да ви помоля да напуснете! — червените очи се втренчиха безмилостно в управителя на двореца. — *Веднага!*

— Ама...

Човекът птица вдигна високо печата на дожа. *Камерленго* отвори уста, за да възрази, но в крайна сметка направи само едно леко движение с русата си глава, при което всичките гвардейци *леони* се изнесоха от стаята. Прислугата ги последва. На излизане всички поглеждаха към Фейра с очи, пълни с въпроси.

Камерленго спря за момент, като че ли се канеше да каже още нещо, но накрая и той напусна студиото. Не погледна нито веднъж

повече към лекаря, но погледът му откри Фейра в сенките и я дари с един последен, леденостуден блясък.

* * *

— Той знае!

— Разбира се, че знае! — тросна се презрително Човекът птица на архитекта. — Такава му е работата — да знае всичко.

Дзабато крачеше напред-назад, треперейки, а ръцете му се тресяха покрай тялото му като пречупени крила.

— Не можете ли да му кажете да се спре на едно място? — обърна се лекарят към Паладио, сякаш чертожникът не можеше да ги чуе.

— Оставете го на мира — махна с ръка Паладио. — Дожът може и да е набожен и мил човек, но неговото куче пазач не е. Нищо чудно, че хората се страхуват толкова много от него. И той ще се върне!

Неспособна да спре треперенето си, Фейра се облегна на стената, опитвайки се да проумее случилото се преди малко. Миг преди отварянето на вратата би се обзаложила, че именно докторът я е издал, но ето че той всъщност я беше спасил.

— Сега трябва да скрием Фейра! — изрече внезапно Дзабато Дзабатини.

— Коя е Фейра? — погледна го сащисано Паладио, все така седнал на стола си.

— Тя — посочи Дзабато към сенките. — Прислужницата, която познавате като Сесилия Дзабатини.

Паладио я погледна с виновно изражение. И този негов поглед ѝ бе напълно достатъчен, за да я увери, че той се тревожи за нея, че съзнава колко много ѝ дължи и че се срамува от това, че така и не си бе направил труда да научи повече за нея.

— Разбира се, че ще я скрием — рече.

— Но къде? — зъбите на Дзабато вече тракаха от страх. — Тази къща има много скривалища, но *камерленго* ще я открие навсякъде. Освен това сред прислугата има хора, които ще откажат да я крият, когато разберат, че е туркиня. Това важи дори за Корона Кучина — нали си спомняте, че съпругът ѝ бе убит при Лепанто?

Фейра преглътна тежко. Дори Корона Кучина, нейната приятелка и защитничка?

— Може би бих могъл да я закарам във Виченца — промърмори Паладио.

— В никакъв случай! — отсече Дзабато. — Вече са установили връзката ѝ с вас. И ако после я открият във вашата къща, присъствието ѝ ще застраши живота на цялото ви семейство!

Човекът птица запази мълчание. Не бе взел никакво участие в дискусиата — това нямаше нищо общо е него.

— Така. Аз трябва да потеглям към моя остров — изрече накрая.

Двамата възрастни мъже погледнаха едновременно към човека е птичата маска.

Лекарят отстъпи две крачки назад и вдигна ръце.

— А, не! Аз не мога да я приема! Нося отговорността за цяла болница хора!

— Болница на чумен остров, където никой не смее да пристъпи.

— За какво ми е прислужница?

— Тя разбира и от медицина. Сам го установихте и признахте.

— Не, категорично отказвам! — отсече неумолимо Човекът птица. — Извинете, трябва да тръгвам. Ще се видим след седмица.

Андреа Паладио се изправи бавно.

— След *седмица* значи — изрече спокойно, натъртвайки на всяка дума. Приблужи се до лекаря дотолкова, че носът му докосна човката на маската. — В присъствието на *камерленго* казахте, че идвате тук всеки *ден*. Но това не е вярно. Идвахте всяка *седмица*!

Настъпи напрегната тишина.

— Дали ще му бъде приятно да научи истината? — заразсъждава на глас архитектът с изнервящо равен тон. — Как ли ще измисли да ви накаже?

Докторът бе замръзнал на мястото си.

— От друга страна — продължи домакинът, — ако вземете *Фейра* — изрече името много внимателно, — то тогава ще се съглася да идвате само по пълнолуние, веднъж на *четири* седмици, и дождът никога няма да разбере. Поне не от мен.

Внезапно Човекът птица се раздвижи. Грабна бастуна си и отсече:

— Много добре! Но ще трябва да тръгне *веднага*!

— Сигурно вече наблюдават къщата — предупреди Паладио.

— Водният вход! — извика възторжено Дзабато. — Ще намеря гондола с *фелзе*, каквато използвате винаги, господарю! — после се обърна към Фейра и допълни: — Бързо! Събери си багажа!

Фейра хукна към тавана тотално объркана. Но всъщност нямаше какво друго да стори, трябваше да замине. Не разполагаше с почти никакъв багаж — имаше си само дрехите на гърба, пръстена, който висеше на парче плат на врата ѝ, монетата в пазвата ѝ и жълтата пантофка под леглото, със секвините, които бе спечелила до този момент, подрънкващи в предната ѝ част. Затова само след миг бе обратно долу.

Следвайки тихо Дзабато Дзабатини в тишината, нарушавана само от прашенето на факлата, Паладио, Човекът птица и Фейра поеха надолу по мрачната виеща се стълба, отвеждаща до място, където момичето никога не беше стъпвало — защото никога не беше напускало къщата с лодка.

Тя застана на влажния вълнолом. От двете му страни се виждаше мокър док — кристалночист квадрат от зелена вода, където някога са стояли закотвени семейните гондоли и баржи.

Дзабато отвори вратичката на дока и четиримата проследиха как една мастиленочерна гондола, покрита с черен балдахин, се плъзна към тях, разминавайки се умело с гондолите и *трагетите*, кръстосващи яркия венециански канал. Плещестият мъж при румпела вдигна ръка и доближи гондолата, за да прибере пътниците си. Докторът стъпи първи на борда и с едно завъртане на огромната си човка огледа водите наоколо за шпиони.

Дзабато се усмихна тъжно на Фейра, неспокоен както винаги, и тя разбра, че щеше да му бъде мъчно да се раздели с нея. Паладио я дръпна настрани и нежно пое ръката ѝ.

— Надявам се някой ден пак да се видим, както и че някой ден ще видите църквата ми, защото тя е родена колкото от моя ум, толкова и от вашия!

И докато ѝ помагаше да се качи в гондолата, тя забеляза, че блясъкът в очите му бе угаснал.

После завесите на балдахина се спуснаха и тя остана съвсем сама в мрака. Човката на Човека птица бе единственото светло петно — извита към нея, тя проблясваше с цвета на човешка кост.

ТРЕТА ЧАСТ
ЛЪВЪТ

ДВАЙСЕТ И СЕДМА ГЛАВА

Анибале не отрони и думица през целия път е гондолата до Фондамента Нуове.

Не отрони и думица, докато подаваше на Фейра ръка, за да я качи в по-голяма лодка, с весла. Единственото, което изрече, бе да даде указания на лодкаря за посоката. Мълчеше, разяждан от гняв, че бе допуснал да бъде надхитрен два пъти за една седмица. Това беше чувство, с което той нито бе свикнал, нито харесваше.

Чудеше се какво ще прави, за бога, с това момиче, но докато стигнат до Лазарето Нуово, вече се бе поуспокоил. Тя не се опитваше да го заговори — всъщност държеше се така, както изисква приличието, свела глава, с ръце в скута си, същинска статуя — една от онези дървени статуи на Дева Мария, които можеха да се видят във всяка църква на Венеция.

Анибале не бе свикнал с близкото присъствие на жени до себе си, или най-малкото, откакто бе починала последната от лелите му. Майка му се бе появявала от време на време в живота му, но тъй като той никога не можеше да разчита на това, предпочиташе да не говори за нея. Най-важната функция на една майка бе, разбира се, да бъде майка, а след като го бе изоставила, тя се бе провалила тъкмо в това. След изчезването ѝ историята ѝ бе станала толкова срамна, че той не можеше да събере сили дори да изрече името ѝ. Абатесата и сестрите на острова бяха единствената му женска компания, но те бяха практични и набожни, повечето от тях възрастни и със сигурност нито една красива. За разлика от тях външността на Фейра беше повече от обезпокоителна.

Подаде ѝ ръка, за да се качи на вълнолома на острова, а после бързо тръгна напред, без да я чака. Спря се едва пред голямата порта и ямата с поташ.

— Мини през това, *внимателно!* — изрече без много обяснения, защото знаеше, че ще бъде разбран.

Когато докторът влезе, завари верния Бока на пост. Без дори да опре, той промърмори през зъби:

— Само да си казал нещо! — отлично знаеше колко мръсен можеше да бъде хуморът на пазача. — Тя е моя прислужница, нищо повече!

Насочи се директно към средата на голямата зелена моравя, а после спря и се обърна толкова рязко, че клонът му едва не се сблъска със зъбите на Фейра.

— Как ти е *името*?

— Фейра Адалет бинт Тимурхан Мурад.

— Къде си научила лекарския занаят?

— При Хаджи Муса, главен лекар на двореца Топкапъ в Константинопол.

— Била си му помощничка?

— Не, бях лекар! — поправи го натъртено тя.

Той замълча изумено, защото освен акушерките и селските врачки, които можеха да отърват някоя жена от нежелано бебе или да осигурят стъкленица с отрова за нежелан съпруг, жените и медицината не вървяха ръка за ръка по техните земи.

— Как се озова в дома на Паладио?

Момичето очевидно обмисли отговора си, преди да отговори:

— От един кораб. Баща ми беше морски капитан и той... разболя се от чума — говореше добре венециански с тежък, но всъщност не непривлекателен акцент. — После, когато стигнахме Венеция, аз се грижих за него, но той умря. После потърсих работа в къщата на архитекта и той ме нае.

Човекът птица не бе по изразите на съчувствие. Вместо това предпочете да отиде право на най-важния въпрос:

— И не си била заразена?

— Едва не умрях от чумата на борда на кораба, но бубоните ми се спускаха и оживях.

— Значи си била болна от чума, но си оцеляла.

— Да.

— А баща ти не.

Тя мълча толкова дълго, че той се почувства длъжен да каже нещо:

— Ще ти покажа острова. Не всичко е довършено, но засега системата работи доста ефективно.

Не беше много сигурен защо трябва да ѝ обяснява работата си, но все пак посочи към голямата сграда с широкия покрив в центъра на острова и изрече:

— Това е моята болница, позната като *тедзон* — не бе в състояние да скрие гордостта в гласа си, а след това продължи да ѝ показва останалата част от малкото си царство. Нямаше представа защо я развежда лично, губейки от безценното си време, когато можеше просто да я прехвърли на абатесата, както беше първоначалното му намерение. По някаква неясна за себе си причина мина много бързо и през гробищата. Предполагаше, че отново става въпрос за гордостта му, защото напоследък имаха доста смъртни случаи, достатъчно, за да го карат нощем да се върти, пълен с угризения относно ефективността на методите си. — Това са къщичките, където живеят семействата на заразените — добави, като я погледна странично. Но тя не направи никакъв коментар, просто оглеждаше загрижено къщите и се усмихна, когато видя деца, играещи на стълбите. Усмивката ѝ изведнъж го накара да забрави какво се канеше да каже.

Тя тръгна пред него и попита:

— А това?

Анибале просто сви рамене и мина бързо през ботаническата градина, доволен от геометрично изрядните редици и квадрати и от трудещите се неуморно из тях монахини. Спря чак при кладенеца. Разказа ѝ за дъждовната цистерна и за седемте цикъла на филтриране на минералните соли и пясъка, които превръщаха венецианската вода в най-чистата градска вода в целия свят. Но забеляза, че момичето е вперило заинтригуван поглед в лъва със затворената книга, издялан в камъка.

— А онези сестри, в черните раса, са сестрите от Ордена на чудесата — допълни Анибале.

— Те помагат на пациентите, така ли?

— Не. Само аз влизам в *тедзона*. Те помагат на семействата, а на мен ми помагат да ръководя острова. Грижат се за градините, зареждат езерцата с пъстърви и други риби, перат, ходят до града за провизии, отглеждат кокошки и кози. Ще те оставя на грижите на абатесата. Можеш да се настаниш при сестрите и да им помагаш в ежедневната им работа — погледна я през маската си, право в голата плът на врата

й. За него нямаше никакво значение, че тя е туркиня, но бе наясно, че жените от тази култура ходят покрити с воали, затова не може да не се запита какво ли й е коствало да ходи толкова дълго непокрита. Освен това щеше да бъде облекчение това лице да бъде скрито — облекчение както за нея, така и за него. — Ако желаеш, можеш да забулиш лицето си — добави сковано.

Фейра се загледа в безизразните червени очи на маската, опитвайки се да отгатне какво се крие зад тях.

В Османската империя залагаха много на понятието *ферасет* — физиогномиката. То изхождаше от схващането, че човешкото тяло е облекло на душата, откъдето следваше, че чрез изучаването на физическите черти на човека е напълно възможно да отгатнеш характера и темперамента му. Но Човекът птица, създал това място, беше покрит от глава до пети, много повече дори от начина, по който тя някога се обличаше, а лицето му не беше нищо повече от един страховит клон. Оставаше й да го прецени само по речта и действията и да не забравя, че този човек й бе предложил убежище — не само в географски, но и в духовен смисъл. Както ставаше ясно, тук най-сетне щеше да й бъде позволено да покрие лицето си. Това беше първата проява на любезност от негова страна, която бе демонстрирал към нея.

Фейра се загледа в най-близката монахиня — наведена над лехата, тя копаяше. Пред лицето й беше паднала проста дървена броеница, в единия край на която висеше кръстче от обикновен метал, проблясващо на слънцето. Беше същото като онова, което й бе дала Корона Кучина и което Фейра все още носеше на роклята си — с миниатюрния пророк пастир, висящ от кръста. Сега тя откопча малката брошка с кръстчето от шала си и го хвърли в кладенеца. След това уви дантелата около главата си и се обърна към него.

— Ще помагам, но не на тях, а на теб! — отсече, обръщайки се към *тедзона*.

* * *

На Човека птица му бе достатъчен само един час, за да си даде сметка какъв късмет бе извадил с Фейра. Докато камбаните звъннат четири пъти, той вече я бе повикал при себе си.

— Много добре! — кимна. — От днес нататък ще бъдеш моя медицинска сестра!

Фейра не каза нищо. Това беше понижение от ролята ѝ в харема, но повишение от ролята ѝ на прислужница.

— Колко ти плащаше архитектът?

— Една секвина седмично.

— Тогава и аз ще ти плащам същото.

* * *

И ако Фейра си бе мислила, че е повишена, скоро разбра, че дълбоко се бе заблуждавала.

Работата ѝ тук бе далеч по-обременителна от онази, която бе вършила в къщата на Паладио. Прекара първия си ден в смяна на подгизналите дюшеци на болните, в раздаване на храна и вода, в смяна на превръзките и лапите по многобройните хирургични шевове, които откриваше по всеки от пациентите. Бе впечатлена от някои елементи в организацията на *тедзона*, но като цяло болницата бе далеч от образцова. Вярно е, че Човекът птица бе постигнал чудеса с изолирането на пациентите, димната стаичка при входа го почистваше на влизане и на излизане, и бе осигурил относително удобни условия за живот на болните. Медицинските му шкафове бяха добре заредени, ботаническите му градини бяха плодородни. Провизиите от храна и вода бяха оставяни отвън от пазача. Но пациентите бяха поставени един до друг плътно като херинги в щайга и очевидно никой не се сещаше да се погрижи за умовете им.

От разговорите, които тя проведе с тях, ѝ стана ясно, че някои дори не съзнаваха, че близките им са само на няколко крачки от тях. Когато посвикна с обстановката, Фейра реши да въведе в крачка някои промени. Освен това болницата ѝ предоставяше възможност да си спечели още секвини, за да напълни жълтата си пантофка. Така, след като епидемията преминеше и Венеция отново започнеше да пропуска кораби, тя щеше да разполага с достатъчно пари, за да плати обратния си път до Константинопол.

През онзи първи ден, докато седеше с пациентите си в *тедзона*, тя забеляза турските надписи, изписани по стените с железен оксид. Те

бяха само товарителници, описание на съдържанието и количествата на товарите като например коприна или подправки, мед или памук, но в момента ѝ звучаха като великите саги на османските поети. А имената на корабите, надраскани тук и там — имена, които бе зървала по корабите на баща си, както и по други морски съдове още от детството си — в момента придобиваха за нея стойността и красотата на *тугра*^[1] — златните калиграфски знаци на султаните.

И съвсем подходящо, на източната стена на *тедзона* имаше прекрасна рисунка на кораб от османски тип, точно като онзи, с който баща ѝ някога обикаляше моретата. Спомни си как като дете, някъде осемгодишна, стоеше на носа, върху който бе разположен Топкапъ сарай, и наблюдаваше с нетърпение пролива, за да зърне появата на бащиния си кораб. Носталгията я сполетя изведнъж, като удар в корема, и единственият начин, по който Фейра успя да успокои болката си, бе като си представи как жълтата ѝ пантофка се пълни със секвини, пантофката, която накрая щеше да я върне у дома.

Към края на този свой първи ден Фейра вече познаваше острова много добре. За нея нямаше забранено място — достъпно беше даже малкото гробище сред дивата растителност отвъд кладенеца. Понякога тя копаеше мълчаливо редом до сестрите, изпълнена с почит към онези, които си бяха заминали — двете религии сякаш събираха молитвите си, за да ги изпратят с достойнство. Вадеше вода за пациентите от кладенеца, където бе хвърлила кръстчето си, и всеки път се впечатляваше силно от бистрата вода. Гледаше каменния лъв и той също я гледаше, но колкото и да не беше за вярване, тук, на този остров, тя не се страхуваше от него. Устата на този лъв бе затворена като книгата му. А тя се страхуваше от разтворената паст — разтворената паст, която бе в състояние да получава отровни писма.

Не можеше да си представи кой всъщност я е издал. Знаеше само, че не е Човекът птица. А що се отнася до дома на архитекта, в него никой не знаеше истинската ѝ самоличност, освен Паладио и Дзабато. Да не би пък Корона Кучина някак си да се бе досетила от лекарствата, които използваше, и от акцента ѝ? Не, подобно предположение ѝ се струваше твърде фантастично, за да е истина. И колко ли време щеше да отнеме на новините за нейното присъствие на този остров да достигнат до града? Ако *камерленго* и неговите стражи

бяха твърдо решени да я открият, колко ли време щеше да мине, докато се сетят да претърсят и тук?

Фейра продължи да изпълнява задълженията си, като се стараеше да привлича колкото ѝ бе възможно по-малко внимание. Единственото място, където отказваше категорично да стъпи, бе църквата. Свети Вартоломей беше християнският светец, който бе дал името си на онова дърво от Дамаск, чиито спори бяха отровили майка ѝ, и тази причина натежаваше като че ли много повече от обичайната в решението ѝ кракът ѝ да не стъпва там.

Но точно колкото Фейра не желаше да влиза в църквата, толкова и друг не желаше да я допуска там.

* * *

— Тя не може да спи при нас! — отсече абатесата, след като бе изчакала появата на Анибале от болницата.

Той вирна войнствено клюна си, изгърси пушека от гънките на мантията си и макар вече да знаеше отговора, попита:

— Защо?

— Тя е неверница!

Анибале въздъхна. А идеята му беше толкова добра! Монахините се бяха приютили в митницата зад църквата, в която имаше обширно горно помещение.

— Но тя няма да живее в самата църква! — изгъкна. — Никога не съм предлагал подобно нещо!

— Това няма значение. Митницата се води прилежаща към църквата. Тя не може да живее сред нас! — не отстъпи абатесата. После докосна ръката му и допълни: — Аз ще бъда нейна приятелка. Ще се постарая да бъда самарянка, както ни е учил нашия Господ Бог. Както вероятно вече сте забелязали, дадох ѝ някои дрехи за главата и сандали за краката ѝ. Но тя не може да спи в нашата спалня, нито пък да влиза в църквата! Ако попитате нея, тя вероятно ще ви каже същото!

* * *

Докато слънцето залязваше, Анибале заведе Фейра до малката къщичка, която бе най-близо до църквата, но извън периметъра ѝ. Това беше същата къщичка, която бе пострадала от оръдеен огън, къщичката, която бе толкова разрушена, че не я бе сметнал за подходяща нито за някое от семействата, нито за себе си. Докторът не се впусна в никакви обяснения — преди да си тръгне, ѝ каза само, че на острова има един идиот, няма момче, което може да ѝ помогне. После, когато прекоси моравата, изрева на Салве да вземе материали и инструменти, за да поправи покрива. Анибале забеляза, че Фейра наблюдава цялата сцена от входа на малката си развалина. Момичето го погледна, но нищо не каза.

Тази къщичка напомняше на Фейра за малката портиерска къщичка, в която бе изгубила баща си. Когато се качи на втория етаж, видя огромна кръпка небе, вторачено над нея, и разбра, че преди падането на нощта трябва да устрои леглото си долу. Завлече дюшека на първия етаж, но гледката на поставеното до каменната врата легло засили още повече спомена за смъртното ложе на баща ѝ. Под разрушените стрехи имаше даже гнездо на скорци. Тя внимателно го отдели от стената и го отнесе в близката горичка. Забеляза, че Човекът птица я наблюдава как пресича моравата с гнездото в ръце, но съзнателно избегна погледа му.

Когато се върна, завари леглото си преместено по-близо до камината, а завивките — прилежно сгънати. В камината бе стъкнат огън със съчки, подредени прецизно в конична форма, които вече пушеха като малък вулкан. На прозореца с избити стъкла бе опънато огромно парче платнище, което не пропускаше вятъра, а в сянката до комина стоеше дребно човече с разкривено, грозно тяло.

Фейра се постара да не го зяпа нахално. Главата му изглеждаше ненормално голяма в сравнение с тялото му, което му придаваше вид на гигантско бебе. Крайниците му бяха деформирани, но очевидно чевръсти, защото за краткото време, през което тя бе в гората, човечето бе постигнало много повече от нея самата за цял час преди това. Тя забеляза страха и почитанието в очите му, но пое внимателно малката му разкривена ръка в своята, погледна го право в очите и изрече:

— Благодаря ти!

От този момент нататък Фейра вече имаше приятел на този остров. През спокойните моменти в болницата тя се връщаше в

малката си къщичка и правеше компания на Салве, докато той ремонтиреше. Продължи да му говори и през следващите седмици, докато един ден, за нейно огромно изумление, той започна да ѝ отговаря.

— Докторът знае ли, че можеш да говориш?

— Не.

Тя бързо усети, че говоренето не му е навик. Забеляза, че той действително има някакво заболяване на долната челюст и на езика.

— А баща ти? — допълни Фейра.

Беше срещала пазача край кладенеца. Той се бе държал много любезно с нея, но на сто негови думи тя надали бе изрекла и една.

— Никога... не дава... възможност.

Да, Салве действително имаше беден речник, но със сигурност не беше идиот, както го бе описал докторът. Фейра започна да му помага и постепенно момчето се сдоби с много повече смелост в говоренето и с много повече думи. Но в компанията на баща си продължаваше да си бъде все така ням, а от доктора просто се криеше.

* * *

Човекът птица очевидно нямаше никакво време за малката човешка общност на острова — отношението му към Салве олицетворяваше цялостното му отношение към хората в къщичките. Беше си направил труда единствено да препоръча на всеки, който понася тютюн, да започне да пуши лула, и така мъжете и жените се разхождаха наоколо, всеки в своя личен облак пушек. Но с изключение на това докторът нямаше никаква връзка със семействата, поради което гражданите на острова получаваха вниманието му само ако се разболееха.

С течение на времето Фейра престана да се страхува от Човека птица, затова събра смелост да му постави този въпрос.

— Защо си довел тук и семействата?

В този момент Фейра се намираще точно до рамото му, до големия медицински шкаф на задната стена на *тедзона*. Зададе въпроса без никакво предупреждение.

Анибале се сети за *камерленго*, който бе задал същия въпрос, и започна с рутинния отговор:

— Защото може да са инфектирани от миазмите на роднините си. Нали знаеш, ако трябва да изрежеш бучка...

Тази метафора не ѝ направи никакво впечатление. Прекъсна го безцеремонно:

— Поддържат ли връзка с тях?

— Какво?

— Семействата тук, *близките* — заговори бавно така, сякаш говореше на джуджето, — поддържат ли връзка с болните си *роднини*?

— Разбира се, че не!

Тя го изглежда.

Анибале си бе въобразявал, че след като лицето ѝ е покрито, на него ще му бъде по-лесно. Но все така бе принуден да понася онова, което мислено наричаше „погледа“ ѝ. Кехлибарените ѝ очи се втренчваха в него — без осъждане или съжаление, а с по малко и от двете, и така „погледът“ винаги го оставяше с усещането, че по някакъв начин я е разочаровал. Сега се почувства длъжен да се защити.

— Мислиш ли, че имам време за...

— Аз имам! Сестрите от ордена също!

В рамките само на седмица тя бе уредила всичко.

Бе демонстрирала голям интерес към едно писмо от Здравния съвет, което Бока му беше донесъл. Съдържанието — че всички нови лекарства, разработени за борба с чумата, както и съдържанието им, трябва да бъдат регистрирани в съвета — не я интересуваше. Просто се взираше в самата хартия над рамото му, докато той четеше, и го караше да се чувства неудобно заради близостта ѝ.

— Защо е толкова обезцветено? — попита тя. — И защо е това голямо бяло петно?

Той погледна към мястото, където сочеше тя. Писмото бе написано ситно и прилежно, очевидно от официален секретар, а самата хартия беше кафеникава като кокошка, с изключение на един дълъг правоъгълник на диагонал през текста, където хартията бе съхранила оригиналния си алабастров цвят и мастилото чернееше като катран.

— Защото е било опушено — отговори той. — Това е обичайна практика по време на чумна епидемия, за да не може заразата да преминава от един квартал в друг чрез пощата. Виждаш ли, има два

печата — обърна писмото, за да ѝ покаже. — Единият е от изпращача, от другият, оранжевият, е от Здравния съвет — и посочи към двата восъчни кръга.

Това очевидно я заинтригува.

— А бялото място? Какво е?

— Това е мястото, където щипците са държали писмото над дима.

Така, само след седмица, тя вече бе въвела подобна система — опушваше писмата на роднините и ги връчваше на пациентите. Анибале я наблюдаваше как стои над болните, докато те четат писмата си, или пък чете на по-тежко болните лично, с по-грубия си венециански акцент. И за негово огромно изумление те се усмихваха, даже умиращите, а по начина, по който очите над воала ѝ се присвиваха, той виждаше, че тя също се усмихва.

Постепенно установи, че тя познава всеки от пациентите по име.

— Номер едно има нужда от лапа — каза ѝ на минаване покрай нея.

Тя застана на пътя му, дари го с „погледа“ и попита:

— Кой е номер едно?

— Онзи човек в края.

— Това е Стефано. Той е братът на Томазо!

— Томазо?

Тя пак го изгледа с онзи неин поглед и изрече саркастично:

— Номер петнайсет.

Той бе искрено изненадан.

— Мисля, че би било любезно от наша страна да ги сложим да легнат един до друг — каза тя.

Правеше и други промени, доста често без изобщо да го пита. Той си даваше сметка, че в нейните очи прекалява с хирургическите интервенции и реже пациентите без причина. Лично тя никога не посягаше към скалпела, освен в краен случай. Той ѝ заръча да пуска ежедневно кръв на пациентите, защото той отглеждаше пиявици в едно от езерцата край солните равнини и разполагаше с изобилие от тези животинки. Но тя погледна с отвращение движещите се в малкия буркан същества в тъмносиво и нито веднъж не посегна към тях.

Вместо това започна да изолира пациентите — не само от семействата им, но и един от друг. Закачи завеси между тях, за да им осигури по-голямо уединение — огромни парчета лен, натопени в камфор. Миеше и почистваше болните всеки ден и поощряваше семействата в къщичките да правят същото. Когато веднъж Анибале ѝ зададе въпрос защо го прави, тя цитира едно от наставленията на Мохамед: „Почиствайте себе си и Бог ще пречисти всички вас!“. Накрая невероятното момиче успя да накара даже монахините да се подредят една след друга пред дълбокото езерце отвъд горичката, за да се потопят и изкъпят. Един ден, изживявайки истински шок, когато зърна свято алабастрово бедро да се показва над водата на езерцето по време на едно от редовните си бдения на стражевата кула на острова, Анибале се зачуди не на шега на отношенията между абатесата и Фейра. Двете жени се мислеха една друга за неверници, но *бадеса*^[2] не само помагаше в пощенските услуги, които Фейра организира, но и постанови ежедневно миене като правило за своя орден. Анибале търпеше капризите на момичето — докато един ден тя не извърна топазените си очи към него и не произнесе скандалните думи:

— И на теб едно къпане няма да ти се отрази зле!

Фейра се зае да въведе също така и нещо, което тя наричаше *диата* — диета, здравословен начин на хранене. Подканваше монахините да отглеждат колкото е възможно повече продукция, а в полето отвъд ботаническите градини прочисти ново място, специално за отглеждане на зеленчуци. Ореше градинката лично, само с помощта на джуджето. Почисти фурните под сградата на митницата, където спяха монахините, и ги организира денонощно да пекаат хляб, като зареждаше пещите с клончета и листа от черница и орехови черупки.

— В Константинопол — заяви тя със съвсем сериозен тон на Анибале — ако изпуснеш къшей хляб на улицата, друг някой го вдига. Хлябът е свещен! Той крепи здравето и живота!

А абатесата, която трябваше да бъде убеждавана доста дълго, докато пусне Фейра в района на митницата, за да напалва пещите, беше чута с благодарност да коментира, че за първи път от седмици насам на сестрите им е топло през нощта.

Абатесата се оказа съучастничка в още една от промените, които Фейра наложи на острова. Момичето бе казало на Анибале, че в болниците на Константинопол е нещо обичайно и през деня, и през

нощта да звучи музика. Някои от болниците дори разполагали със собствени оркестри. А после, с обичайната си експедитивност, само броени дни след като бе споделила е него тази информация, тя бе организирала сестрите да напяват псалми, мотети и химни на моравата или поне онези от тях, които бяха свободни от други задължения.

И музиката, която се носеше, невинаги бе свещена. Фейра разпитваше пациентите за любимите им песни. Измъкваше информация за предпочитаните от тях народни напеви, ако бяха по-възрастни, приспивни песнички, ако бяха все още доста млади, или по-груби моряшки закачки, ако бяха морски ветерани, и после организираше семействата им отвън, за да им ги пеят на безопасно разстояние от *тедзона*. Напяваше и самата тя, докато мереше пулса на пациентите — странни, монотонни, но приятни звуци, чийто ритъм ставаше все по-бавен и по-бавен. Запитана от него, обясняваше, че тези напеви регулират сърдечния ритъм на болните.

За Анибале всичко това бяха пълни глупости, но дори и той бе принуден да си признае, че когато човек слушаше как островът се оглася от песни наред цялата тази смърт, със сигурност му ставаше по-леко на душата, а и самият той определено не желаше да се лишава от красивия ѝ глас из *тедзона*. Освен това той автоматично би сложил точка на опитите ѝ за промени, ако бе установил, че вредят на работата. Всъщност беше точно обратното. Макар че за нищо на света не би си признал пред нея, младият лекар бе длъжен да бъде честен поне пред себе си — истината бе, че откакто тя се бе появила на острова, броят на смъртните актове, които той бе длъжен да пише всяка вечер пред самотното си огнище, бе значително намалял.

* * *

Но сред цялата тази смърт имаше и живот. Малко след пристигането на Фейра на острова, Валентина — една съвсем млада булка, бе започнала да повръща и да припада. Човекът птица нямаше време да се занимава с женски проблеми, но Фейра, която бе виждала признаците многократно в харема, веднага разбра, че момичето е бременно. Венецианката с гарвановочерна коса бе твърде млада, за да става майка, особено с това нейно кръстче на невестулка и не по-

широка талия, така че Фейра предвиждаше големи проблеми с раждането. Но това беше в бъдеще. Надеждата трябваше да бъде по-силна от притесненията.

Понякога Фейра се питаше как ли изглежда всъщност Човекът птица, защото нито веднъж не го бе виждала без маската му. В дадени моменти виждаше самата маска, оставена пред вратата на хирургичната стая, която тя бе отделила и обособила в *тедзона*, и така разбираше, че той изпълнява поредната си операция — клонът определено би пречил при подобна прецизна работа.

При един такъв случай тя наложи една от множеството си промени, без да иска разрешение от доктора. Пъхна ръката си в човката и измъкна оттам прашните, много стари и по нейно мнение напълно неефективни вече билки. После извади медицинския си колан и измъкна оттам всички билки, които ѝ трябваха. Напъха ги тайничко в клюна, заедно с обилно количество лимонов балсам близо до носа, сякаш винаги си е било така. Балсамът нито щеше да му помогне, нито да му навреди — просто щеше да потисне миризмата на другите растения, които тя бе напъхала в клюна. Накрая върна маската на мястото ѝ, оставяйки я точно така, както я намери, и побягна навън.

Фейра предполагаше, че той сваля маската поне когато се прибере в къщичката си, намираща се точно срещу нейната през малкия тревен площад след *тедзона*. Понякога виждаше осветения му прозорец през нощта — златист квадрат, сякаш увиснал напред кадифения мрак. Предполагаше, че Човекът птица чете някакви медицински книги и му завиждаше — ръцете я бяха засърбели да хване книга, толкова отдавна не го беше правила. Питаше се дали той спи с клюна си и от мисълта за това се изкискваше тихичко. Чудеше се на колко ли години е той. Понякога ѝ говореше като опитен старец, но някои други неща, които изричаше, я караха да предположи, че всъщност е доста млад, вероятно наскоро завършил медицинския университет. По принцип той не разговаряше много — говореше само за да даде кратките си разпореждания, и не проявяваше към нея никакъв интерес, освен чисто професионален. В този смисъл ѝ напомняше много на Андреа Паладио.

Чудеше се какво ли правят архитектът и Дзабато, и когато Човекът птица се връщаше от месечните си посещения при тях, тя нетърпеливо го чакаше за новини. Той не бе прекъснал връзките си с

Паладио и ходеше при него на всяко пълнолуние и запитан от Фейра, винаги ѝ съобщаваше как му се е сторил старецът. Но по принцип не обясняваше нищо повече.

Питаше се дали те все още си спомнят за нея. Паладио я бе уважавал заради познанията ѝ за Константинопол, а на Дзабато тя бе напомняла за жената, която някога бе обичал и изгубил. А сега Човекът птица я искаше заради медицинските ѝ умения. Толкова много превъплъщения на Фейра, толкова много лица на съществуването ѝ. Понякога си позволяваше да се запита дали някога ще срещне човек, който би искал да опознае цялата Фейра.

[1] Тугра или тура — калиграфски печат или подпис, използван за узаконяване на султански фермани в Османската империя. — Б.р. ↑

[2] Игуменка (ит.). — Б.р. ↑

ДВАЙСЕТ И ОСМА ГЛАВА

Фейра се стараеше да не се поддава на чувството за безопасност.

Беше се чувствала в безопасност в дома си в Константинопол, но бе прогонена далече оттам. После се бе чувствала в безопасност в дома на Андреа Паладио, но бе принудена да си плюе на петите. Този остров бе последното място на света, където би могла да очаква да се чувства като у дома си, но ето че някак си стана точно така. Тук си имаше дом, имаше си работа, с която беше полезна, имаше си и Човека птица.

Монахините бяха преминали от търпимост през любезност към искрено приятелство. Абатесата бе се пречупила към нея дотолкова, че да ѝ разказва за детството си в Отранто. Името на този италиански крайбрежен град бе добре известно на Фейра — всички турци го знаеха, защото това бе място, което османската флота някога бе поставила под обсада, а след това бе избила цялото население. Нито една от двете жени не спомена за тази касапница, а и тя се бе случила много години преди раждането на абатесата, но докато се връщаше в *тедзона* след краткия им разговор, Фейра не можеше да се отърве от впечатлението, че по-възрастната жена се опитваше да ѝ се извини за нещо.

Джуджето Салве също бе станало неин верен приятел. Вечер тихото чувствително момче понякога ѝ идваше на гости и демонстрираше житейска мъдрост, която обаче ограничената му реч му пречеше да изрази докрай. Малко по малко тя започна да го учи да облича в думи онова, което иска да каже. Някои от нещата, които Салве ѝ казваше, я стряскаха — бе свикнала да говори с него като с дете, но той очевидно не беше дете. Тя го харесваше много повече от баща му Бока, който от време на време я гледаше по начини, които никак не ѝ харесваха. Знаеше, че пазачът на острова е много набожен, но се питаше дали притежава и толерантността на монахините, за да пренебрегне вярата ѝ.

Понякога Фейра се сещаше за екипажа на „*Ил Кавалиере*“ и за Такат Туран, който беше неин защитник. Сигурно чумата вече го е

отнесла, мислеше си тя и оплакваше храбростта му. Но сега всички те, включително и баща ѝ, като че ли идваха от друг свят, незначителни като призраци или като силуетите на театъра *карагьоз*, който някога бе гледала в Бейоглу. Продължаваше да спестява секвините си и всяка седмица да допълва нова монета в жълтата си пантофка, но се сещаше все по-рядко за Константинопол. И докато нарастващият корем на младата бременна булка Валентина Трианини отбелязваше търкалянето на месеците, тя си даде сметка, че хората от Лазарето Нуово са вече нейният живот.

Особено един от тях.

Човекът птица беше неин постоянен опонент и дразнител. Беше осилът в дрехите ѝ и мухата, попаднала случайно в мехлема ѝ. Но споровете ѝ с него и битката между тях за власт над *медзона* на сред всичките тези мъртви и умиращи я караха да се чувства много по-жива от всякога. Двамата като че ли бяха организирали обсада на болницата — тя беше Саладин, той — Ричард Лъвското сърце, а *медзонът* беше техният Свещен град. Но нито Изтокът, нито Западът бе в състояние да се сдобие с постоянно надмощие и превъзходството разменяше местата си почти ежедневно, поставяйки ги в постоянна патова ситуация.

Месеци наред Фейра продължаваше да спори с Човека птица относно методите му на работа. Тя знаеше, че в Падуа на мода е хирургията и че уменията за работа с билките са минали на заден план, но не можеше да разбере как това непрекъснато кръвопускане чрез пиявици или рязане на бубони би могло да помогне на пациентите. Той пък не можеше да разбере как разнасянето на писма между къщичките и *медзона* или пеенето на детски песнички би могло да повдигне духа на болните. Фейра не му каза откъде знае със сигурност, че рязането на чумните възпаления е неефективно — бе го използвала като последно средство за спасението на баща ѝ, но то не бе помогнало с нищо. Тя знаеше, че Човекът птица базира цялата си медицинска философия върху принципите на Гален, прочутия гръцки езичник, но за нея те бяха нищо повече от къщичка от карти. Бе се опитала да го накара да си даде сметка, че смъртността сред онези, които той режеше, бе значително по-голяма от смъртността при останалите, които не закачаше, но той упорито отказваше да я чуе.

Той изтъкваше, че ставало въпрос за баланс — че пускането на кръв и рязането на подутините възстановявало естественото равновесие на човешките течности. Усетила общото между тях, тя се опита да му обясни понятието за *мизан*, за баланса между тялото, ума и душата, но много бързо двамата пак се оказаха на противоположни мнения. Каквото и да му кажеше тя, той ѝ възразяваше неизменно с идеята за хирургичната интервенция.

Но за едно нещо бяха принудени да се съгласят — че нито едно от лекарствата, препоръчвани от Здравния съвет, не е ефективно срещу чумата. Човекът птица ѝ разказа историята за лекар на име Валнети и за неговия Оцет на четиримата крадци, при което тя се разсмя саркастично заедно с него. Но докато се смееше, ѝ хрумна една мисъл — че ако човек *вярва*, че получава цяр за болестта си, силата на тази негова вяра може би ще подсили физическия ефект на лекарството. Така, докато се смееше презрително, тя тайничко се възхити на този шарлатанин Валнети, практикуващ логическото заключение на *мизан* — на медицинската победа на мисълта над материята.

Поради различията им и защото Човекът птица бе убеден, че акушерството е под нивото му, когато дойде време Валентина Трианини да ражда, Фейра се зае да се бори сама с израждането на бебето в къщичката до кладенеца, с един-единствен помощник — майката на родилката.

Дребната съпруга се въртеше в леглото и крещеше, огромният ѝ корем се гънеше страховито, а съпругът ѝ се бе прегърбил пред огнището на долния етаж, опитвайки се да не обръща внимание на ужасяващите писъци. Родилните мъки бяха започнали от обяд предишния ден, а вече наближаваше полунощ. Валентина ту губеше съзнание, ту идваше на себе си, а синьо-черната ѝ коса се бе разстлала върху възглавницата като лъчите на мрачно слънце.

Фейра се бореше с раждането под светлината на едничката свещ, а собствената ѝ уголемена сянка ѝ се присмиваше откъм грубата варосана стена — сянка на некомпетентен лекар. Тя си знаеше, че проблемът е в дребния таз на момичето — костите там бяха тесни, а бебето беше голямо. Тук, на остров Лазарето Нуово, жителите се хранеха добре — защото Фейра знаеше, че доброто хранене е най-доброто лекарство на този свят, а освен това дишаха чист морски въздух. Ако Валентина трябваше да ражда в някой от бордеите на

града, досега плодът щеше да се изхлузи като покрито със слуз яре, ала тук бебето беше надскочило стените на първия си дом. Затова, когато камбаната на църквата удари полунощ, Фейра изтри ръце и съобщи на майката на Валентина, че отива да доведе доктора.

Забеляза облекчението в очите на възрастната жена, но не се обиди — напротив, зарадва се, защото знаеше, че е била права, когато спореше с Човека птица, убедена, че ръката, която лекува, е почти толкова ефикасно лекарство като самото лекарство, че самият лекар често играе ролята на плацебо. И въпреки всичко ѝ струваше не малко да отиде при Човека птица и да си признае, че след трийсет и шест часа родилни мъки има огромна вероятност да изгуби и майката, и детето и че в дадения случай операцията е единственият възможен изход.

Изпълнена е нов прилив на енергия, тя хукна през студената нощ. Осветеният прозорец на доктора я водеше като Полярната звезда. Почука на дървената врата — един, два пъти. Никакъв отговор. Пое си дълбоко дъх, вдигна резето и влезе в къщичката.

Пред камината седеше прегърбен млад мъж. Буйните му тъмни къдрици бяха паднали пред лицето му и почти го закриваха, тук-там проблясващи в медено под отблясъците на огъня. Беше се вторачил в пламъците толкова силно, че изобщо не бе чул почукването. Но когато тя влезе, той скочи толкова внезапно, че събори и стола си.

— Къде е докторът? — попита Фейра.

Младият мъж пипна неволно бузата си, сякаш е бил изловен гол. Осъзнавайки ситуацията, промърмори:

— Аз съм докторът.

Фейра отстъпи крачка назад. Гласът му беше същият, но по-мек, не толкова дрезгав, като че ли със свалянето на маската бе обелил и твърдата му черупка.

— *Вие* сте докторът? Ама вие изглеждате... — запелтечи Фейра, незнаеща как да довърши изречението си. Млад? Красив? Изненадан? Виновен? А може би *хванат натясно*?

Ръката му отскочи по навик към маската, която висеше на куката си над камината, и тя се зачуди дали и той не се крие зад маската си, както тя се криеше зад своята.

— Какво искаш? Какво е станало? — сряза я той и тогава тя позна своя Човек птица — груб, безцеремонен, рязък.

— Валентина Трианини — изрече Фейра. — Настъпи моментът за раждане, но бебето не може да се роди!

Без нито дума повече той протегна ръка за мантията си. И за маската.

* * *

Фейра го наблюдаваше как преглежда Валентина, привеждайки се над нея с огромния си клюн като лешояд над плячката си. Но Фейра вече не виждаше маската — виждаше само незабравимото му лице, което се бе запечатало завинаги в съзнанието ѝ. И знаеше какво ще каже той.

— Бебето трябва да бъде освободено!

Значи бе права. Но освен това не пропусна да отбележи, че именно затова го бе довела.

— Биндусара — изрече автоматично, без да се замисля.

— Император на индийците, изваден с нож от утробата на майка си — довърши Човекът птица и очите им се срещнаха над движещия се огромен корем на родилката. — Както и свети Реймон Нонатус, получил името си от процедурата. Но и в двата случая... — започна той, но не довърши. И тя отново вече знаеше онова, което той предпочете да премълчи.

И в двата случая майката не бе оцеляла.

Но нямаха никакъв друг избор. Бебето Трианини се намираще седалищно в утробата и отказваше да се обърне. Валентина действително можеше да умре, но ако не действаша веднага, тя и без това щеше да си умре, но с нея и детето ѝ щеше да си замине. Анибале изляя на майката на родилката да напусне стаята, но тя отказа да остави дъщеря си, докато Фейра не я увери, че ще се грижи добре за Валентина, допълвайки, че ако възрастната жена остане в стаята, би могла да изложи дъщеря си на голяма опасност. След като жената излезе послушно, Човекът птица свали маската си.

За първи път Фейра бе доволна просто да асистира. Даде на Валентина максимално допустимата доза макова отвара, но горкото момиче беше в такава агония, че отказваше да стои мирно и да погълне напитката, така че голяма част от черната течност се разля по бузата

му. Примирена, Фейра почисти разпънатия корем с розова вода, преварена с мента и пореч, но после отстъпи назад, докато Човекът птица правеше дългия разрез над срамната кост. Тъмната кръв, която бликна, бе във възхитително права линия. Миг след това, сякаш чакало точно този момент, бебето изскочи само. Фейра пое малкото телце и видя как, докато Човекът птица реже пъпната връв, две очички се отварят към нея и малката устица се приготвя да заплаче. Фейра почисти бебето с чисто ленено платно и бръкна с пръст в устата му, за да изчисти и нея от залепени по родилния път неща. Бебето моментално засука. В момента на разреза Валентина бе загубила съзнание. Затова Фейра просто постави малкото вързопче до тъмната глава на майката и се зае със своята част от работата. Почисти разреза и пое напоения в греяно вино конец, за да я зашие. Приведе глава и започна да шие колкото ѝ бе възможно по-прецизно под бледата светлина на свещта. После обаче се сети за Паладио, постави стъклената купа с розовата вода пред свещта и светлината моментално се разля из стаята благодарение на тези импровизирани лещи. Шиеше и премяташе конца през всеки бод, за да закрепи шева, както я бе учил Хаджи Муса. Усещаше как Човекът птица не откъсва очи от ръцете ѝ. Накрая сложи лапа от канела и розмарин над шева, за да изтегли евентуалните инфекции, и метна нежно завивката над измъченото момиче. И тогава нямаше какво друго да прави, освен да чака.

Напълно изтощено от трудната си поява на този свят, бебето се успокои и заспа кротко до главата на майка си. Фейра предполагаше, че Човекът птица ще си тръгне веднага, но той остана заедно с нея да чака, сянката му — присъединила се до нейната на стената. Тя знаеше, че това не се дължи на желанието му да си търси компания — той просто безстрастно чакаше медицинския изход от ситуацията. Не им се наложи да чакат дълго. Когато камбаната удари за молитвата на зазоряване в три през нощта, Валентина отвори очи и сякаш подтиквано от някаква невидима връзка с майка си, бебето я последва.

* * *

Човекът птица и Фейра крачеха през зелената морава на сред тъмната като в рог нощ, потънали в приятелско мълчание. От другата страна на лагуната зората все още беше тънка бяла линия на хоризонта, къпеца тревата под краката им в утринна роса. Докато минаваха покрай *тедзона*, тя се извърна към него в мрака. Отделенията в тяхната болница бяха бойните полета на техните ежедневни спорове, затова сега тя не устоя да му подхвърли поредното предизвикателство. Там лежеше бащата на Валентина, възстановявайки се от своята лична битка с чумата, та сега Фейра подметна закачливо:

— Вероятно вече ще се съгласиш с мен, че на стария Джанлука Трианини трябва да бъде съобщено за раждането на едрия му и здрав внук, нали? Тази новина ще му помогне много повече от всички отвари, които му даваме!

Човекът птица я изгледа изпод клюна си и отвърна:

— А може би *ти* ще се съгласиш с мен, че утрото съвсем скоро ще настъпи? Защото дори ти не можеш да не признаеш, че доктор Добри новини е по-лош лекар от доктор Сън!

Фейра се усмихна и наклони глава. Пред себе си зърна прозореца на къщата му, позлатен от отблясъците на огнището, както го бе виждала вече стотици пъти. Нейната собствена къщичка тънеше в мрак. Не ѝ се искаше да се прибира у дома. Поне засега. По негласно съгласие двамата се заковаха пред неговия праг.

— Би ли искала да влезеш?

Този път той веднага свали маската, при това с огромно облекчение. Тя бе принудена да преосмисли досегашното си мнение за него — той всъщност не обичаше да се крие, намираще го за обременително. Сега го огледа с нови очи. Това си беше той, нейният Човек птица. Не, Анибале — защото тази нощ най-сетне бе научила истинското му име. При това едва когато Лука Трианини бе настоял да изкаже дълбоката си благодарност към доктора, като кръсти сина си на него. Но ѝ беше трудно да свикне със звученето му. *Анибале*. Той надали бе и с две години по-стар от нея. Когато се изправиха един до друг, се оказаха абсолютно еднакви на височина и сега тя го погледна право в очите. Той изглеждаше уморен, но и превъзбуден от радост.

— Заповядай, седни! — покани я той. — Предполагам, че не пиеш алкохол.

Тя поклати глава.

Той си наля вино. Посочи стола в другия край на камината и тя се отпусна изтощена в него.

Той вдигна чаша — колкото за себе си, толкова и за бебето.
— За Анибале!

* * *

Когато Фейра бе нахлула в къщичката му преди няколко часа, той бе седял и се бе взирал мрачно в огнището, защото за първи път през живота си усещаше, че бе поел на плещите си товар, много по-голям от онзи, който бе в състояние да носи. Беше толкова сигурен, че болницата му ще бъде добра, но ето че чумата бързо набираше преднина пред него. Напоследък смъртните случаи бяха станали много повече, отколкото малкото гробище можеше да побере, и той имаше чувството, че започва да изпуска юздите. В продължилата твърде дълго време битка със смъртта взните като че ли бяха почнали да се накланят в полза на врага. И ето че точно в този миг на отчаяние това невероятно момиче му бе поднесло възможността за триумф на хирургичните му умения!

Но опасността за Валентина Трианини, разбира се, не бе отминала. Операцията беше много сериозна процедура, така че рисковете от вторична инфекция бяха големи. И въпреки това той, Анибале Казон, бе извършил интервенция *non natus*, след която, поне засега, и майката, и детето бяха живи. Но не можеше да признае поне пред себе си, че в момента мислеше не толкова за младата майка, колкото за Фейра. Погледна към нея през светлото петно на камината. Тази нощ тя му бе върнала вярата в медицината, вярата в самия себе си. Затова и той искаше да ѝ даде нещо в замяна.

Загледа се в кожата ѝ — с цвят на канела, в кехлибара на очите ѝ и в миниатюрните пламъчета, които се отразяваха в тях. Тя погледна право в неговите и той отново бе разтърсен от силата на погледа ѝ. Но тази нощ тя очевидно му се възхищаваше и това го стопли много повече от огъня.

— Значи ти си Анибале — рече.

— Да, Анибале. Анибале Казон, *доторе дела пеете*.

Тя наклони леко глава и попита:

— Какво означава името ти?

— Нямам представа — тросна се той, но бесен по-скоро на себе си, че се бе представил с цялата си титла.

— Моето означава „справедливостта капе от устните ми“ — поясни тя.

„Подходящо е кръстена“ — помисли си Анибале, защото устните ѝ бяха особено красиви — пълни, розови, а горната бе малко по-голяма от долната.

Тя извърна очи към огъня и продължи:

— В моята страна значението на името е всичко. Никога не кръщаваме дете без внимателно обмисляне. Това е изключително важно за моята вяра. Изненадана съм, че вие, венецианците, не знаете значенията на имената си!

Анибале протегна бавно крака, докато ботушите му едва не докоснаха пламъците в огнището, и отбеляза:

— Няма какво особено да се знае. Тук обикновено ни кръщават на светци и на дни.

На светци и на дни значи. Фейра погледна през прозореца към настъпващия ден и внезапно си спомни:

— Наистина, рожденият ден на Валентина е на празника на свети Валентин! Тя самата ми го каза. А Дзабато Дзабатини е кръстен на най-щастливия ден! — това я накара да си спомни за стария си приятел и неговия господар, и за църквата, която израстваше над гроба на баща ѝ. — А този свети Нонатус, за когото ти спомена — вече знаем защо е наречен така, нали? — погледна го. — Ето, виждаш ли? Някои от вашите имена все пак имат значение, въпреки че твоето няма!

Той замълча и мълча доста време.

— Не ти казах истината — изрече накрая е видимо усилие на волята. — Знам защо съм наречен Анибале.

Тя просто чакаше.

— Анибале е бил генерал от Картаген и по време на Втората пуническа война е прекарал армията си от слонове през Алпите, опълчвайки се срещу мощта на Римската империя. Когато поел на този поход, нямал никаква представа с какво се заема и дали изобщо ще успее да стигне крайната си цел.

Сега бе неин ред да замълчи по-дълго. Това ѝ припомни за традицията на разказвачите, при която и другият е длъжен да разкаже нещо. Спомни си и как си бяха разменяли истории със Смърт.

— В Османската империя — започна накрая — търговците, които яздят камили, си имат места за спиране по дългите търговски пътища, всяко от които се нарича *кервансарай*. Понякога тези *кервансарай* са на разстояние стотици километри едни от други, през пустини или високи планини, но въпреки това търговците пътуват спокойно, знаейки, че в края на пътуването си ще стигнат до своя *кервансарай*. Дори и никога да не са минавали по този път, те са сигурни, че такова място има, че рано или късно ще открият някой *кервансарай*.

Анибале се приведе заинтригувано напред и попита:

— Но как могат да бъдат толкова сигурни? Откъде го знаят?

— Не го знаят. Просто имат вяра.

Той се отпусна отново назад в стола си и промърмори:

— Мисля, че при Анибале е било същото. Точно затова майка ми ме е кръстила на него — Фейра веднага усети колко му е трудно да говори за майка си. — Тя обичаше тази история. Казваше, че никой не би могъл да знае какво му предстои утре, но подчертаваше, че човек трябва да има надежда, да бъде храбър и да вярва, че всичко ще се нареди както трябва.

* * *

Камерленго изгледа човека пред себе си с присвити очи. Той бе облечен в типичния костюм и червената шапка на гондолиер, а те не се славеха като особено честни хора. Но очите на този човек бяха широко отворени, речта му бе съвсем ясна и спокойна. *Камерленго* познаваше лъжците отдалече, а този тук изобщо не му изглеждаше такъв.

— Сигурен ли си?

— Така сигурен, както това, че сега стоя пред вас, ваша чест! Козимо, така му е името, и работи на моста „Тре Арки“. Казва, че било четвъртък, когато взел някаква жена от адреса, за който питахте вие. Спомняше си много добре таксата, защото човекът, който го повикал,

изрично настоял за *фелзе*! — човекът погледна към височайшия сановник и се почувства длъжен да поясни: — Покрита гондола.

Камерленго бе свикнал да го мислят за чужденец. Затова просто попита:

— Пътувал ли е някой друг с нея?

— Козимо не каза — сви рамене гондолиерът.

— Но въпреки това ти е казал толкова много? — повдигна вежди *камерленго*.

— Хвалеше се с този курс в кръчмата. Разправяше, че щял да стане много богат.

Камерленго опря пръстите на ръцете си едни о други и се замисли. Гондолиерите бяха пословично алчни и продажни, нямаха никакво чувство за лоялност към събратята си. Затова, след като обяви тази награда преди десетина дни, той бе повече от сигурен, че рано или късно някой от тях ще се появи на прага му с информация. И въпреки това нещо в тези сведения не пасваше.

— Защо, според теб, той самият не дойде, за да си поиска наградата? — попита накрая човека пред себе си.

— Това вече не мога да знам, ваша чест — промърмори гондолиерът и се помести неловко от крак на крак. — Вече мога ли да си получа дукатите?

Камерленго го изгледа с присвити очи, после се изправи и рече:

— Защо не вземеш първо да ме заведеш при него, а?

Управителят на двореца можеше да си вземе свита за охрана от гвардейците *леони*. Но не го стори. Вместо това се спря на двамата стражи, които първи бяха изпуснали момичето. Избра ги съвсем съзнателно, защото и той, и те знаеха, че му дължат живота си. Не изчака за мантията и шапката, а заслиза надолу по каменните стъпала така, както си беше — в черните си кожени дрехи, със стражите по петите си и гондолиерът пред себе си.

Гондолиерът насочи лодката си през тайни и непознати канали, чиито застояли води бяха толкова тесни, че слънцето ги огряваше само по пладне. Пътят, който човекът избра, бе значително по-кратък от обичайния, но седнал на носа, *камерленго* едва сдържаше нетърпението си.

При моста Тре Арки той тръгна след гондолиера, без да отрони и думица, газейки през чумния дим. Под един малък *сотопортего*^[1] в

най-бедната част на *куартиере*^[2] той видя как гондолиерът започва да брой вратите до къщата на своя колега — дванайсет, тринайсет, четиринайсет, петнайсет...

Гласът на човека заглъхна. Вратата на номер петнайсет беше закована с груба дървена дъска, а на нея бе изрисуван неравен червен кръст.

За момент *камерленго* не каза нищо. После с абсолютно спокоен глас изкомандва стражите:

— Разпитайте съседите! Ти — обърна се към първия страж, — вземи номер шестнайсет! А ти — обърна се към втория — номер четиринайсет!

Само след няколко секунди двамата стражи се върнаха.

— Починал е — рече първият.

— Снощи — рече вторият.

Гондолиерът започна да отстъпва назад от яростта, която лумна в очите на *камерленго*, но облечената в черна ръкавица ръка на управителя се стрелна като змия и сграбчи нещастника за яката. Само с едно движение той вдигна резето, ритна вратата на номер петнайсет и хвърли гондолиера през гредата в чумавата къща, след което залости вратата зад гърба му.

[1] Покрита колонада, порта — характерен елемент от архитектурата на Венеция. — Б.р. ↑

[2] Квартал (ит.). — Б.р. ↑

ДВАЙСЕТ И ДЕВЕТА ГЛАВА

От този ден нататък Анибале и Фейра станаха приятели.

Вечер, след последната визитация в болницата, двамата се почистваха, напускаха *тедзона* и отиваха в къщата на Анибале.

Фейра забелязваше все повече неща за него, например как гласът му се извисяваше, когато беше възбуден, и как ноздрите му леко потрепваха, докато говореше. Забеляза също така, че той носи на врата си нещо, окачено на верижка, точно както тя носеше на врата си панделката с пръстена на майка си, което я накара да се запита дали и той не пази някакъв спомен от майка си. Сутрин тя започна да се появява все по-често сънена на работа, прозявайки се под воала си, защото всяка вечер се прибираще все по-късно и по-късно в къщата си — понякога прекосяваше моравата в часа, когато хоризонтът вече се обагреше от настъпването на утрото, незабелязана от никого, освен от един чифт очи — старите очи на абатесата, която отваряше църквата за молитвата в три през нощта.

На Анибале изобщо не му минаваше през ума, че срещите им компрометират Фейра. За него вечерите, прекарани заедно, бяха професионални срещи, затова, когато абатесата го предупреди, че като седят заедно, нарушават благоприличието, той й се ядоса.

— Но ние *работим!* Говорим по медицински проблеми. Приготвяме отварите и мазилата си! Кога по друго време да правим тези неща, когато по цял ден сме заети с болните? За мен няма никаква разлика, все едно тя е мъж!

Но той си вярваше точно толкова, колкото му повярва и абатесата. Истината бе, че вечерите с Фейра бяха за него най-приятната част от целия ден.

Фейра обикновено приготвяше някаква проста вечеря. Продуктите бяха само онези, които можеха да се купят в Трепорти или да се отгледат на острова, но начинът, по който тя ги съчетаваше, и ароматите, които им добавяше, бяха съвсем нови за Анибале. След това той си наливаше чаша вино и двамата присядаха край огъня. По негласно споразумение никой от тях не слагаше маската си — Фейра

сваляше воала си, както някога бе правила в къщата на баща си, а Анибале окачваше маската си до вратата. Оттам нататък подхващаха разговори на медицински теми или говореха за билки. Фейра учеше Анибале как се правят гъстите сиропи, наречени *шербети* и *джулепи*, или гъстата смес, наречена *маджун*. Понякога двамата приготвяха мехлем върху голямата касапска дъска, която Анибале беше купил за тази цел.

Понякога четяха заедно медицински текстове, като Анибале помагаше на Фейра с латинския. Тя с интерес забеляза, че една от книгите с невероятно детайлизирани анатомични рисунки, които ѝ показа Анибале, беше от същия Леонардо да Винчи, който бе нарисувал и Витрувианския човек. В замяна тя му разказваше за работата на великия османски лекар Серафедин Сабунджуоглу и за медицинските наръчници *акрабадин* в библиотеките на Топкапъ сарай. А когато веднъж спомена най-ценния ръкопис в двореца на султана — „Ал манхадж ал сауи“, майсторската медицинска дискусия на Джалал ал Дин ал Суйти, базираща се на мъдростите на Пророка — със задоволство разбра, че този том изобщо не е непознат за него. Както ставаше ясно, Падуа предоставяше световен поглед към медицината.

Фейра разказа на Анибале за шестте компонента, които съставяха баланса в човешкия живот според *мизан*.

— Светлина и въздух — започна да отброява на пръсти тези градивни единици на здравето, — храна и напитки, работа и почивка, сън и пробуждане, екскреции и секреции, в това число — тук се поизкашля притеснено — банята и сексуалният акт, и накрая неразположения и състояния на душата.

В отговор Анибале ѝ разказа за баланса на четирите течности — тема, по която постигаха известно съгласие: черната жлъчка, червената кръв, бялата жлъчка и бледата флегма, символизиращи съответно сангвиничния, холеричния, меланхоличния и флегматичния темперамент. За момент ѝ се стори, че съзира връзка от огромно значение между течностите и четирите коня, описани от майка ѝ. Те също бяха черен, червен, бял и блед. Запита Анибале дали е чувал за коне с подобни цветове или може би е чел за тях в някоя от многобройните си книги. Той сви рамене и отговори:

— Може би в църквата, като дете. Но оттогава насам нямам работа със светите писания. Единственото, което си спомням за тези

коне, е, че те носели смърт.

Това разкритие я изпълни с известно безпокойство. Тя докосна пръстена в пазвата си, сякаш той беше талисман, който я пазеше от злото.

Със сближаването си започнаха да говорят и по други теми. Не след дълго вече си разказваха личните истории. Фейра не можеше да наруши клетвата, дадена пред майка си, но все пак разказа на Анибале за родителите си, а после той също се осмели да говори за майка си, която го беше изоставила. Ставаше ясно, че тази жена го бе наранила толкова много, че, макар външно здрав и красив, душата му бе много по-увредена от тези на болните в *тедзона*. На Фейра не ѝ беше много трудно да схване причината за тези негови терзания.

— Била е куртизанка?

— Не! — отсече яростно той. — В началото не! Баща ми е бил венециански джентълмен, а когато той починал, тя ме е оставила на грижите на лелите ми, неговите сестри. Тогава бях съвсем малък. И между пет и двайсетгодишна възраст почти не съм я виждал. През всичките тези години се появяваше за не повече от ден-два. Чиста, трезва, с безупречна карета и маниери, обикновено ме задушаваше от любов. А после, на третия ден, след като си намереше нов благодетел или след като изпиеше всичкото вино в къщата, изчезваше. Обикновено разбирахме, че си е заминала по липсващите бижута или монети на някоя от лелите ми. Леля въздъхваше и казваше: „Е, Колумбина пак изчезна“. А аз започвах да я търся из къщата само за да се уверя, че тя действително си е заминала. Без да се обади на никого.

Анибале замълча. Отблясъците на пламъците играеха по изпънатото му от напрежение лице. Накрая продължи:

— Когато бях малък, след това плачех дни наред. Така и не разбирах как някой, който ме е обсипвал с целувки и прегръдки, може да си тръгне просто ей така. Усещах парфюма ѝ много след като нея вече я нямаше — тук се изсмя горчиво. — Той се задържаше при мен по-дълго от нея самата.

— Значи тя ти липсва? — обади се тихо Фейра.

— Когато бях малък, да. Когато пораснах обаче, престана да ми пука.

Фейра не каза нищо, макар да се съмняваше, че това е така.

— Кога я видя за последно?

— През първата ми година в Падуа. Тя дойде в стаята ми и ми каза колко се гордеела с мен. Притисна ме до гърдите си, очарова колегите ми. Извини ми се за дългите отсъствия, обеща, че ще започнем наново, че всичко ще бъде различно, че тя ще бъде образцова майка...

— И какво стана?

— На следващия ден вече я нямаше. Както и сребърните ми скалпели.

Майката на Фейра бе въздигната до кралица и императрица, докато майката на Анибале се бе озовала обратно в канавката, но Фейра си знаеше, че разликата между наложницата, каквато е била майка ѝ, и куртизанката, каквато е била неговата, не е много голяма.

— И моята майка не е била по-добра — призна тя истината колкото пред него, толкова и пред себе си.

Въздишката му излезе със свистене през зъбите, равностоен противник на съскащия огън в камината.

— Родени в грях, деца на уличници! — изрече пламенно.

Фейра бе шокирана от грубостта на думите му и се почувства длъжна да защити майка си и баща си, или поне тяхната връзка.

— Може би грехът не е толкова голям, ако в случая е имало любов — изрече тихо, вторачила поглед в ръцете на скута си.

Затова не видя пламъчетата, просветнали в очите му.

Онова, което тя каза онази вечер, даде на Анибале надежда.

* * *

Те спореха, разбира се, и често се оказваха върли противници по въпроси от медицинската практика. Но подобни моменти им бяха точно толкова приятни, ако не и повече от моментите, когато постигаха единодушно съгласие. Тези спорове обаче никога не включваха лични виждания, затова бяха бързо забравяни.

Един от най-ожесточените им дебати беше по повод османската практика на ваксинирането. Фейра твърдеше, че подкожното вкарване на малки количества заразна кръв или друг инфектиран материал в здрав пациент гарантира почти във всички случаи частичен или пълен имунитет спрямо развихрянето на болестта, особено в случаи като

шарката. Описа как веднъж е видяла Хаджи Муса да отваря четири вени в челото и гърдите на младо момче и да вкарва в раните малки количества слюз, взета от пациент с вариола. Момчето израснало като напълно здрав мъж, въпреки че всички останали членове на семейството му се разболели тежко от тази болест.

Анибале ѝ възразяваше, че тази практика е забранена от Католическата църква, при това съвсем основателно — защото тя колкото спасявала, толкова и убивала хората. Притисна Фейра да си признае, че в някои случаи ваксинираните пациенти умират от същата онази болест, която лекарят се е опитал да предотврати. Връщаха се на тази тема множество пъти и нито веднъж не постигнаха съгласие. Споровете им винаги завършваха по един и същи начин.

— Мохамед е казал, че Бог не е създал нито една болест на този свят, за която да не е предоставил и изцелението от нея — заявяваше Фейра. — Тогава не е ли възможно изцелението да се крие в самата болест?

Анибале тръсваше глава и отсичаше:

— В отговор на Мохамед ми позволи да цитирам Маймонид, който казва, че идеалният доктор е онзи, който смята за по-разумно да остави здравите на мира, отколкото да предписва лекарство, което е по-лошо и от самата болест!

Другата точка на несъгласие между тях бе темата дали пациентите трябва да плащат за лечението си или не. Анибале презираше тази практика, давайки като пример Валнети и неговите колеги, за които най-важното беше печалбата и които трупаха богатство на гърба на хорското нещастие. След това цитираше лекарския кодекс на честта, според който лекарите трябва да работят за стипендията си в университета, а след това да покриват разходите си, но не и за да се облагодетелстват прекомерно от работата си.

Подходът на Фейра бе доста по-прагматичен.

— Ами ако, продавайки лекарства, лекарят е в състояние да осигури по-добри грижи за своите пациенти?

— Тази болница се издържа от мен! — сръза я Анибале. — Средствата ми са достатъчни и нямам нужда от повече.

Това обаче не беше съвсем вярно.

С приближаването на първата годишнина от откриването на болницата богатството на семейство Казон, което той много отдавна бе

извадил от земята до кладенеца и бе скрил под дъските под собственото си легло, застрашително намаляваше. След този последен разговор с Фейра Анибале се качи на горния етаж и вдигна дъската.

Постави ковчежето на коленете си и пъхна ключето от верижката на врата си, за да го отключи. Прокара ръка над останалото злато, опипвайки студените метални дискове, които се изплъзваха между пръстите му. На дъното на сандъчето бе останал само тънък пласт дукати. Той бързо изчисли, че монетите ще стигнат само до Архангеловден, не по-дълго. Тресна капака, заключи ковчежето и го скри обратно под дъската в пода, а заедно с него — и тревогите си.

* * *

Фейра се променяше.

Анибале беше първият мъж в живота ѝ, когото не желаше да държи на разстояние. Когато беше с него, обвивките ѝ — онези пластове, под които живееше подобно на суровата бяла сърцевина на артишока — ѝ се струваха обременителни. Нощем сънуваше изгарящи, интимни сънища как си съблича дрехите за него. Понякога го сънуваше как той влиза, докато тя се съблича, как хваща единия край на шаловете и воалите ѝ и започваше да я върти ли, върти като дервиш, сваляйки един по един всички пластове, и как накрая тя застава пред него чисто гола.

След подобни сънища тя се събуждаше неизменно с пламнали бузи и моментално коленичеше за молитва, ала никакви количества молитви не бяха в състояние да я отърват от желанията ѝ. За първи път през живота си тя проумя импулсите, които бяха накарали майка ѝ да избяга в нощта с баща ѝ. Ала тя не беше венецианска принцеса и не можеше да направи знак на един капитан неверник през залата с бялата си ръкавица. Тя трябваше да чака *той* да ѝ даде знак.

И една вечер той го направи.

Седяха както винаги в двата края на камината. Фейра се взираше в гравюра от Везалий, опитвайки се да схване латинските надписи, когато Анибале заговори. Тонът му беше съвсем небрежен.

— Момичето Трианини, майката на малкия Анибале. Не каза ли, че пак била трудна?

Фейра свали гравюрата в скута си и отговори:

— Точно така. Напролет се очаква още едно бебе.

— Значи трябва да си имат собствена къщичка. Вече са твърде много в онази колиба — тя мълчеше. — Нехигиенично, както би казал твоят приятел Паладио.

Тя чакаше.

Той се приведе през огъня към нея. Беше много близо.

— Твоята къща — каза. — Може би няма да ти е мъчно да я напуснеш?

— Тя е... много студена — промърмори Фейра.

— Покривът е нестабилен — добави той. Гласът му беше като топъл шепот.

— Тече непрекъснато — прошепна в отговор тя, чувствайки се гузна спрямо верния Салве, който бе направил покрива абсолютно стабилен.

— А църковните камбани?

— Будят ме по всяко време на нощта — изрече и по устните ѝ заигра усмивка.

— Трябва да дойдеш да живееш при мен.

Тя мълчеше. Страхуваше се да си поеме дъх. Искаше да бъде сигурна.

— Като твоя метреса? — прошепна.

Прямотата ѝ ни най-малко не го смути.

— Да — отговори спокойно. — Ще дойдеш ли?

— Да.

ТРИЙСЕТА ГЛАВА

Докато Андреа Паладио изкачваше петнайсетте стъпала до църквата си на остров Джудека, удоволствието му да види как проектираната от него сграда расте беше малко помрачено от трудността, с която си поемаше дъх.

Цяла седмица му беше замаяно, усещаше тежест в гърдите и дишането му беше по-скоро свистене. Тази сутрин бе излязъл от дома си нарочно, защото знаеше, че ако чака петъчното посещение на доктор Казон, щеше автоматично да бъде обявен за тежко болен. А Паладио просто искаше да бъде на работа. Бе започнал да си дава сметка, че тази църква ще бъде последното му творение, затова държеше да я превърне в своето най-велико наследство, с което щеше да бъде запомнен.

На стълбите като че ли се провеждаше среща между безсмъртието му и неговата смъртност. Свистенето на белите му дробове му напомняше, че е на шейсет и девет. Вече не можеше да обвинява само десетилетията каменен прах, който бе вдишвал и който така и не бе успял напълно да издиша. Той просто остаряваше.

Дзабато показа разрошената си глава откъм входа и подвижна:

— Господарю, може ли да продължим? Светлината умира.

На последното стъпало Паладио бе принуден рязко да спре от остра, внезапна болка. Ужасен, той се опита да направи крачка-две, но не успя. Стоеше като вкаменен на мястото си и само лекичко се поклащаше. Тялото му внезапно изстина. Сякаш някаква небесна ръка беше сграбчила сърцето му, което подскачаше като заек в клетка. „Светлината умира — помисли си той, внезапно обзет от паника. — Аз също!“ Но нали Господ Бог не би взел при себе си Своя архитект, преди той да изпълни договора си с Него?

Само след миг болката беше отминала и Паладио отново можеше да върви, поемайки с благодарност и успокоение големи порции въздух. Дзабато, който вървеше на няколко крачки пред него, не бе забелязал нищо. Докато минаваше под големия трегер, сърцето му вече биеше по-спокойно, но все още усещаше слабост и беше облян в пот.

Напоследък бе установил, че разговаря с Бога все по-често, особено откакто Му строеше нов дом. Диалогът не беше духовен, а най-обикновен разговор, какъвто би водил с всеки велик господар, на когото строи обиталище. Бе имал стотици подобни разговори с приятелите си братята Барбаро, когато им строеше голямата вила в Мазер, така че не виждаше защо с Всемогъщия трябва да бъде по-различно. И така, той се консултираше с небесния си покровител по въпросите за стила на колоните или за плочите на пода, но не очакваше отговор. Сега обаче поиска нещо в замяна — първата му молитва за помощ.

„Дай ми време, Господи! — замоли се Паладио. — Само ми дай време!“

* * *

Докато Анибале успее да издири Паладио, следобедът преваля. Първо бе отишъл до дома му на *кампо* „Фава“ и бе почукал е бастуна си на вратата със златния пергел. Вратата беше отворена от дебелия готвачка, която го уведоми, че господарят ѝ е заминал на строежа на църквата в Джудека.

— Ходи там всеки ден — допълни тя. — После двамата е Дзабато се прибират като двама призраци, толкова бели са от каменния прах!

Анибале кимна, забеляза, че превантивните мерки на Фейра с билките и свещите в антрето продължават да бъдат спазвани строго, похвали готвачката, поощри я да продължава в същия дух и си тръгна. За него не би било никакъв проблем на връщане да мине през Джудека. Запъти се с пружинираща походка към Дзатере в търсене на лодка, мислейки си непрекъснато за Фейра.

Докато стоеше твърдо изправен в лодката, обърнал поглед към Джудека, си я представи как изглежда, когато прекосява моравата на път към болницата. Винаги гледаше право напред като нос на кораб или дървена Дева Мария, никога не губейки от поглед целта. Замисли се за кожата ѝ с цвят на канела, за кехлибара на очите ѝ. Не можеше да повярва, че от тази вечер тя щеше да живее в къщата му.

Откакто му бе разказала за значението на името си, той се бе вманиачил по устните ѝ — тези странни, обърнати устни, при които горната беше малко по-пълна от долната. Чудеше се какво ли би било усещането да лежи върху нея, тялото му да бъде приласкано от нейното тяло, устните му — приласкани от нейните устни.

Беше изваден рязко от мечтанието си от удара на лодката във вълнолома. Анибале хвърли една секвина на лодкаря, скочи на брега леко като акробат и за първи път зърна църквата.

За човек, който бе израснал с топографията на остров Джудека и бе свикнал с назъбените руини на манастира „Сан Себастиано“, издигането на църквата на Паладио бе много впечатляващо. Какво превъзходно място за църква! Тя вече беше най-високата постройка на острова, но все още беше просто правоъгълна каменна призма без кула и без камбанария. По тази причина в очите на Анибале църквата заприлича на храм от Изтока — впечатление, което се подсилваше още повече от широкия плинт при входа. Фасадата би могла да бъде на храм от Йерусалим, на Партенона в Атина или — той потръпна от радост — на джамия от Константинопол. Анибале изброи петнайсет стъпала до главната порта и всяко от тях взе с весел подскок.

Вътре беше същински хаос от пръст и камък. Във въздуха се носеха облаци бял задушаващ прах и цареше истинска какофония от удари на чукове и длета, викове на мъже и скърцане на макари и въжета, повдигащи големите каменни блокове.

Пътеката във формата на кръст беше белязана от гвоздеи и многоцветни въжета, а в центъра на всичко това, там, където би трябвало да виси Христос, стояха Паладио и неговата сянка — онзи неугледен чертожник. Анибале се ухили и на двамата, напълно забравяйки, че е с маска. Когато го зърна, Паладио се плесна по челото и възкликна:

— Простете, *доторе*, напълно изключих, че е петък! Тъкмо обсъждаме какво да правим с този кладенец.

Анибале надникна с клюна си в рушация се отвор на кладенеца. Изглеждаше доста стар.

— Какво толкова трябва да обсъждате? — извика. — Просто го напълнете!

— Точно такива бяха и моите намерения, но... — отбеляза архитектът, почесвайки нерешително брада. — Все пак този кладенец

продължава да бъде фокус за вярващите. Моите зидари са принудени ежедневно да връщат поклонници, които идват тук да търсят лекарство против чумата. Аз си мислех да го включа в общия дизайн, но Дзабато сега ми казва, че кладенецът ще се падне точно под центъра на купола. И тъй като нищо не трябва да отвлича вниманието на хората от величието на купола, опазвам се, че кладенецът ще трябва да си замине — Паладио надникна там, където надничаше Анибале, и се засмя. — Вие сте мой лекар. Кажете тогава, трябва ли да пия от тази вода? Мога ли да извлека полза от панацеята, преди кладенецът да бъде затрупан завинаги?

— Както желаете, скъпи ми приятелю! — засмя се доктор Казон. — В крайна сметка тази вода нито ще ви убие, нито ще ви излекува. Кога започвате купола?

— Днес.

Анибале вдигна очи към небето. Беше със синия цвят на патешко яйце, изпъстрено с миниатюрни облачета от по-тъмно индигово под коремчетата от бял пух. Изглеждаше невъзможно да обхванеш това небе, да оградиш една сфера от него, ала днес Анибале бе убеден, че всичко на този свят е възможно. Особено когато го прави Паладио.

Огледа внимателно стареца. Може би беше от чистия въздух и разходката, но архитектът никога не му бе изглеждал по-добре — цветът му беше равномерен, дишането — стабилно, очите — ярки. Отвори уста, за да попита за здравето му, но вместо това зададе съвсем различен въпрос:

— Какво означава името ви?

— Моля? — погледна го втрещено старецът.

— Името ви — Паладио. Какво означава?

— Дадено ми е от моя първи учител — Джанджорджо Трисино — отговори Паладио. — Свързано е с мъдростта на Атина Палада.

Анибале се усмихна. Днес всичко го радваше.

— И аз предполагам нещо подобно — рече. — А какво е истинското ви име?

— Андреа ди Пиетро де ла Гондола. Но Паладио се помни по-лесно от хората. А аз искам да бъда запомнен, най-вече заради тази църква! — и сякаш потрепери.

— И ще бъдете запомнен! — увери го докторът. — Ще я завършите с лекота. Особено след като проявихте здравия разум да си

пазите здравето!

Днес Анибале бе разположен добре към Паладио, разположен добре към целия свят. Отговори любезно, дори когато чертожникът с рошавата коса го попита за Фейра. За него беше радост да чува името ѝ, радост да говори за нея.

— Добре е! — изрече засмяно. — Изпраща поздрави и на двама ви!

Сега, когато заговори за нея, му се прииска да продължи да говори, да изрича името ѝ отново и отново, да си спомня всяка думичка, която тя му беше казвала. Но се опомни и осъзна, че е най-добре веднага да тръгва, преди да се е издал. Извини се учтиво и хукна към лодката, която го чакаше, така, сякаш го гонеше самият дявол.

Докато лодката пореше лагуната, Анибале наблюдаваше с удоволствие как сенките се издължават в късния следобед — всяка стъпка в гасненето на светлината го приближаваше все повече и повече до нощта и до Фейра. Едва дочака лодкаря да завърже лодката си за малкия вълнолом и скочи, даде му щедър бакшиш и се втурна щастливо през къщичката на портиера, поздравявайки не само Бока, но и джуджето. Докато минаваше покрай болницата, леко потрепери. Знаеше, че тя е вътре, посветила се на поредната задача. Толкова близо!

Като никога докторът не се запъти към болницата, а отиде право в дома си. Не искаше да я вижда с пациентите преди тази нощ, не искаше да стои до нея, без да я докосва. Бе сложил малко легло в ъгъла до огнището, за да може жаравата да я топли през цялата нощ. Бе покрил леглото с най-мекия сламен дюшек, за да прикътта тялото ѝ, бе ѝ заделил най-добрата си завивка, за да я обгръща. Сега той плъзна ръка по мекия чаршаф, на който тази нощ щяха да лежат двамата.

Макар и нежелан, в ума му отново зазвуча гласът на абатесата. Когато ѝ бе казал небрежно, че къщичката до църквата ще бъде освободена за младото семейство Трианини, тя го бе погледнала строго и бе извикала:

— Какво искаш от това момиче?! Тя е сираче, неомъжена, далече от дома. Ти си неженен. И всичко това — без да броим разликата в религиите ви! Тя е обречена на вечно проклятие, но *ти* поне можеш да бъдеш спасен! Следователно изобщо не може да става въпрос да ѝ

предложиш истински брак, а ако споделиш с нея огнището си, излагаш на опасност безсмъртната си душа! Остави я на мира!

— Изобщо не става въпрос за такава връзка — излъга той. — Тя ще спи долу, до огъня. Да не би да отричаш правото ми на прислужница?

— Но тя *не е* твоя прислужница! — напомни му строго абатесата.

Анибале изгуби самообладание и се развика:

— Така е, не е! — гласът му звънна в главата му благодарение на маската. Твърде високо. — Тя е мой другар! Тя е *доктор*! — изричаше го за първи път и изненада дори самия себе си.

Сега, в къщата си, той се въртеше и оправяше безсмислено малката си покъщнина, и прекара остатъка от деня в крачене напред-назад. Представяше си Фейра с пациентите, забулена и прилежна, и искаше при себе си, тук и веднага. Сега. Вече знаеше точно как ще я вземе в обятията си, как ще целуне странните ѝ и прекрасни устни. Анибале, който никога не се молеше, сега се замоли светлината по-скоро да угасне.

И когато нощта най-сетне настъпи и на вратата се почука, той почти се изстреля от стола си. Отвори вратата толкова бързо, че огънят изплю гъст облак пушек. И когато пушекът се разсея, пред очите му се очерта кошмарно привидение.

Сякаш Фейра бе остаряла с половин столетие — тъмните ѝ къдрици бяха боядисани в черно е някакви химикали, от очите ѝ се разстилаше ветрило от бръчки, а от отблясъка на пламъците кехлибарът се бе превърнал в блатисто зелено, бузите ѝ бяха начервени е две твърде ярки петна руж, поставен високо на хлътналите скули. Носеше рокля от парцаливо червено кадифе, изрязана толкова ниско до зърната, че никога не би могла да мине за прилична. Той зяпна ужасено. Не бе в състояние да помръдне от мястото си.

— Анибале — каза сладниково тя, — няма ли да ме пуснеш вътре?

Беше Колумбина Казон, майка му.

ТРИЙСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА

Ръката на Фейра трепереше, когато я вдигна, за да почука на вратата на Анибале тази нощ. Това беше началото на новия им живот.

Вратата се отвори и на прага застана жена в пътническа мантия и с маска в ръка, като че ли току-що бе пристигнала. Фейра се втрещи. Жената вдигна брадичка с високомерието на дама и изрече надменно:

— Да?

— Дойдох да видя доктора — промърмори Фейра. Видя, че Анибале кръстосва отзад и го погледна умолително.

Жената веднага долови акцента ѝ и присви зелените си, подобни на котка очи.

— А вие сте?

Анибале побърза да се намеси:

— Фейра е моя гледачка в болницата.

— Е... — жената премести тежестта си от единия крак върху другия по начин, който беше едновременно провокативен и собственически. — Моят син няма нужда от гледачка. Неговата *мамма* вече се върна!

И тресна вратата под носа на Фейра.

* * *

— Промених се.

Майка му беше седнала неканена на стола край огнището, който той отдавна бе свикнал да смята като стол на Фейра. Анибале не каза нищо, но тя очевидно долови недоверието му, защото продължи:

— Така е, Анибале! Онзи стар живот... вече се сбoguвах с него. Искам да бъда тук, с тебе. Искам най-накрая да бъда майка. Знам, че съм ти причинила много злини, че съм те изоставяла неведнъж...

— Как ме откри? — прекъсна я безцеремонно той.

Тя сведе котешките си очи и измърка:

— Бях отишла в Трепорти е един търговец... мой приятел. Там чух, че доктор на име Казон имал болница на този остров. После моят приятел се разболя и аз не знаех какво да правя. Но знаех, че ако дойда при сина си, той ще ме спаси. О, сладък мой! Всичко това наистина е твое дело! Ти си довел всички тези добри хора тук, спасил си ги! — падна на колене пред него, целувайки ръцете му. — Знаех си, че ще спасиш и мен!

Той установи, че не е в състояние да измъкне ръцете си от нея, но зачака със свито сърце. Накрая тя се отдръпна, седна отново на стола и засмърка елегантно от помадата, която висеше на китката ѝ, оправяйки фустите си. Очите ѝ обаче бяха напълно сухи.

— Мисля, че ти и аз трябва да започнем отначало, миличък. Знаеш, че животът ми никога не е бил лесен. Баща ти...

Анибале внезапно замръзна и запита ужасено:

— Била си *омъжена* за баща ми, нали?

От това зависеше всичко, което беше той — името му, благородството му, съкровището на фамилията Казон, скрито под дъските под леглото му.

— Разбира се! Но онова, което трябва да знаеш, е, че аз бях куртизанка не само след, но и преди...

Той запримигва с очи, изсъхнали от огъня, опитвайки се да проумее какво му казва тя.

— Искаш да кажеш, че когато баща ми те е срещнал...

— Да! Въртях занаята си близо до *кампо „Д’Оро“*. Ти беше заченат в една гондола по време на карнавала. Когато разбрах, че ме е натъкнал, Карло каза, че ще се ожени за мен. Тогава бях красива, Анибале, не можеш да си представиш колко бях красива!

Да, той наистина не можеше да си представи. В неговите очи имаше само една красива жена, а освен това за него красотата се състоеше не само в маската на лицето, но и в онова, което човекът има отвътре. Той погледна към маската на майка си — тя висеше до неговата човка на куката над огнището в порочен съюз между куртизанка и птица. Безукорно, нарисувано лице, гледащо го от миналото на майка му.

Дори и да не искаше, научи, че след като тя бе напуснала него и баща му, бе отишла да живее с поредния си любовник в една от големите вили във Венето. Когато обаче установила, че покровителят ѝ

спи едновременно и с двете кухненски прислужници, избягала в Рим с художника, който по онова време рисувал фреските във вилата. Там станала любовница на свещеник, преди да избяга в Месина с един от неговите помощници.

След известно време Анибале престана да слуша и на мястото на думите ѝ си създаде мислено своя, алтернативна истина. В младостта си тя е била зашеметяващо красива, дотолкова, че въпреки бедния си произход е успяла да омагьоса един нисш венециански благородник. Подозираше, че последният ѝ любовник — търговецът, не е бил нищо повече от продавач на платове на пазара в Трепорти. Очевидно с упадъка на красотата ѝ е упадала и клиентелата ѝ, а накрая единственото, което ѝ е останало, е било похабената хубост и порочният характер, с които не е успяла да привлече нито един мъж за другар в есента на своя живот. Накрая, отвратен от жалката ѝ история, той заспа там, където си беше, а сънищата, които нахлуха в отпуснатия му мозък, не бяха никак приятни. На сутринта едва не се спъна в празните бутилки от вино, които се търкаляха в краката му — всичките му запаси бяха изпити. Огънят беше изгаснал, а майка му хъркаше на леглото край огнището, което той с толкова нежност бе приготвил за Фейра.

Остави я да си хърка и излезе.

* * *

Вечерите на Анибале претърпяха драстична промяна. Вместо медицинските дискусии с Фейра, които му вдъхваха надежда, че може да победи смъртта и да изцели целия свят, той бе принуден да слуша унизителните, порочни разкази на майка си, жалбата ѝ по изгубената младост. Изведнъж, макар и постоянно в компанията на майка си, Анибале се почувства ужасно сам. Чувстваше се изолиран, но същевременно непрекъснато тормозен с ласки от майка си така, сякаш все още беше дете. Ласките ѝ бяха останали на нивото от онова време, сякаш фосилизирани в кехлибар — тя го докосваше така, все едно бе все още осемгодишно момче. Рошеше косата му, щипеше бузите му, хапеше леко врата му и разтриваше гърба му, както би правила, ако той бе малък и болен. Той установи, че не е в състояние да я отблъсне, а

нахалните ѝ жестове го отвращаваха, защото бяха жалка пародия на близостта, която той си бе мечтал да има с майка си. Бе дал на майка си своето собствено легло на горния етаж, така че към цялата тази ситуация се добавяше и постоянното мъчение да бъде принуден всяка вечер да ляга в леглото, което беше приготвил за Фейра.

Анибале посъветва Колумбина да излиза винаги с маска, а маската, която тя бе донесла със себе си — модел, обхващащ цялото лице, който се завързваше отзад — бе същата, която той помнеше от детството си. Представляваше красиво, гримирано лице на куртизанка, бяло като оловна паста с перлен отблясък, с яркочервени устни и червени кръгове на бузите. Придаваше ѝ призрачен вид и подчертаваше още по-силно контраста с настоящия ѝ облик. Дрехите ѝ не ѝ бяха по мярка, а ярките им цветове биха подхождали по-скоро на жена е двайсетина години по-млада от нея. Даже името ѝ вече звучеше твърде младежко за нея. „Колумбина Казон“ беше име за кокетка или за превзета красавица. А тя бе надраснала по години и двете.

Но видимата маска не бе единствената, която Колумбина Казон носеше. Отби се у всяко семейство, за да им връчи подаръци от името на сина си — гърнета е яхния, пресни лимони или захаросани плодове за децата. Започна да шие дюшеци заедно с монахините. Даже вдигна полите си и се зае да копае в градината. Посещаваше редовно литургиите, трогвайки сестрите с жалкия си живот и покаянието си. Ходеше да изповядва греховете си пред абатесата почти всеки ден, намирайки особено, перверзно удоволствие да се превръща в център на внимание, макар и по подобен начин.

Колумбина бе забелязала странното забулено момиче, което работеше толкова близо до сина ѝ — толкова тихо, прилежно и компетентно. Изпълнена с ревност, тя се опита да я разтопи с ласкателства, но чуждестранната кучка беше единственият човек на този остров, който изглеждаше имунизиран срещу чара ѝ — ако не се брои, разбира се, онова джудже. Колумбина бе забелязала идиота един-два пъти да я зяпа и се бе привела, за да му зашлеви звучна плесница. Мълчаливото момиче се бе появило автоматично до грозното джудже и му бе дало мехлем, за да успокои раната, предизвикана от пръстена на Колумбина. Старата жена имаше неприятното усещане, че кехлибарените очи на това момиче виждат право в душата ѝ.

От този момент нататък, вместо да игнорира наглата *муселмана*, тя бе започнала да се кръсти винаги, когато я срещне, и да плюе в краката ѝ, защото тъкмо такава трябваше да бъде правилното поведение на всяка ревностна християнка — макар че в присъствието на сина си, естествено, се въздържахе. Някои от по-младите монахини последваха примера ѝ и така все по-нарастващата изолация на неверницата изпълваше бившата куртизанка с чувство на удовлетворение, че върши Божие дело.

* * *

Абатесата на Ордена на чудесата бе добър познавач на човешките характери, така че превземките на Колумбина Казон не бяха в състояние да я измамят.

Възрастната жена разпознаваше истинската вяра в мига, в който я видеше — например пазачът Бока беше истински вярващ християнин — затова нито за момент не бе заблудена от безкрайните изповеди на майката на доктора, която бе точно толкова набожна, колкото и сина си. А след като виждаше с какво благородство и достойнство Фейра понася ежедневните обиди на Колумбина Казон, тя се настрои още по-дружески към неверницата.

Затова, когато след около седмица след пристигането на Колумбина Казон Фейра се появи пред вратата на църквата, абатесата я посрещна топло. Момичето изглеждаше ужасно.

— Нещо лошо ли има, скъпа? — попита.

— Не, всичко е наред — изрече Фейра, но очите ѝ говореха съвсем друго. — Само дете трябва да съобщите на семейство Трианини, че все още не могат да се преместят в ремонтираната къщичка. Ще ми трябва още малко.

И се обърна да си върви, но не и преди абатесата да забележи някакъв проблясък в очите ѝ. Повика я. Момичето нямаше право да прекрочва прага на църквата, нито пък абатесата искаше да я пусне, затова тя излезе навън и попита:

— Добре ли си?

— Напълно — кимна момичето, което вече се бе овладяло.

Абатесата не бе от хората, които обичат да се месят в живота на другите, но тъй като бе напълно сериозна, когато предупреди доктора, сега се осмели да каже:

— Смея да предположа, че нещо ти е попречило да живееш под един покрив с нашия лекар. И ако това е така, длъжна съм да ти кажа, че това може и да е за добро!

Еретичката извърна към нея големите си очи и попита:

— Щеше ли да бъде толкова лошо, ако бе намесена и любов?

Абатесата я огледа съчувствено, но твърдо отсече:

— Онова, за което говориш, е *грях*, грях срещу християнския закон!

Но докато двете вървяха към вратичката на двора, възрастната жена поомекна и добави:

— Вие сте от различни религии, но може и да има начин да се сближите. Ако започнеш да четеш и да изучаваш християнската Библия, Книгата на книгите, би могла след време да станеш част от Божието семейство. Тогава и само тогава за доктора ще стане възможно да узакони връзката си с теб!

Странните жълти очи на момичето се ококориха още повече. В първия момент изглеждаше така, сякаш е чула най-светотатственото нещо на света. Но в следващия в погледа ѝ настъпи промяна, подобно на бриз, раздвижил лагуната.

— Да! — изрече бързо. — Да! Ако позволите... бих искала да взема назаем една... Библия!

* * *

Фейра нямаше никакво намерение да влиза в семейството на християнския бог и неговия пророк пастир. Знаеше, че майка ѝ бе сменила вратата си, макар и в обратния смисъл, но лично на нея дори самата мисъл ѝ беше противна.

Но когато абатесата бе споменала Библията, в съзнанието на Фейра се бе събудил някакъв спомен от майка ѝ — защото именно Библията бе онази, която християните наричаха Книга на книгите, а и там тя щеше да открие онова, което ѝ трябваше за Четиримата конници. Сега, когато вечерите ѝ отново бяха станали самотни, тя бе

започнала да мисли пак за тази мистерия, опитвайки се да си припомни отдавна забравените думи на майка си. И тъй като имаше нужда от нещо, с което да запълва времето си, Фейра реши да разбули загадката на четирите коня.

Седнала пред собствената си камина, която със сигурност бледнееше пред уютната камина на Анибале, тя се загледа в книгата в скута си. Беше подвързана в аленочервено кадифе със сребърна закопчалка, а ръбовете на страниците бяха изящно позлатени.

Фейра отвори книгата много внимателно, сякаш пареше ръцете ѝ. Веленът беше гладък и млечнобял, обработен по най-изящния начин, хартиените коли бяха красиво зашити. Беше очевидно, че книгата има голяма стойност, което означаваше, че на абатесата ѝ е струвало много да я постави в ръцете ѝ. Калиграфията беше ситна и черна, текстът — оброчен в рамки с ярки цветове, а наивните рисунки изобразяваха ангели и демони, обещаващи вечна слава или вечно проклетие. Тази книга бе узаконила насието срещу нейния народ и издевателствата, извършени срещу вярата ѝ, но въпреки това сега тя решително разлистваше страниците ѝ. Четенето на латинския текст ѝ беше изключително трудно, но, макар и индиректно, я приближаваше до Анибале, защото сега тя четеше езика, на който я бе учил той. Колко странно, че езикът на западната медицина бе и език на християнската вяра, въпреки че, както ѝ бе казал Анибале, двете много често влизали в противоречие. Беше ѝ разказал веднъж за възраженията, които курията в Падуа имала срещу ваксината против вариола, разработена от университета там, на основания, че ваксината не била богоугодно дело.

Фейра разлистваше страница след страница, вирайки се в текста, докато накрая черните букви не започнаха да се сливат пред очите ѝ, а позлатените фигури в полетата не се втурнаха във вихрен танц, сякаш оживели. И ето че все пак откри онова, което търсеше — в книга, наречена „Откровение на Йоана“. Те се носеха през страниците — черният кон, червеният кон, белият кон и бледият кон, всички до един яздени от скелети.

Четиримата конници на Апокалипсиса.

Латинският ѝ се струваше все по-труден и по-труден и не бе напреднала повече от първата фраза, когато внезапно в паметта ѝ оживяха последните думи от бълнуванията на майка ѝ:

— „Дойди и виж!“ — отекна гласът ѝ и тя се изплаши от него. — *И видях, и ето черен кон, и язdecият на него имаше везни в ръката си. И чух нещо като глас отсрeд четирите живи същества, които казваше: „Един шиник пшеница за надница и три шиника ечемик за надница, а маслото и виното не повреждай!“*.

И сега го разбра толкова, колкото и на смъртното ложе на майка си, но докато четеше бавно, за първи път проумя същността на подаръка, който баща ѝ бе превозил до Венеция. Защото черният кон носеше чумата. Сега тя зачете с нарастваща тревога продължението на изпитанията, за които я беше предупредила майка ѝ. След черния кон яздеше червеният, предвестник на огън и кръвопролития.

— Когато Агнето отвори втория печат — продължи да чете Фейра, — чух второто живо същество да казва: „Дойди и виж!“. Тогава се появи друг кон, огненочервен.

След него идваше белият кон, язден от завоевател с лък и корона, който носеше Война. И накрая бледият кон, в бледозеленото на жлъчката, който носеше Смърт, отчаяние и Края на дните.

Фейра затвори книгата, като че ли се опитваше, притискайки кориците, да задържи вътре ужасите, които се съдържахата там. Затвори уморените си очи и се опита да си припомни всичко, казано от Нурбану. Беше казала, че ще дойдат и *четирите* коня, не само един от тях. Четири коня, като квартета бронзови зверове е искрящи копита, които бе зърнала върху Базиликата на дожа.

В Библията бледият кон следваше черния, но когато огледа затопления от тялото ѝ кристален пръстен, видя, че там черният кон се следваше от червения, след който идваше белият и накрая бледозеленият.

Фейра се ядоса, че не си спомня знаците, на които я бе учила майка ѝ, че не предаде съобщението на дожа, както се бе заклела. След като нейният приятел Смърт бе влязъл в града, тя бе приела, че се е провалила. Черният кон се бе втурнал из целия град и вече нямаше никакъв смисъл да се опитва да залоства вратата. Но сега, с натежало от грозни предчувствия сърце, тя започна да се пита дали не предстои и още.

Ако Анибале беше до нея, със сигурност щеше да отхвърли предсказанието като глупаво суеверие. Но сега, съвсем сама, тя се запита какви ли злини, изпратени от Константинопол, очакват още

този нещастен град. Влизането и излизането на кораби все още бе забранено, екипажът на „Ил Кавалиере“ беше отплавал много отдавна и тя беше единственият човек от борда му, останал жив във Венеция. Това би трябвало да бъде краят на мисията. И въпреки това сега ѝ се искаше да не бе чела кошмарното откровение в християнската книга. Видението я бе оставило с ужасяващото чувство, че отмъщението на Османската империя не е приключило.

Тази нощ Фейра не успя да затвори очи. Седеше и наблюдаваше книгата, поставена на камината — гледаше я така, сякаш конниците всеки момент щяха да изскочат от страниците ѝ и да оживеят. Когато чу камбаните за службата на зазоряване, отиде до църквата и остави книгата на прага ѝ.

На излизане от църквичката „Сан Бартоломео“, повела сестрите обратно към спалните им помещения, абатесата едва не се спъна в Библията. Старите ѝ кости изскърцаха, докато се навеждаше да я вдигне, от гърдите ѝ се изтръгна дълбока въздишка на провал. Докато си лягаше за последните безценни часове сън преди утринната молитва, тя поклати тъжно глава, оплаквайки една изгубена овца.

ТРИЙСЕТ И ВТОРА ГЛАВА

През следващите няколко дена Фейра се опита да забрави за Четиримата конници на Апокалипсиса. Вместо това реши да се опита да поправи единствената от техните злини, която разбираше. Щеше да обедини цялата информация, с която разполагаше от собствените си познания и от тези на Анибале, за да се опита да открие лек против чумата.

В Константинопол най-учените доктори обикновено приготвяха отвара, известна като „териак“ — антидот панацея, който бе една от най-сложните форми на медицинска намеса според аптечния канон. Формите на териака бяха толкова, колкото бяха и целите му. Обикновено те бяха достъпни единствено за най-заможните заради цената на многобройните си съставки, а освен това само най-опитните сред лекарите се осмеляваха да опитат приготвянето на подобни смеси.

Но Фейра не се страхуваше. Имаше нужда да се занимава с нещо сериозно. Извади медицинския си колан и огледа билките, мехлемите и прачетата — някои бяха от Константинопол, други бяха възстановени като запаси от венецианската земя, а трети бяха нови съкровища, открити в най-тъмните подстъпи на горичката отвъд стените на острова или от странните растения, които вирееха върху солената почва на блатистите местности до брега.

Основните ѝ цели бяха две — да излекува вече заразените и да помогне на здравите никога да не се заразят. Оттук следваше, че отварата ѝ трябваше едновременно да може да снижава температурата и да отнема възпалението в бубоните, значи да ги намалява, да пречиства кръвта и да дава просветление и на ума. Във всяка от малките бутилчици трябваше да има такава течност, която да накара вземащия я да повярва, че тя без съмнение ще го върне към живота. Реши да кръсти новото лекарство *териака* — венецианският вариант на оригиналната дума, заимствана от старите гърци. Беше доволна от идеята си, но засега имаше само нея. И едно име.

Зае се да го превърне в реалност.

Домът ѝ се превърна в алхимична лаборатория, претърпана с шишенца, реторти, канчета и триножници. И въпреки че се стараяше да се концентрира, вдигаше глава при всеки звук, при всяко скърцане на вратата, с надеждата, че това е *той* — че идва да ѝ каже, че ужасната му майка си е заминала.

Ала дните се превърнаха в седмици, седмиците — в месец, а тя все така не можеше да види Анибале извън болницата. Доколкото ѝ беше известно, той бе започнал да посещава Паладио отново всеки петък и в тези дни тя рядко напускаше болницата, защото именно тогава зловредното присъствие на майката на доктора превръщаше живота ѝ навън непоносим. И се стараяше да оползотвори максимално времето си, прекарвано зад стените на *тедзона*. През тези безценни петъци тя провеждаше изпитания на лекарствата си върху пациентите си — онези, които можеха да говорят, питаше, а на другите, които вече не можеха, просто даваше от отварите, защото смяташе, че всеки, който бе на крачка от смъртта, би приветствал всяка възможност за изцеление. Предлагаше от течността и на някои от семействата в къщичките, които наскоро бяха изпратили заразен близък в болницата. Откритията ѝ се оказаха много интересни.

След като вече бе събрала нужната информация, тя бе готова да започне да произвежда лекарството си в по-големи количества. Събра цяло сандъче със стъкленици от *тедзона* и ги натъпка с морска сол за една нощ, за да ги дезинфектира. На следващия ден — петък, отнесе една торба с пречистени бутилчици до кладенеца, за да ги напълни с вода, която ѝ трябваше за разтвора. Когато извади кофата, проблясваща от кристалнобистрата вода, напълни с равни части от нея всички шишенца, запуши ги с тапичките и ги подреди в опушено ленено платно, готови да бъдат отнесени в къщичката ѝ за добавяне на тайната съставка. После вдигна дрънчащата торба на гърба си и забеляза, че каменният лъв със затворената книга я наблюдава.

— Да не си обелил и дума! — предупреди го тя.

* * *

Когато Анибале се върна на острова, беше почти мръкнало. В този конкретен петък той се бе забавил нарочно във Венеция. На

връщане в лодката си бе мислил непрекъснато за Фейра. Знаеше, че не бе виждал лицето ѝ вече цял месец, а за него бе истинска агония да бъде близо до нея и същевременно толкова далеч. Тя се държеше резервирано и почти мълчеше, съсредоточена в работата си. Работеше много повече от преди. Отнасяше се любезно с него, но той усещаше, че е дълбоко обидена, а тази мисъл му бе толкова непоносима, че бе станал още по-рязък и груб. Освен това бе принуден да погледне истината в очите.

Независимо дали майка му щеше да реши да си тръгне или не, той знаеше, че никога повече не би могъл да попита Фейра за онова, което я бе питал през последната им щастлива вечер край огнището. Не можеше да я обезчести, вземайки я за своя метреса, но не можеше и да ѝ предложи брак. Абатесата се бе оказала права — пропастта между тях бе твърде голяма. Щеше да я има година, най-много две, докато чумата отмине — а после какво? За нищо на света не би могъл да позволи тя да бъде подхвърляна от мъж на мъж, попадайки в същата огнена паст, която бе погълнала Колумбина Казон.

Беше започнал да свиква с присъствието на майка си вечер, с досадните ѝ, неискрени прояви на обич, с непрестанното ѝ празноглаво бърборене, със самосъжалителните ѝ истории. Обикновено седеше мълчаливо, вторачен в огъня, опитвайки се да си припомни лицето, което толкова много му липсваше — странните ѝ устни и топаза на нейните очи. Беше се примирил, че до края на живота си ще бъде принуден да я търпи, затова бе искрено изненадан, когато, прибирайки се у дома, установи, че майка му си е тръгнала. Първата му мисъл бе, че е отмъкнала някои от ценните му медицински принадлежности, но се оказа, че не липсва нищо друго, освен нейната мантия и ръкавиците ѝ, както и призрачната бяла маска от куката над огнището.

Той хукна в мрака и отиде право в къщичката на пазача, където завари Бока и сина му да си делят комат хляб пред слабия си огън.

— Идвала ли е някаква лодка? — попита с висок глас.

Тонът на гласа му бе напълно достатъчен, за да накара Бока да скочи на крака.

— Да, *синьор доторе!* По обяд запалих мангала и доведох нейна милост майка ви от вашата къща, когато баржата дойде. Предположих, че знаете за заминаването ѝ.

За част от секундата Анибале се почувства отново като осемгодишно хлапе, изоставено от майка си, но после бързо кимна, доволен, че е с маската си.

— Разбира се, че знаех! — тросна се грубо. — Просто исках да знам, че е била изпратена подобаващо.

И побърза да напусне къщичката, крайно притеснен от ироничната физиономия на джуджето, което го гледаше откъм огнището.

С всяка следваща крачка през моравата се изпълваше с все по-голямо облекчение. Никога повече не би могъл да бъде с Фейра така близък, както бе планирал, но дали е твърде много да се надява, че биха могли да станат пак само приятели? Опитва се да си втълпи, че ако може отново просто да седи с нея, да съзерцава лицето ѝ и да разговарят за неща, които имат смисъл и за двамата, ще бъде най-щастливият човек на земята. В средата на моравата се закова на място. Сега щеше да отиде до нейната къщичка, да почука на вратата ѝ и да я помоли пак да започне да прекарва вечерите си с него край огнището му.

После забеляза кладенеца — белите му каменни стени проблясваха в мрака. Лъвът със затворената книга в лапите се взираше в него с безизразните си каменни очи. Странна мисъл озари внезапно съзнанието на Анибале. Напълно паникьосан, той се обърна и хукна не към къщата на Фейра, а към своята.

Втурна се през вратата и затрополи нагоре по стълбите, захвърляйки маската си по пътя. Пъхна се под леглото и повдигна хлабавата дъска, под която се криеше съкровището на семейство Казон. Дъската излезе лесно, сякаш не бе стояла дълго там. Тясната кухня отдолу беше празна, ковчезето го нямаше.

Паднал на колене, Анибале отпусна отчаяно глава. Челото му докосна дъските. Златното ключе на врата му увисна тъжно и безполезно.

ТРИЙСЕТ И ТРЕТА ГЛАВА

Анибале Казон не беше на себе си.

Парадоксално, но след заминаването на майка му пропастта между него и Фейра се бе разширила.

От богатството му не бе останало нищо. Монетата, която лежеше в джоба му, нямаше да стигне и за няколко дена. Заради кражбата, извършена от майка му, болницата „Сан Бартоломео“ и неговият утопичен остров нямаше да могат да изкарат и до края на седмицата.

Семействата щяха да бъдат принудени да се върнат у дома, сподирени от сестрите от Ордена на чудесата. Само мъртвите и умиращите можеха да останат тук. Анибале не знаеше какво щеше да прави с Фейра — може би щеше да я върне в града, а после да се опита да ѝ намери кораб за Константинопол, вероятно от Анкона или Равена. Непрекъснато се проклинаше, че бе повярвал на майка си, бе повярвал, че тя може да се промени.

Останал без никакъв избор, той помоли Фейра тази вечер да го посети. Надяваше се решителността му да не го напусне, когато зърне прекрасното ѝ лице.

Тя дойде, както беше помолена, но не седна на обичайния си стол, защото знаеше кой бе седял на него в нейно отсъствие. Остана права, забелязвайки с огромна тъга, че макар за първи път да оставаха насаме след толкова дълго време, той не бе свалил маската си. Тя също не се разбули.

— Първо — започна тихо Човекът птица, — позволи ми да те успокоя. Не възнамерявам да подновявам предложението, което ти направих преди известно време.

Фейра преглътна. Отдавна подозираше, че ще стане така, но сега думите сякаш прободоха сърцето ѝ. Усети, че очите ѝ се пълнят със сълзи и предпочете да замълчи, за да не я издаде гласът ѝ.

— Второ, със съжаление съм длъжен да те уведомя, че богатството на семейство Казон го няма.

Той не искаше да се впуска в подробности, но бе забравил колко добре го познава тя.

— А майка ти? — попита Фейра.

Птичата маска сведе очи към пода.

— Нея също я няма.

Тя не каза нищо.

— Следователно островът трябва да бъде затворен и върнат на Републиката. Болницата ще затвори след седем дена. Ще ти платя до края на седмицата и ще сторя всичко по силите си да ти намеря кораб за родината.

Ето го и него. Моментът, за който тя се бе трудила толкова дълго — всички онези дребни златни секвини, които бе събирала в жълтата си пантофка, които подрънкваха весело и и шептяха думи на надежда за дома. През последния си месец на самота тя бе размишлявала неведнъж и два пъти за живота, който би имала, ако се върнеше в Османската империя. Не в Константинопол, разбира се, а в някой град, далече от погледа на султана, например Антиохия или Тарс. Може би щеше да си създаде собствена лекарска практика. Искаше ѝ се да отплава и никога повече да не обърне очи към Запада. Но вместо това рече:

— Не е необходимо да става така. Създадох смес, антидот, която кръстих „териака“. Позволи ми да започна да я продавам и така ще мога да поддържам болницата.

Човекът птица удари с юмрук по дланта си, но иначе изрече спокойно:

— Многократно съм ти казвал, че няма да позволя злоупотреба с доверието и парите на болните чрез безполезни шарлатански отвари!

— И всеки път, когато сме говорили на тази тема, аз съм ти казвала, че ако чрез контролирана продажба на дадено лекарство лекарят може да подобри условията за своите пациенти или да субсидира по-нататъшните си научни проучвания, то тогава продажбата е допустима! Не говоря за злоупотреба с ничие доверие — имам предвид съвсем законна продажба, защото моята отвара изобщо не е безполезна!

— Откъде си толкова сигурна?

Тя си пое дълбоко дъх и отговори:

— През последния месец всеки петък провеждам изпитания. Отварата ми се оказва особено ефективна.

— Месиш се в лечението на моите пациенти? — изгъгна той и клюнът подсили яростта му.

— Да! — отговори тя и вирна брадичка, доволна от собствения си гняв. — При това с *невероятни* резултати! — вдигна ръце. Ето че отново започваха да спорят, както в доброто старо време. — Ако ми позволиш да помогна, ще можеш да продължиш да работиш тук, както досега. Всъщност завинаги. Наистина ли си готов да се откажеш от всичко, за което си работил, само и само за да докажеш правотата си в един спор?

Човекът птица задиша тежко. Очите зад призмите опушено стъкло сякаш започнаха да свалят пластове й. Тя проследи погледа му. През годината, откакто бе дошла тук, тя постепенно се бе върнала изцяло към мюсюлманския си стил на обличане, покривайки се постепенно с шалвари и дълга риза, а отгоре с широка роба с фередже в червено-кафяво — цвят, който бе особено практичен за работата й в *медзона*.

— Хубаво — изрече той след известно време, най-сетне звучейки като онзи Анибале, когото тя познаваше. — Но не можеш да отидеш в *този* вид!

* * *

Анибале скочи на брега в Трепорти, претегляйки в длан последните си монети. Когато се спусна през претъпкания пазар, хората започнаха да му правят път. Той ги огледа професионално — засега чумата очевидно не бе стигнала до тях, а и по вратите на малките бели, облени от слънцето къщички не се виждаха кръстове. Бе тръгнал да изпълни сам тази задача, защото не можеше да я повери на никой друг, но известно време просто обикаляше сергиите и гледаше, тъй като не бе напълно сигурен какво точно търси.

Мама Трианини му беше заръчала да купи златотъкан брокат или коприна, в какъвто цвят му харесва, а останалото щеше да направи сама. Той не знаеше разликата между тези две материи, но не посмя да си признае. Сега се отправи към сергия, обсипана с ярки платове,

които висяха и плющяха на вятъра като знамена. Без да си дава сметка, той грабна топ плат, който бе точно като зеленото на очите му, с нюанс на стъклена бутилка и с лек воден блясък, докато го въртеше под слънчевите лъчи.

Търговецът на платове се материализира автоматично до лакътя му и занарежда мазно:

— Прекрасен избор, докторе, смарагдово! Великолепна и много трудна смес!

Анибале отстъпи крачка назад, все така хванал топа плат.

— Това дали ще стане за рокля? — излая.

— Разбира се, докторе.

— От какво количество ще има нужда моята... шивачка?

— Ами зависи — изрече търговецът, почеса се по брадичката и оправи метъра, увесен на врата му. — Дамата голяма ли е?

— Какво? О, не, не! Тънка е като хрътка. Долу — горе толкова... — и Анибале разтвори ръце, все едно обгръщаше кръста на Фейра.

— А ще искате ли повече плат за корсажа? За фустите? За корема? Какво ще кажете за малко кристали за бродерия?

Търговецът все едно му говореше на чужд език. Силно притеснен и за да не се издаде, Анибале се съгласи с всичко и накрая се оказа с много голям пакет в ръце и много малко пари в джоба.

На връщане към лодката му хрумна друго — Фейра би трябвало да носи маска, при това не заради анонимността, а от хигиенна гледна точка. Зави рязко по посока на сергиите с маски и бързо избра една конска глава в перлено бяло. Едва на половината път към своя остров той си спомни защо веднага се бе спрял на конската глава — имаше някакъв блед спомен за въпрос, свързан с коне, който тя му беше задала.

Остави пакета в къщата на шивачката и сведе конфузния разговор до най-необходимото.

— Дайте най-доброто от себе си, мадам, защото тя трябва да изглежда като благородничка!

Мама Трианини се разсмя и звукът излезе със свистене между малкото ѝ останали зъби. Това го подсети, че когато бе препоръчал пушенето на лула за предпазване от миазмите на чумата, старата дама бе изпълнила с готовност нарежданията му.

— Не се притеснявайте, докторе! — каза сега тя. — Разбирам си от работата. Когато приключа, тя ще изглежда като дожареса!

Напускайки къщичката толкова бързо, колкото му позволяваше приличието, той побърза да отиде в къщичката на Фейра, където я завари да опакова бутилките за следващия ден.

Бе похарчил последните си останали дукати в Мурано за лодка, пълна с чисто нови бутилки — пречистени от огньовете и неизползвани никога до този момент, те щяха да съхранят целостта на съставките на нейната мистериозна отвара, каквато и да е тя. На острова на стъklarите той бе забелязал с не малък интерес, че яките, зачервени от огньовете мъже си бяха въвели своя собствена система за предпазване от чумата, която все още не беше стигнала до тях — бутилчиците бяха избутани към него в малка лодка, която те просто плъзнаха по водата, а след това поискаха от него да хвърли монетата си в соленото море, за да бъде почистена от пяната, преди да бъде извадена с мрежа от един от тях.

Сега Фейра нареждаше бутилчиците в кожен куфар, чиито стени бяха обработени така, че да се втвърдят и да държат бутилчиците прави. Той забеляза, че сместа, която бе налята вътре в тях — нейният таен антидот, чиито съставки тя все още не бе сметнала за необходимо да му изброи — е абсолютно същият цвят като роклята ѝ.

Когато той влезе, тя се изправи.

— Мислех си — започна директно той, престъпвайки прага ѝ, — че ще имаш нужда от някаква история, нещо, подобно на четиримата крадци на Валнети. Може би някакво свещено дърво или вълшебен кладенец, или нещо подобно. Някаква легенда, която да накара хората да повярват в лекарството ти. Народът не разбира от медицина, разбира единствено от фолклор.

— Много добре — отсече тя, като никога автоматично съгласна с него. — Какво ще кажеш за кладенеца с лъва със затворената книга? Всъщност аз наистина извадих водата за отварата точно оттам! — изрече и се усмихна. — Но нищо повече няма да ти кажа!

Сърцето му претупа от усмивката ѝ, но той само сви рамене и отбеляза:

— Хубаво. Няма никакво значение дали е вярно или не, защото и без това цялата тази история е купчина лъжи и никак не ми харесва.

Тя се приближи — толкова, че той почти почувства топлината ѝ — и прошепна:

— Никога не бих тръгнала да продавам лекарството си, ако не вярвах от дъното на душата си, че е ефективно!

— Много добре! — кимна той. — Лъвският кладенец е много добра легенда — емблемата на лъва винаги звучи добре в ушите на венецианците. Освен това свещените кладенци са добра стръв за лековерните. Сещам се за онзи в Джудека, където Паладио строи църквата си. Все още ми се оплаква от поклонници, отиващи дотам с надеждата, че водата ще ги спаси от чумата.

Фейра не каза нищо. Но не след дълго те вече седяха, свалили маските си, и говореха както едно време — един през друг, жестикулирайки яростно. Обсъждаха, спореха и редяха легендата за отварата, която тя наричаше „териака“.

— Един ден минавах покрай кладенеца и видях лъва с книгата...

— Не, лъвът ти е *проговорил!*

— Да, така е по-добре. Та лъвът ми проговори и каза: „Аз съм символът на Венеция. В моя кладенец е водата, която ще спаси моя народ! Вода, благословена от...“ — тя не довърши.

— Свети Марко! — завърши триумфално Анибале.

Фейра си спомни за историята на нещастния светец, обвит в свинско като християнско празнично меню.

— Свети Марко, когато пристигна от Изток...

— От Светите земи! Винаги казвай „Светите земи“! — поправи я сериозно Анибале.

— От свети Марко, когато пристигна от Светите земи. Той написа благослова си в книгата ми с небесната си стрела...

— А защо не „небесната светкавица“? — предложи Анибале. — „С небесната си светкавица, а след това ме накара да затворя книгата си завинаги...“

— „За да го пазя в тайна!“ — довърши триумфално изречението този път Фейра.

Анибале я накара да разкаже историята отново и отново, за да усъвършенства венецианския си акцент. След като месеци наред се бе разхождала сред болните — за разлика от него дори без маска — тя очевидно се бе спасила от чумата много преди това, превръщайки се в недосегаема за зловонията ѝ. Но ако някой разбереше, че е туркиня,

нищо нямаше да бъде в състояние да я спаси. Спомняйки си твърде добре начина, по който я бяха погнали пред двореца на дожа, самата Фейра също държеше да се усъвършенства, затова слушаше внимателно инструкциите на Анибале и гънеше все по-добре и по-добре езика си на венециански.

* * *

Мама Трианини се приближи до раклата под малкия прозорец и тържествено вдигна капака. От сандъка се изля истински водопад от изумително смарагдово. Цветът беше точно като на лагуната в облачен ден — като дъгоцветната, тучна зеленина на непрекъснатоменящите се води. Старата жена извади роклята от раклата с помощта на дъщеря си Валентина и двете я вдигнаха така, че Фейра да може да оцени изпълнението на корсажа и на ръкавите. Тя я пое благоговейно от ръцете им — роклята се оказа неочаквано тежка — и видя, че най-голямото майсторство е в областта около корема, обшитата с миниатюрни кристали в удивителни извивки, наподобяващи вълните на Адриатическо море.

Фейра се съблече бързо и зелената копринена рокля се хлъзна леко по тялото ѝ, хладна и тежка срещу затоплената ѝ кожа.

Когато се насочи към прозореца, майка и дъщеря внезапно млъкнаха и я зяпнаха.

— Добре ли ми стои? — попита предпазливо Фейра.

В стаята нямаше огледало, така че тя не виждаше онова, което виждаха двете жени. Но точно в този момент на прага на къщичката се появи Анибале и отговори на всичките ѝ въпроси.

Закова се на място и зяпна. Неговата Фейра се бе трансформирала от гъсеница в пеперуда или от грозно патенце в красив лебед. Бе прекосила океана от Османската империя до Венеция и се бе преродила като Венера на Запада. Зелената рокля падаше до земята, подчертавайки височината ѝ, златистите ѝ рамене изпъкваха великолепно на фона на обсипания с кристали корсаж. Кръстът ѝ, пристегнат отвътре умело от шивачката, изглеждаше миниатюрен. Роклята беше в един-единствен цвят и на фона на самотния силен нюанс топлиите тонове на кожата ѝ изпъкваха, а кехлибарените ѝ очи

просветваха. Мама Трианини се суетеше наоколо, нанасяйки ненужни поправки на перфектните гънки.

— Сега е мой ред! — отсече Валентина и се изправи. — Няма да ви забавя много, докторе.

Анибале се облегна на рамката на вратата и се загледа прехласнато.

— Следва косата! — отсече Валентина. — Но първо, да я освободим!

Воалът беше дръпнат рязко и Анибале за първи път видя косата на Фейра, падаща свободно по раменете ѝ. До този момент се бе опитвал да отгатне цвета ѝ от къдриците, които се измъкваха от време на време от воалите, но тези малки знаци бяха по-скоро объркващи — понякога имаха цвят на мед, други път бяха черни като мастило на сепия, а в определени моменти имаха златисти отблясъци като на черешово дърво. Сега вече имаше възможността да види целия спектър от удивителни златисти и кестеняви нюанси в косата ѝ.

— *Йесумария*, толкова много коса! И всичките тези цветове! — възкликна мама Трианини, озвучавайки мислите му.

Анибале с удоволствие наблюдаваше как Валентина сресва блестящата коса, а после я прихваща на свободно кокче в мрежичка на врата на Фейра, добавя перлена шапчица и пуска няколко кичура покрай ушите.

Той за първи път видя, че на обикновената панделка, която Фейра носеше около врата си, виси пръстен. За момент се запита дали пръстенът не е някакъв символ на изгубена любов, ала както и да се бе сдобила с него, неговата простота в съчетание със зелената рокля и вдигнатата в мрежичка коса бяха зашеметяващи.

След като Валентина приключи, Анибале подаде на Фейра великолепната маска в перленобяло, оформена като конска глава. Бе я избрал с надеждата да ѝ достави удоволствие, но изобщо не схвана смисъла на звука, който издаде тя, когато я зърна.

А когато постави и маската си, за пореден път му показва колко много се е променила — визьорът изтриваше изражението ѝ, но през него очите на Фейра проблясваха все така примамливо. Красотата ѝ го плашеше. Тя вече беше същество, което би могло да превърне в роб всеки мъж — нямаше нищо общо с момичето, наречено Фейра, което

седеше край огнището му. Ала той не изрече нито дума по този въпрос. Само попита:

— Готова ли си?

* * *

Докато вървяха през моравата, по знак на Анибале Фейра го хвана под ръка, както бе виждала, че е прието. В другата си ръка той носеше куфарчето ѝ с бутилчици, които подрънкваха като контрапункт на нервните ѝ, ромолящи мисли. Дългите фусты на роклята се оплитаха в краката ѝ и тя се зачуди как ли венецианките се справят с карнавалните лудории, притеснени по подобен начин. Погледна към кавалера си и забеляза, че той я гледа така, сякаш я вижда за първи път.

— Това никак не ми харесва. Не ми харесва да заминаваш — рече той.

— Тогава върви ти.

— Знаеш, че не мога. Нито одобрявам отварата, нито искам да се кича с лаврите по приготвянето ѝ. Освен това, като лекар на Републиката съм длъжен да регистрирам всички съставки на което е да било ново лекарство в *Консилио дела санита*, след което те, разбира се, ще си присвоят почти цялата ми печалба!

Тя отвори портите, излезе изпод сянката на арката и рече:

— Не се тревожи, нищо опасно не може да ме сполети! Все пак аз съм безобидна домакиня, която продава домашно приготвено лекарство. А дори и ти трябва да ми признаеш, че вече изглеждам като типична венецианка!

Спомни си за онова, което бе казала абатесата, как може да се промени, да приеме техния Бог, да бъде асимилирана в християнския Запад. Дали щеше да изглежда така, ако наистина беше съпруга на Анибале? Прехапа леко устни, превръщайки розовото на устните си в червено.

Той спря и се обърна.

— Никога не съм те принуждавал насила да изглеждаш така! — извиси в протест глас, като че ли изведнъж за него бе станало много по-важно тя да е наясно по-скоро с това, отколкото с инструкциите му за безопасност в града.

Когато стигнаха вълнолома, тя му поднесе жълтата си, пълна със секвини пантофка. Подаде му я бързо, преди да бе размислила, защото всички тези спечелени с много труд монети представляваха обратният път към Константинопол. А сега никога повече нямаше да може да се върне у дома.

— За болницата — каза. — Докато не се върна с още.

След това влезе бързо в очакващата я баржа, въпреки че още не бе свикнала с огромната си пола. Седна и я разстла така, че тя зае цялата лодка и заприлича на самотна лилия върху водата.

Докато лодката се отдалечаваше, Фейра не откъсваше очи от Анибале. Той се смаяваше все повече и повече — безизразен в птичата си маска, но въртящ неспокойно жълтата пантофка в издайническите си ръце. Постъпи правилно, като му я даде. Беше си мислела, че не е в състояние да напусне пациентите си, но истината бе, че въпреки безнадеждната ситуация между тях той бе човекът, когото тя не бе в състояние да изостави.

ТРИЙСЕТ И ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Анибале бе избрал за Фейра лодка с плоско, здраво дъно, която да издържи тежкия ѝ куфар и да побере зелената рокля, затова, когато наближи Венеция, лодкарят трябваше да внимава много, включвайки се в натоварения морски трафик из каналите.

Над града бе надвиснала тежка мъгла, примесена с пушека от чумните огънове, и кулите стърчаха над целия този мрак като блатни тръстики, затова на Фейра ѝ беше много трудно да отгатне през маската си накъде отиват. Забеляза обаче, че лодката ѝ приближаваше към града почти на същото място, където „Ил Кавалиере“ бе изхвърлил смъртоносния си товар преди близо година. Ето го и белия филигранен дворец, ето ги и огромните колони близнаци, между които бе преминал Смърт.

А сега тя виждаше последиците от неговата поява.

Безбройните баржи бяха пълни не с хора, разхождащи се за удоволствие, а с увити в савани тела, вече посипани със снежнобяла вар, за да могат да започнат разложението си още по пътя към гробовете. Тук-там някой заядлив повей на вятъра повдигаше за момент саваните, за да разкрие под тях било черна ръка, било скована челюст. Жълтеникавата мъгла постепенно се издигна и обгърна града в болнавия си покров, подкастрирайки върховете на кулите и камбанариите. През месеците, откакто Фейра бе напуснала Венеция, чумата бе превзела напълно града, така че нуждата от онова, което тя бе дошла да продава, бе огромна. Сега тя изпъна гръб и постави конската маска пред лицето си. Днес ѝ предстоеше да играе важна роля.

Тя се приведе напред и попита:

— Кое място е *ведута делла санита е гранари публични*?

— Ей онази голямата бяла сграда там, *дама* — показа лодкарят, — дето пред нея е пълно с улични продавачи.

Фейра се вторачи през дупките на маската си към дългата ниска постройка, чиито кули и портици почти не се виждаха от тълпите пред нея. На всеки две крачки се виждаха сергии и маси.

— Какви са всичките тези хора? — попита.

Лодкарят се засмя горчиво и отговори:

— Продавачи на мечти, дама. Кълнат се, че няма да позволят на Девицата Чума да си легне с теб. Уверяват те, че парчето тръстика е лунен лъч и ти вземат за него и последната пара.

Когато спряха и лодкарят ѝ подаде ръка, за да ѝ помогне да излезе, Фейра вдигна гордо брадичка и пристъпи на кея. Нямаше никакъв друг избор, освен да сложи и своя куфар до останалите и да разпъне сергията.

До обяд бе продала само една бутилчица — на господин, който безсъмнено бе останал с впечатлението, че тя продава и друго, освен отварата си. И втора бутилчица, която бе подарила. Историята ѝ за Лъва и за Кладенеца не правеше впечатление на никого, потъваше нечута наред морето от викове и крясъци, с които останалите продавачи се опитваха да пробутват стоката си. Един продавач например предлагаше разпалки за огъня, приготвени от хвойна, пепел, вино и розмарин, които според него гарантирали пушек, какъвто чумата мразела. Друг тикаше в ръцете на хората пудра, приготвена от бяла дъвка, лавър и кипарис, която трябвало да се хвърля в пламъците. Една жена, която се намираще близо до Фейра и облечена почти толкова добре, колкото нея, продаваше ароматни ябълки, изработени от гума арабика, напоени с розова вода и камфор, и оцветени изкусно с червена и бяла коприна. Тук се предлагаха церове за всеки джоб — от настойка от нард и ревен за бедните до пудра от истински смарагди или аметист с гравирани символи за здраве — за богатите. Някои от лековете бяха повече от чудати — един предприемчив човек например, който очевидно продаваше отрязани криле на гълъби, възхваляваше достойнствата на своя лек с нежен баритон.

Постепенно Фейра се почувства унижена в подобна компания. Забеляза, че една и съща жена обикаля всички сергии със сребърен бокал в ръка, отчаяно опитваща се да размени бокала за някаква отвара, с която да предпази единствената си дъщеря от страшната болест. След като я разпита и се увери, че детето все още не е заразено, Фейра даде втората бутилчица териака на нея, заедно с указания за употреба. Но не взе сребърната ѝ чаша.

Малко след пладнe я обзе отчаянието. Не би могла да понесе да се върне в Лазарето Нуово с пълен куфар и да съобщи на Анибале, че

се налага да се откаже от болницата си. А беше толкова сигурна, че би могла да спаси острова заради него!

Огледа се. Анибале бе положил толкова усилия да я превърне в истинска венецианка, че сега, с роклята, мантията и маската си тя не изглеждаше по-различно от останалите високопоставени дами, които сновяха между сергиите. Вярно е, че роклята ѝ беше малко по-хубава от техните, а осанката ѝ — малко по-стройна и издължена, но иначе си беше венецианка до най-малката подробност. Спомни си какво ѝ бе казал Анибале — че след като всички отвари изглеждат по един и същи начин, за да продаде своята, тя се нуждае от нещо, което никой друг не може да предложи. Мъжът, който пееше и въртеше птичите си криле, отдавна си бе събрал багажа и се бе прибрал у дома, продал и последното си перо. Очевидно качеството и ефективността на предлаганите лекарства нямаха никакво значение за продажбата им. Те имаха значение само тогава, когато търговецът държеше клиентите му *да се върнат за още*. Но за първа продажба се налагаше да изпъкнеш с нещо, нещо неповторимо.

В отчаянието си Фейра бе озарена от неочаквано вдъхновение. Щеше да разкаже на народа нещо много по-кошмарно от лъжите, с които продавачите пробутваха боклуците си. Щеше да им каже истината! Огледа се, зърна малко по-нататък една изхвърлена щайга от риба и я обърна. Извади една бутилчица териака от куфара си, съблече мантията си, свали маската си и се качи върху щайгата.

— Чуйте ме, добри граждани на Венеция! — провикна се силно, надвиквайки шума и врявата. — Чуйте историята за голямата тайна на султана! — привлече вниманието на най-близката групичка хора, които се обърнаха, за да я слушат, и започнаха да шъткат на останалите около себе си. Фейра продължи с най-добрия си венециански акцент, но използвайки всички правила на източните разказвачи на приказки, за да привлече вниманието на публиката си. „Започваш с някаква тайна — спомни си тя. — Погъделичкваш любопитството им, казваш им нещо, което не знаят.“ — Точно така, аз притежавам тайна, която идва чак от Османската империя и която никоя друга жива душа не знае! Аз знам как чумата пристигна във Венеция и само аз знам лечението срещу нея!

Сърцето ѝ заби бързо, гласът ѝ се понесе над главите на вече напълно смълчалата се тълпа. Тя се стегна и продължи:

— Истината е, че чумата ви я изпратиха турците! Точно така, султанът на Османската империя изпрати чумата в нашия добър град!

— Откъде знаете това нещо, мадам? — провикна се някой.

— Съпругът ми, Господ да даде мир на душата му — изрече тя и едва не се задави от това предателско пожелание, — работеше на карантинния остров Виня Мурада — тя помнеше добре старото име на острова, приютил болницата на Анибале. — Стражите спрели кораб, пристигнал от Константинопол, и изкарали екипажа на брега. И това била най-голямата им грешка. Само след седем дена всички стражи били заразени с Черната смърт, а безсърдечните неверници обрели всичките им провизии и просто ги зачакали да умрат.

Тълпата се бе умножила и всички слушаха в пълен захлас. Фейра снижи майсторски глас, за да ги овладее напълно, и продължи:

— Съпругът ми починал последен, сам-самичък останал, горкичкият, за да се бие срещу врага! Корабът се приготвил да отплава, но с последни сили моят славен съпруг попречил поне на един неверник да стигне до кораба си, като го пробол в сърцето! Останалите неверници, същински страхливци, не се върнали да приберат другаря си и го оставили — някакъв черен неверник на име... — замисли се — Такат Туран!

Сред публиката се бе възцарило гробно мълчание — такова, че и игла да хвърлеше някой, щеше да се чуе. Това ѝ вдъхна увереност да продължи приказката си:

— Така двамата мъже останали сами на острова — един християнин и един езичник, единият прободен в сърцето, другият умиращ от чумата. Моят съпруг, моят скъп... Анибале — тихо ридание се изтръгна от гърдите ѝ — попитал Туран как така никой от неговите другари не се е заразил от ужасната болест, която носели на кораба си. И Туран му показал отговора — било *това!* — и тя вдигна високо бутилчицата с териака. Течността, скрита вътре, зелена като роклята ѝ, бе внезапно осветена от един случаен, чудодееен слънчев лъч, който прониза мъглата и блесна като звезда на надеждата напред безнадеждния мрак. — Така в последните си часове на тази земя моят съпруг успял да убеди онзи *муселмано*, че не е късно да се покае. Двамата изпъзтели заедно до малката църква „Сан Бартоломео“, която се издига на острова, седнали вътре и там моят съпруг поканил Такат Туран да приеме истинския Бог. После съпругът ми, който беше твърде

благороден, за да се прибере у дома и така да зарази и мен, записал на лист всяка думица от тази история, заедно със съставките на отварата, после навил листа и го прихванал на свитък с брачната си халка — с тези думи тя извади кристалния пръстен изпод корсажа си — и го оставил при вещите си, за да го намеря. И тъй като съм доста умела в меди... имам предвид в домакинството — поправи се бързо — защото коя ли жена не прекарва по цял ден в *кучина*, за да готви за мъжа си... — сред тълпата се понесе жужене на пълно съгласие — аз сварих тази отвара в точните ѝ части, указани в рецептата на съпруга ми.

Тълпата се раздвижи.

— Но как можем да бъдем сигурни, че действа? — провикна се една жена.

— Аз съм живото доказателство за ефективността ѝ! — звънна като камбанка гласът на Фейра. — Вече близо година обикалям обиталищата на чумата, недокосната от нея, докато накрая една добра абатеса не ми каза, че Бог иска от мен да споделя този дар с вас, добри хора, за скромната цена от... — преглътна — една секвина на стъкленница. Нищожна цена за живота ни, не мислите ли?

Разтвори другата си ръка, която до този момент бе стискала здраво, и видя, че там, където ноктите се бяха впили в дланта ѝ, течеше кръв. Стоеше и чакаше, самото олицетворение на младостта и на здравето, протегнала встрани ръце — едната с рана като на разпънатия на кръст пророк пастир, другата — държаща магическата стъкленница.

Това беше напълно достатъчно.

Тълпата се втурна толкова нетърпеливо напред, че я събори от щайгата.

Насред виковете и бутането, и размяната на стъкленници за пари тя разбра истинската причина за своя успех. Венецианците започнаха да засипват с присмех и подигравки турците, да ги наричат демони, дяволи и псета. От уста на уста се предаваха лъжа след лъжа за ужасните им религиозни практики. Чуваха се грозни обиди към жените им, проклетия и ругатни. Единствено мисълта за Анибале и за всички добрини, които щеше да извърши с тези пари, дадоха сили на Фейра да издържи и донякъде компенсираха факта, че причината за нейния успех бе омразата.

* * *

Изправен очи в очи с успеха на Фейра, Анибале бързо преодоля скрупулите си. В продължение на цяла седмица тя се връщаше на мястото си на пазара и разказваше все същата история, украсявайки я, усъвършенствайки я, задавяйки се на всяка дума. Тълпата нарастваше и всеки ден се променяше и така тя продаваше на учители, на свещеници, а веднъж дори на републикански страж, облечен в същата униформа, в каквата неговите другари някога я бяха преследвали. Веднъж видя сред тълпата дори доктор, теглещ собствена количка с лекарства — клонът му ѝ напомни за Анибале, само дето около червените очи на неговата маска бяха изрисувани черни очила. Доколкото тя забеляза, той слушаше много внимателно, а когато чу името „Анибале“, наклони глава като врабче. Незнайно защо, но това породил някакъв необясним страх в душата на Фейра и тя се изпълни с усещане за надвиснала опасност. Тази седмица бе натрупала толкова много пари, че бе започнала да привлича внимание. Вероятно щеше да бъде добре няколко дена да не се появява насам.

След като продаде всичките си бутилчици, се наложи да повика един от приставите на Съвета, за да ѝ помогне, защото разочарованата тълпа не я пускаше. Човекът ѝ каза, че в този момент за нея би било твърде опасно да ходи до кея, затова я посъветва да мине отзад. Така тя се гмурна в малките улички, където слънцето не проникваше. След неколкоминутно обикаляне се озова на позната територия. „Защо пък не?“ — каза си и се насочи към малкия площад, където имаше къща със златен пергел над вратата.

Почука на вратата с известно притеснение — в крайна сметка бе избягала оттук като турска шпионка и макар да не се съмняваше в добронамереността на Паладио, знаеше, че останалите може и да не са толкова доволни да я видят.

Вратата бе отворена от Корона Кучина. Фейра леко се притесни, защото си даваше сметка, че част от историята, която разказваше на пазара вече цяла седмица, беше истина за тази жена, действително изгубила съпруга си във войната с турците. Но готвачката направи лек реверанс и смирено изрече:

— С какво мога да ви помогна, мадам?

— О, Корона Кучина! — възкликна Фейра с нервен смях. — Не ме ли позна?

Очите на готвачката станаха колкото палачинки. После сграбчи Фейра, притисна я до гърдите си, след което я отдалечи леко от себе си и извика:

— Туркиня, как пък не! Винаги съм знаела, че си венецианка! Ела, ела! Да видиш господаря! Той много ще ти се зарадва!

* * *

На залез-слънце доктор Валнети остави количката си пред огромните порти на *Уфичио дела санита е гранари публичи* — централата на *Консилио дела санита*.

Поиска две неща от дежурния пристав — първо, веднага да бъде пуснат да се срещне с Трибунала и второ, човекът да пази количката му. Тя все още беше пълна догоре с малки шишенца, защото днес бе продал точно една стъкленница от своя Оцет на четиримата крадци. Май за него щеше да бъде по-добре да позволи на крадците да му я отмъкнат, защото и без това след днешния ден неговите шишенца нямаха никаква стойност благодарение на жената със зелената рокля. Така си мислеше добрият доктор, докато се изкачваше по широките мраморни стъпала към залата на Трибунала.

Залата на Здравния съвет беше великолепно помещение, обхващащо цялата дължина на горния етаж на сградата. Прозорците от бутилков кристал пропускаха снишаващото се слънце и осветяваха огромните тъмни фрески, изобразяващи седемте етапа на алхимията. Тук-там изскачаха позлатени релефни изображения на символите на стихииите и образи на алхимици.

В другия край на залата, зад дълго дъбово бюро, отрупано с дебели журналы, седяха трима старци с аленочервени мантии, древни колкото Времето. Отпуснатите им челюсти се сливаха с многобройните гънки, преливащи в лоените им вратове.

Това беше Трибуналят на Здравния съвет.

Най-старият от тях спря да брой дневните приходи и с ръка още във въздуха попита:

— Това Валнети ли е?

— Да, трибуне.

— Какво има, *доторе*? Тъкмо приключваме с работата за деня.

Валнети мина по обширния дървен под до бюрото и разказа историята на мистериозната вдовица. Тримата старци слушаха мълчаливо. Когато приключи, Валнети се почувства длъжен да поясни тезата си:

— Накратко казано, търговията страда заради тази вдовица със зелената рокля, която продава своя „турски лек“, тази „териака“.

Един от трибуните се почеса по лоената брадичка и попита с треперлив глас:

— А тя действа ли?

— Така казва тя. Има ли значение?

— Валнети, знаеш правилата — обади се свадливо първият. — Ако тя беше лекар, щеше да бъде длъжна да регистрира всяка съставка в една стотна част от отварата и да плати таксата. Но от онова, което казваш, излиза, че е частен гражданин.

Валнети прехапа език. Като лекар той бе напълно безразличен към страданието, но през годините бе натрупал много пари благодарение на инстинктите си. Затова бе наострил слух, когато вдовицата бе изрекла най-омразното му име — *Анибале*. Името заедно е приказката ѝ за острова, на който Казон бе построил болницата си, бяха твърде много, за да бъдат съвпадение. И Валнети беше повече от сигурен, че в дъното на всичко това стои не някой друг, а неговият най-голям враг. Но засега реши да не прибегва до директни обвинения, докато не събере сигурни доказателства.

— Ако имаше разрешение за практикуване на медицина — поде вторият, — тогава, естествено, щеше да бъде друго.

— Разбира се — обади се и третият достолепен старец. — Тогава щяхте да можете да си вземете десятъка от нея. Предвид продаденото, за което съобщавате, този десятък щеше да възлезе на доста солидна сума.

Валнети скръцна със зъби и изрече:

— Но сега, когато нейното лекарство е водещо на пазара, вие също губите пари, при това *много пари*!

Настъпи агонизираща пауза. Накрая първият трибун рече:

— Честно казано, прав е.

Вторият си пое дъх със свистене и изрече:

— Много добре, Валнети. Разберете откъде идва. Ако е свързана с някоя клиника или е медицински специалист, то тогава може би ще успеем да изискаме от нея да регистрира тази... как я нарекохте?

— Териака.

— Териака. Странно име.

— Но как да разбере откъде идва?

— Скъпи ми приятелю, това е Венеция! — засмя се беззъбо третият трибун. — Наемете човек да я проследи!

* * *

Настроението, с което Фейра напусна дома на Андреа Паладио, бе толкова приповдигнато от днешния ѝ търговски успех и от гостуването ѝ при стареца, че изобщо не забеляза човека, който я наблюдаваше от сенките.

Прехвърляща в ума си разговора с архитекта, тя се усмихна в мрака и леко поклати глава. Той си беше все същият — обсебен от църквата си, която израстваше тухла по тухла на остров Джудека. Разказваше ѝ в най-големи подробности за всяка напречна греда и подпора, за всяко свое решение и дотолкова бе погълнат от темата, че изобщо забрави да я пита защо му е на гости, на всичко отгоре облечена като типична венецианка.

Все пак попита за доктора и си позволи да ѝ сподели, че от време на време усеща някакво пърхане в сърцето си. Тя моментално извади от медицинския си колан малко кора от бяла бреза и му я връчи с напътствия да я дъвче, когато се сети, а освен това му даде и малка зелена стъкленица с териака. И не откъсна очи от него, докато той не изпи съдържанието на стъкленицата пред очите ѝ. Бе го оставила в превъзходно настроение и с поканата да го посети на строежа на църквата. Тя се бе усмихнала, но си знаеше, че няма да го направи — кракът ѝ никога нямаше да стъпи в християнски храм. След всичките лъжи, които бе наговорила тази седмица в името на чуждия бог, се страхуваше, че ако прекоси прага на неговия дом, ще бъде сполетяна от справедливо възмездие.

Но докато бързаше по малките *кали* по посока на Фондамента Нуове, усмивката постепенно се изпари от лицето ѝ. В мрака долови

зад себе си стъпки, които се опитваха да следват нейните. Фейра вдигна конската маска пред лицето си и метна на главата си качулката на огромната пелерина. Може и да си въобразяваше. Но ето че стъпките отново се чуха — забавяха или ускоряваха в синхрон с нейните, спираха, когато спреше и тя.

Когато можеше, тя сменяше посоката или се връщаше обратно, но те продължаваха да я следват. Фейра се прокле заради импулсивното решение да се отбие в дома на Паладио. В притеснението си взе погрешен завой и се озова в тясна уличка, обградена от всички страни от мрачни, надвиснали над нея дворци. Хукна по уличката, но тя се оказа задънена. Високо на стената пред нея имаше олтар на майката и детето, осветен от мъждукаща свещ, която непрогледният мрак наоколо превръщаше в маяк.

Фейра вдигна очи към олтара и се закова на място. Откакто бе дошла в този град, бе срещала множество подобни сцени, буквално на всеки ъгъл. Ала очите на точно тази майка не гледаха мило към сина, който протягаше ръчички към осветеното ѝ от светлина лице — това беше икона от някакво по-старо християнство. Тук майка и син, с лица, абсолютно еднакви, освен по размери, и със златни кръгове зад двете глави, гледаха право към нея, обвинявайки я, че взе назаем бог, който не беше неин.

Възмездието вече я стигаше.

Преследвачът също я стигаше.

Ужасена, тя все пак събра сили и се обърна. И зърна черна фигура, застанала в края на уличката, висока като дърво и с лице, скрито под огромна черна качулка.

Той тръгна към нея — бавно, спокойно, уверен, че я е хванал в капан. Вятърът поде краищата на пелерината му и запрати страх, който се спря точно на гърлото ѝ. Дали пък не беше Смърт, някак си останал жив, дошъл да си прибере наскоро натрупалия се неин дълг към бога на християните?

Той се приближи.

— Фейра Адалет бинт Тимурхан Мурад — изрече на собствения ѝ език. — Не можеш да си представиш откога те търся!

И отметна качулката си.

Това беше Такат Туран.

ТРИЙСЕТ И ПЕТА ГЛАВА

— Аз бях онзи, който те издаде на властите.

Думите увиснаха между тях като трупове на бесилка.

Очите на Фейра се разшириха. Загледа се в лицето на Такат Туран. Той беше доста по-слаб, отколкото си го спомняше, но все така издокаран и натъкмен, с перфектно подстригана брада и пригладена с масло коса. Но очите бяха онова, което тя си спомняше най-ярко за него — тъмни като катран и проблясващи от някакъв вътрешен огън. Спомни си и как я бе спасил от екипажа на „Ил Кавалиере“ и попита:

— Но защо?

— В продължение на седем дни бях на прага на смъртта. Не можех да се върна при теб и баща ти в онези нечестиви руини. А когато вече бях достатъчно добре, за да се върна в храма, където ви бях оставил, не заварих нищо друго, освен банда зидари. А теб те нямаше. Ужасих се, че си мъртва, но един лодкар си спомни за теб, но не и за баща ти — Такат Туран приведе глава и почитителната му пауза беше в странно противоречие с онова, което й бе разкрил преди малко. — От този момент нататък чаках и наблюдавах и накрая те открих в къщата на архитекта.

Внезапно изпълнена с гняв, Фейра вдигна очи към него и почти извика:

— Но защо го направи? Защо ме изложи на такава опасност? Ти, който ме защитаваше, ти, който служи на баща ми до последния му дъх!

Такат Туран разпери ръце, като че ли бе много изненадан.

— Реших, че така ще ти помогна да се приближиш до дожа. Нали това искаше? Ако те бяха арестували, щеше да бъдеш отведена в недрата на двореца му, където са тъмниците!

— За да бъда подложена на мъчения? — ахна ужасено тя.

— Щом така иска нашият господар, сме длъжни да го понесем!

Изведнъж Фейра се изпълни със страх. Думите му звучаха разумно, но смисълът им беше налудничав. Сега вече бе в състояние да

даде име на огъня в проблясващите му очи. Той беше истински фанатик.

— И как това щеше да ми помогне да се срещна е дожа? — попита.

— Да се срещнеш ли? — изсмя се страховито Такат Туран. Нелепият звук отекна из малката уличка и се върна отново при тях. — Искаш да кажеш да го *убиеш!* Нали с теб затова сме тук?!

Фейра отстъпи крачка назад и плешките ѝ се впиха в студения камък на двореца зад гърба ѝ. Наложил си да мълчи.

— Но после ти се измъкна и аз те изгубих от погледа си. Събрах всичко необходимо и с приближаването на уречения ден бях готов да действам и сам!

Разтвори пелерината си и извади оттам малка кална топка. Тя не можа да не забележи отново липсващите пръсти от ръката му.

— Персийска нафта — отсече с гордост. — Суров персийски нефт — поясни. — Любимо оръжие на кръстоносците, най-силно запалителната субстанция, позната на човека. Ето, виждаш, че всичко е готово, като изключим детайлите — стисна раменете ѝ в железния си хват и продължи: — А после Бог реши, че трябва да те видя отново, в еретични дрипи, да разправяш на езичниците лъжи, за да събираш пари за нашето начинание! Не мога да не ти го призная — страхотна си! Знаех си, че няма да избягаш, знаех си, че ще довършиш мисията на баща си, след като той ти е разказал целия замисъл на султана — светлина за очите ми и радост за душата ми!

— Баща ми ли? — възможно ли бе Тимурхан да е бил предвиден за съучастник и във второто престъпление — да изгорят дожа на Венеция в собствения му дворец и да подпалят целия град? Или баща ѝ е знаел само за чумата? Фейра си наложи да запази привидно спокойствие. Не можеше да си позволи да му разкрие, че не знае почти нищо. — И сега? — попита невинно.

— Сега следва втората фаза от великото отмъщение на султана! — прошепна той и гласът му изсъска в синхрон с пращането на свещта пред олтара над главите им. — *Време е за пречистване чрез огън!*

Фейра го погледна право в очите и се разтрепери от пламъците в тях.

— Кога? — попита задавено.

— Утре вечер! Неверниците имат някакъв празник и големият площад ще бъде пълен с мръсните им тела. Чумата ги прочисти, но известна част от тях оцеляха. Сега огънят ще приключи жътвата сред тях. Дожът ще изгори, дворецът му ще изгори, целият град също ще изгори. А сега *ти* беше изпратена да ми помогнеш!

Сърцето на Фейра се качи в гърлото ѝ, но тя се постара да овладее гласа си, когато попита:

— Как ще успеем да влезем?

— Това е най-лесната част от мисията ни. Ще се оставим да бъдем хванати от стражите — и с тези думи сграбчи ръката ѝ като в менгеме.

Тя се измъкна със сила и попита:

— А какво ще стане с нас? С най-верните на султана?

— Ние също ще изгорим. Но ще бъдем спасени и по волята Божия ще бъдем отнесени право в Джанна. Ела! — плесна с ръце той. — Има още толкова много за вършене, а само един ден за това. Ще те заведа в къщата, където съм отседнал — спокойна е, а и никой няма да ни открие, защото е близо до църква. — Усмихна се на тази ирония, като че ли говореше за времето.

„Той е луд!“ — помисли си с ужас Фейра.

— Твоите езически монети ще ни купят огнивото, от което се нуждаем, за да подпалим фитила и... — обърна се да я огледа и тя не пропусна да забележи, че той се бе отдал напълно само на една цел — да служи на земния си и на небесния си господар. — И както си предрешена като тях, и владееш мръсния им език, ще ми помогнеш още повече, защото аз не притежавам нито техния език, нито твоя невинен изглед!

Изведе я до края на уличката и оттам на по-широка. Минаха по мост и тръгнаха покрай канал, неподвижен и замъглен като опушено стъкло. Бяха съвсем близо до дома на Паладио, но тя си даваше сметка, че няма никакъв смисъл да се опитва да се скрие при архитекта, защото Такат вече знае къщата и веднага ще я открие. Трябваше да се върне час по-скоро на Лазарето Нуово и при Анибале и да се моли Такат да не знае за съществуването на този остров. Тя познаваше много добре тези улици и единствената ѝ надежда бе Такат да не ги познава колкото нея. Постара се да върви послушно, но в мига, в който минаха под една тясна арка, Фейра се отскубна от ръката му и побягна.

Това ѝ напомни за първия път, когато бе тичала из този град, ала опасността, от която бягаше този път, беше много по-голяма от дворцовите стражи. Пищната пола на зелената ѝ рокля я спъваше, корсажът се впиваше в ребрата ѝ, но накрая успя да стигне брега на канала. Втурна се през моста и се насочи право към група лодкари.

Изведнъж Такат Туран изскочи от тъмнината и препречи пътя ѝ. Без да се замисля, тя започна да пици. Лодкарите се обърнаха. И когато Такат се опита да запуши устата ѝ с ръка, тя го ухапа и се разкрещя на най-добрия си венециански:

— Помощ! Помогнете! Този е турчин! *Муселмано! Муселмано!*

Виждайки своя съгражданка венецианка нападната от друговец, лодкарите се втурнаха през моста и се хвърлиха дружно върху Такат Туран. Освободена от него, Фейра се хвана за перилата на моста и загледа как лодкарите го налагат по главата. Удряха го безмилостно с юмруци, докато накрая главата му не клюмна и тялото му не се строполи. От устните му потече кръв, очите му се покриха със синини. Отнякъде се появиха улични кучета, които наобиколиха падналото тяло и започнаха да лижат кръвта по плочите около него. Фейра постави ръка на устата си, за да не се разпици.

— Кажй нещо, мръсноко! — изрева един от яките лодкари, притиснал врата на Такат. — Кажй нещо, че да съм сигурен, преди да те предам!

Такат заговори жлъчно:

— Проклинам теб и твоя дяволски град! Всички ще горите в ада!

Само Фейра разбра думите му, но звученето на езика му бе напълно достатъчно за лодкарите, за да се уверят, че е турчин.

— Отведете го при пристава! — извика един от лодкарите.

Всички дружно хванаха друговеца и го завлачиха по плочите. По едно време Такат извърна глава към Фейра. По подутите му устни играеше тънка усмивка. Очите, които тя продължи да вижда дълго след като бяха завили зад ъгъла, все още носеха онзи налудничав пламък.

Фейра изчака всички да се отдалечат, а после се обърна към единствения останал свободен лодкар и с тих глас му даде указанията си, така че само той да чуе крайната ѝ цел. След като се настани в лодката, се разтрепери. Бе изпратила Такат Туран точно там, където той искаше да бъде — в тъмницата, в недрата на двореца на дожа. Но знаеше също така, че той няма да действа до утре вечер. Беше ѝ ясно,

че фанатикът няма да се отклони от предварително начертания си план. Той държеше гражданите да се съберат за фестивала си, така че да нанесе колкото е възможно повече щети.

Когато стигнаха до Лазарето Нуово, Фейра плати бързо на лодкаря и хукна напред. Минавайки през къщичката на пазача, тя само махна дружески на Салве и се втурна направо към квадрата от светлина, който я чакаше в нощта — прозореца на Анибале. Знаеше, че той я чака, както правеше всеки ден, за да могат двамата, като същински лихвари, да преброят спечелените секвини пред огъня.

Фейра нахлу без предупреждение в къщичката и го завари така, както го бе видяла първия път тук — прегърбен на стола си, съзерцаващ невиждащо огъня, с къдрици, падащи пред лицето му. Сърцето ѝ претупа, но сега не беше време за носталгия.

— Трябва да ми помогнеш! — извика. — Вашият дож е в огромна опасност!

Той скочи.

— Какво искаш да кажеш? Какво се е случило?

— Червеният кон! Идва!

* * *

Лодкарят, докарал Фейра, се насочи към Венеция със скоростта и задоволството на човек, получил двойно заплащане за работата си. От Фондамента Нуове отиде право до къщата на доктор Валнети, за да му извести местонахождението на жената със зелената рокля.

ЧЕТВЪРТА ЧАСТ ЧЕРВЕНИЯТ КОН

ТРИЙСЕТ И ШЕСТА ГЛАВА

На свечеряване доктор Анибале Казон крачеше бързо през площад „Сан Марко“.

Птичата му маска оставаше почти незабелязана сред тълпите празнуващи, подготвящи се за предстоящите празненства в чест на патрона на града — свети Марко. До него вървеше асистентът му — млад мъж, висок точно колкото доктора, който носеше чантата на господаря си. Беше облечен простичко в тъмен редингот и бричове, батистена риза без вратовръзка и върху къдриците си не носеше шапка, но въпреки това жените не спираха да се обръщат след него, защото в тези времена красотата бе рядко явление.

Днес бе Денят на свети Марко, известен още и като *Феста дел боколо* — Празникът на розите, защото на този ден мъжете поднасяха рози с дълги дръжки на момичетата на своите сънища. Очевидно дори чумата не бе успяла да повлияе на традицията — дотолкова, че венецианските девойки и съпруги, дори онези, които вече бяха получили розите си, хвърляха към Анибале кокетните погледи на младите или гладните погледи на по-опитните. Това му напомни защо някога бе решил да носи маска. Докато той минаваше, розите, които тези дами бяха получили, бяха захвърлени и стъпкани в краката им.

Тази нощ бяха седели до късно. Фейра му бе разказала всичко — от нощта, когато майка ѝ и баща ѝ се бяха срещнали в Парос до предсмъртната изповед на майка ѝ и до деня, в който бе погребала баща си. Каза му за пръстена с четирите коня и за мисията при дожа, за която беше изпратена от Нурбану. Каза му и за Такат Туран, който бе изчезнал от Джудека, за да се появи като призрак тази вечер. Анибале бе слисан от цялата тази история, изумен от тежестта на товара, който тя бе носила толкова време сама. Дълбоко засрамена, му бе признала и за ролята на баща ѝ в тази трагедия и на него му се бе искало да я грабне в обятията си и да ѝ каже, че няма никаква вина нито за престъплението на баща си, нито за участта, която бе сполетяла неговия град. Откакто бе пристигнала във Венеция, тя не бе правила нищо друго, освен да се опитва да поправи колкото може причиненото

на града от нейните сънародници. Затова сега, когато тя се обърна към него с молба да ѝ помогне да предотврати по-нататъшни кръвопролития, най-естественото решение за него бе да ѝ помогне.

* * *

Фейра крачеше внимателно, дезориентирана от докторската човка и от погледа към света през червените стъкла. Сега виждаше града така, както обикновено го виждаше Анибале, и гледката я изпълваше с тревога. Разстоянието, което птичийт клюн поставяше между един лекар и външния свят, действително изглеждаше като пропаст — нищо чудно тогава, че състраданието рядко минаваше пределите на маската.

Наближиха камбанарията. В подножието на голямата червена кула имаше позлатена клетка, голяма колкото баржа. В клетката, крачещ напред-назад, се разхождаше огромен лъв — оживялата емблема на Венеция. Фейра се закова на място и се загледа в чудовището. Козината беше кафява, на ивици, а не старо злато, разрошената грива изглеждаше пълна с бълхи и на места проскубана. Само безизразните очи имаха някакъв блясък — отражение от умиращото слънце, което ги правеше кехлибарени като нейните. Ала нищо не можеше да скрие нещастieto на животното в клетката.

— Това е Лъвът на свети Марко — поясни Анибале. — Съветът държи постоянно в тази клетка жив звяр. Когато този тук умре, ще намерят друг. Предполага се — допълни с ирония, — че лъвът носи късмет на града.

Фейра не бе очаквала да изпита съжаление към своя най-голям кошмар, но и не бе имала представа, че някой лъв би могъл да изглежда и така. Той вече бе сразен. Остави го да крачи нещастно из клетката си и двамата прекосиха широкия площад към двореца на дожа.

Крачещи един до друг, Анибале и Фейра стигнаха до широкото бяло стълбище, с двата алабастрови колоса, които стояха на стража и ги наблюдаваха с безизразните си мраморни очи. Докато се качваха, краката на Фейра потрепериха незабележимо, припомняйки си първия

път, когато бе вървяла по тях. На входа разпозна същите двама стражи, които я бяха подгонили през онази паметна нощ.

Когато се изкачиха, стражите безстрастно кръстосаха пиките си пред тях. Анибале докосна челото си и с дълбоко смирение изрече:

— *Доторе* Анибале Казон, за среща е дожа.

Стражите погледнаха не към него, а към Фейра под птичата маска.

— Вашият знак, *синьор доторе!* — рече единият.

Фейра отвори дланта си и върху черната ѝ ръкавица блесна печатът на дожа. Стражът протегна ръка и взе знака, за да го огледа. Тя го огледа заедно с него — дождът и свети Марко от едната страна и пророкът пастир — от другата. Точно като символите на дуката, който носеше под бандажа на гърдите си, скрит под лекарското наметало.

Тя зачака. Не можеше да повярва, че най-сетне щеше да види дожа. Себастиано Вениер, адмирал от Лепанто и дож на Венеция. Нейният прачичо.

За нейна огромна изненада знакът беше достатъчен — пиките се разделиха и двамата бяха поканени в двореца. Един от стражите направи знак на слуга в ливрея във винено и златисто да ги заведе при дожа. Фейра усети сръгване в гърба и тръгна напред, спомняйки си, че като неин слуга в дадения случай, Анибале трябва да върви след нея. Докато вървеше, репетираше наум историята за смъртта на майка си, за саркофага на кораба, за баща си и за Такат Туран и за предстоящия пожар.

Слугата ги преведе през огромен мраморен коридор, който завършваше в обширна зала. В Топкапъ сарай Фейра бе виждала множество чудеса, но никога не бе пристъпвала в толкова огромна стая — само тя бе толкова голяма, колкото и утробата на „Хагия София“. Всеки сантиметър от стените беше покрит с рисунки на пасторални сцени, а таванът бе трансформиран в лазурно небе, обсипано със звезди и изпъстрено с бузести ангелчета. Високо сред облаците, накацали като скорци, се бяха подредили десетки дожове с датите им на раждане и смърт, изписани върху ръкописите пред гърдите им. Фейра потрепери. Ако не успееше да предаде съобщението си на дожа, съвсем скоро той щеше да бъде изобразен на този таван с днешна дата на смъртта му.

Откъм невидима вътрешна стаичка се чува стъпки. Вратата се отвори и сърцето ѝ претупа. Надеждата проблесна и веднага изгасна, когато в залата се появи *камерленго*.

— Доктор Казон?

Фейра си спомни веднага добре модулирания му глас от разпита, който ѝ бе провел набързо в къщата на Паладио. Това беше човекът, който говореше с въпроси. Кръвта ѝ се смръзна във вените. Тя кимна и клонът разцепи въздуха пред нея подобно на брадвата на палач.

— Нещо с архитекта ли се е случило? Какво има?

Тя мълчеше. Анибале също не можеше да се обади, защото *камерленго* щеше да познае по гласа, че именно той е истинският доктор. Фейра поклати глава и този път клонът се заклати наляво-надясно. Сърцето ѝ биеше толкова силно, че го чуваше в маската си. Настъпи неловък миг на тишина. *Камерленго* запристъпва нетърпеливо от крак на крак и отсече:

— Както знаете, аз действам като проводник между големия свят и Негово превъзходителство дожа. След мен идва самият той, разбира се, но първо съм длъжен да разбера каква е целта на посещението ви тук!

Фейра усети, че Анибале я дърпа за ръкава. Раздираше се между желанието да свали маската, да се втурна покрай *камерленго* и да побегне към стъпките, които вече чуваше. Но точно тогава вляво от тях настана някаква суматоха.

На прага на вратичката, която отвеждаше към малко каменно дъговидно мостче, внезапно застана огромен страж. Той дърпаше след себе си затворник с оковани крака, следван от друг страж. *Камерленго* обърна раздражено русата си глава и каза на Фейра:

— Бихте ли ме извинили? Това е затворник за разпит. Отведете го в Стаята и ме чакайте! — заповяда на стражите. Нищо в гласа му не подсказваше какви мъки предстоят на затворника. — Хайде, по-бързо! Не разбрахте ли, че нашият господар дождът ще има тук среща? Смятате ли, че имаме нужда от вашето присъствие?

Фейра също се обърна. Анибале пак я задърпа — подсказваше ѝ, че точно сега е най-подходящият момент да избягат.

Постепенно затворникът се приближи. Очите му пламтяха. И тя разбра.

Докато Фейра наблюдаваше с ужас окования човек, огънят в очите му сякаш се прехвърли изведнъж в сърцето му и жилетката му експлодира. Огънят плъзна моментално надолу по ръцете му и стражът, за когото беше окован, изпищя, когато суровият нефт започна да поглъща тялото му. Безпомощният човек се втурна към пищните завеси на прозорците, влачейки след себе си горящия затворник, разкъса кадифето и уви и двамата. Ала завесите също пламнаха и езиците на огньовете скочиха от тях към рисувания таван, където боите автоматично се подпалиха и започнаха да горят, припуквайки, докато заливаха с огнени капки хората отдолу.

Докато Анибале я дърпаше навън, Фейра видя как *камерленго* хуква към вътрешната стаичка и зад вратата ѝ зърна неясна фигура с висока бяла шапка, преди гъстият дим да скрие и двамата.

Докато тичаха, Фейра и Анибале забравиха напълно ролите си и започнаха да крещат на всеки срещнат да бяга от двореца. Анибале я бутна към голямата бяла стълба и двамата затрополиха бързо надолу в пълна хармония. Точно когато стигнаха подножието им, Фейра си спомни последния път, когато беше тук, и гледката на прислужниците, които изнасяха хляб за бедните.

Сграбчи ръката на Анибале и надвиквайки писъците и пушека, изкрещя:

— Прислугата!

Върнаха се в двореца и нахлуха в кухните и избите, извеждайки след себе си легиони слуги на площада. Прасета и пилета, спасени от ножа на касапина, се щураха между краката им. Отвън бяха посрещнати от какофония от писъци и викове, звън на камбани и молитвени призови, и над всичко това се извисяваше кошмарният рев на Лъва на свети Марко.

* * *

Фейра и Анибале се обърнаха и се загледаха в ада пред тях. Декоративните мотиви около прозорците на двореца вече бяха силуети от черна дантела на фона на топазените пламъци. Белите и розови тухлички бързо почерняваха. До този момент тя не бе имала никаква представа колко шумен би могъл да бъде един пожар — че пламъците

могат да реват по-гръмко от лъв, че гредите виеха, докато се огъваха и падаха, че стъклото пишеше, докато се топеше. Фейра стоеше и гледаше като хипнотизирана тази странно красива и същевременно ужасяваща гледка, неспособна да отвърне очи, въпреки че от летящите наоколо въглени очите бяха започнали да я смъдят. Вече не можеше да стори нищо, за да спаси дожа, макар донякъде да се успокояваше, защото бе видяла, че *камерленго* се втурва към него. Но градът — градът вече беше друго нещо, защото именно той бе изложен на огромен риск. Би могла да се обърне и да хукне през площада с Анибале, но знаеше, че нито той, нито тя биха искали да бягат от това. Те бяха лекари, спасяваха хора, а сега адът около тях им пишеше да останат. По негласно съгласие Анибале и Фейра се насочиха към края на лагуната, за да помогнат за изгасяването на пожара, присъединявайки се към бързо оформящата се верига за предаване на кофи вода.

Работата вече беше добре организирана от висок мъж с бяла коса и бяла брада. Дългата му пелерина бе почерняла и разпокъсана като на амбулантен търговец. Би могъл да бъде свещеник или отшелник, но организираше хората така, сякаш бе генерал, и подобно на най-добрите генерали не само даваше заповеди, но и бе пръв сред мелето, и най-близо до огъня. Следвайки сочещата му ръка, Фейра се подреди между Анибале и него и започна да помага за предаването на кофите с морска вода.

През тези предълги часове, докато мускулите на ръцете ѝ се огъваха и дланите ѝ се сдобиваха с мозоли, тя започна да се възхищава на човешкия дух, въплътен в колоните венецианци, които се бяха появили от всички краища на града, за да помагат. Докато усилията за удържане на пожара набъбваха, съдовете, които минаваха през изтощените ръце на Фейра постепенно се променяха — имаше не само кофи, но и кани, нощни гърнета и дори една детска вана. Пожарът, неописуемата драма, която се разиграваше пред очите ѝ, докато огромният бял дворец гореше, се бяха свели до тези скромни домашни съдове, които тя държеше в ръце — тя вече познаваше тези хора чрез техните напукани гарафи и чаши за кръщение е имената на децата им, изписани по стените.

Докато безкрайната нощ продължаваше, Фейра едва не заспа там, където си беше, е лице, зачервено от неописуемата жегла. Птичата

маска отдавна я нямаше, изгоряла или може би стъпкана — никога нямаше да узнае. Краката ѝ се бяха превърнали в ледени блокове от студената вода, която падаше върху тях от кофите и съдовете. Но въпреки всичките им усилия пожарът като че ли напредваше. Накрая белокосият им генерал се обърна и изрева:

— Пожарът ще стигне до Базиликата! Трябва да съборим монетния двор! Бързо, хора, при мен! Донесете чукове и тарани!

От този момент нататък нощта прие нов обрат. Изпълнени е екстаза на унищожението, мъжете нападناха античните стени на старата *Дзека* — монетният двор на Венеция. Древните камъни започнаха да падат един по един под ръцете им, докато накрая под жълтеникавото небе зейна огромна празнота между сградите — пропаст, която пожарът не бе в състояние да прескочи.

Фейра се огледа отчаяно за Анибале и няколко пъти го зърна наред тълпата от мъже, обгърнат от пушека, е лице, черно като на мавър. А тя изхвърли пелерината си, организира жените на редицата за подаване на кофи и останали без мъже наоколо, те удвоиха усилията си. Между осигуряването на вода тя полагаше грижи и за ранени, когато можеше — малки изгаряния, пушек в белите дробове, дори една жена с кръв по главата — от небето бе паднала плочка от разтопено олово и я бе ударила.

След като се върна в колоната, тя не можа да не си даде сметка за иронията в цялата ситуация — бореше се с тези хора да спаси великата им златна църква, църквата с четирите бронзови коня, които излизаха от галерията и които в момента изглеждаха сякаш позлатени от пламъците наоколо. Като ги гледаше, вдигнали предни крака над пламъците, тя разбра, че това бе тяхно дело, че тази нощ градът се владее от червения сред тях. Но защо да спасява тези четирикраки демони? Че на всичко отгоре и свети Марко, чийто ден празнуваха гражданите днес, свети Марко, който си лежеше вътре, обгърнат в одеялото си от свинска плът? Нека си се готви там, да се превърне в главното празнично меню за своя ден! Ала въпреки всички тези мисли Фейра нито за миг не прекрати неуморното поемане и подаване на кофи, нито за миг не забави ритъма си.

На зазоряване се видя, че започват да побеждават пожара. След като бе погълнал огромна черна хапка от двореца, ненаситният огън като че ли бе задоволил глада си и се бе смалил до няколко

незначителни островчета от пламъци. Големият храм и неговите коне леко димяха, но иначе бяха спасени. И когато денят посребри небето, слънцето се издигна над един съвсем друг свят. Всичко беше черно — дворецът, гражданите, та даже и от небето валяха черни сажди. Единственият друг цвят бяха червените листенца на розите, разпръснати наоколо, които вятърът подемаше в шепите си заедно с пепелта.

Фейра отпусна безсилно ръце, остави кофата в краката си и провлече крака към ъгъла на църквата. Мъжете бяха започнали да се разотиват и тя се огледа отчаяно за Анибале. Видя го, облегнат на другия ъгъл на Базиликата. Беше превит надве, кашляше, лицето му беше посивяло като камък. Тя го завлече на едно по-чисто място, накара го да седне на една паднала колона и го огледа внимателно, докато той се опитваше да си поеме дъх. До този момент той нито за миг не бе излизал из града без маската си и лицето му винаги беше закрито. А сега беше изложен не само на миазмите на града, но и на гъстия пушек. Пожарът бе потушен, дождът беше в безопасност (или поне така се надяваше тя), а Такат беше мъртъв. Значи бе дошъл мигът да си тръгват. Тя протегна към него ръка и каза:

— Да се прибираме у дома!

Анибале тъкмо се бе изправил с мъка, все така онемял и със свистящи гърди, когато откъм Рива дели Скиавони се появи човек, след когото се носеше дим като на комета, втурна се към високия отшелник и спря в краката му.

— Томазо — обърна се към него старецът и постави дългата си ръка върху повдигащото се рамо на човека, — успокой се! Пожарът е овладян. Победихме!

— Ни най-малко! — изрече едва поемайки си дъх мъжът в почернялата от сажди ливрея. — Пожарът погълна *Пиомби* и затворниците до един се сготвиха по килиите си като птици във фурна, а сега пламъците лижат отгаташния бряг на Мерсерия, търговската част.

— Риалто! — извика белокосият старец и хукна напред, следван от всички, които все още имаха сили да вървят.

Фейра се обърна към Анибале.

— Паладио! — изкрещя.

Хукнаха след тълпите покрай Базиликата. Фейра хвърли един последен поглед на бронзовите коне. Те блестяха, като че ли загрени в пламъците, и четирите с вдигнати копита за бой, с разтворени червени уста, като че ли Базиликата беше огромна позлатена колесница, която те дърпаха с демоничната си сила. Техният храм бе останал незасегнат от огъня. Конете бяха спасили своето.

Тя им обърна гръб. В момента най-важното бе да спасят архитекта, чиято къща на *кампо „Фава“* беше точно на пътя на огъня. Хукнаха през пазара, който днес бе много по-претъпкан с хора заради празника. Докато бягаха, тя се обърна през рамо и видя как сергиите зад тях горят весело, стоката на стъкларите пропуква и избухва, разпръсквайки разтопени парченца многоцветно стъкло по плочите наоколо.

Преди да стигнат до стария мост, тя и Анибале се откъснаха от тълпата и се втурнаха към малкия площад с къщата със златния пергел над вратата. Димният саван ги следваше подобно на сянка на демон. Фейра започна да удря с юмруци по вратата, а когато на прага се появи готвачката, заговори тя, защото Анибале все още не можеше да си поеме дъх.

— Корона Кучина! — извика младата жена. — Бързо събудете цялата къща и изведете хора на безопасно място! От снощи в центъра има голям пожар, който тръгна насам! — вдигна ръка, за да прекрати предварително неизбежния порой от въпроси на готвачката и добави: — Господарят ти тук ли е?

— И той, и Дзабато са тук.

Фейра я избута настрани и се насочи право към кабинета, пътя до който помнеше много добре. Завари Паладио в обичайната му поза, приведен над чертежите си в съвещание с Дзабато — двете побелели глави една до друга така, както често ги бе виждала. Внезапно се изпълни с твърдата непоколебимост, че тези двама мъже на всяка цена трябва да бъдат спасени. Те вдигнаха едновременно глави при появата ѝ, очевидно стреснати.

— Фейра? — сбърчи тъмните си вежди Паладио и очите му се стрелнаха покрай нея и към прага на вратата. — А този кой е?

Фейра си даде сметка, че архитектът всъщност никога не бе виждал лицето на Анибале.

Анибале прекрачи в стаята и най-сетне проговори:

— Аз съм вашият лекар и съм дошъл да изпълня задачата, с която съм натоварен. В двореца на дожа избухна пожар, който вече е тръгнал през Мерсерия в посока на „Риалто“!

Паладио се задвижи изненадващо бързо. Грабна голяма чанта от мека кожа, чието подрънкване издаде наличието на инструменти. Неговите инструменти.

— Дзабато, изведи хората ни през Академия!

Чертожникът му се изправи и извика:

— А вие къде отивате, господарю?

Вече насочил се към вратата, Паладио отговори:

— Ако пожарът премине моста „Риалто“, ще изгори и другата половина на града! Налага се да съборим моста!

И пое бързо навън.

* * *

Фейра и Анибале едва успяваха да следват Паладио, докато той вървеше бързо пред тях през малките улички.

Не след дълго в тъмнината пред тях изникна прочутият мост — огромна черна арка: на фона на шафраненото небе от дървени дъски, издигащи се над каменните пилони. На фона на пушека Фейра различи високата фигура на отшелника, издигаща се безстрашно напред суматохата, който организираше хората с кофите да бъдат в готовност за гасене на пожара и дори караше децата да тъпчат случайните въглени, довени насам от вятъра.

Паладио отиде право при отшелника и заговори, размахвайки бързо ръце и сочейки към моста. Фейра не успя да чуе почти нищо от разговора им заради пращенето на дървените дъски наоколо, но после архитектът се обърна към тях и извика:

— Докторе, с мен! Фейра, през моста при останалите!

Фейра не помръдна от мястото си. По тялото ѝ преминаха тръпки на грозно предчувствие.

— А вие какво ще правите? — изкрещя.

Паладио остави с трясък кожената си чанта на плочите, извади оттам едно длето и го подаде на Анибале. А лично той сграбчи един тежък чук.

— Най-важното е да свалим носещите пилони! — отсече. — Успеем ли, целият мост ще се срине!

Без повече маене двамата мъже влязоха във водата и атакуваха моста отдолу, още докато по него продължаваха да минават жени и деца, търсеци спасение на другия бряг. Двата мъже започнаха да чукат и да отделят камъните, но пожарът бързо напредваше. Отшелникът бе разпоредил на мъжете да съборят малката редица дървени бараки край брега, ала огънят скоро взе превес. Тогава няколко от мъжете, включително и високият отшелник, влязоха във водата, за да помагат на лекаря и архитекта. Фейра прехапа пръсти от притеснение — толкова силно, че по едно време видя, че кървят. После изведнъж чу как мостът започва да стене, след това да скърца и ето ти ново притеснение — да не ги затрупа! Пред себе си виждаше отражението на пламъците, което превръщаше водата в огнен ад, но не се обърна да бяга. И когато носещите греди на моста най-сетне поддадоха и арката отгоре се наклони на една страна, слънцето вече бе високо в небето. Тогава Фейра не издържа, нагази и тя във водата и измъкна оттам двамата ѝ любими мъже със сила, която не знаеше, че притежава. И когато огромната структура от дърво и камък започна да се срива, да се руши и да пада във водата, откъм насъбралите се на другия бряг хора се понесоха ахкания и писъци — защото загубата на този емблематичен за града им дървен мост бе същинско бедствие за всички граждани.

Фейра се запита какво ли е означавало за Андреа Паладио да разруши нещо, когато главната му цел в живота бе да строи. Но когато старецът излезе на брега и изправи гръб, не всички от пламъчетата, които блеснаха в очите му, бяха отражение на големия пожар. В изражението му се долавяше някаква особена, неподозирана наслада.

— Онова, което е разрушено, винаги може да бъде построено наново! — изрече той и се усмихна.

Анибале се измъкна от водата, застана до тях и изрече:

— Хайде да вървим! Да се махаме оттук!

* * *

След като оставиха Паладио по живо, по здраво в дома му, до който пожарът вече не бе в състояние да стигне, Фейра и Анибале затътриха крака по посока на Рива дели Скиавони и своя дом. Със зачервени и помътнели очи, със сплъстени от пепел коси и почернели от сажди ръце и крака, те се запрепъваха сред въглените и розите по земята.

Пред разрушения дворец на дожа един художник вече бе изнесъл триножника си, подготвяше платното и палитрата си и изливаше боите си. Докато двамата лекари минаваха покрай него, той вече бе започнал да рисува с въглените си с бързи, яростни жестове, за да улови неповторимата естетика на унищожението.

В клетката в подножието на камбанарията Лъвът на свети Марко се бе превърнал в обгорен и пушещ скелет. Приклещен, както и приживе, между почернелите пръчки на своя затвор.

ТРИЙСЕТ И СЕДМА ГЛАВА

Фейра се загледа в пазача Бока, който се въртеше и стенеше в леглото си в малката къщичка.

— Какво се е случило с него, Салве? — попита тя.

Джуджето стоеше както винаги в сянката на комина. Отказваше да говори, докато докторът беше в стаята.

Анибале се чувстваше крайно некомфортно през целия ден. Не стига, че бе изтощен от безсънието, с напълнени с пушек дробове и с въглен в храчките при всяко плюене, но и към всичко това се добавяше и усещането за голота поради липсата на маската, особено тук, на острова. Неизбежните обяснения, които щяха да последват, съзнанието, че щеше да му се налага да търпи захласнатите по него погледи на съгражданите му тук — особено на жените, го правеха още по-груб от всякога. Тъй като се опасяваше, че първият потърпевш от безмилостния му език ще бъде Салве, Фейра се обърна към него и рече:

— Върви си почини! — очите му се затваряха и тялото му се поклащаше безсилно. — В такова състояние не можеш да бъдеш от полза за никого!

Без да каже и думица, той се обърна и излезе. Миг след това Салве излезе от сенките си.

— Какво се е случило? — обърна се към него мило Фейра.

— Доктор не тук? — започна да оформя с мъка думите Салве. После посочи към болния си баща и рече: — Той дърпа вода. Занесе я в *тедзон*.

Едно от задълженията на Бока беше да вади вода от кладенеца с лъва и книгата, да я носи до болницата и да я оставя на прага.

Фейра се вцепени от грозно предчувствие.

— И после какво? — попита тихо.

— Занесе вода вътре.

Фейра въздъхна безсилно. Вместо да остави водата пред вратата, както му беше заръчано, Бока бе прекосил димната стаичка и вратите и бе влязъл при пациентите, за да им даде вода. Акт на суета или акт на

милост — сега вече нямаше никакво значение каква бе причината, защото това бе достатъчно, за да го зарази. Тя обърна дланта на пазача, за да види пръстите му. Бяха черни. Тръгна да буди Анибале.

Чувстваше се ужасно, че в настървеността си да защити жителите на острова с нейната териака бе пропуснала да даде от отварата си на бащата и сина в не толкова далечната къщичка на пазача. Когато Бока бе настанен в *тедзона* и тя се увери, че леглото му е удобно, се запъти обратно към къщичката на пазача. Салве се бе скрил отново в сенките си и наблюдаваше безизразно огъня, като че ли не знаеше какво да прави. Сърцето на Фейра се изпълни със съчувствие към него, защото го виждаше такъв, какъвто е — дете без майка, а сега му предстоеше да изгуби сигурно и баща си. Отпусна се на пейката в другия край на огъня, където обикновено седеше Бока.

— Добре е? — обади се сянката.

— Долу-горе — отговори предпазливо Фейра, защото не искаше да лъже. Треската на Бока бе много силна и надали щеше да изкара нощта. Тя почувства отговорност за момчето, което сега оставаше без никаква надница. Бръкна в пазвата си.

Монетата бе все още топла от дългия си престой до сърцето ѝ. Още преди да напуснат опожарения град, бе плъзнала мълва, че дождът е жив и че ще се обърне към народа на залез-слънце, след като си почине. А тя бе помогнала за осуетяването на втората част от плана на султана и бе върнала назад червения кон. Сега щеше да стори всичко по силите си да спаси Бока и неговия нещастен син. Вдигна дуката към светлината и се загледа в образа на дожа. Колко странно, че прачичо ѝ бе стоял през всичкото това време до сърцето ѝ, а тя не бе успяла да го зърне дори веднъж.

Подаде монетата на Салве и каза:

— Това е за теб, защото, докато баща ти не оздравее, няма кой да се грижи за теб. Но не се тревожи!

Джуджето пое дуката от другата страна на огнището в безформената си ръка. Монетата едва успя да легне в дланта му. Очите му станаха кръгли като нея.

— Защо... даде... това?

— Искам да се грижа за теб. Довечера ела при мен. Ще ти направя специална отвара, за да не се разболяваш.

После, останал сам в портиерската къщичка, Салве започна да върти дуката в ръката си. По едно време го вдигна към устните си, слушайки думите ѝ как отекват в обезобразения му череп.

* * *

Когато тази вечер Фейра отвори вратата на къщичката си, очакваше да види на прага Анибале. Напълно бе забравила, че бе поканила Салве, така че сега сведе поглед, за да посрещне госта си.

Покани го топло в къщичката си. Той не бе идвал тук от времето, когато я бе ремонтирал, което щеше да рече от времето на нейното пристигане на острова преди близо година. Сега той се огледа, за да се увери, че работата му е била качествена, и тя внезапно почувства, че не се бе държала към него достатъчно приятелски. Покани го да седне. Той не седна.

— Ти каза... грижиш се за мен.

— Да! Ето, вземи това — обърна се към работната си маса и му подаде стъкленицата, която бе направила този следобед с особена грижа, подсилена от чувството за вина. Вдигна шишенцето и уверено изрече: — Това ще те спаси от болестта на баща ти!

Той пое бутилчицата и за момент пръстите им се докоснаха. В неговите ръце обаче тя изглеждаше огромна. Джуджето започна нервно да я върти, като че ли събираше кураж.

— *Ти* грижиш се за *мен* — изрече, сякаш повтаряше катехизиса си.

Тя бавно кимна и отговори:

— Да, аз ще се грижа за теб.

— Ами ако... *аз* грижа се за *теб*?

Тя го погледна. И той отвърна на погледа ѝ, без да отвърща от нея прихлупените си неравни очи. За първи път тя забеляза, че очите му са кално сини, като лагуната след буря. И постепенно осъзна, че всъщност получава предложение.

Пое си дълбоко дъх с разтуптяно сърце. Печелеше време.

— Аз... благодаря ти, Салве, но... искам да кажа... ти дори не си...

— Седемнайсет — изрече бавно той, едва оформяйки думата.

Фейра се опита да скрие изненадата си. За нищо на света не би могла да определи възрастта му. Уродливостта му придаваше младежки вид, но в други моменти разговорите им и неговите дърводелски умения ѝ бяха подсказвали, че той далеч не е дете.

Фейра се изпълни с толкова силно съчувствие към това същество, че очите ѝ се насълзиха. Значи през цялото време бе грешала. Той не е дете, а мъж. Мъж, приклепен в това обезобразено тяло. Припомни си хилядите дребни жестокости, които той вероятно е търпял от нейна страна всеки ден, миговете, когато се бе държала пренебрежително към него, времената, когато бе дотолкова потънала в мъката си по Анибале, че не му бе обръщала внимание. Вярно е, че понякога бе забелязвала, че Салве държи на нея, но си бе мислела, че той просто ѝ показва по този начин благодарността си, задето тя го защитаваше от грубостта на Колумбина Казон.

Ала сега разбра, че чувствата му към нея са по-дълбоки. Преди си бе мислела, че омразата на Салве към Анибале произтича от онова, което му бе причинила майката на доктора, но сега разбра, че и за това е грешала. Но не искаше нито да му се смее, нито да отхвърля грубо предложението му. Реши, че ако сподели с него чувствата си, ще пощади гордостта му.

— Съжалявам, Салве, но не мога — рече. — Обичам друг.

— Обичаш доктор — той вече знаеше.

И за първи път тя си призна истината:

— Да.

Но тогава видя колко ужасна грешка бе допуснала. Онова, което бе сторила, не само че не пощади гордостта му, но и разби сърцето му. Вместо просто да му откаже, тя сякаш бе вдигнала пред него едно кошмарно огледало, което му показваше какъв би могъл да бъде, ако пророкът пастир се бе отнесъл благосклонно към него. Защото сега беше зле, много по-зле от преди — много по-зле от времето преди птичата маска на Анибале да изгори в пожара. Сега, когато гледаше лицето на доктора, джуджето виждаше онова, което би могло да бъде, но никога нямаше да бъде.

Салве се обърна, но твърде късно, за да скрие от нея болката в очите си. Напусна къщата с наведена глава, стиснал в безформените си ръце малката стъкленица с териака.

* * *

Докато минаваше покрай кладенеца с лъва и книгата, Салве пусна бутилчицата с териака в неговата паст. След това пое към *тедзона* толкова бързо, колкото можеха да го носят късите му крака.

Ако започнеше да мисли много за думите, които му бе казала Фейра, те щяха да се увият около сърцето му като змия и да го стискат, докато не се пръсне. И тогава щеше да дойде смъртта. Затова сега се налагаше да се концентрира върху целта си. Искаше да отиде при единствения човек, който се бе грижил някога за него — защото въпреки обидите и ругатните си Бока се тревожеше за безформения си син, бе поставял месо в кривата му уста и дрехи върху гърбицата на гърба му. Той не го бе изоставил, както бе сторила майка му.

За да стигне бравата на болничната врата, Салве трябваше да се надигне на пръсти. В дългото помещение бяха останали само трима пациенти, осветени от мангала, в който горяха киновар и смирна. Зад втората завеса, която момчето дръпна, лежеше Бока.

Салве застана до тялото на баща си и едва тогава позволи на сълзите в очите си да рукнат. Сега Бока не бе в състояние да го чуе, така че той можеше да говори, колкото си иска. Така Салве изрече първата дума, която се осмеляваше да каже пред баща си.

— *Папа* — каза и се заслуша как думата се разгъва в мрака.

А после легна тихо до все още топлия труп на баща си, прегърна го силно и зачака смъртта.

ТРИЙСЕТ И ОСМА ГЛАВА

Фейра плака горчиво за Салве — така, както не бе плакала за никой друг свой пациент досега.

Тя бе пренебрегнала и унизила Салве много повече от всички останали в краткия му живот — защото се бе сприятелила с него, а след това си бе взела приятелството, заменяйки го с друго. Щеше да бъде далеч по-добре, ако го беше оставила на мира, ако никога не се бе правила на приятелката, която така и не успя да му бъде. Затова сега изричаше името му отново и отново. Плака чак докато воалът ѝ не подгизна, а след това го подготви със собствените си ръце за погребението му до баща му. Целуна безформената му буза и хватката на смъртта се разхлаби, и скованата му доскоро длан се разтвори. В нея беше нейният дукат. Тя целуна и монетата, а после я върна обратно в корсажа си, където бе стояла толкова дълго.

След като покоси пазача и неговия син, чумата като че ли реши изведнъж да напусне острова.

Новините от Венеция гласяха, че четири от шестте квартала също са чисти от чума. Фейра обаче подозираше, че пречистващият огън, за който говореше Такат, се бе обърнал срещу неговия план и всъщност бе прочистил отровите и мръсотииите, останали от мъртвите.

Докато *тедзонът* се изпразваше от последните починали или излекували се пациенти, Фейра започна да се пита какво ли бе подготвило бъдещето за нея и Анибале. Той нито веднъж не повтори предложението си пред нея, но тя би била доволна да остане и просто като негова колежка и приятелка. Но една болница не можеше да действа без пациенти. Напоследък на Фейра ѝ се случваше много често да предписва кора от бреза за зъбобол или пореч за схващане на краката, отколкото своята териака.

Един пролетен ден, когато се изкачи на стената Мурада, зърна във водите пред нея да минава висок кораб, порец яркосините вълни. Фейра веднага позна, че това е кипърски морски съд. Внезапно слънцето бе закрито от облак и в стомаха ѝ се настани страх, подобно

на камък. Търговията между Венеция и останалата част от света бе възобновена. Проточи врат напред и си представи църквата на Паладио на неговия далечен остров как израства към небето. Знаеше, че един ден, при това скоро, църквата щеше да бъде завършена, дождът вече нямаше да има нужда от Анибале и Републиката ще си поиска обратно острова.

На следващия ден, докато Фейра и Анибале засаждаха отново със семена гнездата в ботаническата градина, изпразнени след чумата, при тях се появи абатесата. Фейра се изправи, подпирайки кръста си, и абатесата и монахините ги наобиколиха.

Анибале заби рязко лопатата си в земята и без да вдига очи, изрече:

— Тръгвайте си.

— Да — отговори *бадеса*. — Вчера сестра Имакулата ходи до църквата „Мираколи“. Кварталът вече е прочистен от болестта. Ще назначат нов свещеник на мястото на отец Орландо. Надявам се да бъде добър човек.

Анибале подсмръкна и рече:

— Хубаво. Ще ви извикам лодка. Бока... — и не довърши.

Абатесата кимна.

— Ние проведохме упокойна служба за душата му и за душата на сина му. А що се отнася до лодката, сестра Ана вече запали мангала за викане.

Анибале кимна и отсече:

— Ще ви изпратим.

Фейра се поколеба, несигурна дали е прилично да ги последва, но установи, че *бадеса* сама я подканва с жест.

Двете с възрастната жена тръгнаха, хванати под ръка през обляната от слънце морава, а при портата абатесата се спря, загледана в изнизващите се една след друга сестри. Накрая бръкна в широкия си ръкав и връчи на Фейра тежка книга, увита в платно.

— В случай, че ти потрябва — рече и се запъти бързо към вълнолома, преди Фейра да успее да ѝ откаже. Тя не разви книгата — знаеше каква е.

При вълнолома сестрите започнаха да се качват една след друга на лодката с плоско дъно, която беше дошла. Накрая се качи и абатесата, но се обърна и извика:

— Доктор Казон, преди да поемем, трябва да ви кажа още едно нещо. Вчера сестра Имакулата е ходила да огледа и къщите на нашите семейства тук. Някои са все така залостени и в безопасност, но други се рушат или пък са превзети от скитници. Така че, ако вашата малка общност не се завърне в най-скоро време по домовете си, Републиката ще засели в къщите им други хора. Не забравяйте, че мнозина изгубиха домовете си по време на големия пожар!

Дори и без маската, изражението на Анибале бе неразгадаемо, когато попита:

— Съобщихте ли това на семействата тук?

— Но, разбира се! — възкликна абатесата и веждите ѝ почти се скриха под вимпела. — Хората не могат да живеят вечно тук! Дори и да можете да разделите морето, не можете да задържате водите вечно — допълни меко. — То все някой ден ще се върне на мястото си.

Фейра разбра посланието. Краят на техния странен болничен рай приближаваше.

ТРИЙСЕТ И ДЕВЕТА ГЛАВА

Единствено гневът на доктор Валнети бе силата, която му помагаше да върви напред, защото не бе останало почти нищо друго.

Неговият *Сестиере делле мираколи* — Кварталът на чудесата се бе превърнал в призрачен град. Половината къщи бяха празни, другата половина — натъпкани с умиращи. Не бе успял да продаде нито грам повече от своя Оцет на четиримата крадци и започна да пие от него всяка вечер заради алкохолното му съдържание, защото не можеше да си позволи вино. Бъчвичката гасконско вино, която щеше да спечели за най-малко смъртни случаи от чума в своя квартал, изглеждаше далечна като дъга, защото всяка вечер попълваше купища смъртни актове — това вече беше единствената му функция като лекар на този квартал.

И може би заради останалите съставки в отварата си той бе започнал да сънува странни, объркани сънища, до един фиксирани върху една мистериозна смугла дама в зелена рокля, която се въртеше пред очите му като джин от източна приказка. Събуждаше се с разяждащ стомаха му глад, но без нито монета за хляб и нито един слуга, който да му донесе нещо. Бе похарчил последните си монети за алчния лодкар, на когото бе платил, за да откара дамата със зелената рокля на Карантинния остров, вече известен като Лазарето Нуово.

Островът на Анибале Казон.

През цялото време Валнети си знаеше, че зад тази работа стои Казон. Бе убеден, че онази чародейка бе творение на Казон и че именно тя субсидира болницата му със своята „териака“. Затова сега главната цел в живота на доктор Валнети бе да изправи Казон и неговата вещица пред Съвета. Омразата бе мощна движеща сила, но за съжаление не можеше да се яде.

Затова, когато му предложиха една странна задача за злато, той с готовност прие.

* * *

— Саламандъра ли? Кой е Саламандъра?

Валнети бе принуден да си отвори вратата със собствените ръце, защото слугата му отдавна си бе заминал, отнасяйки сребърните му съдове за сметка на надниците си. Докторът сведе очи към дребното, неугледно момченце и зачака отговора.

— Саламандъра — започна момчето, сякаш вкусвайки странната дума — е легенда в „Канареджо“. Оцелял от пожара, затова започнали да го наричат Саламандъра заради това и заради други негови гущерски качества, *синьор*.

— Например?

— Ами, първо е лющещата му се кожа, после живее във вана със зехтин като гушер в маслинова горичка, езикът му е разделен на две като на гушер и той...

— Добре, ясно — прекъсна го раздразнено Валнети. — А ти виждал ли си го?

— Не съм. Обаче приятелят ми Лука го е виждал. Видял го е през прозореца. Бил ужасна гледка, с изгоряла кожа и страховити очи, черен като греха! Лука каза, че онзи му изсъскал като демон. Щото не можел да говори нашия език.

— Не говори венециански?

— Само няколко думи, *синьор*.

— Тогава как се очаква от мен да го лекувам? Махай се, губиш ми времето! — извика ядосано Валнети.

— Не, *синьор*, не го губя! — възропта момчето. — Той ни плаща, за да му купуваме хляб и риба. Но само на нас, малките — не иска да вижда около себе си големи хора. Да знаете само колко дена събирахме зехтина за ваната му! Трябвах му стотици бутилки, та изпрати всички ни по различни пазари на града. Освен това позволява на местните деца да влизат при него, за да го учат на венециански — или поне на онези от тях, които издържат да го гледат. Ясно е, че търси някого и затова иска да събере достатъчно думи, за да го намери. Някои от момчетата излизат с пълни джобове с монети, *синьор*!

Валнети тъкмо се канеше да затръшне вратата под носа на детето, когато една от последните думи привлече вниманието му.

— Монети ли? — извика достатъчно силно, за да заглуши къркоренето в празния си стомах.

— Чужди монети, но на захапване са като злато. Ето, виждате ли?

Докторът пое монетата от мръсната длан на момчето и я вдигна срещу пролетното слънце. Различните валути бяха една от любимите му теми и той се считаше за експерт в тази област. Монетата беше *султани* — османска монета, с халиф с тюрбан от едната страна, изобразен релефно. Около тюрбана се виждаха дребни белези от зъби, където някой бе захапал монетата, за да я провери.

Момчето протегна отново мръсната си ръка и макар и неохотно, Валнети му я върна.

— Значи той ви дава тези монети, а? Този... Саламандър?

— Да, господине — дойде веднага отговорът. — Една за отиване и една, ако се върна с доктор.

— И къде се намира този Саламандър?

— В една от онези празни къщи, *синьор*, дето семействата ги напуснаха, когато отидоха на онзи остров. Точно до църквата на чудесата.

Валнети се замисли. Монетата може и да бе на неверниците, но златото си е злато. Грабна бастуна и шапката си и отсече:

— Води ме!

* * *

Дори и без водач, Валнети пак щеше да намери лесно къщата. Около нея, подобно на чайки, кръжаха малка армия местни деца, едновременно уплашени и любопитни. Къщата се намираше в сянката на църквата „Санта Мария деи Мираколи“ — храм, покрай който той минаваше всеки ден. Ала днес имаше нещо различно.

Валнети повдигна леко клюна на маската си, като че ли звуците можеха да се миришат.

Пеене.

Сладкото песнопение на сестрите от ордена. Излизаше от високите прозорци на съседния манастир, за първи път тази година. Сестрите се бяха върнали.

Валнети помнеше много добре, че Казон бе подкарал сестрите заедно с хората, за да насели острова си и да ръководи своята болница.

Това означаваше ли, че болницата на Казон е вече затворена? При тази мисъл песента зазвуча в главата му като химн на победата.

Едно от по-високите хлапета очевидно охраняваше вратата с изпънат като ръжен гръб. Когато зърна Валнети и неговия дребен водач, той отвори вратата със зловещо изскърцване и пред очите им се разкри непрогледен мрак. За момент настъпи пълна тишина, а после от мрака покрай клюна на Валнети профуча златна монета. Момчето, което го повика, хвана монетата и побягна. Окуражен от златото, Валнети прекрачи в мрака.

В продължение на няколко минути не виждаше нищо. Продължи да крачи напред, заобиколен от отблъскващи миризми и неизвестни паразити, които хрускаха под краката му. Някъде в стаята пред него нещо дишаше трудно, накъсано.

Малко след това Валнети зърна гладка повърхност като от езеро, която се раздвижи и постепенно се превърна във фигура. Докторът бръкна в джоба си за кутийката с огниво и запали с разтуптяно сърце. От онова, което видя, едва не изпусна огнивото.

Пред него имаше вана, а във ваната човек — човек, който на пръв поглед изглеждаше като одран. Косата и веждите му ги нямаше, носът му се бе превърнал в две черни дупки. Обелената му плът беше с аленочервения цвят на демоните, които пируваха из фреските на съседната църква, но тук-там се бе покрила с бяло, където кожата му се бе опитала да се възстанови. Най-силно обгорели бяха гърдите му, изпъстрени с дупки като обстреляно от снаряди бойно поле. Мястото, където би трябвало да бъдат мъжките му части, бе милостиво скрито в зехтина — защото Валнети, който бе виждал какво ли не през дългата си лекарска практика, не би могъл да издържи още ужаси. Изгорелите крайници стърчаха от ваната като нокти на чудовищна птица, пръстите на ръцете и краката бяха разтопени от огъня и слети в неестествен брой, какъвто Господ никога не бе имал предвид. Но черните очи върху плешивата зачервена глава все така горяха — очи, които бяха толкова черни и които поглъщаха Валнети в толкова мрачна душа, че той за нищо на света не желаше да поглежда какво има там.

Езикът на Саламандъра се движеше непрекъснато, за да овлажнява отвора, където някога са били устните му — език, който не беше нито дебел, нито розов, а черен и изострен като върха на ръжен, и който му придаваше още по-силно гущерско излъчване. Тук-там по

изпосталаялата плът стърчеше по някое и друго черно косъмче подобно на небрежно оскубана птица.

Този човек очевидно бе изгорял много лошо — толкова лошо, че бе цяло чудо, че е още жив.

Пламъкът на огнивето безсъмнено развълнува неприятно създанието и Валнети с облекчение побърза да го изгаси. Моментално се почувства спасен от ужасната гледка, но все още не бе в състояние да я изтрие от вътрешния си взор.

— Помощ — рече то или по-скоро изръмжа. Думата излезе заваляна от изгорелия език, разтопените устни и нещо друго, намиращо се дълбоко в този човек, което някога трябва да е било акцент.

— Ами... искам да кажа... — запелтечи притеснено Валнети, — вземате правилните мерки — както винаги, когато се страхуваше от нещо, той прибягна до ласкателства. — Зехтинът е най-ефикасното средство против изгаряния.

Гласът му звучеше в собствените му уши подобно на писък на прилеп. Започна да отстъпва назад. С удоволствие би се лишил от таксата си, стига да можеше веднага да избяга от тази адска дупка.

— Трябва намеря зелена дама — заговори създанието от мрака неуверено, но достатъчно разбираемо.

Валнети се закова на място.

— Носи... смърт.

В очичките на Валнети проблесна искра. Възможно ли бе той и Саламандъра да имат една и съща цел?

— Тя ли е човекът, когото търсиш?

— Пътуване.

Валнети реши да си изясни ситуацията.

— Значи търсиш зелената дама, носиш смърт и трябва да си достатъчно добре, за да можеш да издържиш пътуването до нея, добре ли те разбрах?

Нещото във ваната кимна.

— Кажеш, убия теб!

Валнети се изхили презрително, защото Саламандъра едва успяваше да се надигне от ваната си, та какво остава — да го убие. Но създанието му изсъска от мрака и докторът усети в този звук нещо, което накара смехът му да замре на устата му.

— Мога да ти помогна — побърза да съобщи. — Знам къде е тази жена. Ще ти донеса стъкленица със сок от мак, който ще притъпи болката ти по време на пътуването. Мога да уредя носилка, която да те отведе до най-близкия канал, а там ще те чака лодка. Но ще ти струва... — зачуди се докъде може да си пробва късмета — *трийсет султани!*

Нещото пак кимна.

Валнети се приближи колкото смелост имаше, за да съобщи на Саламандъра къде се намира зелената дама. Какъв късмет само — да открие това създание, което да му разреши най-големия проблем! Колко удобно да остави Саламандъра да се погрижи за зелената вещица и да я убие! Колко по-лесно, вместо да минава през цялата процедура по обвинение на Казон чрез Здравния съвет! Въпреки физическата безпомощност на Саламандъра Валнети изобщо не се съмняваше, че съществото няма да си позволи да умре, докато не изпълни задачата си. Очевидно това бе единственото нещо, което държеше това заприличало на въглен тяло живо.

Валнети напусна с пружинираща походка къщата, за да уреди нещата, които обеща. Този Саламандър му бе предоставил възможност да победи Казон и неговата магьосница, без да си цапа ръцете, при това с освежително малко бюрокрация.

Бюрокрацията беше една от най-досадните и неприятни черти на иначе красивата им Венеция.

ЧЕТИРИЙСЕТА ГЛАВА

Заминаването на сестрите беше първото от множество последвали сбогувания с Лазарето Нуово.

Едно по едно семействата се връщаха по домовете си, за да поемат отново нишката на живота си във Венеция и в Квартала на чудесата. Само семейство Трианини продължаваше да си седи в малката къщичка на острова, при това по много особена причина.

Абатесата бе изпратила съобщение за малко местно затруднение. Къщата на семейство Трианини, намираща се точно до църквата, била в момента заета. Фейра започна да разпитва сестра Бенедета — монахинята, която донесе съобщението, още докато жената завързваше лодката си на вълнолома.

— Би трябвало да се очаква, нали така? — попита момичето. — Пожарът остави без дом мнозина, така че не можем да обвиняваме семействата, че си търсят подслон.

— Само че не е семейство — отговори делово монахинята. — Това е един демон. Доколкото разбирам, огнен демон, който е приел формата на гущер.

Фейра отстъпи крачка назад, оглеждайки лицето на сестра Бенедета за признаци, че се шегува, но изражението на монахинята бе напълно сериозно. Тя сви широките си рамене — демоните бяха част от работата ѝ.

— Ще наблюдаваме, ще чакаме и ще се молим, и ще изпратим съобщение, когато успеем да прогоним демона гущер от къщата. Но дотогава семейство Трианини трябва да чакат, най-малко седмица.

* * *

Фейра прие с облекчение вестта за забавянето на отпътуването на приятелите ѝ, но то бе придружено и от едно дребно, тайно безпокойство. Понякога се питаше какво ли ще стане, когато двамата с Анибале останат сами на острова.

Тази нощ тя отново го сънува. Сънува горещината му, тежестта му върху нея — задушшаваща, чувствена. Събуди се, плувнала в пот и задъхваща се, сякаш някой бе поставил ръка върху устата ѝ и не ѝ позволяваше да диша. С потта дойде и срамът. Фейра стана от леглото си и слезе тихо на долния етаж, където огънят все още гореше. Видя Библията, която абатесата ѝ беше подарила — лежеше все така върху полицата на камината, където я беше оставила. Не желаше да вижда тази книга в къщата си, но сърце не ѝ даваше да изгори подарък, поднесен ѝ с такава доброта.

В Константинопол името на Бога се считаше за священо. Написано върху хартия, дори самата хартия, пък била тя и откъснато ъгълче от ръкопис, автоматично придобиваше свещена стойност. Тъй като хората носеха често подобни хартийки из гънките на дрехите си, не бе необичайно да ги изгубят по улицата и гражданите на Константинопол ги вдигаха и ги прикрепваха по стените. Именно поради тази причина някои от стените на сградите в по-натоварените улици на града бяха почти изцяло покрити с името на Бога. Затова Фейра нямаше никакво желание да гори Библията — въпреки че богът, за когото се говореше там, не беше нейният, тя се страхуваше да извърши подобно светотатство.

Изведнъж ѝ стана ужасно горещо и тя излезе в нощта така, както си беше — в дългата си риза. Земята под босите ѝ крака беше студена и тя усети така чаканият хлад да прониква на тръпки през кожата ѝ. Небето бе осветено от дебела пролетна луна, достойно съперническа на слънцето, небесният свод бе обсипан със звезди и всяка отделна тревичка в краката ѝ се виждаше така, сякаш беше ден.

Тръгна през зелената морава към *тедзона*. Дългата ѝ риза се влачеше сред росата, попиваше я и постепенно натежаваше. Луната осветяваше изцяло обширния атриум на празната болница и призраците на онези, които Фейра бе лекувала, се разлетяха при появата ѝ. Както и през всеки друг ден, така и сега тя видя на стената край вратата изписаните *графити*. Буквите като че ли проблясваха под лунната светлина, показвайки ѝ отново познатия османски кораб и калиграфията, които някога бяха такова успокоение за душата ѝ.

Надписите по стените разказваха за някогашната търпимост към многобройните народи, които идваха, за да търгуват тук, за взаимно полезните връзки, за разменната страна на търговията. Онази Венеция

е била истински врящ казан от националности, раси и религии, с цветове, многобройни като цветовете през призма, и Фейра можеше само да се надява, че с отминаването на чумата старата Венеция ще се завърне. Напоследък я гризеше усещането, че заедно с четирите коня султанът бе изпратил и пети — с прекратяването на търговията за толкова дълго време Мурад III сякаш бе срязал артериите, които поддържаха този град жив.

Фейра протегна ръка и докосна думата, която бе изписана най-ясно — *Константинопол*. Някога тази дума бе за нея символ на дома. А сега нейният дом бе на този остров.

* * *

На връщане Фейра погледна към къщата на Анибале. Беше тъмна. Къщата на семейство Трианини също беше тъмна. Всички къщички тънеха в непрогледен мрак. На нея обаче още не й се прибираше и затова реши да се разходи до къщичката на пазача. Тя си седеше все така отворена, както беше вече дни наред — в сянката зад комина се виждаше столът на Салве.

Фейра излезе през портите и се насочи право към вълнолома, откъдето този следобед бе изпратила сестра Бенедета. Загледа се в лагуната, в сребърната лунна пътека върху водата, отвеждаща до хоризонта, където морето се срещаше с нощта. Докато си стоеше така и гледаше, пътеката бе прорязана от безброй последователни вълнички светлина.

Лодка.

Фейра гледаше, незнайно защо напълно вцепенена, със сърце, туптящо в гърлото, осъзнала, че лодката се отдалечаваше от острова, а не се приближаваше. Впери очи в светлината на луната. В лодката се виждаше лодкар, но не и пътник. Но какво означаваше всичко това?

Фейра пристъпи напред и върху дървения вълнолом видя следи от стъпки. Но това не бяха стъпки на човешко същество. Единият от отпечатъците приличаше на копито с два пръста, а другият имаше три.

Като на гущер.

Тя приклепна и докосна отпечатъка. Беше все още мокър и излъчваше някаква позната миризма. Натопи пръсти в него, вдигна ги

под светлината на луната и разтърка палеца и показалеца си. После ги доближи до носа си и помириса. Миришеше на зехтин.

Извъртя се бързо, все така клекнала, и се загледа в портата в стената. Странните отпечатъци продължаваха до портиерската къщичка и отвъд. Тя се изправи, но тъй като го направи твърде бързо, леко се залюля от виене на свят. Остана на място, за да дойде на себе си. Някой наистина бе пристигнал на острова. Някой, върху чиито отпечатъци тя в момента стоеше.

Фейра проследи отпечатъците пред портиерската къщичка, но в тревата изгуби следата. Поклати глава. Приказките на сестра Бенедета за демони във вид на гущери бяха объркали ума ѝ. Онова, от което имаше нужда сега, бе да се наспи.

Първото нещо, което видя, когато отвори вратата на къщичката си, бяха страниците от Библията, изтръгнати от книгата и разпръснати из цялата стая. След това зърна купчина дрехи върху дъските на пода — огромна пелерина, риза и бричове.

Накрая видя и самия демон — изпънал пред огъня одраното си тяло, като че ли излязъл от самите пламъци.

* * *

Фейра припадна на близкия стол. Когато отвори очи, ѝ се прииска пак да ги затвори.

Вече виждаше, че нещото на пода е мъж, но без кожа и почти без плът. Той заговори — по-точно издаде някакъв подобен на говор звук, защото липсваха и устните му.

— Прости ми. Не мога да нося дрехи върху тялото си, нито обувки на краката си.

Гледката накара Фейра да си спомни за забранените графики на Андреас Везалий, обявени за дяволски от християнската църква, които двамата с Анибале обичаха да разглеждат вечер. Спомни си за труповете, представени без кожа, за да се видят и научат устройството и вида на мускулите и сухожилията. Съществува пред нея бе абсолютно същото, само дето вървеше и имаше очи на главата си. Това чудовище бе излязло от научна книга, но в обезобразената си ръка

държеше книга на вярата — останките от Библията, която абатесата ѝ бе подарила.

Тогава Фейра разбра, че се намира в някакъв кошмар, защото разбираше перфектно езика на демона. Извърна глава и погледна към страниците с латински букви от свещеното писание, разпръснати из стаята ѝ.

— Ти ли направи това? — прошепна.

Нещото изглеждаше развълнувано от нещо и заклати аленочервената си глава.

— Не мога да го намеря. Опитах, но не мога!

— Какво не можеш да намериш?

— Белия кон. Еничарите са родени като християни. Баща ми беше командир на стражите в Искендерун и последовател на пророка пастир. Затова аз познавах тази книга на неверниците много преди да ме доведат в Константинопол и да приема светлината на истинския Бог.

Мъглата на кошмара ѝ бе пронизана от познато име.

— Но кой си ти?

Той насочи към нея своите ужасни очи без вежди и без мигли, горящи от останалите без кожа орбити с огън, който бе виждала и преди.

— Не ме ли позна? — попита нещото.

Тя бавно кимна и изрече внимателно:

— Познах те. Ти си Такат Туран.

В двореца на дожа бе видяла със собствените си очи как огънят плъзва по тялото му. Но как е възможно да е оцелял?

— Но... пожарът... Мислех си, че си загинал в пожара.

— Загинах.

Тогава тя прилекна, ужасена от страданието му.

— Какво би те облекчило поне малко? — но тогава си спомни отпечатъците по вълнолома и извика: — Зехтин, нали?

Нещото кимна.

— И един доктор ми даде сок от мак.

Фейра протегна ръка към медицинския шкаф, опитвайки се да не диша, защото плътта му вонеше на разложение. Наля от черната отвара директно в устата му и макар част от нея да се изгуби по обгорените

му бузи, друга част той все пак успя да глътне. Това като че ли му даде малко сили.

— Искам да те помоля за услуга — каза.

— Мен?

— Умирам.

Моментът не бе подходящ за лъжи, затова тя потвърди:

— Така е — и внезапно цялата картина се подреди в съзнанието ѝ като мозайка. — Четвъртият кон е Смъртта!

— Да. А сега аз ще го приветствам очи в очи.

Но този път тя реши да изкопчи колкото е възможно повече информация.

— Не става въпрос само за твоята смърт, нали? Има много повече. Първият кон, черният, беше Чумата. Баща ми я докара с кораба си. Вторият кон — червеният, беше Огънят. Смъртта обаче е четвъртият кон, бледият. Какво е третият кон?

Той мълчеше, затворил очи.

Тя продължи да настоява:

— Какво е белият кон?

— Няма време. Жребият е хвърлен. Но трябва да те помоля за една последна услуга. Искам да изпратиш костите ми обратно в Константинопол. Трябва да бъда погребан сред правоверните, за да си взема наградата в рая. Обещавах ли?

Този път обаче Фейра беше безмилостна.

— Кажи ми за белия кон! — изрече с глас, студен като камък. — Първо ми кажи за него, иначе ще те заровя под камъните на църквата! Тук, съвсем наблизо, има храм на свети Вартоломей — приведе се над демонското му лице и изсъска: — Кълна се, че ще повдигна плочите и под самия олтар, ако трябва, и ще те заровя под тях! Кажи ми веднага! Белият кон — какво е? Какво още трябва да сполети Венеция?

— И ако кажа? — изгъгна той, губейки пак сили.

Тя се насили да говори по-меко, когато каза:

— Ще поставя костите ти в специален сандък и ще ги изпратя... — замисли се. Не на султана, защото той надали щеше да погребее с почести този човек, който бе дал живота си за него. — Ще ги изпратя на Хаджи Муса, главният лекар на Топкапъ сарай! — отсече уверено. — Той ще ги предаде на свещениците и ще ги накара да се молят за теб и да те погребат при правоверните. А сега ми кажи за белия кон!

— В Топкапъ сарай има една зала — започнаха да редят подобията на устни. — Личната зала на султана. Видях я веднъж, когато получавах заповедите си. Там има мраморен под, изписан с картата на седемте морета и на всички земи.

Търпението на Фейра беше на привършване. Очевидно бе, че мисълта на Такат започваше да се отнася, както тя бе виждала често при умиращите.

— Има си много флотилии с кораби... нашият господар... да, излети от много метали — продължи още по-несвързано гущерът. — Корабите са високи до коляното му. И той може да ги движи, точно както Аллах движи смъртните с ръката си.

Фейра стисна зъби — не му оставаше още много време. Прекосяването на лагуната очевидно бе отнело и последните му сили. А само като си представи какво ли му е струвало да понася солените морски пръски по оголената си плът, тя потрепери. Сега обаче го сграбчи по мазните рамене и го разтърси, впивайки пръсти в мускулите му.

— Остави ги металните кораби! Кажи ми, бързо и ясно!

Той извърна кошмарните си очи към нея и прошепна:

— Белият кон е Войната!

Фейра замръзна на място. После го подкани с леко кимване:

— Продължавай!

— Планът на султана беше да отслаби града чрез чумата и пожара. Първите коне бяха само предвестниците. Сега, с пролетния прилив той изпраща армада, за да превземе Венеция. Това ще бъде най-голямата морска битка, виждана някога. Дори Лепанто ще бледнее пред нея!

Фейра виждаше каква болка изпитва, когато говори — остатъкът от устните му беше изпънат силно над почернелите и изпочупени зъби в постоянно озъбена усмивка — но се налагаше да разбере всичко.

— Кога?

— Атаката ще започне в двайсет и деветия ден от *майис*. Този ден има голямо значение за султана заради събитията от 1453 година.

— 1453-та ли? — смръщи се Фейра.

— Може би знаеш деня по-добре по нашия календар — 857 година.

Фейра бавно издиша. Всички турски деца научаваха тази дата още в първите класове в училище — денят на най-големия триумф на Османската империя над Западния свят.

— Падането на Константинопол — изрече тихо.

Но към този момент нещото можеше вече само да кимне.

По християнския календар тази съдбоносна дата се падаше след две седмици. Значи се налагаше тя да се намеси още веднъж, за да спаси Венеция от последното изпитание.

Но за Такат Туран вече нямаше спасение. Тя му даде още отвара от мак, но той бързо отпаднаше и вече нямаше сили дори да задържи течността между останалите си без устни уста. Фейра намаза обгореното му тяло, но с умирането на огъня в камината си замина и той — сякаш Саламандъра не можеше да живее без своите пламъци.

* * *

Фейра грабна една лопата, отиде до кладенеца, където пръстта беше най-мека и собственоръчно изкопа гроба му. Уви Такат в собствената му пелерина и с влачене го отнесе до дупката, където просто го изтърколи чрез дрехата. Докато покриваше тялото му с пръст и миризмата на торф постепенно поглъщаше вонята на изпечената му плът, пръстенът на майка ѝ излезе изпод бандажа ѝ и се измъкна от панделката си.

Сред сивата светлина на зората тя започна да върти пръстена, докато накрая отгоре се озова третият кон. Загледа се в красивото му бяло тяло, изваяно майсторски в кристала.

Усети, че някой я наблюдава. Каменният лъв на кладенеца я гледаше над книгата си. Фейра остави пръстена и му заговори:

— Ти знаеше ли, че ще стане така? Предвиждаше ли го?

Лъвът мълчеше.

— Е, в такъв случай пази и тази тайна!

И изпълнена от внезапен гняв, тя заби лопатата дълбоко в пръстта и се изправи трепереща до нея.

* * *

Когато се върна в къщичката си, изобщо не погледна покритите със зехтин дъски. Събра разпръснатите страници на Библията и започна да ги разглежда, докато накрая не откри „Откровението на Йоана“, което си бе отбелязала още първия път.

„Тогава се появи друг кон, снежнобял. Яздещият на него бе получил силата да отнеме мира от земята и да накара хората да се избиват един друг. На него му се даде голяма сабя.“

Запъти се към огнището с намерението да хвърли страниците върху тлеещите въглини, но се спря и ги пхна в една пукнатина над лавицата. След това се насочи към раклата под прозореца. Бе прибрала тук зелената рокля, като преди това бе впръскала малко камфор между гънките ѝ против молци. Бе си мислела, че никога повече няма да ѝ се наложи да я облече, но се оказа, че бе грешала и за това — както бе грешала вече толкова много пъти, че с нападението на султанските коне е свършено.

Докато зората пъплеше, Фейра се облече внимателно, приглади роклята по тялото си, нави косата си на пръстите си и я вдигна нагоре във венециански стил. Защото, когато слънцето изгрееше на хоризонта, тя трябваше да отиде във Венеция при Андреа Паладио.

Бе настъпил моментът за среща с дожа.

ПЕТА ЧАСТ
БЕЛИЯТ КОН

ЧЕТИРИЙСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА

Фейра се върна от града съвсем навреме, за да се сбогува със семейство Трианини.

Мама Трианини, която бе ушила зелената рокля на Фейра, и татко Трианини, който бе изтръгнат от хищните нокти на чумата в *тедзона*, бяха качени първи в лодката, но не и преди да целунат с благоговение ръцете на онези, които им бяха помогнали. След тях се качи Валентина, вече с две деца — малкият Анибале и момиченце, което бе кръстила Сесилия по идея на Фейра. Тя целуна Фейра по бузата точно над воала и, докато съпругът ѝ се чудеше как да изкаже благодарността си на Анибале, разтърсвайки ръцете му, прошепна:

— Никога няма да забравя онова, което стори за мен!

„Сега или никога!“ — мислеше си Фейра, докато изпрацаха с погледи лодката със семейство Трианини. Планът на Паладио изискваше утре, в неделя, да я вземе със себе си на осветяването на неговата църква. Дожът щеше да присъства лично. Но нямаше никакви гаранции дали ще се съгласи да я изслуша, а след това дали ще повярва на историята ѝ, или ще я окове във вериги. Така тя и Анибале разполагаха със сигурност само с един ден — днес.

Тя свали воала си и се обърна към него.

Намираха се един срещу друг. От едната страна Фейра, от другата — Анибале.

Той се загледа в нея въпросително, но по устните му заигра лека усмивка — като че ли знаеше много добре какво иска тя, като че ли го бе очаквал. Тя беше толкова близо до него, че почти усещаше допира на плътта му. Дивейки се и сама на куража си, тя го прегърна и той не се възпротиви. Вдигна устни към устните му. И тъкмо се канеше да го дари с първата си целувка, когато усети жегата, струяща от лицето му — онази страховита, болезнена жегата, която бе долавяла десетки, дори стотици пъти през последната година и половина, когато се бе привеждала над умиращите си пациенти, за да провери дали все още дишат.

Горещината, която се излъчваше от Анибале, не беше от страст, а от чумата.

ЧЕТИРИЙСЕТ И ВТОРА ГЛАВА

Андреа Паладио стоеше в задната част на паството и наблюдаваше освещаването на *ла киеза дел Сантисимо Реденторе*, църквата на Пресветия Спасител — неговата църква.

Службата вече беше към края си, но Паладио не бе чул почти дума от нея.

В предната част, близо до олтара, имаше цяло съзвездие богато облечени свещеници и благородници, задушаваци се в кадифените си труфила. Точно под олтара се намираще дождът в златния си стол, на глава със задължителната си *корно* шапка — всяка от неговите осемдесет и една години му личаха. Под него, на позлатен стол, с късо подстригана, златиста като на архангел коса, седеше *камерленго*. Изправен в аленочервените си одежди пред тях стоеше епископ Джовани Травизано, патриарх на Венеция — гласът му беше толкова сонорен и монотонен, че Паладио започна да се опасява отецът да не приспи паството си. Веднъж бе строил къща за патриарха във Виченца и знаеше, че той е ужасно отегчителен човек.

Беше топъл пролетен ден и църквата беше претъпкана. Вонята на човешка пот се примесваше със задушавачата сладост на тамяна, който изригваше на бели облаци от сребърните кандилници. Паладио бе притиснат и от двете страни, но поне донякъде раздражението му се компенсираше от удоволствието, че нито пълната дама вдясно, нито мъжът вляво (който, ако се съдеше по смрадта му, беше рибар) знаеха, че тъкмо *той* е архитектът на това вълшебно място.

Паладио вдигна очи към небесата, далече от претъпканите пейки.

Службата не го интересуваше ни най-малко. Просто оглеждаше църквата си. Тя беше великолепна и гордостта от това негово дело беше толкова голяма, че буквално изду гърдите му.

Вътрешните пропорции на църквата хармонираха перфектно с външната фасада. Тройната система се олицетворяваше от последователността на нефа, светилището и хора. А отделните им функции се символизираха не само в промените във височината на пода, но и във вариациите на тавана, където двойките полуколони

придаваха единство на великолепното вътрешно пространство, издигащи се от пода до тавана. Никакви фрески, малко рисунки и нищожен брой статуи. За разлика от всички останали венециански църкви красотата на тази се състоеше не в украсата ѝ, а в самата сграда. А тя беше не само красива, но и умно замислена, несравнима в следването на геометричните принципи. Паладио се надяваше, че дори и стадата да не забележат този факт, поне Господ Бог ще разбере — защото не бяха ли и небесата, и всички неща в природата конструирани въз основа на принципите на геометрията? Например златното сечение се съдържаеше и в извивката на папратта, и в спиралата на охлюва, и в черупката на скромния наутилус. Архитектът помести крака и сведе очи надолу.

Ето го и него — наутилусът.

Паладио бе изискал подът на църквата да бъде покрит с червено-белия мрамор *терацо*, а в една от плочите, които зидарите му бяха показали, архитектът бе открил съвършен наутилус. Главният зидар го бе питал дали да изхвърлят тази плоча, тъй като не била перфектна, но Паладио бе настоял фосилът да остане. И сега беше тук, точно под краката му, и той бе поставил плочата с наутилуса на челно място — не скрита някъде отзад, а точно на пътеката, за да бъде видяна от всички.

Когато дождът му бе дал тази поръчка, той се бе почувствал като приклещен във Венеция, точно като наутилуса в камъка. Бе искал да избяга от чумата, да обърне гръб на единствената поръчка, получавана от Републиката, на най-великата си творба и както се надяваше, началото на множество други. Затова сега му се струваше повече от подходящо наутилусът да се намира в самото сърце на църквата — шегата, за която бе напълно сигурен, че Всевишният ще разбере.

Но най-силното чувство, което Паладио изпитваше сега, бе облекчение. Църквата вече не беше негова — тя принадлежеше на народа и сега зависеше само от гражданите на Венеция да я превърнат в своя — неделя след неделя, седмица след седмица, година след година. Лично той може би нямаше да стъпи повече в нея, защото никога не идваше повторно в сградите си. За него те бяха като книги — веднъж написани, те се затваряха от автора, за да не бъдат отворени никога повече. Наследството, което оставяше след себе си, вече не беше под негов контрол.

Но беше доволен, че тази църква бе достатъчно добра за Бога, защото с приближаването на края на строежа ѝ чумата постепенно се бе оттеглила от града. Бе дочул да говорят по улиците, че пожарът бе прочистил улиците от миазмите, а новата отвара तरीака помогнала за предотвратяването на нови случаи. Но Паладио знаеше истината — причината беше в купола. Куполът на Фейра, куполът на Синан, *неговият* купол. Той бе уловил една лазурна сфера от небесата и я бе затворил в купола си — достоен съперник на кубетата на неверниците от Изтока. Бе изпълнил договора си с Бога — църква в замяна на Венеция.

Знаеше също така, че след края на тази поръчка единствено на него щяха да възложат повторното изграждане на града, така че Венеция да излезе от пламъците като саламандър — освободена от старата си кожа, пречистена и нова. „Предстоят толкова много строежи“ — помисли си с радостно нетърпение той. После сложи ръка на челото си, като че ли искаше да скрие мислите си от Бога — защото в този момент си спомни неподобаващото на белите му коси удоволствие, което бе изпитал, когато бе събарял стария мост „Риалто“. А сега най-голямата му мечта беше да построи наново този мост. Вече го виждаше в съзнанието си — бяла каменна дъга, извиваща се над Канале Гранде, още един ключов елемент от наследството му. Че кой друг да получи поръчката за този строеж, освен Паладио, приятелят на дожа?!

Мисълта за неговия благодетел го извади моментално от унеса му.

Къде е Фейра?

Тя бе дошла при него преди един ден, венецианка чак до шевовете на зелената си рокля, за да настоява да ѝ уреди среща с херцога на Венеция — било въпрос на живот и смърт. Бе отказала да му съобщи за какво иска да говори с дожа, защото било само за неговите уши, но тъй като си знаеше, че и без това ѝ е задължен, ѝ бе казал да го чака на стълбите на църквата тази сутрин. В края на службата дождът щеше да му връчи ордена *Аркетето капо дела Сереписима* — Главен архитект на Републиката, така че за него не би представлявало никаква трудност да я представи — в тази зелена рокля би могла да застане спокойно до всеки монарх — но ето че нея я нямаше и той не на шега се притесни.

До церемонията по връчването на ордена му имаше достатъчно време — предостатъчно да отиде до болничния остров и да се върне. Паладио си запроправя път през тълпите, за да стигне до брега и да извика лодка. Вратите на църквата зееха широко отворени заради хората, които се тълпяха — бяха дори отвън, на стълбите, чак до брега и дори до Двореца Вениер.

И това не бяха само прости селяни. Не един и два пъти Паладио зърна перука на адвокат, клюн на лекар, рюш на учител. Майките бяха довели децата си. Зрели мъже бяха довели възрастните си родители. Това бяха венецианци от всички прослойки. Единственото общо между тях беше погледът в очите им — смирен, наблюдателен, спокоен, странен мир в съчетание с особена решимост.

Каналът беше препълнен с всевъзможни морски съдове, напирани от всички посоки към църквата. Един предприемчив човек беше построил даже сал, който караше от Дзатере, където не толкова смелите граждани стояха на брега, за да бъдат колкото е възможно по-близо до църквата и благословената церемония. Паладио беше изумен, безкрайно поласкан — докато не си даде сметка, че те бяха тук не заради него, нито дори заради църквата му. Докато се отдалечаваше с лодката от освещаването на собствената си църква, той постепенно осъзна на какво точно става свидетел.

На силна вяра.

ЧЕТИРИЙСЕТ И ТРЕТА ГЛАВА

Мечтата на Фейра се бе сбъднала.

Тя действително бе споделила леглото на Анибале още през първата нощ, откакто останаха сами. Ала Бог си бе направил жестока шега с нея, бе й изпратил справедливо наказание. Защото, лежейки до него, тя просто се бе опитвала да запази жив мъжа, когото обичаше.

Така и нямаше да разбере дали бе от пушека на пожара, който бе повредил белите му дробове и така бе пуснал вътре заразата на чумата или след като бе изгубил маската си, той бе поел от миазмите в *тедзона*. Истината бе, че именно *тя* го бе поставила на пътя на опасността. След като той я бе обикнал, за първи път бе започнал да обръща внимание на живота и здравето си, така че когато тя бе изисквала от него да се изложи на риск и да се появи в града без маска, той го бе сторил без въобще да подлага молбата й под въпрос.

Всички интимни жестове, чрез които се грижеше за него, й причиняваха болка. Когато го докосна за първи път, бе да отметне къдриците му от пламналото му от треската чело — кошмарна пародия на любовна ласка. Когато за първи път стисна ръката му, бе, за да провери неравномерния му пулс. Разкопча ризата му така, както отдавна си бе мечтала, но само за да провери ужасните бубони под мишниците му. Овлажняваше устните му, но не с целувките си, а с гъба, напоена с оцет и вода. Правеше си дълги разходки из пуцинака, но не за да въздиша и стене, както правят влюбените, а за да търси отчаяно някоя нова билка, която може би бе пропуснала, някое ново цвете, чийто сок би могъл да се превърне в лекарство.

Както и с баща си преди време, и сега тя опита всичко — всички билки от медицинския си колан и всички отвари в шкафа си. Даже му сложи пиявици, за да му пусне кръв — нещо, което не се бе осмелила да направи с никого другото от пациентите си. Отвращението, с което наблюдаваше как сивите виещи се твари се хранят от тъй скъпата за нея плът на Анибале, бе неописуемо. Но щом той вярваше в тези методи, значи тя бе длъжна да му приложи и тях. Прибягна и до срязване на бубоните, за да изтегли заразата — но и тук операцията

беше точно толкова ефективна, колкото беше и при баща ѝ. Сивият цвят на кожата му ѝ подсказа, че като че ли го е изтощила още повече. Очите му бяха затворени, пулсът му бе слаб и пърхащ в гърлото му, сякаш бе глътнал нощна пеперуда.

След това се зае да опитва нещата, които той не би одобрил. Пя му венециански народни песни, които бе научила в *тедзона*, с надеждата, че некадърната му и безотговорна майка му е пяла такава поне веднъж. Дори му прочете пасаж от разпокъсаната Библия — издърпа смачканите страници от процепа над камината, изглади ги на коляно и започна да заплита език в латинския с надеждата, че неговият бог слуша отнякъде.

Единственото средство, което не опита, бе нейната териака, защото знаеше, че вече е твърде късно за това лекарство. Спомняше си как той се бе мръщил на методите ѝ, как често бе развенчавал принципите, върху които се градеше нейната медицина. Какво ли не би дала сега да чуе от него поне една дума, ако ще и изречена с гняв! Изглеждаше ѝ блед, ужасно блед, лицето му бе като алабастър, обсипано с капчици пот като статуя под дъжда.

Разкопча за малко воала си, за да усети повърхностното му дишане с бузата си. По принцип би свалила напълно воала, но точно сега не искаше да го застрашава допълнително с миазмите на дъха си, затова отново го закачи. Накрая, напълно изтощена, се сви до него, молейки се на Бога, когото бе пренебрегвала толкова дълго — молеше се, ако той не се събуди никога повече, тя също да не се събуди. Ала никой не отвърна на молитвите ѝ. На зазоряване се събуди, свита до гърба на Анибале — точно както бе станало и с баща ѝ.

И именно така ги завари Паладио. Тя лежеше до доктора. Бяха притиснати един до друг като длетата в неговата чанта.

Изглеждаха като всяка добра семейна двойка — красиви, абсолютно еднакви на ръст, идеално пасващи си, лежащи в брачното си ложе.

Но той бе усетил, че нещо не е наред още от мига, в който бе пристъпил на изоставения остров, бе минал по пустата морава, бе надникнал в огромната празна, подобна на хамбар сграда в центъра, а след това бе проверил всяка от малките къщички по пътя си. Докато не стигна до последната, не се качи на горния етаж и не ги откри.

Приклепна внимателно на здравето си коляно и леко докосна бузата на Фейра. Тя се обърна, сякаш го беше очаквала.

— Не можах да го спася — прошепна, сякаш не искаше да събуди неподвижното тяло до себе си. Очите ѝ бяха плувнали в сълзи, воалът ѝ беше подгизнал от тях. — Опитах *всичко!*

Паладио си представи своята църква, купола ѝ и народа, който се тълпеше да я види.

— Не съвсем всичко — изтъкна. — Остава още едно нещо.

Подаде ѝ ръка и тя се изправи неохотно от леглото. Обърна се и погледна тялото там така, сякаш беше другата ѝ половина, половината, която тя нямаше сили да изостави.

— Дойди и виж!

Старецът забеляза, че тя автоматично реагира на думите му така, сякаш ги бе чувала и преди. В очите ѝ проблесна надежда.

Тя докосна воала си и попита:

— Да си сложа ли зелената рокля?

Той я огледа — фереджето ѝ, шалварите ѝ, воалът пред лицето ѝ. Без всякакво съмнение туркиня.

— Не — отговори старецът. — И така е много добре.

ЧЕТИРИЙСЕТ И ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Фейра пристъпи напред и вдигна очи към огромната църква. Очите ѝ плувнаха в сълзи. Паладио не я бе отвел у дома — той бе довел дома ѝ при нея.

Невероятният купол, минаретата, които се издигаха от двете му страни като часовои, фасадата на храма — тя бе обратно в Константинопол и същевременно във Венеция. В църква, която изглеждаше по този начин, тя можеше да пристъпи безнаказано. Сякаш в някакъв сън, тя пое бавно нагоре по петнайсетте стъпала и мина покрай стражите на вратите — стражи, които носеха знака на лъва, хора също като онези, които я бяха изхвърлили от двореца на дожа, но после я бяха допуснали в докторските ѝ одежди. Точно както и втория път, те разделиха пиките пред лицето ѝ, но този път по молба на архитекта, който я придружаваше. Но за разлика от втория път, и двамата мъже автоматично я познаха.

Така Фейра за първи път през живота си пристъпи прага на християнска църква.

След ярката слънчева светлина навън вътрешността на църквата я обгърна в сумрак, осветяван единствено от свещите и изпълнен с дим от тамян. Встрани, подредени в стройни редици, стояха дебели нови свещи, високи и снежнобели, готови да бъдат запалени, а пред тях продължаваха да горят по-стари свещи, запалени като знак на благодарност за спасението на града от чумата. Светлината на свещите придаваше на църквата един особен, топъл блясък и Фейра му бе особено благодарна за посрещането, защото иначе църквата я плашеше.

Продължи напред към центъра на кръстocupолната сграда. Под краката си зърна черна мраморна звезда, обозначаваща самия център на купола. Фейра знаеше, че точно под звездата се намира кладенецът, а в него и тленните останки на баща ѝ. Мислено изпрати благословия към душата му на своя роден език и на неговия.

После вдигна очи.

Застанала точно под купола, тя започна да се върти и да го оглежда. Представляваше обширна и перфектна полусфера, без никакви украси, боядисана само със седефен блясък като вътрешността на мида. Фейра си спомни за всички джамии, които бе посещавала в родината си, представи си харема, дома на Паладио, *медзона*, къщата на Анибале — въобще всички места, където бе стояла до този момент.

Отпусна се на колене и събра ръцете си, както бе виждала да правят монахините, когато се молеха за своите чудеса. Вдигна очи към олтара — към кръста, който някога беше носила, кръста, който някога бе захвърлила в един кладенец.

— Моля те! — изрече на собствения си език.

А след това го изрече и на венециански — в случай че неговият бог не я разбира.

— Моля те, спаси го! Върни ми го!

Защото, ако всички богове бяха всъщност един и същи бог, той нямаше как да не отговори на молбата ѝ, нали така?!

Ала кръстът мълчеше и тя се почувства като глупачка. Изправи се и бавно изпъна изтръпналите си крака. Не трябваше да идва на това място. Нямаше бог — нито в тази църква, нито в която и да е друга. Храмовете на Синан и на Паладио бяха празни.

Когато се изправи на крака, осъзна, че не е сама. В една ниша близо до нея бе коленичил мъж със затворени очи. Тя го позна по високата му шапка *корно* — същата, която бе виждала изобразена в памфлетите, които гражданите на Константинопол обичаха да горят по улиците, шапката, изобразена на дуката, който тя носеше в пазвата си.

Бе дотолкова потънала в скръбта си, че се обърна с намерението да си тръгне и да не закача дожа. Но после размисли и спря — още няколко минути нямаха никакво значение за Анибале, а и нали той винаги се бе стремил да помага на хората и да спасява човешки живот. Следователно, ако тя успееше да спре белия кон, би поднесла подходящ дар на своята голяма любов. Така тя се приближи до дожа и застана зад него, изчаквайки го да свърши молитвата си. По едно време той усети присъствието ѝ и се обърна.

— Коя си ти? Как смееш да прекъсваш личните ми молитви?

И когато се изправи, изпълнен с гняв, тя веднага позна високия стар отшелник, който толкова самоотвержено бе ръководил

спасителната акция в нощта на пожара. Значи бе прекарала цялата нощ рамо до рамо с него, без да знае кой е.

Беше чакала толкова дълго този момент. Сега тя вдигна очи към стареца, вгледа се в брадатото му лице и си спомни за баща си. И двамата мъже на морето, и двамата с отблясъците на хоризонта в очите си.

Фейра отвори уста, но преди да успее да каже каквото и да било, вратите на църквата се отвориха с трясък и вътре влетя облечена в черно фигура, с късо подстригана руса коса, следвана от двамата стражи.

— Отдръпнете се! — изкомандва той.

И стражите моментално хванаха ръцете на Фейра и ги извиха зад гърба ѝ. Тя се опита да каже нещо на дожа, но той отстъпи крачка назад.

— Какво не е наред? — обърна се той към своя управител.

— Тази тук — изрече *камерленго*, едва поемащ си дъх от ярост — е жената неверница, която издирваме вече толкова време. Тя пристигна по същото време, когато дойде и чумата. Нищо чудно да е убийца, изпратена от султана!

— Кой? Това... *дете*? — извика изумен дожът и се приближи до Фейра, но стражите я поведоха грубо след *камерленго*, който на излизане срита силно вратите на църквата.

В едно последно, отчаяно усилие тя се измъкна от ръцете на стражите и се обърна в пътеката е лице към дожа. Бръкна в пазвата си, извади и вдигна високо кристалния пръстен, който ѝ бе дала майка ѝ, а с другата си ръка дръпна рязко воала от лицето си.

Гласът на дожа изгърмя под високия купол:

— Спрете!

Камерленго се обърна рязко, вече на прага. В очите му се четеше несигурност. И тогава се осмели да зададе първия си въпрос на своя господар:

— Но... защо?

— Защото — избоботи гневно дожът — тя е Вениер! — и без да ги удостои с поглед, изкомандва: — Оставете ни!

Огромните врати се затвориха с трясък отвън. Дожът вдигна ръка към бузата на Фейра, а после я отпусна в немощ.

— Сесилия? — отрони.

— Аз съм нейната дъщеря.

— Но ти си...

— Да, аз съм туркиня — кимна Фейра и побърза да намери спасение в спешността на ситуацията. — Чуйте ме сега! Няма никакво време, а вие трябва да знаете следното — в същия този момент султан Мурад III от Константинопол събира голяма флотилия срещу вас и идва да превземе града! Дворецът ви беше подпален от един от неговите еничари, а един от неговите морски капитани ви донесе чумата! — пое си дълбоко дъх и продължи: — Аз съм дъщеря на същия този капитан и пристигнах със същия кораб. А майка ми — *валиде султан* Нурбану, е била някога Сесилия Бафо от Парос — направи нова пауза. — Именно тя ми разказа за плана на сина си, султана, на смъртното си ложе и ме натовари със задачата да ви предупредя за четирите коня, които летят към Венеция и носят големи изпитания. Не успях да ви предупредя за първите две, но ще се радвам, ако успея да ви спася поне от войната и смъртта! — при тези думи пак му подаде пръстена, като този път развърза и панделката. — Майка ми облече предупреждението си с тези думи заради пръстена, който ми подари като гаранция. Виждате ли тези четири коня? Доколкото виждам — допълни колебливо, — вие познавате този пръстен!

Дожът пое пръстена от ръката ѝ и докосна леко малките коне. Накрая отговори, без да скрива почудата си:

— Разбира се! Подарих ѝ го аз, през едно лято преди много години на остров Парос! — замълча, погледна я и изрече тихо: — Но ти си поела огромен риск да ми донесеш това предупреждение! Как мога да ти се отплатя?

— Искам просто да ми позволите да се прибера у дома.

— В Константинопол?

— Не! — тръсна яростно глава тя. — Моят дом вече не е там!

И започна да отстъпва уплашено назад.

— А пръстенът? — подаде ѝ го дожът.

— Не, ваш е! — махна с ръка тя.

— В никакъв случай! — отсече той и бързо я настигна. — Твой е! — и го постави директно на пръста ѝ, така, както си седяха в църквата, сякаш се венчаваха. — Защото ти си Вениер!

Тя се загледа в пръстена на безименния си пръст, точно където го бе носила и майка ѝ.

— Къде е домът ти? — попита загрижено дожът.

— На Лазарето Нуово.

— На болничния остров?

— Да! — кимна тя и отвори вратите на църквата.

— При доктора ли? — извика след нея дожът.

Фейра се закова на място. Но, разбира се! Нали именно дожът бе назначил Анибале за личен лекар на архитекта Паладио!

— Не — прошепна тя. — Живея сама.

ЧЕТИРИЙСЕТ И ПЕТА ГЛАВА

Фейра бе изгубила представа колко дълго бе седяла, държейки почернялата ръка на Анибале.

Когато се бе върнала от църквата „Ил Реденторе“, слънцето бе високо в небето. А сега вече беше достатъчно ниско, за да позлати мъртвото му лице като свети мощи.

През всичките тези часове бе изживяла мислено съвместния им живот, такъв, какъвто можеше да бъде — как живеят заедно и лекуват заедно, как пътуват до учебните болници на Лондон, Болоня, Дамаск, как откриват своя собствена болница. Но във въображението си нито веднъж не си бе представила как чертите им биха могли да се комбинират в техните синове и дъщери. Тя не искаше деца, никога не бе желала да има — искаше само Анибале. Да бъде с него, да се венчае за него по някакъв начин — какъвто и да било, начин, който религиите им биха позволили.

Извади пръстена на фамилията Вениер от пръста си, внезапно обсебена от мисълта, че трябва да бъдат венчани, преди Анибале да бъде положен в гроба. Но пръстенът беше дамски, така че ѝ се наложи да го пъхне на кутрето му. Кристалът блесна на фона на черната му кожа. Черна жлъчка, червена кръв, бяла жлъчка и бледа флегма. Всички те вече се бяха отцедили от него, всички темпераменти бяха утихнали, всички баланси — изчезнали. Пумпалът бе паднал на земята.

Но дори и това не успя да извика сълзи във вече пресъхналите ѝ очи. С изпълнено с неописуема мъка сърце тя забеляза, че точно върху пръста му се бе паднал бледият кон. И тогава разбра. Вече разбра, че последният кон — бледият кон на Смъртта, носеше края не на Такат, нито на Венеция, а смъртта на Анибале.

Залязващото слънце падна право върху лицето ѝ и светлината най-сетне просълзи пресъхналите ѝ очи. Тя се надигна. Денят гаснеше — беше длъжна да умие тялото и да го подготви за погребение. Тази нощ щеше да извърши над него бдение, а утре сутрин щеше да го погребе.

Извади няколко нови бели свещи от медицинския си шкаф и ги подреди край леглото. После слезе на долния етаж и излезе навън. Запъти се към гробището. Кривите, изскочили над земята корени я спъваха, бодлите късаха краищата на робата ѝ. Заобикаляше внимателно гробовете, представяйки си скелетите вътре в тях.

Онези, които не беше спасила.

При най-прясната купчина пръст — гробът на Такат Туран, тя спря и постави крак директно върху купчината. Спомни си за обещанието си да изпрати костите му у дома. Но нямаше никакво намерение да го спази. Загледа се в купчината пръст и изсъска:

— Гний си тук!

Изплю се отгоре ѝ, а после отмина.

Взе дървената количка от мястото ѝ край стената и я откара до къщата на Анибале. Утре сутрин щеше да положи в нея тялото му.

След това отиде до кладенеца, за да извади вода, с която да измие трупа. Каменното лице на лъва я наблюдаваше както винаги с всезнайния си поглед. Усещайки, че вече ѝ е писнало от него, тя му се тросна:

— Това ли имаше предвид през цялото време? Това ли беше голямата ти тайна? Е, браво! Пророчеството ти се сбъдна!

И запрати надолу дрънчащата кофа. Когато пак я измъкна, под последните лъчи на слънцето забеляза, че нещо на дъното блести. Бръкна и извади оттам малко медно кръстче, прикрепено към игла. Това беше кръстът, който Корона Кучина ѝ беше подарила, за да прикрепят шаловите си върху деколтето, кръстът, който бе захвърлила в кладенеца още в първия си ден на този остров. Сега тя склочи пръсти около него, притискайки метала. През последната година и нещо от този кладенец бяха извадени стотици, даже хиляди кофи вода, но ето че кръстът бе решил да излезе на повърхността само за нея, точно в *тази* неделя.

Фейра отвори дланта си и се загледа в жалкия пророк пастир, висящ на тенекиения си кръст. И каква полза от него сега? Той беше просто един смъртен мъж, починал като Анибале. А после бавно, много бавно започна да си припомня легендата за него.

Беше умрял, а после пак бе възкръснал. Пастирът бе възкръснал.

Това беше чудо!

Фейра пусна кофата и водата се лисна върху гроба на Такат Туран. Побягна. Мина покрай къщичките, където бе довела на този свят бебетата на семейство Трианини, мина покрай *тедзона*, където последен бе починал Салве, мина покрай портиерската къщичка, където някога бе живял Бока, покрай църквата, където абатесата ѝ бе дала една Библия, и влезе право в къщата на Анибале. Втурна се нагоре по стълбите и едва поемаща си дъх, се закова на прага на стаичката.

Той беше помръднал.

Фейра се втурна към леглото му и падна на колене. Ръката, която тя доскоро бе държала, ръката, на която беше пръстенът и която тя бе поставила върху гърдите му заедно с другата, сега бе паднала настрани. Фейра отново я сграбчи и я стисна толкова силно, че пръстенът с четирите коня, който бе поставила на пръста му, се счупи на две абсолютно равни половини.

Покачи се върху него, отвори ризата му и притисна ухо до гърдите му. И там, под пластове мускули, кости и сухожилия, долови леко потрепване, по-скоро пърхане, като първото раздвижване на криле на новородена пеперуда.

Някак си тези съдове и камери, за които Анибале ѝ бе разказвал, тези негови клапи и артерии бяха оживели. Но за това нямаше научно обяснение — това беше Божие чудо! Най-сетне дойдоха и сълзите — когато тя притисна устни към пърхащото място в гърдите му, а после ги плъзна към неговите устни.

И докато тя го целуваше истински за първи път, впила устни в неговите, той отвори очи.

**ШЕСТА ЧАСТ
БЛЕДИЯТ КОН**

ЧЕТИРИЙСЕТ И ШЕСТА ГЛАВА

Площад „Сан Марко“ никога досега не бе виждал такова струпване, толкова хора, блъскащи се един в друг — дори и по време на Карнавала. Това беше най-големият сбор на военната флота, какъвто градът не помнеше от дните на Петия кръстоносен поход, когато праведните и ненаситните потегляха да плячкосват Константинопол. Даже подготовката за Лепанто не можеше да се сравни по мащаби с тази мобилизация. Макар и неизползвани оттогава, военните машини се бяха събудили много бързо и вече стояха в готовност.

— Хей-хо, бедна Венеция! — подвикна на глас Паладио познатия морски поздрав, докато се провираше през тълпите. — Пак потегляме на война!

Дворецът на дожа се бе превърнал в апокалиптичен фон на тази мобилизация. Красивата бяла фасада бе вече опожарена руина. Пожарът от миналата седмица бе трансформирал най-красивата снежнобяла усмивка на света в грозно ухилената физиономия на амбулантен търговец с почернели и оредели зъби.

Паладио си проправяше път покрай уличниците, които приемаха моряци за един последен похотлив акт преди качването на борда, и покрай съпругите, които умоляваха мъжете си да не тръгват на война. На импровизирани сцени актьори от *комедия дел арте* разиграваха драми, в които главният противник бяха турците — всеки неверник беше представен от намазан с орехи актьор, с огромен тюрбан на главата, грозно дълъг, извит като клюн нос и дълга брада.

Стотици граждани се редяха на опашка, за да влязат в Базиликата. Фактът, че църквата, светецът и неговите часовои — конете, бяха останали незасегнати от пожара, им изглеждаше ни повече, ни по-малко равносилен на чудо. А вътре, сред задушливата миризма на тамян, те се обръщаха към Мадоната от Никопея — икона, която бяха успели да измъкнат под носа на същите онези турци, умолявайки я да държи неверниците далеч от техния бряг. Дори и в спокойни времена Венеция си беше същински врящ котел от интриги и клюки, но през последната седмица обикновената мътва бе прераснала

в нещо много повече — вестта, че турците са тръгнали да превземат града им, се бе разпространила по-бързо и от пожара.

Но не човешката драма интересуваше в момента Андреа Паладио — той се бе отправил за среща с дожа. Зави към *палацо* „Сансовиниано“, който за момента служеше за жилище и главна квартира на херцога на Венеция. Огромната изрисувана зала жужеше като кошер от вестносите и военноморските кадети с едва набол мъх над устните, които се щураха напред-назад със съобщения и заповеди. Покритите с фрески стени бяха закрити от огромни карти, свалени от Залата с картите в двореца — някои с липсващи части, други с обгорени краища, трети с огромни дупки на мястото на парчетата, изтръгнати от сърцевината им от летящите въглени. И наред цялата тази суматоха, подобно на дългата сребърна стрелка на компас, се възправяше дожът.

Ако не беше високият командирски глас на дожа, Паладио не би го разпознал. Дългата роба в аленочервено и бяло и високата шапка *корно*, които бе носил на освещаването на „*Ил Реденторе*“ ги нямаше. Сега носеше синята мантия и жартiera на морски адмирал над сребърната си полуброня. Бялата коса и брадата бяха ниско подстригани и той изглеждаше най-малко с трийсет години по-млад.

Днес той не беше Себастиано Вениер, застаряващият дож на Венеция, а Себастиано Вениер, *Капитано дженерале да мар* и главен адмирал на венецианската флота в поредната ѝ война срещу османските турци.

Паладио го потупа по рамото. Дожът се обърна, но първоначално изобщо не го позна. Накрая очите му светнаха и той възкликна:

— Паладио! Но какво правиш точно *ти* тук?

— Бих искал да ти купя чаша вино, за късмет!

— Сега ли? — извика адмиралът и разтвори ръце, сочейки суматоката около себе си.

— Няма да отнеме повече от четвъртина звън на камбаните — изрече спокойно Паладио, — но пък може да се окаже решаващо за теб в предстоящата ти битка с турците!

И с тези думи архитектът задържа погледа на дожа достатъчно дълго, за да го накара да си спомни, че именно той бе довел при него Фейра. Е, щом Паладио имаше да му каже нещо, тогава може би бе най-добре да го изслуша.

Себастиано Вениер въздъхна и рече:
— Много добре.

* * *

Навън, сред мелето на площада, Паладио намери количката *омбра* — „сенчестата“ количка, която цял ден следваше сянката на камбанарията, докато обикаляше площада. Днес количката въртеше небивала търговия, защото моряците пръскаха и последните си секвини за грог. Паладио размени две монети за две препълнени чаши от напитката и се насочи към Вениер, който го чакаше на дока. Двамата мъже приседнаха на един оръдеен лафет и се загледаха в събиращите се от всички посоки *галеаси*.

Себастиано Вениер се загледа в безкрайната синева с опитния си моряшки взор, сякаш вече виждаше какво го очаква в чуждите морета. После поклати глава и изрече тихо:

— Не съм мислил да се връщам там. След Лепанто смятах, че съм приключил с турците. Но както стана ясно, те не са приключили с мен. Чума, огън, а сега война и смърт — отпи от виното си и се обърна към него: — Е, какво имаш да ми казваш, стари приятелю?

Паладио извади от джоба си малка кутийка с перо и мастило и попита:

— Да ти се намира пергамент?

Вениер разви картата на протока Патрас, която носеше в джоба си, и я обърна на другата страна.

— Много добре — кимна архитектът и започна бързо да чертае. — Всяка битка, пък била тя и по море, е въпрос на геометрия. Онова, което ти чертая тук, е нещо, което би могло да се нарече архитектура на битката. Ето, виж сега! Ако притиснеш галерите им в *тази* формация — и нарисува няколко малки кръга, — тогава предимството ще бъде на твоя страна. Твоите нови *галеаси* превъзхождат турските галери по огнева мощ, но имат доста по-голям обем и се движат доста по-бавно. И тъй като те разполагат със *странични* оръдия, най-добрият ти ход би бил да разположиш два от тях пред всяка от основните дивизии... — пак започна да рисува, за да му покаже — ... за да не позволиш на турците да се промъкнат покрай вас с малки лодки и да

започнат да ви вземат на абордаж! Запомни, че ако оставиш османците да извършат всички възможни маневри, без да се помръднеш, значи вече си спечелил играта! Затова дръж фронта на християнските кораби на всяка цена!

Вениер се вторачи изумено в диаграмата. По едно време вдигна очи към Паладио и попита:

— Но откъде знаеш всичко това?

Архитектът сви рамене и отговори:

— В момента работя върху едно илюстрирано издание на „Всеобщата история“ на Полибий, който разглежда в подробности римските бойни формации. И тъй като класическите форми открай време стоят в основата на моите сгради, ми хрумна, че и ти би имал огромен успех, ако организираш военната си кампания по моделите на Ханибал и Сципион!

Вениер бавно кимна и духна върху чертежа, за да изсуши мастилото.

— Благодаря! — изрече простичко. — Ще послушам съвета ти — сгъна внимателно картата, а после заговори, но така, сякаш търсеше подходящите думи, за да изкаже онова, което мисли: — Всъщност аз не ги мразя — звучеше почти като извинение.

Паладио го погледна неразбиращо.

— Турците — поясни дождът. — Детето на моята племенница вече ти е разказало историята ми. Сесилия Бафо стана *муселмана* и се омъжи за Селим II от Константинопол. Смени името си на Нурбану султан. А нейният син — същият Мурад III, който ни прати всичките тези изпитания, ще бъде родоначалник на всички следващи султани на Османската империя — мъже, които, надявам се, ще допринесат за изковаването на мир между нашите два народа — въздъхна тъжно и добави: — Пет века кръвопролития са напълно достатъчни!

Паладио кимна и се изправи.

— *Варента ву!*^[1] — благослови той адмирала с пожеланието, старо колкото града им. — И нека късметът надува платната ти!

Архитектът направи няколко крачки, но внезапно спря и се обърна. Адмиралът все така седеше върху оръдейния лафет. Бе отворил отново плана, начертан му от Паладио, и го изучаваше внимателно.

— Аз също не мразя турците — рече, мислейки си за Фейра. —
Но Венеция обичам повече!

[1] „Varenta vu!“ — поздрав на венециански италиански, който означава приблизително „Бог да те благослови!“. Италианският му вариант е „Dio vi salvi!“ — Б.пр. ↑

ЧЕТИРИЙСЕТ И СЕДМА ГЛАВА

Фейра видя архитекта още веднъж — месец след освещаването на неговата църква.

Той пристигна на острова, докато докторът все още беше на легло. Фейра го посрещна сама, но щастлива, защото Анибале с всеки изминал ден ставаше все по-добре.

Докато не се появи Паладио, тя изобщо не се косеше от мисли за външния свят. Вярно, че се бе чудила кога ли Републиката ще си поиска обратно острова, но вече дори и това нямаше значение. Вече двамата с Анибале можеха да отидат навсякъде, точно както си бе представляла — във всеки един от великите медицински центрове на познатия свят: Болоня, Салерно, Дамаск, Аскалон.

По време на съзнателната си изолация от света тя изобщо не се бе интересувала от войната, която се водеше в далечни води. Бе изпълнила своята мисия и бе предала предупреждението на майка си до дожа. Бе видяла как корабите отплават, след това ги бе видяла да се връщат, но нямаше никаква представа от събитията, чието начало бе положила. Венеция и Константинопол можеха да си се обстрелват, колкото си искат — за нея вече нищо нямаше значение сега, след като Анибале оживя.

Но при появата на архитекта тя не можа да не се запита какъв е бил изходът от морската битка и какво се е случило със стареца, който носеше отблясъците на хоризонта в очите си. Лятото вече беше в разгара си, затова тя поведе Паладио към падналата колона на моравата, под шарената сянка на черничевите дървета.

— Дойдох при теб, скъпа Фейра — започна старият ѝ приятел, — както по мое лично желание, така и с две съобщения от дожа.

— Значи се е върнал?

— Точно така. И ми заповяда да ти кажа, че османците са победени за пореден път! Благодарение на информацията, която той получи от теб, те все още се събирали в протоците, когато венецианската флота връхлетяла върху тях. Корабите им били превърнати на трески от венецианските оръдия и в края на деня

моряците вече трябвало да плуват, за да се върнат в Константинопол — като същински скумрии! — довърши с усмивка, но после бързо се овладя, спомняйки си с кого говори.

Фейра мълчеше и съзерцаваше ръцете си. Заради нейното предупреждение съвсем скоро е била пролята кръвта на стотици нейни сънародници. „Но ти си Вениер! — сети се внезапно. — И вече и венецианците са твой народ!“ Шарената сянка на черниците над главата ѝ изпъстрише ръцете ѝ със странни петна като рани.

— Както споменах, съобщенията от дожа са две — продължи архитектът, за да я развесели. — И за второто идвам в професионалния си капацитет. Дожът ти подарява острова, за да го ръководиш като болница! — усмихна ѝ се и разпери ръце. — И тъй като в момента нямам никакви поръчки, той предположи, че ще имаш нужда от архитект — удивлението, което се изписа по лицето ѝ, му достави огромно удоволствие.

— Но... нали щеше да възстановяваш града? — извика тя.

Той поклати глава и отвърна:

— Ще го възстановявам чрез работата си тук. Изпълних договора си с Бога и сега нямам търпение да подпиша такъв и с хората!

* * *

Освен изолационна болница, с помощта на новите сгради на Паладио и със съдействието на дожа Фейра и Анибале имаха възможността да открият и изследователска клиника. От време на време дожът викаше лекаря на Паладио, за да прегледа и него, не пропускайки да изиска и присъствието на неговата колежка. Всъщност Анибале така и не зърна нито веднъж своя височайши пациент — просто оставяше двамата Вениер насаме, за да се опитат да компенсират изгубеното време и да се сближат. И докато те разговаряха, Анибале се разхождаше из Джудека, задължително вдигаше глава, когато минаваше покрай църквата на Паладио, но нито веднъж не влезе в нея.

Имаше си особена причина.

Един ден по време на възстановяването му, когато заякна достатъчно, за да може да прави кратки разходки навън в компанията

на Фейра, той бе спрял за почивка край кладенеца с лъва и книгата. Когато двамата се бяха облегли на стената на кладенеца, Фейра бе погалила гривата на лъва и бе казала тихичко:

— Благодаря ти!

Анибале я погледна.

— Казваш, че оживяването ми било чудо — рече. — Но как тогава обясняваш чудесата на кладенците?

— Чудесата на кладенците ли?

— Безчет поклонници, които вадят вода от свещените кладенци, като например онзи в стария женски манастир „Санта Кроче“, се кълнат, че водата ги предпазвала от чумата. Е, как си го обясняваш?

Фейра се замисли за кладенеца, където лежеше баща ѝ, погребан завинаги под една черна звезда в мраморния под на църквата на Паладио. Усети погледа на Анибале върху себе си и изрече внимателно:

— Мисля, че по време на последната епидемия водата някак си е била заразена. Плъх, пор, куче — нещо такова е паднало в нея. Някаква инфектирана материя.

— А този път?

Без да смее да го погледне в очите, тя отговори:

— Този път съм *сигурна*, че е станало точно така.

— Тогава защо поклонниците не умират от тази вода? — не се предаваше той.

Тя не каза нищо. Той хвана нежно ръката ѝ и продължи:

— Е, при мен наистина ли настъпи чудо?

Тя се усмихна на кладенеца и отговори:

— Да.

— А ти давала ли си ми от твоята отвара — онази териака, когато бях на смъртно легло?

Тя се вгледа още по-дълбоко в шахтата на кладенеца, търсейки онзи кръг светлина, който сочеше нивото на водата, и отговори:

— Не — обърна се към него. С всеки изминал ден той заякваше все повече и повече, кухините в бузите му и под очите му се изпълваха, слънцето превръщаше болнавата му бледност в здрав тен. — И знаеш ли защо? — попита.

— Позволи ми да обобщя наученото до момента — отсеке той и пригответи пръстите си, за да отброява. — Ти си оцеляла от чумата, но

баща ти не е успял. Чрез опити си установила, че случаите с разразила се чума в *тедзона* умират, но в семействата, където си раздала от отварата си, никой повече не се е разболял. Така болницата се изпразни и всички се прибраха по домовете си. Дала си от отварата си на сина на пазача, но не и на самия пазач. Даде една стъкленница от териаката на архитекта, но не и на мен. А току-що предположи, че в кладенеца на свети Себастиан може да има заразна материя, може би дори труп на жертва на чумата.

Тя нито посмя да си поеме дъх, нито да го погледне в очите. Налагаше се да продължи да се взира в кладенеца.

— И какво означават всички тези открития? — попита тихо.

Той я обърна към себе си, погледна я право в очите и отсече:

— Ти използваш ваксинация! Ваксинираш пациентите си против тази страшна болест!

Тя задържа зеления му поглед и рече:

— И ти нямаш нищо против, така ли? Преди време доста спорехме по този въпрос, в случай че си забравил.

— Разговаряхме — поправи я с усмивка Анибале.

— Спорехме! — отсече тя, но също се усмихна.

— Допускам, че си добавила към твоята териака и миниатюрно количество инфектирана материя.

— Така е.

— А останалите съставки?

— Нито ще те убият, нито ще те излекуват — отговори му тя с една от собствените му любими фрази.

— И какво използва за главната съставка — кръв или материал от бубоните?

— Второто. Материалът бе изсушен, а след това ситно стрит.

— От баща ти ли беше?

Усмивката ѝ застина. И за момент тя загуби ума и дума.

— Именно *той* е бил трупът в кладенеца — изрече Анибале. Но тъй като това не беше въпрос, реши да не задълбава в тази тема и продължи: — Интуицията ти не те е подвела. Убеден съм, че в случаи като този за изграждането на имунитет е необходимо мострата да бъде взета от източник, максимално близък до първичния — загледа се към морето, на изток и допълни: — Болестта е била донесена от баща ти, може би той е донесъл също и лекарството срещу нея — погледна я

косо. — Не беше ли вашият Пророк онзи, който казва, че Бог не е създал нито една болест на този свят, за която да не е измислил и съответния цяр?

Вече дошла на себе си, Фейра възкликна:

— Да не би да си си променил мнението по този въпрос?

— Може би — изсумтя Анибале. — Не мога да ти отрека, че имаш голям успех, но смятам, че предстоят още много проучвания — пое ръцете ѝ в своите. — Но сега, след като каза на мен, трябва да кажеш също така и на Здравния съвет. Дожът ни подари този остров — по-скоро заради теб, отколкото заради мен, естествено, — но въпреки това трябва да играем тази игра според правилата. Той няма да остане завинаги дож на Венеция, затова намекна, че няма да е зле да действаме съобразно изискванията на венецианския закон. Поради това смятам, че вече дойде моментът да регистрираме твоята териака като официално лекарство!

— Какво? — слиса се Фейра. — Много добре знаеш, че Съветът ще я лицензира и ще обложи всички нейни продажби с данък десятък!

— Нека. Все пак могат да приготвят отварата единствено по спецификациите, които им дадем ние. Ще изискат от теб да изброиш съставките.

Фейра долови дяволитостта в гласа му и попита:

— Всичките ли?

— Почти всичките.

* * *

Фейра застана пред Трибунала на *Консилио дела санита*.

Анибале отиде с нея, но седна при чиновниците на дългите дървени пейки в дъното на залата. Един игрив сноп светлина улови Фейра наред мрачните фрески и тя блесна в цялото великолепие на своята изумителна смараглова рокля. Тя беше млада, здрава и стоеше изпълната като върбова пръчка — за разлика от тримата старци, които седяха срещу нея и се готвеха да отсъдят.

Анибале не бе единственият лекар, присъстващ на събитието. През трима човека от него седеше Валнети, сумтящ и пуфтящ под клюна си, а дребните му като мъниста птичи очички се стрелкаха от

време на време към младия му колега. Анибале старателно се правеше, че не го забелязва.

— Предполагам знаете — започна първият трибун със скърцащ глас, обръщайки се към Фейра, — че във Венецианската република на жените не е позволено да практикуват медицина?

— В такъв случай, ваша чест — отвърна Фейра, — се питам защо изобщо сте си направили труда да ме извикате тук.

Анибале се усмихна под новата си птича маска.

Заговори вторият старец:

— Както разбираме, вие имате тук спонсор, с медицинско разрешително, ратифицирано от Съвета!

Анибале се изправи.

Заговори третият трибун:

— Тази жена работи за вас, така ли?

— Не за мен, а с мен. Да.

Първият трибун, който до момента бе острил перото си, отсече:

— Стига любезности! Да се захващаме за работа!

Фейра заговори ясно и отчетливо:

— Регистрационно име: териака — гласът ѝ звънна в огромната зала, вече почти изгубил стария си акцент. Тя започна да изброява съставките: — Розмарин и градински чай, седефче, мента, лавандула, тръстика, индийско орехче. Чесън, канела и карамфил. Бял оцет, камфор. И обикновен или бял пелин и горчив пелин!

Валнети скочи на крака, очевидно извън кожата си. Бастунът му издрънча грозно на дървения под.

— Но това е Оцетът на четиримата крадци! — изрева. — Трябва да има и нещо друго! Тя е длъжна да изброи *всички* основни съставки! Прочетете ѝ правилото, трибуне!

Анибале също се изправи и рече:

— В интерес на истината, *доторе* Валнети, в изработването на едно лекарство винаги има известни вариации. Законът постановява, че в една стотна част от него са допустими и вариации в количествата. Прочетете му *това* правило, трибуне!

— Е — обърна се трибунът към Фейра, — има ли нещо *друго* в тази бутилчица?

Анибале измести поглед от нея към бутилчицата върху бюрото на старците, която блестеше в зелено под същия сноп светлина, който

осветяваше и Фейра. На дъното на бутилчицата имаше лека утайка, не повече от няколко пращинки смъртна пепел. Анибале затаи дъх, но после бързо издиша, когато чу Фейра спокойно да отговаря:

— Има, естествено, остатъчни съставки и неразтворени елементи, които са неизбежни при приготвянето на всяка отвара. Но те със сигурност са в количество, което не подлежи на определяне в една стотна от лекарството.

Валнети напусна залата с гръм и трясък. Първият трибун предаде документа на втория, който го подписа и го подаде на третия, който вдигна очи и попита:

— Носите ли задължителния дукат, за да регистрирате официално лекарството си?

Анибале потупа пелерината си за своята кожена кесия, но преди да успее да я напипа, Фейра вече бе бръкнала в пазвата си и бе извадила оттам една монета, която постави тържествено на масата пред Трибунала и отстъпи усмихнато крачка назад. Монетата му намигна под лъчите на слънцето.

Той нямаше никаква представа как се бе сдобила Фейра с тази монета, но без никакво съмнение това беше златен дукат.

ЕПИЛОГ

КОНСТАНТИНОПОЛ

Три години по-късно

Обгърнат от тишината и покоя на Топкапъ сарай, доктор Хаджи Муса седеше и съзерцаваше сандъка, който му беше изпратен.

Беше му ясно, че идва от Венеция заради печата на лъва и миризмата на мирта, която се носеше от него. Венецианската република се славеше с карантинните си способности, а правилата ѝ за дезинфекция на пратките се спазваха изключително строго.

И въпреки това за всеки случай докторът повика един евнух, който да отвори сандъка вместо него, като му заповяда преди това да изнесе пратката много внимателно навън, за да я отдалечи от покоите на султана. Венецианците се славиха с изпращане на сандъци с барут и с фитил в закопчалката, който при отваряне автоматично палеше взривния материал и причиняваше експлозия. Бяха изпращали по същия начин и отровни змии, и дори скорпиони. Беше пладне и в двореца цареше неописуема жегга, така че евнухът изнесе сандъка в Градината на лилиите, където се плискаха шадравани и беше сенчесто и хладно.

След като се озоваха сами в градината, евнухът постави сандъка на плочите, вдигна закопчалката и леко отвори капака. После го разтвори напълно. Настъпи продължителна тишина, през която Хаджи Муса чуваше единствено плискането на шадраваните.

— Какво е? — подвижна накрая от другия край на градината.

Напълно слисан, евнухът отговори:

— Кости са!

Докторът се приближи и надникна в сандъка. После освободи роба и започна собственоръчно да разопакова костите, приклепнал до сандъка в своята керемиденочервена роба. Оказа се пълен костен набор от скелет на млад мъж — всяка от костите бе старателно номерирана и каталогизирана, всяка увита в миниатюрно парче надписан велен. Не липсваше нито една кост — тук бяха всичките повече от двеста кости в човешкото тяло, от фалангите на пръстите на

краката през всяко прешленче на гръбнака чак до черепа. Очевидно това бе дело на ръка, добре запозната с медицината.

Хаджи Муса започна да нарежда бавно скелета на плочите в градината, парче по парче, кост по кост. Компания му правеха само птиците, които се носеха над главата му и пищяха недоволно, измамани в настървението си за плячка, установили, че жертвата им е мъртва много отдавна. Когато приключи трудната си задача, възрастният лекар се изправи бавно и болезнено и огледа мъжа върху плочите. Черепът се втрени в него през кухините на очите си. Крайно озадачен, докторът прерови още веднъж сандъка и най-накрая, на дъното, посипана с венецианска пръст, откри малка бележка, написана на турски:

Това са костите на Такат Туран.

Трябва да бъде погребан в градината на еничарите, защото той беше от техните редици.

Аз съм добре.

Твоя ученичка:

Фейра Адалет бинт Тимурхан Мурад

С преизпълнено от радост сърце Хаджи Муса стисна бележката и я притисна до гърдите си, а после се наведе пак, за да събере костите. Черепът бе пълен с пръст. Без да се усети какво прави, докторът го чукна леко о плочите, за да изтърси пръстта, и нещо изпадна от него със звън. Той хвана малкия предмет, изтри го в ръкава си и го вдигна към светлината, защото очите му вече не бяха така силни както някога. Вторачи се в него сацисано, неспособен да отгатне какво би трябвало да означава това.

Защото предметът беше християнски кръст.

ВЕНЕЦИЯ

По-голямата част от следобедна на Андреа Паладио бе преминала в сладка дрямка, както в последно време минаваха почти всичките му следобеди. Напоследък бе започнал да си почива на кушетката на долния етаж в кабинета си, тъй като вече нямаше достатъчно въздух, за да изкачва редовно стъпалата. Освен това обичаше да лежи там, където можеше да вижда рисунките си.

Понякога погледът му се спираше на Витрувианския човек на Леонардо и той си спомняше дните на своята младост, когато бе изглеждал по същия начин, когато протягаше ръце с разперени пръсти до самите граници на своята собствена геометрия. Друг път оглеждаше чертежите, които бе направил за новия мост „Риалто“ — всяка отсечка от тях бе нанесена с възхитително прилежание, всеки ъгъл бе показан по великолепен начин и всичко това бе надлежно представено на Съвета на Десетимата. Ала на този мост му бе съдено да живее само в неговия ум и на неговата стена, защото договорът за новия мост „Риалто“ бе даден на друг. Антонио да Понте. Той беше доста по-млад от него и като че ли това не стигаше, а и беше негов ученик.

Паладио се утешаваше с мисли за своята велика църква. Понякога си припомняше откъслечно някаква история, която му бе разказвана някога за някакъв храм на Изток, където поклонниците се стичали столетия наред на гроба на знаменосеца на някакъв пророк, прииждайки със стотици и хиляди. Но вече не си спомняше нито името на храма, нито името на човека, който му бе разказал за всичко това.

В по-добри дни се надигаше на лакът и започваше да говори на Дзабато Дзабатини, докато той чертаеше — даваше му указания как да изложи на хартия последните му архитектурни идеи. Понякога приказките му отлитаха в селенията на фантазията — все неща, които никога не можеха да бъдат по-строени, поддържани само от мечти, а не от тухли и хоросан. Когато започваше да нарежда несвързано тези свои капризи от кушетката, забелязваше, че Дзабато спираше да чертае. Старият му приятел сваляше очилата си, оставяше ги настрана и започваше да трие очите си — и Паладио се чудеше защо плаче.

Днес не беше добър ден. Архитектът не бе в състояние дори да се надигне от кушетката си в кабинета. Имаше чувството, че някаква огромна тежест притиска гърдите му. Но той знаеше името на тази тежест. Това беше Смъртта и с всеки изминал ден го притискаше все повече и повече.

Ниското слънце бе започнало да дразни очите му. Затова, когато пред прозореца се появиха две фигури, той им бе благодарен, че закриха блясъка. Те бяха облечени по един и същи начин, с дълги роби и тюрбани на главите. Но едната фигура беше на мъж, а другата — на жена. Стори му се, че сънува, затова реши, че няма нищо лошо в това да се усмихне и на двамата, нищо, че бяха неверници. И изведнъж му пооекна. Тежестта върху гърдите му като че ли се стопи.

Жената му подаде ръка, както някога той бе подал ръката си на нея, и каза:

— Дойди и виж!

След като се качиха в лодката, той вече ги виждаше доста по-ясно. Нито един от тях не носеше маска на лицето, както би могло да се очаква от хора от тяхната гилдия. И двамата бяха много красиви, и двамата бяха тъмнокоси, с еднаква дължина на косите, еднакво загоряла кожа и абсолютно еднакви по височина. Биха могли да бъдат брат и сестра, ако не беше фактът, че дори със старческите си очи Паладио виждаше ясно, че са влюбени. Не че те се галеха, нито се гледаха по някакъв начин — даже ръкавите им не се докосваха. Но между тях се усещаше някаква невероятна близост, както когато веднъж ги бе заварил, легнали един до друг на леглото. Да, сега ги позна. И двамата бяха доктори и ръководеха болницата, която той построи.

Наближиха протока Дзатере и остров Джудека и докторът мъж каза:

— Вижте! Построиха мост!

Докато лодката приближаваше, Паладио се загледа в дългата процесия. Над протока бе изграден мост от дървени плоскости, така че гражданите на Дзатере да могат да пресичат лесно канала до неговата църква.

Прииждаха със стотици и хиляди.

Всеки мъж, всяка жена и всяко дете носеха свещ и през острова се виеше змия от проблясващи пламъчета, минаваше над канала и

стигаше чак до стълбите на неговата църква.

Паладио долови някакъв напев, който се издигаше до небето, разтваряше се, а после се превръщаше в дума. Тази дума отекваше над водите, ала възрастта бе запушила ушите му.

— Какво казват? — попита.

— *Ил Реденторе* — отговори мъжът. — Вече така наричат църквата — само „*Ил Реденторе*“, „Спасителят“ — тук докторът се усмихна на партньорката си, като че ли тази дума имаше някакво особено значение за тях. — Благодарят на Бога, който ги е спасил от чумата. И са решили да правят това всяка година.

— *Всяка година ли? Докога?*

— *Завинаги.*

Очите на Андреа Паладио се напълниха със сълзи.

* * *

Тримата слязоха на брега пред голямото стълбище и се присъединиха към процесията. Изкачиха заедно петнайсетте стъпала, като двамата доктори поддържаха здраво стареца от двете страни. Архитектът остана незабелязан от тълпите. Въпреки тюрбаните си двамата доктори също не събудиха никакви коментари. Сега, когато чумата беше отминала, лекарите бяха изоставили птичите си маски, заменяйки ги с шапки тип барета, но придружена от шлейф, който се навиваше допълнително около главата и се мятеше през рамо. По странен каприз на модата след войните с османците турският стил на обличане бе станал изключително актуален сред венецианците.

На прага на църквата докторите се заковаха на място и Паладио се обърна озадачен към тях.

— Няма ли да влезете? — попита.

Фейра се усмихна и отговори:

— Веднъж беше достатъчно.

На свой ред Анибале поклати глава и допълни:

— Църквата е ваша, не наша.

Паладио повдигна вежди.

В отговор Анибале просто разгърна робата си. На врата си носеше някаква дрънкулка във формата на мюсюлмански полумесец.

Фейра последва примера му — на нейния врат висеше близнакът на полумесеца на Анибале. Паладио се вторачи във висулките. При поблизък оглед му стана ясно, че медальоните са всъщност две половини на един пръстен — стъклен пръстен с някакви инкрустации по него. Анибале носеше източното полукълбо, Фейра — западното. Архитектът вдигна очи към младия мъж и попита:

— Да не би да си приел нейната вяра?

— Да — отговори той. — Аз не обичах моя бог, но тя много обичаше нейния.

— Внимавайте! — предупреди ги старецът. Нямаше нужда да пояснява какво има предвид.

— Ще се справите ли? — попита загрижено Фейра пред големите порти на църквата.

— О, да! — кимна усмихнато архитектът.

Хвана ръцете им, притисна ги една в друга, благославяйки двамата млади, а после се обърна и влезе в църквата.

ИСТОРИЧЕСКА БЕЛЕЖКА

Освен че построява някои от най-важните сгради на Ренесанса, *Андреа Паладио* дава името си и на „паладианството“ — един от най-трайните и най-вездесъщи архитектурни стилове в целия свят.

Той е също така и изключително добре запознат с геометрията на битките, което се вижда от неговите илюстрации на „Всеобщата история“ на Полибий. Паладио нанася собственоръчно поправките на ръкописа — сред множеството такива е корекцията към грешката на писаря, указваща, че „Хасдрубал“ трябва да се чете „Ханибал“, както е бил убеден, че звучи името на великия генерал.

Ала след големия пожар във Венеция Паладио не получава поръчката за изграждане на поне част от важните емблеми на града — с изключение на църквата „Ил Реденторе“, която той и без това е бил започнал много преди това.

Насред дясната пътека в последната църква на Паладио има голям фосил на наutilus във вградената в пода плоча.

По време на чумата от 70-те години на XVI век карантинният остров, познат до момента като *Виня Мурада*, се превръща в изолационна болница под името *Лазарето Нуово*. По време на австрийската окупация на Венеция през XVIII век на острова са разквартирувани войници, а след тяхното заминаване той постепенно запада.

ЛЕКАРСТВОТО ТЕРИАКА^[1] се превръща в едно от най-популярните и доходоносни медицински средства в ренесансовия свят. Производството му се регулира от *Консилио дела санита*, който го облага с много тежък данък печалба.

ВАКСИНАЦИЯТА е била обичайна практика в османската медицина много преди да стане известна и на Запад. В наши дни са открити сериозни доказателства в полза на доброто действие на някои от чумните лекарства от онова време, а проучванията за създаването на ефективен противочумен серум продължават и до днес.

СЕБАСТИАНО ВЕНИЕР, главен адмирал на венецианската флота и дож на Венеция, се помни не само заради военното му командване по време на битката при Лепанто, а и заради личната помощ, която оказва при потушаването на пожара, опустошил двореца му. Говори се, че е починал от мъка, защото е позволил градът да изгори по време на неговото управление.

МОСТЪТ „РИАЛТО“ на АНТОНИО ДА ПОНТЕ се превръща в един от най-прочутите мостове в света и е може би онзи архитектурен елемент, който дефинира най-ярко Венеция и до наши дни.

Всяка година в третата неделя на юли гражданите на Венеция прекосяват на сал протока от Дзатере до Джудека, за да запалят свещ в църквата на Паладио — ЛА КИЕЗА ДЕЛ САНТИСИМО РЕДЕНТОРЕ, и да изкажат благодарността си към Бога за спасението на града от чумата.

[1] В български източници — „териак“. — Б.пр. ↑

БЛАГОДАРНОСТИ

Тази книга започна със закуска — не в „Тифани“, а в „Клариджис“.

Бях там с филмовия продуцент Айлийн Мейзъл, която ме попита дали някога ми е минавало през ум да пиша за Паладио. Бих искала да благодаря първо на нея за въпроса, който ми зададе. Това беше още през 2008 година, петстотингодишнината от смъртта на великия архитект, а на същия този ден се случи така, че в Кралската академия имаше изложба на творбите му. След закуската аз завих зад ъгъла и отидох право на тази изложба и после прекарах цялата сутрин в оглеждане на всеки план, картина и модел. Те ме грабнаха. Купих си най-голямата книга, която успях да открия в магазина на музея, и се прибрах у дома, за да се заема с нея. Този изчерпателен труд за живота и работата на архитекта, наречен просто „Паладио“ (2008 г.) под редакцията на Гуидо Белтрамини и Хауърд Бърнс и публикуван в сътрудничество с Кралската академия по изкуствата, се оказа безценен за мен при писането на тази книга. Паладио е живял в интересни времена — във Венеция, както впрочем и в Лондон — чумата и пожарите са били обичайни и редовни посетители, затова възможността да пиша за този период, придружен от изграждането на църквата като гръбнак на историята, ми се стори твърде примамлива, за да я пропусна.

Наред с множеството прекрасни книги, които изчетох в процеса на проучванията за тази книга, две заслужават да бъдат цитирани изцяло. „Османската медицина — лечение и медицински институции, 1500 — 1700 г.“ (2009 г.) на Мири Шефър — Мосенсон се превърна за мен в превъзходен наръчник за развитието на турските медицински методи. А книгата на Филип Цайглер „Черната смърт“ (2010 г.) ми предостави детайлизирана картина на по-архаичните лекарства против чумата, използвани по време на първите големи епидемии.

Някои от местата, за които се говори в тази книга, например великолепната църква „Ил Реденторе“ на остров Джудека, могат да

бъдат лесно посетени и днес. Ала най-интересното пътуване, което предприех в името на писателските си проучвания, бе до самия Лазарето Нуово — мистериозният чумен остров, разположен далече навътре във венецианската лагуна. Пътуванията до там са редки, а достъпът — ограничен, затова бих искала да благодаря на Джорджа Фацини за разрешението да посетя това удивително място, както и за възможността да разгледам малкия, но невероятно ценен музей там. Не мога да не благодаря и на доброволческата организация „Екос клуб“, които с такава грижа и внимание поддържат археологическите ценности и екологията на този остров.

Благодаря също така и на двама фантастични мои асистенти в проучванията — Ричард Браун, който отговаряше за аспектите на Запада в романа ми, и Ясмин Угур, която проверяваше частта за Изтока, проверявайки за мен турските термини и думи. Благодаря още и на сестра ми — археолога Вероника Фиорато, която ми помогна много с експертните си разкази за гробовете от времената на чумата и за скелетните останки.

Благодаря и на баща ми Аделин Фиорато, който освен че е неизчерпаем източник на познания за Италианския ренесанс, допринесе с множество от своите черти за изграждането на образа на Андреа Паладио.

Хиляди благодарности и на дизайнерката на костюми Хейли Небауер, която неуморно проверяваше всички свои архиви и ренесансови платна, за да потвърди детайлите на венецианските дрехи.

Благодаря на Керълайн Уестмор и на фантастичния екип от издателство „Джон Мъри“ заради всеотдайната им работа по издаването на тази книга.

И преди всичко благодаря на редакторката си Кейт Паркин, както и на агентката ми Тереза Крис, които не само изпълниха обичайните си роли с традиционното за тях съвършенство, но и бяха до мен в ключови етапи от създаването на тази невероятна история — съвсем подходящо, много често по време на дълги обеда в Кралския институт на британските архитекти!

И на последно място, но не по значение, не мога да не благодаря на главните герои в моята лична история — Саша, Конрад и Руби.

Издание:

Автор: Марина Фиорато

Заглавие: Венецианският договор

Преводач: Антоанета Дончева-Стаматова

Година на превод: 2013

Език, от който е преведено: английски

Издание: първо

Издател: Кръгозор

Град на издателя: София

Година на издаване: 2013

Тип: роман

Националност: Английска

Печатница: Печат Експертпринт ЕООД

Излязла от печат: 1, 2013

Редактор: Анжела Къосева

Технически редактор: Ангел Йорданов

Художник: Иван Тодоров Домузчиев

Коректор: Мария Тодорова

ISBN: 978-954-771-316-1

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/401>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.